

Legalleşma, yasal parti ve Kürdistan'da Legal Siyaset Arayışları

SAYFA 32-49

ARYA

Navenda
ÇAND
û PÎŞE

SAYFA 50-62

N. BARAN
F. ŞİYAR

Başûrê
Kurdistan
û Birakûjî

DDKO

Devrimci
Doğu Kültür
Ocakları

SAYFA 80-82

Büha/Fiyat: 50.000 TL

hezîran
tîrmeh

1994

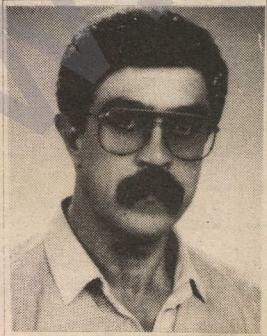
hêjmar
sayî 3-4

İNFAZ TİMİ DERGİMİZE SALDIRDI!

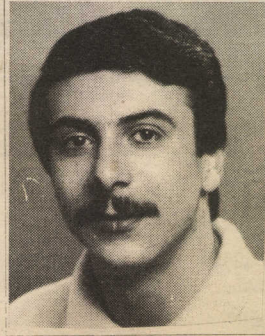
PROVOKASYON!

Recep Maraşlı

Ergül Kıyak

Yüksel Bekiroğlu

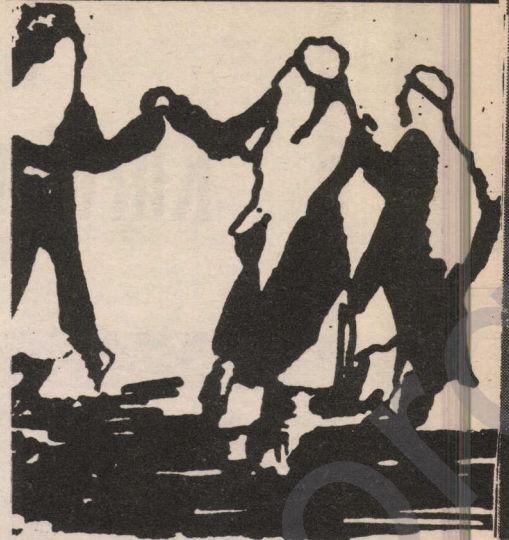
Nurcan Balcı

□□□ Oldukça kalabalık sayıda ve çoğunluğu infaz timlerinden oluşan emniyet güçleri KOMAL yayınevi ve dergimize saldırdı! Araçlarımız ve arşivimiz tahrip edildi!

□□□ 8 Temmuz'da gözaltına alınan Nurcan Balcı'nın işkencede kalça kemiği kırılırken, Yüksel Bekiroğlu'nun da burun kemiği parçalandı!

SAYFA 6,7,8,9

stêrka
izgahî
KOVARA SİYASÎ
ÇANDA MEHÎ

Sahibi / Xwedî li ser navê
KOMAL BASIM-YAYIM-DAĞITIM LTD. ŞTİ.
Adına
Rıza DİNÇ

Berpirsiyarê Nivîsaran
Sorumlu Yazışleri Müdürü
Cihan KARTAL

TIRKIYE - TÜRKİYE

NAVEND
Merkez Büro
Çakırağa Mah. Sineklibakkal Sok.
Okumuş İşhanı 18/8 Aksaray-İSTANBUL
Telefax: (212) 588 28 86

Ankara Bürosu
Hanımeli Sok. 24/18 Sıhhiye
Kızılay-ANKARA
Tel: (312) 231 96 15

Izmir Bürosu
Salihağa İşhanı No:223
Konak-İZMİR
Tel: (232) 483 88 61 - 441 18 05

Adana Bürosu
Dr. Ali Menteşoğlu Cad. Ünal İşhanı No:21
Seyhan-ADANA
Tel: (322) 359 64 17

EURÜPA - AVRUPA

NAVEND
Merkez Büro
Bahoz BARIAN
Amdstr. 2
10 165 BERLIN - DEUTSCHLAND

Almanya Bürosu
Mehmet KORKMAZ
Allestr. 37
47 166 Hamborn - DUISBURG
Tel: 0049-203-557 524
Fax: 0049-203-548 553

Yunanistan Bürosu
M. KAYA
Vellisariu 3
T.K. 114 72 ATHENS - GREECE
Telefax: 0030-1-64 38 295

FRANSA
S. ERDEMİR
ÇH B 133 5 Vol de L'aulne
91 370 Verrieres Le Buisson-PARIS
Tel: 0033-1-695 30 060

İNGİLTERE
Z. ZANA
34 Shawcourt Winstanley Road
Batersea SW1 2HF - LONDON
0044-71-223 37 30

DANIMARKA
A.M. ÖZCAN
Blagardsgade 38, 3th.
2200 KOPENHAVEN N
Tel: 0045-40-554 576

HOLLANDA
E. CIHAN
Grofvenbeek 56
6715 HD. FDE - ARNHEIM
Tel: 0031-8380-422 67

ÇAP-BASKI
BELAVKIRIN-DAĞITIM: Komal

ŞERTÊN ABONETİYÊ - ABONE KOŞULLARI

Türkiye / Türkiye
Şeş Mehî / Altı Aylık: 250.000 TL
Salek/ Bir Yıllık: 500.000TL
Ewrûpa / Avrupa
Şeş Mehî/Altı Aylık: 80DM
Salek/Yıllık: 160DM

Pêşgotin • Sunuş

.....3-4

Karikatür

.....5

Civak • Toplum

- Güney Kürdistan İzlenimleri.....12-14
- İhtiyar Terörist.....22
- Vatansızlık.....23

Doşya Mehî • Aynî Doşyayî

- Legalleşme, yasal parti ve Kürdistan'da legal parti arayışları.....32-49

Röportaj • Hevpeyvîn

- Zübeyir Aydar.....20-21

Forum • Tartışma

- Ulus ve Devlet/N.Yaman.....18-19
- Suya Yazı Yazmak/
J.Jêhat.....24-25
- Birakûjî/N.Baran.....26-27
- Kriz ve Türkiye/
Temel - Yücal Demirer.....70-71
- Başûrê Kurdistan/F.Şiyar.....78-79

Ji Dinê • Dünnyadan

- Welatekî Barbarî/
C.H - U. Boethius.....28-29

- Navenda Çand û Pîşe
ARYA.....50-62
- Wahşet û Talan/L. Polat.....65
- Uygarlık/ H. Pulumidis.....66-67

Jin • Kadın

- Kürt Kadınları Ulusal Birliği
Zorluyor/B.Rozerin.....16-17

Pirtûk • Kitap

- Şeyh Sait İsyani/İ. Bingöl.....72-73

Dad • Hukuk

- DGM'leri Boykot/Z. Halîd.....68-69

Dirok • Tarih

- Lozan / C. Şerwan.....74-75

Lêgerîn • Araştırma

- DDKO.....

POSTER

42-43

AboneFormu / FormaAbonetî

3Mehî • 3Aylık

6Mehî • 6Aylık

Salek • Yıllık

Nav/Paşnav

Ad/Sovad :

Navnîşan

Adres :

.....

Hûn dikarin hege abonetî li ser hesaba **Türkiye İş Bankası Beyazıt/İstanbul Şube 1009-2235859** razînin 0 süretek jê jî **Çakırağa Mah.Sineklibahçe Sok.18/8Aksaray/İSTANBUL** ra qarta abone rêkin.

Abone ücretini **Türkiye İş Bankası Beyazıt/İstanbul şubesi 1009-2235859** no'lu kontosuna yatırarak bir kopyasını **Çakırağa Mah.Sineklibahçe Sok.18/8Aksaray/İSTANBUL** adresine abone kartı yla birlikte postalayarak abone olunabilir.

Çıkışından beri baskı altında ve maddi olanaksızlıklar içinde olan **Stërka Rizgarî** yayını herşeye rağmen sürdürecektir. Son olarak 8 Temmuz 1994 tarihinde "Terörle Mücadele" timleri tarafından dergimize yönelik bir provokasyon daha düzenlendi. Teknik yöneticilerimizle birlikte Komal Genel Yayın Yönetmeni **Recep Maraşlı**'nın da içinde olduğu 10 kişi gözaltına alındı. Tüm araç ve gereçlerimize el konuldu.. Ağır işkenceler sonucu Nurcan Balcı'nın bel ve oyluk kemikleri , Yüksel Bekiroğlu'nun burun kemiği kırıldı.. Uzatılan gözetim süresi de bittikten sonra, mahkemeye çıkarılan **Recep Maraşlı, Ergül Kiyak ve Yüksel Bekiroğlu** tutuklandı, diğerleri ise "serbest" bırakıldılar.. Olayla ilgili iç ve dış kamuoyundaki tepkilere sayfalarımızda geniş yer verdik, burada daha fazla üzerinde durmaya gerek duymuyoruz.

Dergimize yapılan ve yapılacak olan saldırı genel mücadelenin bir parçasıdır. Kaldığı yerden sürece devam edilecektir. Tüm araç ve gereçlerimizin imhasına ve el konulmasına karşın, enerjimizi yeniden toparlayarak dergiyi yayına hazırladık. 3 ve 4. sayılar birleştirildi. Dergimizin ilk sayılarındaki dizayn ve grafik ölçülerine tamamen uyuldu, ancak ayrı ayrı yerlerde ve hızlı bir tempo ile çalışıldığından teknik düzenlemelerde belirgin aksaklıklar oldu, doğal karşılanmalıdır.

Kürt Ulusu ve Kürdistan'a dayatılmış olan haksız ve kirli savaşın tüm boyutları ile **TC** metropollerine de taşındığı gün gibi açıktır. **TC** kendi terörist yanlarını gizlemek için Kürdistan toplumunu toptan terörist ilan ederek , topyekûn bir savaş uygulamaktadır. Bu uygulamalar doğal olarak Türk toplumunu da bir bütün olarak terörize etmiş ve askerileştirmiştir.. **Kürdistan'da**, gerillaya, "terörist ve bölücüler"e karşı bütçesinin yarısından fazlasını harcadığı "kahraman Türk askeri" ne yapıyorsa ; zor, baskı ve devletin terörü sonucu metropollere göç etmek zorunda kalan **Kürdistanlı**lara özel timler aynı uygulamaları yapıyorlar.

Dolayısıyla topyekûn terörist gösterilen Kürtlere ait kişisel suçlar bile, toplu suç olarak sunulmaktadır. Bu yönde Türk toplumu da ulusal bir mutabakat içine sokulmuştur. **TC**, oluşturduğu yapılanmayı ulusal bir reaksiyon ya da "teröristlerle" savaş olarak dış kamuoyuna ağır faturalar çıkararak satmaktadır.. "Demokratikleşme", "Avrupalılaştırma" vb.. nedeniyle tüm dünyanın gözleri belli oranda üstünde olduğundan , Kürdistan'daki imha ve yoketme operasyonları karşılığı bazı kırıntı hakları gündemde tutmayı da ihmal etmiyor. Şurası da bir gerçek ki, sonu belli olmayan bu kanlı savaşın ağır külfetleri ve yarattığı psikolojik ortam nedeniyle birçok sınıf ve katmanın da yavaş yavaş savaştan sıkıldığı gözlemleniyor..

Çiller'in cilveleşmeleri, göz kırpmaları artık "Kürtlere dil ve kültür haklarının verileceği" aşamasına geldi. Bu da **TC'nin** daha fazla dayanma gücünün olmadığını, kısa elden sorunu bağlamaya hazırlandığını açıkça gösteriyor..

Öte yandan, "Kürt Sorunu" na uluslararası "çözüm" önerileri ile bölge devletlerinin kendi iç meseleleri olarak "çözüm" arayışları üst üste düşüyor.. Ancak, önerilen çözümler, programatik uygulamalar için gerekli yapılanmalar oluşmamış ve pazarlıklar tamamlanmamış olduğundan "ayrı ayrı" "çözüm" önerileri gibi gözükmektedir..

Emperyalistlerin ve bölge sömürgeci devletlerinin "Kürt Sorununa çözüm" arayışları birdir, Kürt Ulusu'nun kendi kaderini Tayin Etmesi anlayışını red temelindedir. Hiç biri Orta-Doğu'da bağımsız bir Kürt devletinin oluşmasından yana değildir. Bu anlamda Kürdistan Sorunu'nun çözümü hepsinin çıkarları ile çatışmaktadır.. Bu nedenle bütün dünyanın gözleri önünde bir ulus ve bir ülke acımasız, vahşice ve bütün değerleri ile imha edilmekte; çıkar ilişkileri insan hakları , adalet, eşitlik vb.. gibi anlayışları da istediği zaman ve biçimde rafa kaldırabilmektedir.. **Biz ulus olarak bölünmüşlüğümüzü devam ettiren ve kendi kaderimizi tayin etmemize engel olan hiç bir çözüme güvenemeyiz ..**

TC elindeki program için önümüzdeki günlerde -eğer "terörizmi" yenebilirse !- belli ataklar yapabilecektir. Buna uluslararası konjonktür açısından da ihtiyacı vardır. "Demokratikleşme" sürecinde yasallaşan ve ehlileşen, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne her yanı ile karşı oluşturulan bazı Kürt aydınları bu süreçte öne sürülebilecektir. Elbette bu unsurların pazarlandırılması gerekiyor. Açık ki, bu unsurlar hangi biçimde cıvalarlarsa cıvalasınlar, "Kürt Sorunu'nun çözümü"nde terörist **TC'nin** ağızını kullanacaklar, mücadeleyi suçlayacaklardır. Yılların bitkin, yorgun "demokratları", törenlerle karşılanarak, şimdiden kendi hayatlarını kurmaya başladılar bile.. Tarihimizde binlerce örneği olan bu yapılanmayı pek yadırgayamayız.. Ancak, **TC'nin** programı önünde bunların da fazla dayanamayacağı besbellidir. Bir süre sonra posaları ile birlikte çöplüğe fırlatılacak olan bu unsurların , utangaç ya da dobradobr **TC** programını resyonelleştirmeleri duyarlı olmak zorundayız. Sinirlerimizi koruyarak, panik göstermeden bu unsurların en azından tarafsızlaştırılması gereki-yor.Hangi adı koyarsanız koyunuz, bu ekabir takımı alnımıza küfür ve başımıza beladılar.

Bu unsurların devlet tarafından kontrolü ve eski "Türk Solcuları" ile Kemalistler tarafından dürtüklenmeleri arkasında gelecekte Kürdistan'da bir iç savaşın tohumlarının ekildiğini de gözardı edemeyiz.Çıkış itibariyle mütevazı savunmalar gösteren bu ekabir takımının, gelecekte "Kürtler adam olmaz, Silahlı mücadelenin sonu yok, **TC** güçlüdür vb." diyebilecekleri ve böylesi bir noktaya savrulabilecekleri gözlemleniyor. Yaratacakları demoralizasyon ortamında ayakta durmanın , güçlenmenin yollarını mutlaka bulmalıyız.

Biz Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskıların kaldırılmasına hiç bir zaman karşı olmadık. Elbette, süreç böylesi bir aşamada da durulmasını dayatabilir. Mücadele böylesi taleplerden bağımsızlığa kadar uzun bir süreci içine alıyor. Ama, ulus olarak bu tür programların bedelini fazlasıyla ödedik. Biz, bölünmüşlüğümüzü ortadan kaldıran kendi kaderimizi kendimizin tayin etmesi ilkesinde ısrarlı olmak zorundayız.

TC uygulamalarına kılıf geçirerek Türkiye'deki demokratik ortamdan, insan haklarından bahsetmekle tüm dünyanın gözlerini boyamaktadır. Yol başları tutularak her önüne gelen rahatça işkenceye alınabilmekte (pardon "gözetim altına !"), **Kürdistan'daki** katliam, baskı, imha hareketi gözlerden uzak tutulabilmektedir. **TC'nin** ordu hareketine kimsenin çıtı bile çıkmıyor. Kendi ba-

yola
devam...

kanlarının bile uygulamaları tartışmadığı, zorla istifaya mecbur edildikleri; sorgusuz sualsiz binlerce insanın öldürülmesi, sakat bırakılmaları devletin kendi haber kaynakları ile dünyaya du-yurulmakta; TV ve gazeteler tümüyle devletlerine bağımlı haber ve yorum yapmaktadırlar. "Ülke terörle karşı karşıyadır, Kürt toplumu topyekûn suçlu bir toplumdur, demokrasiye sahip çıkılmalı vb.." teraneleri ile köşe başı yazarları, tüm akıl babaları mazlum **Kürt Ulusu'nun** meşru direnme ve savunmasını insafsız biçimde kapakaltı etmektedirler.

Önümüzdeki dönem,ordu içindeki tayin ve terfilerin oldukça tartışmalı geçeceği , Kürtlerin yine suçlu gösterilerek, iç sorunlarının tartışılmasını gözlerden uzak tutmak için daha da kapsamlı provokasyonların gündemeleşeceği ihtimali de gözardı edilmemelidir. Kendi yasalarını bile bir tarafa atan **TC**, bugün korkulu, kanlı ve insanların geleceklerinden endişe duydukları bir noktadadır.

Kimse Türkiye'de düşünme ve tartışma özgürlüğünü kullanamıyor, dilediği gibi seyahat edemiyor. Kimsenin can güvenliği kalmamıştır. Özel hayatın gizliliği diye bir olay yoktur. Telefonlar istendiği gibi dinlenerek, suç materyalleri toplanmakta, insanlar suçlanabilmektedir. Legal partiler istendiği gibi kapatılarak, milletvekilleri tutuklanabilmektedir. Basın-yayın özgürlüğü, ancak devletin dilini kullananlar için mümkün hale gelmiştir. Din ve ibadet hakkı yoktur. Atatürkçülük herşeye kadirdir. Vatandaşlık hakları diye bir şey söz konusu değildir..

Metropollerde gelişigüzel yapılan kimlik kontrollerinde **Kürdistan**'lı olmak başlı başına bir suçtur. Doğum yeriniz **Kürdistan** olunca hiç bir şey sorulmadan kenara ayrılabilir ve belli olmayan yerlere götürülebilirsiniz. Günlerce işkenceye tabi tutulabilir, dövülüp - sövüldükten sonra bir yol kenarına bırakılabilirsiniz. Eğer "şansınız" varsa cesediniz ortaya atılmayabilir! Bunlar birer gerçektir, her gün yaşanan gerçeklerdir... İnsan haklarının, demokrasinin Türkiye'de hiç bir anlamı kalmamıştır.. Sorgusuz - sualsiz adam öldürmeler, infazlar, kurşuna dizilmeler başını almış gidiyor. Bu bezirgan saltanatı, bu zulüm, bu kan nereye kadar, belli değildir?!

TC kendi koyduğu yasaları bile red ediyor. Legal ve illegal perspektifler birbirine karışmış, toplum-sal suç ve suçluluk oluşturulmuştur. **TC** kendi yargı hukukunu da alt - üst etmiştir.

Timler gemi ağza almışlardır. En yakın dostları bile uygulamalarından endişe duymaktadırlar.. Yarattıkları Orta-Doğu için bela olmaya başlamıştır bile. Devlet içinde devlet; istihbarat, polis, ordu ve mafia ilişkilerinin birbirine karıştığı, rüşvet, iltimas, adam kayırma vb.. gibi ilişkilerin cirit attığı kontrolsüz bir düzen ile karşı karşıya kalmıştır.

Stërka Rizgarî yayın ilkelerini birinci sayısında açıkça koymuştu. En önemli ilkemizin dergimizin **Kürdistan**'daki mücadelenin bir parçası olduğu ve onun genel, vazgeçilmez amaçlarına denk düşen bir basın-yayın siyaseti izleyeceğiydi.. Bu nedenle, **TC**'nin "yasal çizgisi" içinde değiliz. **TC**'nin kendi programatik hedefleri gereği dergimizi "yasal" olmayan bir çerçevede sunması ve dolayısıyla illegal perspektifler içinde suçlaması doğaldır. Elbette devletin bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de saldırılarına hedef olacağız.

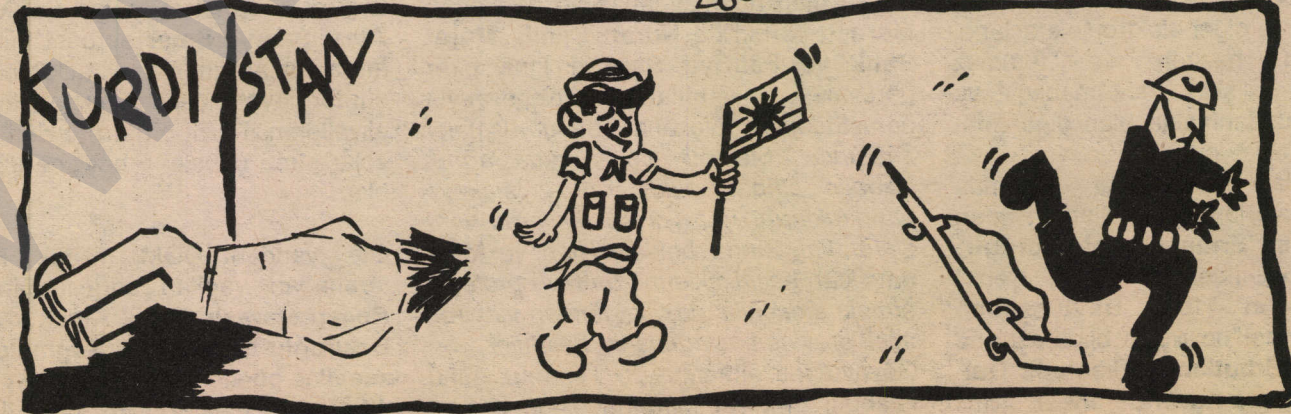
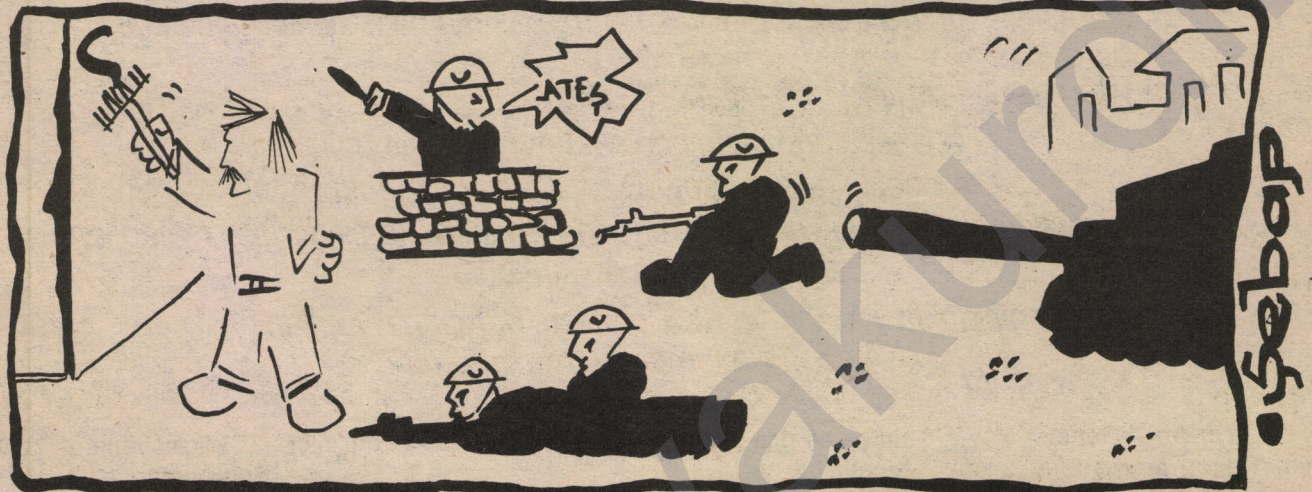
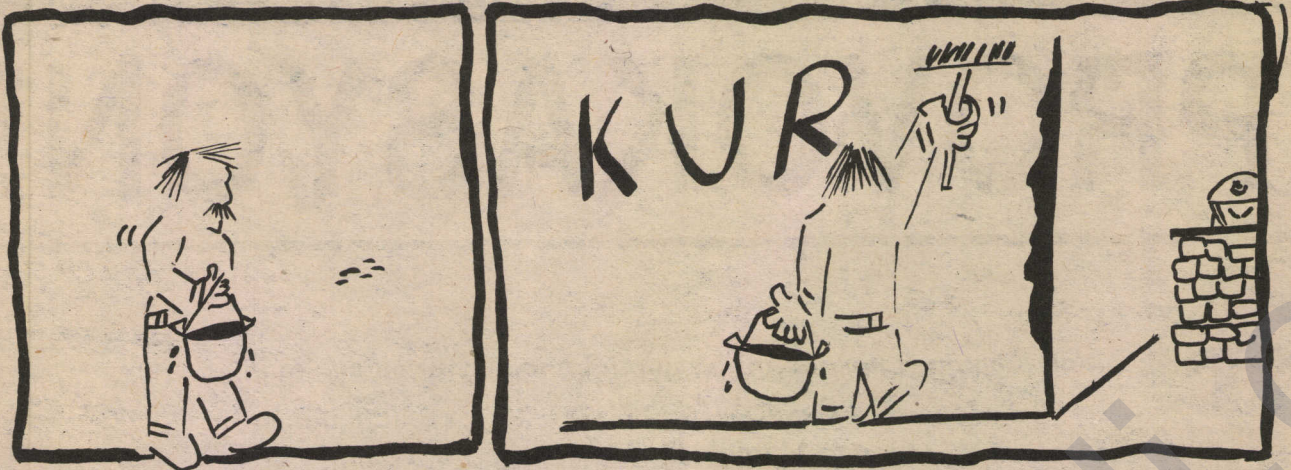
Bizi suçlayabilmek için her türlü delil toplama yöntemini deniyecektir. Bu kez denediği yollar pek tutmadı. Aileler, genç unsurlar, hatta seyyar satıcılar bile işkence zoru ile bazı unsurlar hakkında bilgi vermeye zorlandı. Telefon görüşmeleri bantlara kaydedilerek "delil" yaratılmak istendi. Fotoğraflar vb.. ile yalan-yanlış bilgiler geliştirilerek, birçok insan tereddüt ve kuşku içine düşürüldü. Çok sayıda isim verilerek bu insanların legal düzeylerden çıkarak kaçak duruma gelmesi ve böylece kendisi için daha iyi "yem" olabileceği düşünöldü vb.. "Terörizm" suçlaması ya da "Terörle Mücadele" timleri ile baskınlar düzenlemesi, dergimizin devlet tarafından nasıl hedef alındığını açıkça göstermektedir.

Peki ne yapılmalı ?

- En başta yüksek bir morale ihtiyacımız var. Devletin yarattığı kaos ortamında, psikolojik savaş tamtamları arasında ajitasyon , yalan bilgi ve terör önünde panik göstermemeliyiz.
- Legal mücadele alanlarını hiç bir biçimde terketmemeli, ama hiç bir zaman da yasallaşmamalıdır. Biz **TC**'nin yasal çerçevesi içine sığdırılamayız!
- **Kürdistan**'a ve **Kürt Ulusu**'na dayatılan haksız ve kirli savaş karşısında mücadele **meşru bir savunma** ve **direnme** dir. Bunun açıklanması, korunması ve savunulmasından kaçınılmamalıdır.
- Bu savaş topyekûn bir savaştır, yerimiz ne olursa olsun kenarda köşede durarak mücadele e-demeyiz, mücadele edenleri yalnız bırakamayız.
- Ulusal bir **konsensusa** her zamankinden daha çok ihtiyacımız var. Bütün ulusal ve toplumsal güçlerimizi biraraya toplayacak olan bu ulusal mutabakat ancak ve ancak **ulusal bir cepheye** te-kabül etmektedir. Böylesi bir cephe biçimsel davranışlarla değil, maddi ve somut biçimde mutlaka hayata geçmelidir.

İşkence gören , sakat kalan ve cezaevindeki arkadaşlarımıza bin selam olsun.
Gelecek sayımızda buluşmak umuduyla....

stërka
rizgarî
KOVARA SİYASİ Ü ÇANDA MEHİ

İNFAZ TİMLERİ DERGİMİZE SALDIRDI!

PROVOKASYON!

- Kalça kemiği kırılan Nurcan Balcı'nın ömür boyu tekerlekli sandalyeye mahkum olma tehlikesi var!
- Yüksel Bekiroğlu'nun burun kemiği parçalandı!
- Recep Maraşlı ve Ergül Kıyak tutuklandı!
- Dergimize ait arşiv, disket, el yazmaları, basıma hazır filmler talan edildi!
- Uluslararası PEN Klüb Başkanı R. Harwood ve Genel Sekreter A. Blokh TC Başbakanı nezdinde saldırıyı protesto ettiler!
- Amnesty dünya çapında "acil eylem" çağrısı yaptı!
- Almanya'da bir grup üniversiteli üzerlerine kanlar dökerek dergimize yapılan baskıları protesto kınadılar!
- Yunanistan'da PASOK ve KKE partileri, dergimize yapılan baskıları Avrupa Parlamentosu'na götürdü!

"Komal" yayınları Genel Yayın Yönetmeni **Recep Maraşlı** ile teknik işlerini yürüten **Nuran Çamlı ve Ergün Yetkiner** 8 Temmuz gecesi bu-
lundukları eve baskın düzenleyen "Terörle Mücadele Şubesi" polisleri tarafından gözaltına alındılar. Aynı gece İstanbul'un değişik semtlerindeki dört ayrı eve daha baskın düzenleyen timler, **Orhan Ateş, Ergül Kıyak, Nurcan Balcı, Murat Satık, Fahriye Satık, Yüksel Bekiroğlu ve Şadiye Sefer** isimli kişileri de gözaltına aldı.

Dergimize ulaşan bilgilere göre gözaltına alma operasyonu, oldukça kalabalık sayıda ve çoğunluğunu infaz timlerinde yer alan sivil polislerce gerçekleştirildi. Yapılan aramalarda beklediğini bulamayan tim görevlileri, bilgisayar ve diğer elektronik araçlarla, dergimizin haziran ve temmuz sayılarına ilişkin dökümanlar ve yayına hazırlanmakta olan diğer materyallere el koydu.

El konulan materyaller arasında yayına hazırlanmakta olan, **Recep Maraşlı'nın "Ermeni Ulusal Sorunu"** üzerine bir inceleme kitabı, **Cemil Gündoğan'ın "1924 Beytüşşebab Ayaklanması"**na ilişkin bir araştırma kitabı, **S. Bulut'un "Arkeolojik Bulgular Işığında Kawa Efsanesi"** isimli kitabı, **Nesimi Yaman'ın "GAP"** üzerine bir inceleme kitabı ile "**Alfabeya Kurdî**" çalışması ve Kürtçe,

ürkçe bir dizi şiir ve öykü çalışmaları bulunmakta.

Gözaltına alınanlarla ilgili olarak, İstanbul DGM Savcılığı'ndan 21 Temmuz'a kadar gözetim izni alan infaz timlerinin, ilk günden itibaren işkenceye başladığı öğrenilirken, işkence sonucu kalça kemikleri kırılan **Nurcan Balcı** 10 Temmuz günü **Şişli Etfal Hastahanesi'**ne yatırılarak ameliyat edildi. Yine gördüğü işkenceler sonucu burun kemiği parçalanan **Yüksel Bekiroğlu'nun** da aynı hastahane'de tedavi edildikten sonra yeniden Terörle Mücadele Şubesi'ne götürülüp sorguya alındığı bildirildi.

12 ve 13 Temmuz günleri DGM Başsavcılığı'ndan alınan izinle, avukatları **Maraşlı** ile birlikte **Nuran Çamlı, Murat Satık ve Fahriye Satık'la** kısa birer görüşme yaptılar. Kendileriyle görüştüğümüz avukatlar, *bu görüşmeler sırasında Maraşlı ve arkadaşlarının işkence altında olduklarını, falakaya yatırıldıklarını, tazyikli su sıkılarak vantilatör karşısında bekletildikleri ve kaba dayaktan geçirildiklerini, bu tavır protesto etmek amacıyla da ilk günden itibaren açlık grevine başladıklarını belirttiler.*

Gözaltına alınanlar 20 Temmuz günü İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde basına tanıtılırken "**PRK-rizgarî örgütünün yöneticileri**" olarak lanse edildiler. Suçlama ise, baskın esnasında ele

geçirilen bilgisayarlara dayandırıldı. Böylece bilgisayarlar ve bilgisayar kullanımı da tarihe bir suç aleti olarak geçti. İnfaz timlerinin operasyon hedeflerinin, dergimizi ve **Komal** Yayınevi'nin faaliyetlerini gizli örgüt senaryolarıyla provoke etmeye yönelik olduğu açıkça görülmektedir.

Gözaltına alınanlar 21 Temmuz günü İstanbul DGM Savcılığı'na çıkarıldı. DGM Savcılığı tarafından ayrı ayrı yapılan sorgulamalardan sonra **Recep Maraşlı** ile birlikte **Ergül Kıyak ve Yüksel Bekiroğlu** tutuklama isteğiyle sorgu hakimliğine gönderilirken, basına **PRK-rizgarî Türkiye Sekreteri olarak sunulan Murat Satık** ile **Nuran Çamlı, Ergün Yetkiner, Fahriye Satık, Orhan Ateş, Şadiye Sefer** serbest bırakıldılar. İnfaz Timleri'nin, demokratik bir zeminde sürdürmeye çalıştığımız yayın faaliyetlerimizi gizli örgüt projeleri ile provoke etme çabaları böylece iflas etmiş oldu.

Öte yandan DGM Yedek Hakimliği tarafından yapılan sorgulardan sonra, **Recep Maraşlı, Ergül Kıyak ve Yüksel Bekiroğlu** tutuklanarak **Sağmalcılar Cezaevi'**ne gönderildiler.

Ağır işkenceler sonucu kalça kemikleri kırılan ve 10 Temmuz'da polisler tarafından **Şişli Etfal Hastahanesi'**ne yatırılarak ameliyat edilen **Nurcan**

Balcı'nın ise, DGM Savcısı tarafından 22 Temmuz'da, polis gözetiminde tutulduğu hastahane odasında sorgusu yapılarak serbest bırakıldı.

SALDIRIYA TEPKİLER

Genelde dergimiz **Stërka Rizgarî** ve **Komal Yayınevi'**e yönelik baskılar, özelde **Recep Maraşlı** ve arkadaşlarının gözaltına alınmaları çeşitli kişi, kurum ve kuruluşlarca protesto edildi.

Merkezi Londra'da bulunan **Uluslararası Af Örgütü (Amnesty)** 11 Temmuz günü aldığı ve tüm diğer Amnesty birimlerine de anında bildirdiği bir kararla **Recep Maraşlı** ve arkadaşları için acil eylem çağrısında bulundu. *Uluslararası Af örgütü tarafından yapılan açıklamada, yayıncı ve yazar Recep Maraşlı'nın politik görüşleri ve yaptığı yayınlar nedeniyle Türkiye'de yargılanmakta*

olduğu, 1980-1991 yılları arasında 11 yıl cezaevinde yattığı, gördüğü işkenceler sonucu sakat kaldığı ve halen gözaltında işkence görmekte olduğu belirtildi. Amnesty, TC devletinin bu tumunu protesto ederek, Recep Maraşlı ve arkadaşlarının derhal serbest bırakılmalarını istedi.

Uluslararası PEN Klüp (Dünya Yazarlar Birliği) ise, Cezaevindeki Yazarlar Komitesi aracılığı ile TC Başbakanı ve İstanbul Emniyet Müdürü **Necdet Menzir'e** iki ayrı mesaj gönderdi. 12 ve 18 Temmuz tarihli mesajlarda **Maraşlı ve arkadaşlarının gözaltına alınarak işkenceye tabi tutulmaları protesto edilerek; Maraşlı'nın dünyadaki çeşitli PEN Klüp örgütlerine onur üyesi olduğu ve sürekli korumaları altında bulunduğu, Maraşlı ve arkadaşlarının işkence altında olmasından kaygı duyduklarını ve derhal serbest bırakılmalarını talep etti!**

Uluslararası PEN Başkanı, Ronald Harwood ve Genel Sakreter, Alexandre Blokh ise 20 Temmuz tarihinde TC Başbakanı'na gönderdikleri bir mektupla *Recep Maraşlı'nın gözaltına alınmasını ve yayına hazırlamakta olduğu kitaplarla, yayın materyallerine polis tarafından el konulmasını kınadılar. Mektupta, gözaltında işkence gören Maraşlı'nın,*

el konulan malzemelerle birlikte derhal serbest bırakılması talep edildi.

Öte yandan 20 Temmuz tarihinde **Berlin Hür Üniversitesi'ndeki** bir grup Alman ve Kürt öğrenci **Berlin Türk konsoloslugu** önünde, **Recep Maraşlı** ve arkadaşlarının gözaltına alınmalarını protesto etmek amacıyla ilginç bir gösteri düzenlediler.

Berlin'de Türk Konsoloslugu önünde üzerinde **"Türk Konsoloslugu kan içinde yüzüyor! İşkence altındaki Recep Maraşlı'ya Özgürlük"** yazılı pankart önünde toplanan üniversiteliler üzerlerine kan dökerek çılgınlıklar attılar ve eylem bitene kadar hareketsiz kaldılar. Protesto eylemi Alman basınında büyük ilgi toplarken, televizyon kanalları eylemi görüntülü yayınladılar.

Yunanistan'da da, dergimiz üzerindeki baskılar ve gözaltına alınmalar protesto edildi. İktidar partisi **PASOK (Yunanistan Sosyalist Partisi)** ve **KKE (Yunanistan Komünist Partisi)** işkence ve baskıları Avrupa Parlamentosu'na bir dilekçe ile iletirken, **Yunanistan Tüm Yayıncılar ve Yayınevleri Konfederasyonu (Enosi Paneleniya Omospondiya Ekdotom-Vivliyopolon)** **Recep Maraşlı** ve arkadaşlarının gözaltına alınarak işkenceye tabi tutulmalarını protesto etti.

Dergimiz basıma verileceği ana kadar, dış bürolarımızın bildirdiğine göre Avrupa basınının da operasyona geniş yer verildi. Ayrıca **Stërka Rizgarî** Avrupa Temsilciliği

tarafından bir imza kampanyası başlatıldı.

Dergimiz ve **Komal Yayınevi'**e ait materyallerin tahrip edilmesi, **Recep Maraşlı** ve arkadaşlarının gözaltına alınmaları Türkiye metropollerinde de bir dizi etkinliklerle protesto edildi.

Stërka Rizgarî bürolarını bizzat ziyaret eden, telefonla arayan ve mektup gönderen çok sayıda kişi ve kuruluş temsilcisi olayı protesto ederek desteklerini bildirdiler. Dergimize gönderilen mesajlarda, Maraşlı ve arkadaşlarının gözaltına alınmasının, TC'nin devrimci - yurtsever basın üzerindeki saldırı ve provokasyonlarının son halkalarından biri olduğu, kamuoyunun bu oyuna seyirci kalmayacağı bildirildi.

İHD İstanbul Şube Sekreteri Avukat Eren Keskin, TC Sağlık Bakanı Kazım Dinç'e gönderdiği bir mektupla gözaltına alınanlara yapılan işkencelerle ilgili bilgi vererek, bu işkencelerin kendisini rahatsız edip etmediğini sordu.

İzmir'de Sosyalist Dergiler Platformu, HADEP İl Örgütü, İHD, ARYA Sanat ve Kültür Merkezi ile MKM İzmir şubeleri tarafından yapılan ortak açıklamada, yükselen ulusal ve toplumsal muhalefete karşı devletin baskı politikalarının gün geçtikçe arttığı, bu baskılardan yurtsever-sosyalist basınının da payını aldığı belirtilerek; "Düşünceye tahamülü ol-

DEVAMI SAYFA 83'te

KULİLKÊN ARYA – ARYA ÇOCUK KLÜBÜ

ARYA ÇOCUK KLÜBÜ ÜYELERİ BASIN TOPLANTISINDA

FOTO; S . Rizgarî

"Recep Amca Yalnız Değilsin!"

Kulîlkên ARYA - ARYA Çocuk Klübü, 20 Temmuz Çarşamba günü Recep Maraşlı'nın tutuklanmasını kınayan bir basın açıklaması yaptılar. Çocuklar yaptıkları açıklamada "TC eğer kendini demokratik bir ülke sayıyorsa düşünce suçundan dolayı 13 gündür gözaltında bulunan ve ağır işkencelere maruz kalan **Recep Maraşlı ve arkadaşlarının serbest bırakılması gerekir!"** dediler.

İzmir HADEP il binasında yaptıkları basın toplantısında çocuklar aynı zamanda HADEP'ten beklentilerini de İl Başkanı Necmi AKSOY'a aktardılar. Çocuklar ayrıca "Recep MARAŞLI vatanımız hakkında yazılar yazdı, söyleşilere katıldı. Bu çabaların her biri Kürdistan'ın bağımsızlığı içindi. Devlet Maraşlı ve arkadaşlarını gözaltına alarak susturabileceğini sandı, ama hata yaptı. Çünkü bu ülkede binlerce Recep Maraşlı var. Maraşlı'nın suçu Kürtleri savunmaktır. Kürtler de bir ulustur. Ve kendi milleti için söylenmiş sözler suç olmamalıdır! TC'nin biraz insaflı varsa biz çocukları dinler, R. Maraşlı ve arkadaşlarını serbest bırakır. Bunu yürekten diliyoruz. Recep Maraşlı yalnız değil ve asla yalnız kalmayacak. İsteriz ki bunu o da bilsin, tıpkı kendi yazmış olduğu YALNIZ DEĞİLSİN adlı şiirindeki gibi. Bizler ARYA Çocuk Klübü olarak Maraşlı ve arkadaşlarının arkasındayız."

Ayrıca basın aracılığıyla Recep Maraşlı'ya mesaj yollayan çocuklar "Recep Amca biz sizleri çok seviyoruz. Sizlerin derhal serbest bırakılmanızı istiyoruz. Serbest kalınca da arkadaşlarınızla beraber ARYA çocuklarını ziyarete gelmenizi istiyoruz" dediler.

Stêrka Rizgarî / Haber Merkezi

**ARYA
ÇOCUK KLÜBÜ**

**basın
açıklaması**

"KOMAL Yayınevi Genel Yayın Yönetmeni ve yazar Recep MARAŞLI düşüncelerini sözlü ve yazılı dile getirdiği için ve de Kürt olduğu için tutuklandı. Biz olayı nefretle kınıyoruz. TC'nin biraz insafı varsa biz çocukları dinler, R. Maraşlı ve arkadaşlarını serbest bırakır. Bunu yürekte diliyoruz.

Recep Maraşlı yalnız değil ve asla yalnız kalmayacak. İsteriz ki, bunu o da bilsin, tıpkı kendisinin yazmış olduğu "Yalnız Değilsin" adlı şiirindeki gibi. Biz ülkemize ve demokrasiye sahip çıkmalıyız. Bizler çoluk-çocuk demeden düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılara karşı çıkmalıyız.

Recep Amca biz sizleri çok seviyoruz. Sizlerin derhal serbest bırakılmanızı istiyoruz. Serbest kalınca arkadaşlarıyla beraber ARYA Çocuk Klübü'ne ziyarete gelmenizi istiyoruz. İnsanlara baskı ve işkence yaparak fikir ve düşüncelerinin

değiştirilmesi mümkün değildir. Eğer değiştirilebilseydi; Recep amca ve onun gibi binlerce insan yıllar boyunca baskı, zulüm ve işkence gördüler. Ama, aksine daha kararlı ve daha azimli olarak mücadeleye devam ettiler. Biz bu baskı uygulamalarını protesto ediyoruz.

Biz Küçükler üzerimize düşeni yapacağız. Büyüklerin de yapmasını istiyoruz.

BIJÎ BIRATIYA GELÊN BINDEST!

BIJÎ AZADÎ!

BIJÎ TÊKOŞÎNA GELÊ KURD!

**NAVENDA ÇAND Û PÎŞE YA ARYA
Kulîkên Arya**

ARYA ÇOCUK KLÜBÜ ÜYELERİNDEN MESAJLAR

Recep Maraşlı şu anda düşünce suçu nedeniyle işkencede tutuluyor. Suçu Kürtleri savunmak...

Kürtler de bir ulustur. Ve kendi milleti için söylenen sözler suç olmamalıdır. Ayrıca, TC "biz demokratiz" diyor. Demokrat bir ülke böylemi yapar. İnsan hakları diyorlar. İnsan hakları ise insanlara işkence mi yapar?

Sadece R. Maraşlı değil, ezilen Kürt halkı için mücadele vermiş Vedat Aydın, Mehmet Sincar, MKM Başkanı İbrahim Gürbüz gibi kişileri de savunmalıyız. Biz ARYA Çocuk Klübü olarak R. Maraşlı ve arkadaşlarının yanındayız. Onu yalnız bırakmayacağımızı söylemek isterim. Biz ARYA Grubu olarak R. Maraşlı ve arkadaşları için elimizden geleni yapacağız. Mümkünse R. Maraşlı ve arkadaşlarını bu durumdan kurtaracağız. **NEWROZ**

Biz çocuklar demokrat, devrimci, sosyalist ve yurtsever olarak genelde tüm düşünce suçlularına, özellikle R. Maraşlı ve arkadaşlarına sahip çıkmaya hazırız. Maraşlı ve arkadaşları derhal serbest bırakılmalıdır. **NUR**

R. Maraşlı ve arkadaşları gözaltında ve işkencede olmalarından memnun kalmıyoruz. Ayrıca biz Kürt olmaktan gurur duyuyoruz. Biz her zaman onların yanlarında olacağız. **AZİZE**

TC, eğer kendini demokratik bir ülke sayıyorsa, düşüncelerinden dolayı 13 gündür gözaltında ağır işkencelere maruz kalan Maraşlı ve arkadaşlarını serbest bırakmaları gerekir. Onlar bizim vatanımız hakkında yazılar yazdılar, söyleşilere katıldılar. Bu çabaların her biri Kürdistan'ımızın bağımsızlığı içindi. TC, Maraşlı ve arkadaşlarını gözaltına alarak susturabileceğini sandı. Ama, hata yaptı.

Çünkü, bu ülkede yüzbinlerce Recep Maraşlı ve onun gibiler var. TC, insanlarımızı kendi vatanları olan Kürdistan'dan göç etmeye zorluyor. Göç eden Kürtler kendi ülkelerinden ve kendi insanlarından uzak kaldıkları için Türkiye içinde eriyip gidiyorlar. Bu devletin Kürtleri asimilasyona uğratma politikasının sadece bir bölümü. Ama, R. Maraşlı ve onun gibiler bu politikanın gerçekleşmemesini sağladıkları için tutuklandılar. **ZINAR**

Doğruyu söylemek suç ise, bütün insanlar suçludur! Demokrasinin olduğu bir ülkede insanların düşüncelerini ve sözlerini söyleme özgürlüğünün olduğunu bütün ülkeler bilir. Ama, Türkiye'de bu özgürlük kısıtlanmış ve devlet kendi hakkında söylenen sözleri kabul etmiyor ve bu sözleri söyleyen insanları tutukluyor. Bunlardan bir kaç da Recep Maraşlı ve arkadaşlarıdır. Onlar doğruyu söyledikleri için tutukludurlar. Ama, biz ARYA Çocuk Grubu olarak Maraşlı ve arkadaşlarının arkalarındayız. Onların yalnız olmadığını herkes bilsin. Onları destekliyoruz. Yalnız değilsiniz! **EVREN**

PARTIYA RIZGARIYA KURDISTAN PRK-rizgarî • Avrupa Örgütü 2. Koordinasyon Toplantısı:

"Kır ve şehir gerillaları birleşik bir cepheye..."

*** Partiya Rizgariya Kurdistan (PRK/Rizgarî, Avrupa Örgütü 2. Koordinasyon Toplantısı Temmuz ayı içinde gerçekleştirildi. Dergimize iletilen sonuç bildirgesini özetleyerek okuyucularımıza sunuyoruz.***

TC' nin Kürt Ulusu'na dayattığı haksız ve kirli savaş boyutları itibarıyla tam bir imha hareketine dönüşmüştür. Kürdistan'ı insansızlaştırma ve yerle bir etmek amacıyla, TC, tüm askeri, diplomatik ve ekonomik gücüyle Kürdistan'a yönelmiştir.

TC'nin Kürdistan'daki katliam hareketinde sağladığı "ulusal mutabakat" karşısında, Kürtlerin ulusal bir konsensus oluşturmalarının zorunluluğunu bir kez daha vurgulayarak; Partimiz tarafından uzun bir zamandır gündemde tutulan Ulusal Birlik konusundaki çabaların devam etmesi gerekliliğini ve daha da hızlandırılmasının parti merkezimize öneri olarak götürülmesi kararlaştırılmıştır.

Kürdistan'a dayatılan haksız ve kirli savaş karşısında ulus olarak topyekûn direnmenin haklı ve meşru olduğu, TC'nin "terörizm" ya da "yasadışı" gibi göstermeye çalıştığı Kürdistan'daki mücadelenin zorunlu bir savunma olduğu gerçeğinin dünya kamuoyu tarafından kavranılması için, sorunun ayrıntılı bir şekilde uluslararası kamuoyu nezdinde tartışılması kanısındayız.

(...)

Bizim, TC'ye karşı savaşımız bütün şiddeti ile devam etmektedir. Gerek Kürdistan'da ve gerekse metropollerdeki eylemler kendi mücadelemizin çıkarları içindir. Şurası bilinmelidir ki, hiç bir devletin çıkarları için ya da onun arkasına gizlenerek savaşmıyoruz. Ortalığı velveleye veren TC'nin dediği gibi "Yunanistan terörist cenneti" değildir. Yunanistan demokratik bir ülkedir, kimsenin toprağında gözü yoktur ve her Avrupa ülkesinde olduğu gibi Yunanistan'da da birkaç Kürt dayanışma derneği mevcuttur. Ayrıca BM adına Yunanistan'da bir mülteci kampı mevcuttur. Sayıları belli bir Kürt kitlesi vardır. Diğer yabancılar arasında da azınlıklıdır. Bu azınlık grubun büyük bölümü de ekonomik mültecidir. Yunanlıların bir ulus olarak Kürtlere sempatisi vardır. Biz Yunan hükümetlerine değil, Yunan ulusuna güveniyoruz. Yunan hükümetleri şunu bilmelidir: TC yıllardır bu komploları yapar ve yapacaktır da.. Osmanlı işgalinden Alman işgaline; Cunta döneminden Kıbrıs hareketine kadar her dönem bu sahte atakları yaptı ve ardındaki gerçek amacına

ulaştı. Bu kez barbar ve anti-demokratik bu devlete fırsat vermemeliyiz.

Şunu kavramalıyız; TC çok yönlü amaçlarla hareket etmektedir. Gerek GAP'ın(Güneydoğu Anadolu Projesi) güvenlik altına alınması için etrafının boşaltılması ve gerekse Güney Kürdistan'ı da içine alan bir askeri tampon bölgenin gerçekleştirilmesi; Kıbrıs'ın haksız işgali, Ege'deki sahil şeridinin turizm gelirleri açısından önemi ve Yunan adalarının ve turizminin bu nedenle provakasyonu, Trakya sorunu, Pontus ve Ermeni sorunları vb. gibi, haksız, kirli ve vahşi savaşın da Kürdistan'ı imha ve Ortadoğu'ya bir ordu gösterisi olarak gündemde durduğu açık bir gerçektir. Bu nedenle, kukla Çiller hükümeti resmen askerler tarafından kendi plan ve programlarına bağlı yönetilip- yönlendirilmektedir.

(...)

Bugün, savaşın Kürdistan'dan çıkarılması ve TC'nin can damarlarını tıkamak için metropol merkezlerinde ekonomik, stratejik, turistik ve askeri hedeflere yönelik şehir gerilla eylemleri de i mücadelemizin bir parçası kabul edilmelidir...

Bu bağlamda 1993 yılında kurulduğu açıklanan **YRNK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Birliği)** bu eylemliliklerini Adana, Antalya, Bodrum, Kuşadası, Fethiye, Marmaris, Ayvalık, Manisa, Denizli, Aydın, İzmir ve İstanbul gibi alanlarda aralıksız sürdürmektedir. Bu eylemlerde amaç, TC'nin ekonomik gücünü zayıflatmak, Kürdistan'daki kanlı ellerini kırmak ve Kürdistan, sorunun kamuoyuna anlatılmasını sağlamaktır. En önemlisi de Kürdistan'daki gerillaya ve kitlelere lojistik ve moral destek vermektir. Partimiz şu ana kadar Kürdistan'da mücadele sürdüren ERNK gerillalarını nasıl desteklediyse, bugün de bütün gücüyle YRNK şehir gerilla birliklerini desteklemektedir. *Şunu da belirtelim ki, insanlığın ortak malı olan ormanları, doğayı, tarihi eserleri, sivil he-defleri ve çocukları hedef alan eylemler partimizce ayırtedilerek desteklenmeyecektir!* Bütün bu nedenlere bağlı olarak Kürdistan kır ve şehir gerillalarının birleşik bir CEPHE'de ortak eylemliliklere yönelmesinin KUKM açısından önemli bir durum olarak gündemde olduğunu belirtelim.

Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Birlik sorunlarına gelince; Uzun zamandan beri çalışmaları sürdürülen ve bir türlü sonuca gidemeyen "Ulusal Demokratik Cephe" çalışmaları bazı örgütlerce saklanmaktadır. Bir yandan "terörizm" belasını üzerinden atma anlayışı ile "Türkiye'deki önerilen programa entegre olma" anlayışının "Cephe" toplantılarında yarıştırılması, diğer bir kısım örgütlerin çalışmalarını ertelemeleri ve eleştirilerin gündemden düşürülmesi amacıyla, CEPHE kuruluşu her seferinde uyduruk nedenlerle ertelenmektedir. Bu da, Cephe çalışmalarını kendiliğinden bir sürece bırakmış ve umutsuz bir "vaka"ya dönüştürmüştür. Kürdistan'ın beklemeye

hiç mi hiç tahamülü kalmamıştır! Bu nedenle partimizin Kürdistan'daki sürece denk düşecek ciddi atılımları gerçekleştirilmesi gerekmektedir. "Cephe" sorunsalının öneri olarak partiye götürülmesi ve bir an önce sonuçlandırılması ve gereken atılımların ivedi olarak hayata geçirilmesi Koordinasyon Toplantımızca karara bağlanmıştır. Öte yandan önerilen Sosyalistlerin Siyasal Birliği çalışmalarında partimizin dürüst ve açık bir siyaset izlediği belirlenmiştir. Ancak, bu önermelerin bütün ulusal ve toplumsal güçlerimizin ortak bir taarruz cephesinde birleştirilmeleri gündemin tıkayacak olan ve sürece denk düşmeyen bir öneri olduğu tesbit edilmiştir. Partimiz ileriki dönemde Kürdistanlı Sosyalistlerin bir araya gelmelerini sağlayacak bir konferans oluşturmaya çalışacaktır.

Son olarak bazı pratik uygulamalara değinmek istiyoruz. DEP milletvekillerinin tutuklanmaları ve ardından partinin kapatılması; bir çok yayın kurumunun, demokratik kitle örgütlerinin kapılarında kilit vurulması, TC'nin Kürdistan sorunu karşısında nasıl bir siyaset izlemekte olduğunu açık olarak kanıtlamaktadır. Son olarak, KOMAL yayınevi ve Stêrka Rizgarî dergisi çalışanlarına karşı yapılan saldırı ibret vericidir. Edinilen bilgilere göre, her iki ulusal kuruma karşı saldırı düzenlenmiş ve yayınevi ve dergi çalışanları gözaltına alınmıştır.

Bütün olup bitenlere rağmen ve hükümet üyelerinin bile uygulamalardan tedirginliklerini dile getirdikleri bir ortamda TC, hala dünyaya "teröristlerle" mücadele ettiğini açıklamaktadır. Oysa, en ufak insan haklarının dahi ayaklar altına alındığı bir devlette, bizzat kendisi baş teröristtir ve toplumu da bu yönde terörize etmiştir. Türkiye kanlı iç savaşlara ve mezhep çatışmalarına gebe duruma gelmiştir.

(...)

Partimiz açıkça belirliyor: Kürtlerin bugün dil ve kültür sorunları değil, özgürlük ve bağımsızlık sorunları vardır. Buna engel olacak tüm ulusal ya da uluslararası hesaplar ters tepecektir!

Topyekûn savaşa karşı, topyekûn savunma gerekir. Kürtler, direnişlerinin meşru ve haklı olduğunu bilince çıkarmalı, bunu bas bas haykırmaktan çekinmemelidir. Bir tek Kürt kalıncaya dek mücadeleye devam etmekten başka çıkar yol yoktur! TC ve ortaklarının çıkarları için bir ulusun imhasına göz göre göre ses çıkarmayanlar bu tavırlarını bir kez daha gözden geçirmelidirler!

Kürt Ulusu "ya istiklal, ya ölüm" diyor... Ortadoğu'nun tükenmez zenginliği, engin entellektüel birikimi ile Kürdistanlılar, sürecin dayattığı zorlu mücadelenin demokratik, insancıl, bilimsel ve radikal özlerini bir an unutmadan yollarına devam ediyorlar...

TC'nin, tarihini en çetin ekonomik, siyasal, askeri bunalımını yaşadığı bir sırada, bütçesinin yarısını askeri harcamalara yatırarak daha fazla dayanamayacağını biliyoruz. Bu nedenle, KUKM açık ve düzeyi olan bir diploması ile ortaya çıkmalıdır. Bu da Ortak bir Taarruz Cephesi'nde tüm ulusal ve toplumsal güçlerimizi sistemli ve ilkel olarak birleştirmekle mümkündür...

Günübürlük ve kısa vadeli çıkarlar uğruna uzun vadeli ulusal çıkarlarımızın pazarlık konusu edilmesi bizi zafere değil, yenilgiye götürecektir!

*Yaşasın Ülkemizin Bağımsızlığı
ve Ulusumuzun Özgürlüğü!*

PRK-rizgarî
Genel Sekreterlik
-Basın Bürosu-

ALTI KÜRT MİLLETVEKİLİNİN YARGILANMASINA
ANKARA DGM'DE BAŞLANDI...

VEKİLLERDEN "HUKUKİ SAVUNMA"

Milletvekilleri, "yargılanmayı kabul eden" bir anlayışla savunma verirken, sınırlı da olsa, sadece Hatip Dicle ve kısmen de Leyla Zana iddianameye siyasi cevap verdi.

2 - 3 Mart 1994 tarihinde TBMM'de domkunulmazlıkları kaldırılarak tutuklanan ve yaklaşık 5 aydır Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunan 6 Kürt milletvekili hakkında, "bölücülük" yaptıkları iddiasıyla, T. Ceza Kanunu'nun 125. maddesine göre idam cezasına çarptırılmaları isteniyen açılan davaya, 3 Ağustos 1994 günü Ankara DGM'de başlandı.

Siyasal ve tarihsel açıdan önemli bir yere sahip olan bu davaya ilişkin olarak devletin, hazırlıkları uzun süredir yürütülen kapsamlı bir program içinde olduğu görüldü. Bu davanın gerek Avrupa, gerekse Türkiye ve Kürdistan kamuoyunda yakından izlendiğini bilen TC, davaya dönük ilgiyi dağıtmak ve kırmak amacıyla çeşitli taktiklere başvurdu. "Güvenlik önlemleri"ni gerekçe gösterilerek, adliye binasının çevresini kuşatıp polis barikatları oluşturulurken, çeşitli şehirlerden duruşmayı izlemek üzere otobüslerle Ankara'ya gelenler, şehrin girişlerinde durdurularak ya gözaltına alındı, ya da geri çevrildi. Ankara'ya girmeyi başaranlar ise, adliye önündeki ilk barikatta durduruldular. Kimlik kontrolü yapan polisler, Kürdistan doğumluların, adliyenin çevresine dahi yaklaştırmadılar.

Öte yandan, duruşma salonunda yer olmadığını öne sürülerek, avukatlar, basın mensupları ve milletvekillerinin yakınlarından ikişer kişi dışında kimse salona alınma-yacağı bildirilirken, DGM'nin, şaibeli ilişkiler içindeki bazı avukatlarla önceden pazarlık yaparak oluşturduğu bir lis-tede yer almayanları binaya sokmadığı görüldü. Neye göre hazırlandığı belli olmayan bu listede ismi bulunmayan bir çok avukat ve gazeteci ile yabancı misafirler, ikinci barikattan geri çevrildiler.

Duruşmaya kitlesel katılımın önüne bu şekilde geçildikten sonra, duruşmanın ilk iki günü, DGM Savcılar tarafından hazırlanan 475 sayfalık iddianamenin satır satır okunmasıyla geçti. Böylece, davaya dönük dikkatlerin ve mevcut katılımın önemli ölçüde dağıtılması hedeflendi. Duruşmayı izlemek için en fazla bir-iki günlük bir program ayıran yabancı heyetler ve bazı avukatlar, 2. günden sonra ayrılmak zorunda kaldılar. Böylece, basının ve kamuoyunun ilgisi de zayıflatılmış oldu.

İddianamede, tutuklu milletvekilleri Ahmet Türk, Leyla Zana, Orhan Doğan, Sım Sakık, Hatip Dicle ve Mahmut Alınak'ın, "PKK'nin siyasi kanadı olarak oluşturulan yasal görünümdeki maske kuruluşu DEP'in milletvekilleri" oldukları belirtilerek, milletvekillerinin gerek mecliste, gerekse meclis dışında yapılan toplantı, panel, miting, televizyon programlarındaki konuşmaları ile yine çeşitli uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan görüşmelerde Kürt ulusundan ve Kürt halkının varlığından söz etmeleri, Kürdistan kavramını kullanmaları, Kürt halkının ulusal ve demokratik haklarını gündeme getirmeleri ve devletin Kürtlere yönelik baskı ve şiddet politikalarını eleştirmeleri suç sayılarak, milletvekillerinin bu şekilde T. Ceza Kanunu'nun 125. maddesindeki suçu işledikleri öne sürülerek idamları istendi.

DGM Başsavcısı Nusret Demiral'ın "şahesirim" diye nitelediği ve resmi devlet ideolojisinin en açık bir şekilde ortaya koyulduğu 475 sayfalık iddiana-

menin, büyük dil yanlışlarıyla, kopukluklarla ve sayısız tetkarlarla dolu olduğu görüldü. İddianamenin bütününde, "Kürt " diye bir ulusun, bir halkın olmadığı, Türkiye'de tek bir ulusun olduğu, onun da Türk ulusu olduğu, "Kürtlerin kültürel ve ulusal haklarından söz etmenin azınlık yaratmaya ve buna bağlı olarak devleti bölmeye" yönelik olduğu, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının sözkonusu olamayacağı, oysa gerek milletvekillerinin, gerekse daha önce içinde yer aldıkları HEP, ÖZDEP ve DEP'in bu yönde bir faaliyet içinde oldukları, yasal bir görünümü olsa da tüm faaliyetlerinin Anayasa ve yasalara göre suç olduğu öne sürüldü.

Duruşmaların üçüncü ve dördüncü gününde savunmalarını yapan milletvekilleri, iddiaları cevaplayarak bu davanın tamamen siyasi amaçlı olduğunu, Milli Güvenlik Konseyi ve hükümetin talimatı ile dokunulmazlıkları kaldırılıp tutuklandıklarını, siyasi iktidarın faaliyetlerinden ve gerçekleri gözönüne sermelerinden rahatsız olduğunu, halkın sorunlarıyla ilgilenmelerinin, yasa ve anayasa değişikliği önerilerinde bulunmalarının dahi suç sayıldığını, hukuk dışı yollardan ve zorla delil yaratılmaya çalışıldığını öne sürerek suçlamaları reddettiler. Milletvekillerinden Hatip Dicle ve kısmen de Leyla Zana savunmalarında, bu davada asıl olarak Kürtlerin yargılanmakta olduğunu, Kürtleri red ve inkar eden resmi ideolojinin dışında fikirlere sahip oldukları ve Türk devletin ırkçı, asimilasyoncu siyasetlerine karşı çıktıkları için tutuklandıklarını, bu davada nasıl bir karar verilirse verilsin inançlarının değişmeyeceğini belirttiler.

Kendi durumlarıyla sınırlı kalan hukuki çerçevede savunma yapan milletvekilleri, ile bazı avukatlar ise bu davayı, düzenin ve devletin rasyonelleri içine çekme, böylece kendilerini TC'ye kabul ettirme çabası içinde oldular. Özellikle Orhan Doğan, Mahmut Alınak ve Sım Sakık, savunmalarında sık sık "her türlü şiddete tamamen karşı olduklarını", "PKK'nın şiddet yolunu seçmiş bir örgüt olduğunu", "legal yolların kendilerine kapatılmasının PKK'nın işine geleceğini", "kendilerinin üniter devlet yapısına sonuna kadar bağlı olduklarını" ısrarla belirttiler.

Öte yandan, savunmaları hazırlamak üzere avukatlardan oluşturulan "hukuk komisyonu"nunun, davanın siyasi niteliğine rağmen daha çok hukuki çerçevede bir savunma taslağı hazırlaması sert tartışmalara neden oldu. Ankara dışından gelen avukatların yoğun eleştirisi üzerine, hazırlanan savunma metninde alelacele bazı değişiklikler ve rötuşlar yapıldı. Ancak, duruşmada "zaman yetersizliği" nedeniyle 40 sayfalık metin özetlenerek anlatıldı. Ne

varki, bu anlatımda da, metnin muhtevası dışında, ilgisiz ve gereksiz ifadeler kullanıldığı görüldü. Avukatların yazılı olarak mahkemeye verdikleri savunmada, Türk Hukuk sisteminin Kürtleri yok sayan, inkar eden niteliğine vurgu yapılarak, Anayasa ve yasalarda "yasal" olan ancak, uluslararası hukuka göre meşru olmayan hükümlerin bulunduğu, bu davada yasalardan değil, evrensel hukuk nomlarından hareket edilmesi gerektiği, DGM'lerin de niteliği itibariyle siyasi mahkemeler olduğu belirtildi.

Gerek milletvekilleri, gerekse avukatlar tarafından yapılan savunmalara, bu davanın siyasi öneminin gerisinde, yargılanmayı kabul eden bir anlayış egemendi. Çoğu yerde, "iddia edilen suçun işlenmediği ya da unsurlarının oluşmadığı" gibi, sonuçta yasayı/anayasayı, yargılanmayı meşru gören bir konuma düşüldü. Bu durum, daha nedeniyle git-tikçe sıkışan ve bunu aşmak için davaya planlı bir şekilde hazırlanan TC'nin rahat bir nefes almasını sağladı.

Bu davanın asıl dikkati çeken yanlarından biri ise, TC'nin KUKM'ni ezme, düzen içine çekmeye ve nihayet imha etmeye yönelik programının önemli ayaklarından birini oluşturmasıydı. TC, bir yandan yargılanan milletvekillerini ve bu milletvekillerinin içinde yer aldıkları HEP ve DEP'i doğrudan hedef alırken, bir yandan da bunların "Kürtlerin meşru temsilcisi" olarak sunulmasına fazla ses çıkarmamıştı. Daha sonra, HEP ve DEP'in Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasına ilişkin davalarda ve özellikle de milletvekilleri hakkında açılan bu davada, bir çoğuna kendisinin de inanmadığı uç iddiaları öne sürmek suretiyle milletvekillerinin "kendilerini aklamaya çalışan ve dolayısı ile yargılanmayı kabul eden" bir konuma düşmeleri sağlandı. Milletvekillerinin çoğu, davanın asıl bağlamından uzaklaşarak (bunda, yargılanan milletvekillerinin muhtevalarının buna uygun olmasının da önemli bir payı vardır) bir yandan "iddia edilen suçu işlemediklerini kanıtlama çabasına girerken, "radikal-bağımsızlıkçı hareketleri bütünüyle dışlayan, reddeden ve kendilerini bunun alternatifi gören" bir çizgide hareket ettikleri gözlen-di. Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü için çalıştıkları, Türkiye'nin bölünmesini kendilerinin de kabul etmediği ve şiddet kullanılarak hiç bir sorunun çözülemeyeceği özellikle belirtilirken, böylece tüm kamuoyuna, "Kürtlerin seçilmiş, meşru temsilcileri" olarak lanse edilen milletvekillerinin ağızdan KUKM'nin radikal-bağımsızlıkçı çizgisi mahkum edilmeye, "Kürtlerin temsilcilerinin, dolayısıyla Kürtlerin siyasi taleplerinin sınırı" tescil edil-meye çalışıldı.

Sonuç olarak TC, bu dava ile amaçladıklarını önemli oranda elde etti. Kürt siyasi çevreleri ise, siyasi ve diplomatik alanda önemli bir fırsat olan bu davada hiç bir etkinlik gösteremeyip, milletvekillerinin ve teslimiyetçi reformist çevrelerin manevralarına teslim oldular. Bir anlamda, sömürgeci düzenin yargılanması yerine, TC ve milletvekilleri bu davada, Kürt ulusunun anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadelesini yargıladılar.

GÜNEY KÜRDİSTAN'DAN İZLENİMLER

G. Kürdistan'a Sığınan
K.Kürdistanlı Sığınmacılar:

"Her Şey Özgür Bir Kürdistan İçin!"

İnsan Hakları Derneği'nin çağrısı ve organizasyonu ile oluşturulan ve çeşitli kurum, parti ve basın mensuplarının yer aldığı heyet, Kuzey Kürdistan'dan Güney Kürdistan'a göç eden mültecilerin durumunu ve göçün nedenlerini araştırmak üzere, 13-16 Haziran tarihleri arasında Güney Kürdistan'a gitti.

Heyet, 13 Haziran'da karayolu ile Diyarbakır'dan, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin izniyle yola çıktı. Yol boyunca sayısını hatırlamadığımız kadar arama ve taramalardan geçiriliyorduk.(Tüm kontrol noktalarında geleceğimizin önceden bildirildiği anlaşılıyordu.) Gece karanlık basınca birçok risk düşünülerek, Nusaybin'e yakın Nezirhan tesislerinde konaklandı. Tesisin lüksü herkesi çok şaşırtmıştı. Akşam yemeği tesisin bahçesinde, havuz kenarında veriliyordu. Yemeğe indiğimizde, bar bölümünde silahlı asker ve subayların oturduğu dikkatlerimizi çekmişti. Can güvenliğimizi korumak gerekçesiyle bizleri denetim altına almışlardı. Bu durum karşısında, böylesine lüks bir tesisin nasıl varlığını koruyabildiğini anlayabilmiştik.

14 Haziran sabahı, Nezirhan tesislerini terk edip Habur Sınır Kapısı'na vardığımızda, yaklaşık 2 saat geçiş işlemlerinden dolayı bekletildik. Bu arada sınır kapısının oldukça sakin olduğu, sadece 3-4 aracın geçiş yaptığı gözlemlendi. Sınır kapısında bulunduğumuz bu süre içinde, birçok sivil aracın içindeki sivil şahıslar bizleri gözden geçirerek duruyorlardı. 2 saatlik bu

İçeri girdiğimizde, çoğunluğunu yaşlıların oluşturduğu eylemciler oturdukları yerlerden kalkarak bizleri, zafer işaretleriyle ve ellerindeki "Her şey özgür Kürdistan için!" yazılı pankartlarıyla karşıladılar.

bekleyişten sonra nihayet, köprü'nün orta yerine yani sınırın öbür tarafına geçebiliştik. Sınırın öbür tarafına geçer geçmez araçlardan inilerek Kürtçe, Türkçe ve Arapça "Kürdistan'a Hoşgeldiniz." tabelasının önünde hatıra fotoğrafları çekildi. Sınırdaki güvenlik görevlileri ile birlikte halkla ilişkiler müdürü Serbest Zaxoli bizleri karşılayıp gümrüğe götürerek, gümrük müdürünün odasında ağırladılar. Kürt kültüründen gelen geleneksel konukseverlik kendini hemen gösteriyordu. Yaklaşık 30 kişilik heyete sigara ve meşrubat ikram ediliyordu. O anda, "Acaba Güney'de halk bunları içebilir mi? diye kendi kendime sormadan edemedim. Ama şunu çok iyi biliyordum, kendileri içmeseler bile konuklarına mutlaka ikram ederlerdi. Gümrük müdürü ile yapılan kısa bir görüşmeden sonra oradan ayrılarak, gümrük müdürünün ve halkla ilişkiler müdürüyle birlikte Zaxo Kaymakamı ile görüşmeye gidildi. Ziyaretimizin nedeni kaymakama anlatıldıktan sonra kaymakam memnuniyetini dile getirip sorularımızı yanıtlamaya başladı. Ancak mültecilerin durumuna ilişkin yeterince bilgilendirme yapamıyordu. Asıl yanıtları Birleşmiş Milletler temsilcisinden alabileceğimizi belirtiyordu. Göç esnasında TC'nin güvenlik güçlerince herhangi bir saldırı veya bombalama yapıp yapılmadığını sorduğumuzda konuya ilişkin bir bilginin olmadığını belirtiyordu. Benzeri sorularda ısrar edilince, HADEP temsilcisi ve aynı zamanda heyetin tercümanlığını yapan Osman Özçelik tarafından daha fazla kaymakamı sıkıştırmamamız ve zorlamamamız konusunda uyarıldık. **KDP'li kaymakam TC devleti ile olan ilişkilerinin zedelenmemesi için oldukça temkinli davranıyordu.**

Yapılan bu görüşmeden hemen sonra Zaxo Öğretmen Evi'nde açlık grevinde olan 200 kişinin ziyaretine gidildi. Heyeti kısaca tanıtıp, ne amaçla geldiğimizi anlatınca büyük bir tepki almaya başladık. İnsanlar, **"İnsan Hakları Türkiyede ne arar, Köylerimiz yakılıp yıkılırken, hergün tepemize bombalar yağarken, olarca insanımız katledilirken neredeydiniz? Buraya geleceğinize yakılıp yıkılan köylerimizi görün, o zaman niçin göçettiğimizi anlarsınız."** dediler. Basın mensuplarına dönerek, **"Sizler doğruları değil, olayları çarpıtarak tam tersini yazıyorsunuz. Sizlere söyleyecek hiçbir şeyimiz yok."** diyorlardı. Bütün bunlar konuşulurken, yaşlı bir amca bozuk Türkçesiyle bizlere şöyle diyordu: **"Avrupa'da bir farenin ayağı kırılrsa, bir balık karaya vursa günlerce onu kurtarmaya çalışır, dünya ya televizyonlarla duyurursunuz. Oysa biz Kürtlerin hergün onlarca insanı öldürülüyor, evlerimiz başımıza yıkılıyor, karımıza, kızımıza tecavüz ediliyor hiç kimsenin umrunda değil. Bizim bir fare yada bir balık kadar değerimiz yok mu?"**

KDP'li temsilciler açlık grevindekilerle konuşup, onları ikna ettikten sonra içeri girebildik. İçeri girdiğimizde, çoğunluğunu yaşlıların oluşturduğu eylemciler oturdukları yerlerden kalkarak bizleri, zafer işaretleriyle ve ellerindeki **"Her şey özgür Kürdistan için!"** yazılı pankartlarıyla karşıladılar. Peşpeşe patlayan flaşlar ve çekimler karşısında eylemciler oldukça sakin görünüyorlardı. Bu yoğun fotoğraf çekimi esnasında bir yaşlı amcanın mırıldanarak: **"Çekin, çekin bakın hayvanlara bakarcasına bakın."** söylemi heyette bulunan bir arkadaşın dikkatinden kaçmamıştı. Yaşlı analarla sohbet ettiğimizde ise göçe ilişkin öyküleri korkunçtu. Hatun Ana şöyle diyordu: **"Gecenin bir vakti köy basıldı. Gürültü ve koşuşturmalardan anlamıştık. Tam o sırada kapımız çalındı. Evde erkek olmadığını, dul olduğumu, sadece ben ve iki kızımın olduğunu, kapıyı açmayacağımı söyledim. Kapıdakiler gayet sakin bir sesle, "Merak etme teyze, sadece**

evinizi arayıp gideceğiz, size zarar vermeyeceğiz." deyince inanıp kapıyı açar açmaz, birkaç ell ağzını kapayıp elimi, ayağımı bağlayıp 12 yaşındaki kızım Hacer'i alıp götürdüler. Bir daha Hacer'den haber alamadım. Sonunda 10 yaşındaki kızım Feride'yi yanıma alıp buraya kaçtım." Feride'de şu anda açlık grevinde ve **"Her şey özgür Kürdistan için!"** pankartının bir ucundan tutuvermiş sanki şunları söylüyorlardı: **"Üzerimizde gördüğünüz bu sembolik kefenler, taleplerimiz kabul edilimese gerçek kefenlerimiz olacaktır."**

Zaxo Öğretmen Evi'nden ayrılarak kamplara doğru hareket ettik. Kamplara doğru giderken, yol kenarında savaş sırasında harabeye dönmüş, köylerden geçiyorduk. Bir ara tamamiyle yıkılmış bir köyden geçerken, kalabalık bir insan topluluğu yolumuzu kesti. İki ay öncesinden gelip bu köylerdeki ailelerin yanına yerleşen göçmenler, bizim geldiğimizi haber alıp yolda beklemeye koyulmuşlar. Araçtan iner inmez, göç nedenlerini anlatmaya koyuldular. Bir kenarda sohbet etmeye çalıştığım Ahmet Amca şöyle diyor-

du: "İki eşim ve dokuz çocuğum vardı. Köy bombalanmay başlayınca o esnada kaçışmaya başladık. Bombaların düştüğü her yer yıkılıp yanıyordu. 6 çocuğum ve 1 eşimle kaçabildik. Diğer eşim ve 3 çocuğum (1.5, 5 ve 15 yaşlarında) kayboldu. Onları tekrar köye dönüp arayamadık. Sanırım bombalama esnasında öldüler.Çünkü onlardan 2 ay geçmesine rağmen hala bir haber alabilmiş değilim."

Tekrar otobüse binip kamplara doğru yola koyulduk. Kamplara gittiğimizde, geldiğimizi gören aileler sıralar halinde vadideki tepenin etrafına dizilip sessizce oturmaya başladılar. Sadece çocuklar sağa sola koşuşturuyorlardı. Birleşmiş Milletlerin getirdiği un çuvalları orta yerde üst üste dizilmiş vaziyette duruyordu. Çocuklar çuvalların gölgesinde oynuyordu. BM'nin vermiş olduğu eski birkaç çadırın dışında çoğu aileler ağaç yapraklarından, derme çatma yapılan çardaklarda kalıyorlardı. Kampın orta yerinde BM'nin doğal bir kaynaktan borularla getirdiği suyun aktığı çeşme görülüyordu. Kamptakilere kim olduğumuzu ve niçin geldiğimizi anlattık. Onlarda, "Fotoğraf çekmeyin, aşağıda cami

olarak yaptığımız çardağın altına oturun. Orada sizlere sorunlarımızı anlatalım." dediler. Çardağın altına oturduk. O ara yaşlı bir amca: "**Size oturmanız için battaniye vermek isterdik ancak, vermeyeceğiz, yere oturun. Bizim halimiz ne ise sizin halinizde öyle olsun, belki bizim halimizi o zaman anlarsınız.**" dedi. Tam bu arada ileride bir kalabalık koşuşturmaya başladı. **Kim olduğumuzu ve ne için geldiğimizi öğrenen yaşlı bir ana bizleri protesto etmek için, kendini yakmaya çalışıyordu.** Güçlülükle engel olundu. Alev alev yanan eşarbi söndürüldü. Yanımıza getirdiklerinde hiçkırıklar içinde sesi boğulmuş, konuşamıyordu. Bir süre sonra sakinleşince, yaşadıklarını anlatmaya başladı: "Birgün köy basıldığında, 3 erkek çocuğumu askerler götürmeye kalkıştı. Ben çocuklarımı götürmemeleri için yalvardım. Onların hiçbir şeye karışmadıklarını söyledim. Fakat onların almakta ısrarlı olduklarını anlayınca boynumdaki altıları çıkarıp onlara verdim. Bunun üzerine çocuklarımı bıraktılar. Bu olaydan birgün sonra köyü bombaladılar. Bombalama esnasında bir oğlum öldü. Biz o telaş içinde kaçışmaya başladık ve tekrar bombalama başladı yağmur gibi... Bu sırada bir oğlum daha öldü. Diğer kalan oğlumla, geriye sağ kalan insanlarla köyden kaçtık. Oğullarımın cesetlerine bile sarılamadım. Sağ kalan tek oğlum ise şu anda Zaxo'daki açlık grevinde ölümü bekliyor. **Bizler bunları yaşarken, sizler neredeydiniz?**" diyordu. Bütün bunlar somut bir şeyi açığa çıkarıyordu. Gerek IHD içerisinde gerekse de IHD dışındaki bazı anlayışların, "IHD Kürt politikasına endekslilik çalışıyor." şeklindeki belirlemelerine net bir cevaptı.

Yaklaşık 40 yaşlarında olmasına rağmen yaşadığı koşullardan dolayı daha da yaşlı gözükten Cemile ise büyük bir öfkeyle, Türkçe bilmediği için Kürtçe anlatıyordu: "Evimize top atıp yaktilar ve ardından evdeki ve köydeki erkeklerimizi tartaklayarak götürdüler. Ben tam bir hafta ailemden götürülen iki çocuğumu aradım, bulamadım. Sonra 10 yaşındaki Hasan'ımın ve 7 yaşındaki Gurbet'imın cesetlerini köyün dışındaki çöplükte buldum. Kocam, çocukların acısından başını alıp gitti, kayboldu. Nereye gitti bilmiyorum. Ben de geriye kalan çocuklarımla birlikte buraya kaçmaya çalıştım. Zap Suyu'nun üzerine büyük ağaçları devirerek, üzerinden geçmeye çalıştım. Arkamızdan askerler bizleri havan ateşine tuttular. O sırada kucacımda bulunan küçük kızım Tayyibat, nehre düştü ve sürüklenerek kayboldu. Ben sözü uzatmak istemiyorum. (Notu tutan arkadaşına dönerek) **Sen bir kadınsın, beni anlamalısın. Eğer beni anladıysan, sana bu anlattıklarım yeter, eğer anlamadıysan ben sabahlara kadar anlatayım, sende yaz ve götür yatağının altına koyup, uyu.**" deyip son verdi.

Cemile'nin yanından ayrılıp, kolu, bacağı kopuk insanlarla sohbet ettik. 6-7 kişiydiler, bacaklarını mayın ve şarapnel parçaları ile kaybetmişler. Göç esnasında en büyük zorluğu onlar yaşamış. Çünkü, hep birilerinin sırtında gelmek zorunda kalmışlar. "Anadan doğma sakat olmama ve hiçbir şey yapamayacağım bilinmesine rağmen, her köy basıldığında mutlaka göz altına alınıyor, işkenceden geçiriliyordum. Oysa ben ateş olsam kendimi

yakarım. Sonuçta ebnde buraya kaçmak zorunda kaldım." diyordu sakat bir amca. Sohbet esnasında ben yaşlıca bir amcaya dönüp, köylerde tecavüzlerin olduğunu duyduğumuzu, Kürtlerin feodal bir toplum olduklarından dolayı bunu ifade etmek istemediklerini, namuslarına zarar geleceğini düşündüklerini, bundan dolayı, gerçekten de tecavüzlerin olup olmadığını sorduğumuzda: "Bak bacım, bizim kadınlarımız tecavüze uğradığında bunu anlatmaktansa intihar etmeyi tercih ederler. Ama şunu da bilinki, köyümüz basıldığında her seferinde köyde bulunan 6 yaşından 70 yaşına kadar olan tüm erkekleri toplayıp köy meydanında sabahtan akşama kadar bekletiyorlar. Bu arada asker ve özel timlerde evlerimize girip akşamlara kadar kalı-yorlardı. Sen kadınsın anlamın gerekir." dedi. Gerisini de anlatması gerekmiyordu. Hepsinin de ortak söylemi aynıydı. Hepsinin ailesinde kayıp vardı, köyleri yakılmış, ekili arazileri, ormanları yakılmış, köylere yiyecek ambargosu konulmuş, çocukları ve yakınları öldürülmüş ve korucu olmaya zorlanmış, kadınlı erkekli tecavüzlere uğranılmış ve tek çare göçetmekte bulunmuş. Göç esnasındaki bombalamalarda, 8 kişi yaşamını yitirmiş. Neden Güney Kürdistan'a göç de başka yerlere değil? diye sorduğumuzda: "**Burası bizim toprağımız, üstelik toprağımızın diğer parçasına yakın. Öleceksek yine kendi topraklarımızda ölelim. Yiyecek çok sınırlı, doktor yok, (Haftada bir kez BM'den doktorlar gelerek, sadece neremin ağrıdığını soruyorlar, çocuklara ve yaşlılara yanı ilacı veriyor.)battaniye ve barınak yok. Ama biz bir nebze de olsa bombalardan kurtulduğumuz için memnunuz.**"

Kampta örnek bir disiplin var. Yiyecekler ortada olmasına rağmen kimse-nin orali olduğu yok. Yiyecek dağıtımı sırasında, temizlik, sağlık, gelen konukların ağırlanması gibi gündelik faaliyetlerde de aynı disiplin sözkonusu. Bu nokta yabancı gözlemcilerin de dikkatinden kaçmıyor.

Kamptan ayrılıp, BM'ler temsilcisiyle yaptığımız görüşmelerde şöyle deniliyordu: "Göç yaklaşık bir yıldır sürüyor. Nisan'da artmalar oldu. Günde 10-15 aile geliyordu. Şimdi ise günde 2-3 aile geliyor."

Azalanın nedenini sorduğumuzda ise; "Bilmiyorum. durum iyileşmiş olabilir. Belki köyleri buradan daha iyidir. Sınırı geçmez mülteci oluyorlar, ama bu kesin kabul edilecekler anlamına gelmiyor. Vadidekilerin soruşturması devam ediyor. Irak'ta kaldıkları sürece sorumluluktan kaçmayacağı, çok kaygı duyuyoruz. Irak'ta mültecilik yeni, bu yüzden çözüm aramaya çalışıyoruz. Türkiye büroları ile Cenevre büroları ile görüşüyor. Türkiye'deki yetkililer, değişik yetkililerle görüşüyorlar. Bizde bir taraf olarak görüşüyoruz. Şu anda istediğimiz, bu insanların mülteci olması için bin nedenlerinin olması lazım. Araştırıyoruz. Gerçekten mülteci olmaları için ciddi bir sorun var mı? Buradaki bürolarımızın olması iyi. Sorun geliştikçe normal hızımız artacak, çözümlerden biri koşullar elverirse geri göndermek. Ama kimseyi zorlamıyoruz. Kışın kalmak istiyorlarsa çözümler bulmalıyız. Tekliflerimizden biri, buldukları başka yere sevtir, bizim kolya yardım edebilmemiz için. Program yetkilimiz Bağdat'tan geliyor. Kışa hazırlanmak için şimdiye kadar bunları yaptık. Haftada bir gidiyoruz. Acil durum biraz geçmiş, sağlık sorunları bir gecede çözülmez. Sağlık sorunları çok...ishal, parazit, 20 kişi sıtma, çocuk-

larla ilgili yardımı ÜSEF'den alıyoruz." cevabını verdiler.

- **BM'ler geri dönmeleri için girişimde bulunuyoruz? Garanti sağlayacaklar mı?**

- Ankara, Cenevre ile görüşüyor.

- **Ne aşamada?**

- Burası büyük ve kaynayan bir bölge, rizikoları azaltmak için önlem alıyoruz. Çok net bir şey yok. Irak'taki müdürlüğümüz geldi. Bunlara yardım ettiğimiz belli, eğer herhangi bir siyasi faaliyet olursa yardımımızı derhal çekeriz. Bunu öğrenmekte çok zor. Bu olaya dikkatli yaklaşmaya çalışıyoruz. Bu insanlara savaştan kaçmış gibi yaklaşıyoruz.

- **Açlık grevindekilerin sağlık durumları nasıl. Mültecilerde silahla yaralanan var mı?**

- **Sağlık ekibi ile görüşün. Tabiki söyledikleri herşey doğru olacak değil. Birkaç kişinin silahla yaralandığını söylüyorlar. Ancak sağlık ekibi böyle birşey söylemedi.**

- **Şarapnel parçalarıyla yaralananlar gördük. Mayınla bacakları kopanları gördük.**

- Tabiki insanlar yerlerini bıraktıklarına göre bir nedenleri vardır. Ama herkes böylemi bilmiyoruz.

- **Geldikleri bölgeleri ve köyleri araştıracağmısınız?**

- İşim çok ve acelem var, kusura bakmayın, gitmek zorundayım.

BM temsilciliğinden ayrılıp Duhok'ta, Duhok Valisi, İHD temsilcisi, Kızıllaç ve Kızılay temsilcileri ile görüştük. İHD, Kızıllaç ve Kızıllaç göçmenlere ilişkin birşey yapamadıklarını, kendi insanlarında yardıma muhtaç olduklarını belirttiler.

KDP'li Duhok Valisi ise, kendi halkına yapılan yardım göçmenlere de yaptıklarını, kendi halkının gelen göçmenlere evlerini açmalarını söylediklerini belirtti. Ayrıca BM'lerle birlikte kampları sınırdan içeriye doğru getirmek istediklerini fakat mültecilerin kabul etmediğini belirtti. Valilikten ayrıldıktan sonra geriye dönüş başladı.

Yolda Mardin'e yakın bölgede üstü açık 2 askeri araçta gözleri bağlı, 2'si yaşlı diğer ikisi ise 30-35 yaşlarında 4 kişinin götürüldüğünü gördük. Mardin'e doğru tarlalarda çalışan insanların arasından geçen askeri araçlar bazen önümüze geçiyor, bazende yanımızda seyrediyorlardı. Güzergah boyunca tarlalarda çalışan insanların arasından böyleleri bir tutsak dolaştırma işlemi halkı korkutarak sindirmeye yönelikti.

Kürdistan coğrafyasının yakıldığını gerek Güney Kürdistan'a giderken, gerekse dönüşte gözlemledik. Gidişte Cudi Dağı eteklerinin, dönüşte de Cudi'nin ovayla birleştiği bölgenin bombalandığını ve yanmaya devam ettiğini, Nusaybin'e 25 km. kala geniş bir alanda ekinlerin yandığını, Mardin-Diyarbakır arasında, Mazıdağı'na 25 km. uzaklıktaki çalılık alanın yandığını, bir çok tepedeki ormanlık alanda yangınların yer yer devam ettiğini gördük.

Güney Kürdistan'da Brakuji'nin sürdürdüğü bir zamanda bulunuyoruk. KDP-YNK bir türlü tesis edilemeyen "iktidar" için ve emperyalist-sömürgeci güçler hesabına birbirleriyle çatışa dursun, yetkililerin TC'yi zor durumda bırakacak açıklamalarda bulunmaya özen göstermesi dikkat çekiciydi. Yine bir süre önce Güney Kürdistan'dan Saddam'ın katliamları sonucu Kuzey'e "sığınmak" zorunda kalan Kürt halkının, Türk devleti tarafından toplama kamplarına konulmaları ve savaş esiri muamelesi yapmasının anıları daha zihinlerde tazeliğini korurken, bu kez Güney yetkililerin BM ile birlikte Kuzey'den göç eden Kürtler için benzer kamplar kurmaya çalışması düşündürücüydü. "Daha iyi koşullar"da ağırlamak gerekçesine dayandırılan bu uygulama, aslında Kuzey Kürdistan'dan gelen yurtsever kitleyi Kuzeyli örgütlerin etkisinden kurtarmaya uyarlıydı. Tabi bu uygulamanın hayata geçirilmesi durumunda, Kuzeydeki örgütlerle Güney liderliği arasındaki çelişkilerde kamplardaki halk Güney lehine rehine işlevi de göre bilecekti...

Kürtlerin kendi ülkesinde muhacirleşmesi trajedisi, Kürdistan'ın dört sömürgeci devlet arasından paylaşılmasından bu yana yaşanıyor. Bu trajedi ancak bağımsız ve birleşik bir Kürdistan'la ortadan kalkabilir. Ve mücadeleye önderlik eden siyasal örgütlerin sömürgeci tarafından çizilen sınırları kabuledilebilir görmelerine tekabül eden parçacı anlayıştan kurtulmalarıyla...

Ayşe DEMİR

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KUZEY IRAK SEKSİYONU'NA

Tüm İnsan ve Demokratik Kitle Kurum ve Kuruluşlarına ve Tüm Dünya Demokratik Kamuoyuna!

TC devletinin baskı, zulüm ve yoketme politikaları karşısında, varlığımızı, insanca, eşit ve özgür temelde yaşamımızı sürdürmek için, belli bir süredir köylerimizden göçertilmiş bulunmaktayız. Onbinleri aşan köylüler olarak, yıllardır imha ve soykırıma karşı yine de köylerimizde kalarak yaşamaya devam ediyorduk. Ama TC devletinin son zamanlarda yoğunlaşan katliamları karşısında köylerimiz tamamen insansızlaştırıldı. Hergün yüzlerce insanımız faili-meçhul...! bir şekilde ortadan kaldırılıyor, kontra saldırıları gittikçe yoğunlaştırılıyor.

Olağanüstü valilik, adeta her ile bir özel valilik yerleştirilerek, doruğa vardırılmak isteniyor. Özel ordu, özel tim ve bunlara ek olarak koruculuk sistemi gittikçe yaygınlaştırılıyor, yüzbinlerce askeri gücüyle Kürdistan'ı adeta yeniden işgale girişiyor. Korucu olmayan tüm köylerimiz yakılıp yıkılmış, harabeye çevrilmiş durumdadır; işkenceden geçirilmeyen, sabıkalı olmayan hiçbir insanımız kalmamıştır. Tüm bu köyler, kadın, çocuk demeden, göçertilmiş bulunmaktadırlar.

1994 yılı başlangıcından bu yana hava ve karadan yoğun olarak TC devletinin saldırılarına maruz kaldık. Tüm bunlar karşısında bizler de şu anda buraya, Kuzey Irak (Güney Kürdistan) sınırına yığılmış bulunmaktayız.

Daha önce de Birleşmiş Milletler ve diğer kurum ve kuruluşlara çağrıda bulduk; fakat bu kurumlar gerekli olan görevlerini tam yerine getirmediler. Bir sürü sorunlarımız var; göçertilen bu köylüler adına bizler de süresiz açlık grevi eylemimize bugünden itibaren başlıyoruz. Buna göre bazı istemlerimiz aşağıda sıralanmıştır;

- 1- Burada bulunan ve halen gelmekte olan topluluğumuza burada bulunduğumuz süre içerisinde siyasi mülteci statüsünün tanınması.
- 2- Kaldığımız sahanın TC devletine ait savaş uçakları tarafından rahatsız edilmemesi için baskı yapılması.
- 3- İçinde bulunduğumuz koşullardan dolayı, yaralanma, sakatlık ve salgın hastalıklardan korunmak için tedavi koşullarının yaratılması, (seyyar veya sabit hastaneler vb. kurulması.)
- 4- Topraklarımızdan koparılrken, fiziki yaşamımızı sürdürmek için elimizde bulunan tüm maddi imkanlarımız ortadan kaldırılmış durumdadır. Bunun için her türlü maddi-mali ve lojistik ihtiyaçlarımızın karşılanması.
- 5- Yağmurlu ve diğer olumsuz hava koşullarından korunmak için barınak imkanlarının sağlanması.
- 6- Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından bölgemize bir araştırma ve denetleme heyetinin gönderilmesi.
- 7- PKK ile TC arasında sürdürülen silahlı savaşa siyasi çözümün bulunması için iki taraflı ateşkesin sağlanılmasına yönelik girişimlerin başlatılması. Bunun sağlanması neticesinde köylerimize tekrar dönmek için imkanların yaratılması ve bunun güvence altına alınması, ayrıca yıkık/harabe olan köylerimizin yeniden onarılması için destek sunulması.
- 8- TC devletine hiçbir devlet tarafından siyasi, askeri, ekonomik ve her türlü desteğin sağlanmaması için baskı yapılması.

Bu istemlerimiz yerine getirilene kadar süresiz açlık grevimiz devam edecektir!

Gerekli girişimlerin en kısa sürede yapılmasını saygılarımızla arz ederiz.

(Akduman, Sapaca, Hilal, Işıkveren, Taşdelen, Kayadib, Kalemli, İnceler, Ballı, Balveren ve diğer köylüler adına)

Açlık Grevi Komitesi

ANTEP

TC'nin Kürdistan'a yönelik topyekün imha siyasetine hız verdiği şu dönemde, bütün ulusal ve toplumsal muhalefet kesimleri de bu saldırılardan payını almaktadır. Cezaevleri ise, bu saldırılar karşısında meşru bir direnme içinde olan, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine kendini adayan yiğit savaşçılarla her gün dolup taşmakta. Geçmişten bu yana sömürgecilerin, "cezaevi siyasetleri", tut-sakları ezme, değerlerini tahrip edip düşürme ve kişiliksizleştirerek teslim alma, bunun gerçekleşmemesi halinde ise giderek fiziki varlıklarına zarar verme ve imha etme amacı doğrultusunda belirlenmektedir. Devrimci tutsaklar ise, birer okul olarak gördükleri cezaevlerini mücadelenin başka bir alanı olarak değerlendirip, ortak düşmana karşı ilkeli ortak direniş mevzileri oluşturmaktadır.

Türkiye ve Kürdistan cezaevlerindeki siyasi tutsaklara yönelik sürgün, tecrit, hak gaspları ile fiili saldırılar bu sürece paralel olarak son dönemlerde giderek şiddetlenmektedir. TC'nin cezaevlerine yönelik fiili uygulamaları; siyasi tutsakları işbirliğine ve itirafa zorlama, itirafçılığı teşvik etme, yeni provakasyon ortamları yaratarak, uzun mücadelelerle elde edilen hakları gasbetme, cezaevlerindeki ortak direniş mevzilerinin dağıtma planları üzerine kuruludur.

Siyasi tutsakların bu programlara teslim olmamaları, kararlı ve bilinçli bir şekilde direnmeleri karşısında cezaevinin boşaltılması ya da diğer bir deyimle "sürgün" uygulaması devletin sıkça başvurduğu bir yöntemdir. Bu yöntemle asıl olarak; cezaevlerindeki mücadelenin, gasbedilen hakların geri alınması düzeyinde tutulması ve bu süreçte belli hakların geriletilmesi, böylece yeni hak taleplerinin gündemden düşürülerek, tutsakların mevcut hakları daha da genişletmeye yönelik mücadelelerinin barajlanması amaçlanmaktadır.

yine
sürgün!

Ru çerçevede, bir süredir devletin en üst kademelerinde başlatılan bazı hazırlıklar, geçtiğimiz aylarda Adalet Bakanlığı'nın cezaevi müdürleri ve savcılar ile yaptığı bir dizi toplantı sonrası alınan kararlar doğrultusunda uygulamaya sokulmuştur. Son olarak, Gaziantep Özel Tip Cezaevi'ndeki siyasi tutsakların, "cezaevinde onarımı yapılacağı" gerekçesiyle Türkiye ve Kürdistan'daki çeşitli cezaevlerine sürgün

edilmeleri, bu programın en önemli halkalarından birini oluşturmaktadır.

Bu uygulamanın Antep'ten başlatılması, tamamen bilinçli bir seçimin sonucudur. Zira Antep Cezaevi'ndeki siyasi tutsaklar, yıllarca mücadele ederek, birçok bedeller ödeyerek önemli haklar elde edebilmiş, ciddi mevziler yaratmışlardır. Antep, bir çok yönden diğer cezaevlerindeki mücadeleye örnek olmuş, moral destek vermiştir. Antep'in dağıtılması, bu güne kadar elde edilen bu hakların gasp edilmesi, geriletilmesi için uygun bir ortam yaratma amacına yöneliktir. Ancak, bununla aynı zamanda diğer cezaevlerine de bir mesaj verilmek istenmektedir. Bu, "yetkin unsurların bulunduğu ve görece olarak en geniş haklara sahip bir cezaevinin gerektiğinde dağıtılabileceği, tüm hakların da bir anda geri alınabileceği (!)" mesajıdır.

Gerçi bir süredir Antep'e yönelik bir saldırı hazırlığının olduğu bilinmekteydi. Özellikle son dönemlerde, bazı itirafçıların ağzından Antep cezaevini hedef göstermeye yönelik açıklamalar yaptırılması ve ardından da bloklar ve koşuşlar arasındaki gidiş-gelişlerin engellenmeye çalışılması, avukat ve ziyaretçi görüşlerinde zorluklar çıkartılması, bazı kısıtlamalara gidilmesi gibi uygulamalarla bir provakasyon ortamının yaratılmaya çalışıldığı gözleniyordu.

Ancak, tutsakların geçmiş deneyimleri ve cezaevi örgütlülükleri ile yaratılmak istenen bu provakasyon ortamını boşa çıkartmaları karşısında saldırıya uygun zemin bulunamaması nedeniyle bu kez cezaevinde "onarım" yapılacağı öne sürülerek, Antep'in dağıtılması programı uygulamaya sokuldu.

15 Haziran'da başlatılan sevklerle 150 civarındaki siyasi tutsak, Bursa, Çanakkale, Aydın, Bartın, Antakya, Iskenderun, Ceyhan, Maraş, Yozgat, Karaman, Ermenek, Van ve Manisa cezaevlerine sürüldü.

En fazla sürgünün gönderildiği cezaevi, 40 tutsakla Bursa Özel Tip Cezaevi oldu. Sürgün sevkinden sonra tutsaklarla görüşen yakınları ve avukatları ile İHD yetkilileri, tutsakların cezaevine ilk getirildiklerinde görülmemiş sıklıkta bir aramadan geçirdiklerini ve tüm eşyalarına da el konulduğunu, kitap ve dergileri ile "tünel ve körük yapımında kullanıldığı"

gerekçe gösterilerek bazı eşyaların kendilerine verilmediğini, ayrıca alt katlardaki koşuşların açılmaması nedeniyle yer sorunu çekildiğini bildirdiler. Bunun dışında İdare tarafından bloklar arası ziyaretin yasaklanması, 18 tane görüş kabiniinden ancak 9 tanesinin kullanılması, kitap ve dergi kısıtlaması yapılması, sarı, kırmızı ve yeşil renkli eşyalar ile sebze, meyve ve bakliyat türü kuru gıdaların içeri alınmaması gibi uygulamalara gidildiği de belirtildi.

Alınan bilgilere göre Cezaevi'nde insiyatif büyük oranda askerlerin elinde. Cezaevi İdaresi, talepler konusunda Bakanlıktan görüş istediklerini belirterek şimdilik tutsakları oyalama yolunu seçmekte. Tutsakların bu uygulamalara karşı çeşitli eylemliliklerle direnecekleri ve gasbedilen haklarıyla birlikte, bu hakları yeni taleplerle genişletmeye dönük mücadelelerini sürdürecekleri belirtiliyor.

Siyasi tutsaklar ise Kürdistan'daki kitlesel direniş mevzilerinin imhasına yönelindiği bir dönemde, cezaevlerindeki direnişlerin hakim güçler için hazmedilebilir bir durum olmadığını, bu bakımdan devletin önümüzdeki günlerde cezaevlerine yönelik daha kapsamlı saldırıların hazırlığı içinde olduğunu ifade ederek yurtsever, demokrat, devrimci kamuoyunun konuya duyarlılık göstermesi ve cezaevlerindeki direnişlere aktif olarak destek verilmesi çağrısında bulundular □

Stërka Rizgarî / Antep

BİNGÖL

BİNGÖL'DE ÜSTTEĞMEN'İN KÖPEĞİ İÇİN ZORUNLU SÜT-YUMURTA UYGULAMASI

Kürdistan'da askeri hareket yürüten devlet, Kürdistan coğrafyasını insansızlaştırmak ve kitlelerisindirmek için yerleşim yerlerine yönelik baskılarını sürdürüyor. Devlet kuvvetleri köylerde terör estiriyor. Köylüler zorla operasyonlara götürme, çatışmalarda kalkan olarak kullanma, köylerde para ve ziynet eşyası ile ürünlerin yağmalanması gibi uygulamalar artık alışıldık uygulamalar sayılıyor.

Yukarıda sıralanan uygulamaların sürdüğü Bingöl'ün Deşi (Kocatepe) ve Kabaçalı köylerinden kaçarak İzmir'deki akrabalarının yanlarına sığınan köylüler şunları anlatıyorlar:

"Askerler operasyonlarda yaşlı çocuk ve kadınlar başta olmak üzere, hedefi genişletmiş durumdadır. Genç ilçesine bağlı altmış hanelik Kabaçalı köyü yedi haneye inmiştir. Köylülerin büyük kısmı topraklarını, meralarını baskılar yüzünden bırakıp değişik şehirlere göç etmek zorunda kalmışlar. Kalan köylülere de Kawa örgütü mensubu olduğu iddia edilen ve aranan Zeynel Abidin Gencerli'yi bahane edip işkence etmektedir. Bu durumda çaresiz kalan köylüler adeta öldürülecekleri günlerini beklemektedirler. Çevre köylere de değişik bahanelerle baskılar sürmektedir. Yedisu bölgesi ve yaylalar son günlerde bombalanmaktadır. Köy baskınlarında evler yıkılmakta ve evlere yönelik sistemli bir talan uygulaması yürütülmektedir. Operasyonlara katılan asker ve özel timlere komutanları tarafından verilen "ne bulursanız alın" emri, bu tür baskınların da gerekçesini oluşturmaktadır. Askerler sırf savaş ganimeti edinebilmek için köylere çekirge sürüsü gibi dalmaktadırlar.

Askerler köyü bastıklarında köylüleri okula toplayıp, ellerini enselerine bağlatıp akşama kadar oturtuyorlar. Konuşmak ve öksürmek bile yasak. Sabahları bütün köyü okulun önüne toplatıp 'bayrak merasimi' yaptırıyorlar. Askeri çember içindeki köylülere zorla 'istikla Marşı' söyletiyorlar. Her ev hane hane listelenmiş. Her hane günde 50 ekme yap, askerlere vermek zorunda. Askerlere verilen ekme haracının yanısıra, ayrıca bir kilo süt ve 10 tane taze yumurta da üst teğmenin köpeğine vermek gerekiyor. Bu da köpek vergisi. Üst teğmen köylülere "eğer köpeğim bunları yemezse vay halinize... ananızı s..." diyor.

Bu uygulama tam kırk gün sürdü. Geceleri gelip köylüleri alıp onlara asker elbisesi giydirip götürüyorlar. Gidenler dört-beş gün sonra ancak dönebiliyor. Nereye götürüldüklerini de korkularından söylemiyorlar. Bu şekilde götürülen bir tanıdık "Arnevi köyüne götürüldük. Orada köylülere bize göstererek "siz Apoculara yardım ediyormuşsunuz. Yardım ettiğinizde bu da yanlarındaymış. Bu bizim askerimizdir. İnkâr etmeyin, tanık var" diyerek beni gösterdiler." dedi. Bu kişinin daha sonra bir götürülme sonrasında ölü olarak bulunduğu belirtildi.

Güney Kürdistan'da Kadınlar Leçeklerini Yere Fırlattılar !

Kürdistan Demokrat Partisi (PDK) ile Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) arasındaki çatışmaların bitmesi için arabuluculuk yapan çeşitli Kürt örgütlerinin, demokratik kurum ve kuruluşlarının, yoğun çabaları sonuç vermezken, 380 Kürt kadını çatışmayı protesto için Kürt Federe Devleti Parlamentosu'nu işgal ederek, oturma eylemi yaptılar

23 Mayıs günü Süleymaniye'den yürüyüşe geçen 380 kadın, parlamanto binasının bulunduğu 325 km uzaklıktaki başkent Erbil'e 4 günde ulaşabildiler. Erbil'e geldikten sonra parlamantoyu işgal eden kadınları temsilen Behiye Maruf(öğretmen), Eskol Resul(aydın), Nezanin Muhammed(lise öğretmeni), Ronik Rauf(ev kadını), Seyyan Rüstem(öğretim üyesi), şu açıklamayı yaptılar: **"Kanımızla elde ettiğimiz, bu değerlere sahip çıkmak görevimizdir. Biz parlamantoyu işgal değil, sahipsiz olan şehitlerin değerlerine sahip çıkıyoruz."**

Sömürge Toplum İçi Çelişki ve Çatışmaların Temeli

Bütün sömürge toplumların tarihinde, toplumu oluşturan sınıf ve tabakalar arasında iç çelişki ve çatışmalar geniş bir yer tutar. Çelişki ve çatışmaları tımandıran temel faktör, çelişkilerde katalizatör işlevi gören sömürgeci yapıdır. Sömürgeciliğin, sömürge toplumun iç dinamiklerinin gelişmesini engelleyen yapısı, toplumsal gelişmenin de ağır ve daha çok sömürgeci statükoya uyarlı olarak sağlanmasını zorunlu kılar. Bunun somut ifadesi, kaynakların talanına ve ülkeyi bir tüketim alanına çeviren ekonomik ilişkilerdir. Sömürgeci ekonomik yatırımlar, daha çok metropol sermayesinin acentaları, ürün toplama merkezleri ve yatırımcının sömürgeci devlet olduğu sınırlı yatırımlardır. Hammaddenin nakliye zorlukları, nakliye ve işçilik giderlerinin metropole oranla oldukça düşük, işlenen hammaddenin pazar alanını önemli bir parçasının ise hammaddenin yağmalandığı sömürge toprakları olması gibi ekonomik zorunluluklar, sömürgeci bazı ekonomik yatırımların yapılmasını zorunlu hale getirir. Daha çok klasik sömürgelerde uygulanan yöntem olarak sözü edilen sınırlı yatırımların müteşebbisi, sömürgeci devlettir. Sömürgeci devletin işveren olmasının temel nedenlerinden biri de, yatırım alanlarını ajanlaştırma, işbirlikçi kesimleri besleyen üsler olarak kullanma, sömürge toplumun içinde kendisini devletle ifade eden ayrıcalıklı bir kesim yaratmaktır. Bu politikanın doğal sonucu olarak, rüşvet, adam kayırma ve kendi varlığını sömürgeci devlete borçlu olan bir kesim ile toplumun diğer kesimleri arasında çelişkiler ortaya çıkmaktadır.

Sömürgeciliğin üretim ilişkileri üzerindeki bu tahripkar etkisi, sömürge toplumunun bir cendere içinde sıkışıp kalmasına yol açar. Özellikle 21. yüzyılın klasik sömürgeleri açısından bu çelişki çok daha yakıcıdır. Klasik sömürgelerin Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Mücadeleleri sonucunda, bir bir bağımsızlıklarına kavuştukları, önlem olarak "yeni sömürgeci" politikaların devreye sokulduğu çağımızda, bu çağdışı yöntem bir taraftan derin çatışmaların, diğer taraftan yüzyıllık sömürge politikasının engin tecrübelerinden aktarılmış, acımasız uygulamaların adıdır. Sömürgeci üretim ilişkilerinin zorunlu gelişmesini engelleyemedikleri için, önlem olarak gelişen ilişkilerin statükonun korunmasına uyarlı hale getirilmesini sağlamaya çalışırlar. Meta ve sermaye ihracı, sömürgeci cılız da olsa proleteryanın gelişmesini sağlar. İşte yeni değerlerin temsilcisi proleteryanın geliyor olmasının yaratacağı sakinçaları engellemek için,

sömürgeci bir taraftan geleneksel ilişki ve değerlere yaslanmaya çalışırken, diğer taraftan proleteryanın kendiliğinden sınıf konumunu korumasını sağlamak için maddi teşvikler yaratmaya, bu sınıfı diğer sınıflara karşı konuşlandırmaya çalışırlar. Günümüz klasik sömürgelerinde bir çelişki olarak sömürge metropollerindeki proleterya gerek yaşam standartı, gerekse iş edinme olanakları açısından ayrıcalıklı bir kesimi oluşturur. Çünkü işveren devlet ya da devletin uydusu özel sektörün çalıştırdığı işçiler, daha çok devletin dayandığı ve ulusal uyanışa karşı konuşlandırdığı, geleneksel değerlere sahip kesimlerden seçilmiştir. Kürdistan özelinde işbirlikçi parlamenterlerin çevreleri, ağa ve şeyhlerin tebalarından seçilen işçiler, bazen devletin dayandığı ilişkileri besleme politikası sonucu seçilenlerden oluşur, bazen de torpilin yanısıra sömürgeci açısından "sakıncasızlık" özelliği taşımaları ön koşuluyla rüşvet veren, verebilecek durumdakiler iş edinir. Küçük bir parantez açarak belirtelim. Bu koşullarda, köy küçük burjuvazisinden kopan, fakat tamamen sınıf intiharına uğrayamayan "proleter"lerin durumu ise ayrı bir tartışma konusudur. Zira varlığını ve ayrıcalıklı konumunu sömürgeci devlete ve işbirlikçilere borçlu olan bu kesimin mevcut güçler içindeki mevzilenmesi uzun süre mevcut statükonun korunması yönündedir. Hatta savaş koşullarında bile. Bugün "savaş tazminatı, savaş koşullarında çalışmadan dolayı çifte maaş" gibi ulufelerin bu kesimlerin üzerinde yarattığı tahribat ve bunun doğal sonucu olarak, mücadelenin köy küçük burjuvazisinin sırtında yükseliyor olması, bu durumu yeterince açıklamaktadır. Sömürge toplumu içindeki çelişkilere örnek olarak ayrıntılara girmek pahasına açtığımız bu etkenin yanısıra, bundan bağımsız olmayan ikinci etken de sömürgeciliğin sömürge toplumunda dayandığı geleneksel ilişkilerdir.

Sömürge toplumunun karanlığını oluşturan bu geleneksel yapılar ağalık, şeyhlik ve aşiret gibi kurumlardır. Sömürgeci bir taraftan meta ve sermaye ihracıyla geleneksel üretim ilişkilerini sınırlı da olsa dönüştürmeye çalışırken, diğer taraftan mevcut statükonun korunmasında anahtar rol gören, bu tür kurumları kendilerine tabi olmaları koşuluyla yaşatırlar, kan verirler. Çünkü bu kurumlar uluslaşma sürecinin temel barajlarıdır. Ulusal bilinci körelten ve toplumu daha alt düzeylerdeki ilişkilere çekerek orada boğan kurumlardır. Yörelere göre, bazen soylara göre bölünmeyi ifade eden aşiret kurumları, bazen mezheplere göre bölünmeyi ifade eden tarikatlar ve Şeyhler, bazen de sömürgeciyi görmesini engelleyen yerel iktidar olarak Ağalık.. İşte sömürge toplumunda ulusal bilincinin dalga kıranı olarak, sömürgecilerin kıskançlıkla korudukları ilişkiler...

Geleneksel Değerler İçinde Çatışmalarda Kürt Kadının Rolü

Bu çelişki ve çatışmalar içinde Kürt kadınının üstlendiği geleneksel rol, çelişki ve çatışmaların durdurulması, anlaşmalarla çözülmesi yönündedir. Geleneksel değerlerin hüküm sürdüğü koşullarda kadın çatışmaların durdurulması noktasında bedel olarak sunulmuştur. Aşiret kavgalarında, kavga eden aşiretlerin barıştırılması işlemi sırasında verilen "tazminat"lar arasında kadın da vardır. Yine düşman aşiretler arasındaki kan davasının sona erdirilmesi için düşman aşiretlerin akrabalık ilişkisi içinde barıştırılması ve bir daha çatışmalarının sağlanması için aşiretler arasında töresel evliliklerin yapıldığı sıkça görülmüştür. Bir tür "tazminat"

olarak kadının onayının alınmadığı bu anlaşmalarda, Kürt kadını kendisini yeni çatışmaların yaşanmaması için feda etmiştir. Kürdistanlı kadınların bilinen diğer bir özelliği de çatışmalara bilinçli, pratik müdahalesidir. Türkülere ve halk oyunlarına konu olan bu davranış, Kürdistanlı kadınların sıcak çatışmaların içine atlayarak leçeğini yere fırlatması biçimindedir. Yere fırlatılan Kürdün namusudur, doğuran ve yetiştiren kadının onurudur.. Çatışacaklar bu namusu çiğnemeyi göze almalıdırlar. İşte Kürdistanlılar kendi namuslarını ve onurlarını çiğnemeyi kabul etmedikleri için kadının fırlatıp yere attığı leçeği yerden kaldırmak için çatışmaları durdururlar.

Bazen de Kürt gençlerinin sevdalarının düşman aşiretler arasında doğal bir barışmaya yol açtığı bilinmektedir. Bu tür örneklerin yanısıra Halk Destanlarımızdan ve ağıtlarımızdan öğrendiğimiz gibi, Kürt kadını bazen çatışan erkeğe kendisini adar. Bazen de bu korkunç yanışı ilk görendir. Bu yanışa isyan eder. Ayrıca ortada bir de gücünü daha çok devletten alan bir tarafın yaptığı büyük haksızlık varsa, bu kez beşikteki bebeği silahlandırmaya ahd edecek kadar öfkeli dir.

Ulusal Direniş içinde Çatışmalarda Kadının Rolü

Ulusal uyanışın başlamasıyla birlikte Kürt kadını mücadele içinde kendisini yeniden yaratır. O artık işgal ordularına kurşun atan Zarife'dir, idamlara yürüyen Leyla, isyan ateşini bedeninde tutuşturan Zekiye...

Sömürge koşullarının ağır yükünü en fazla çeken kesim kadınlardır. Bombardımanlardan kalan sefalet, ailesinden şehitlerin onulmaz acısı, tutsaklar, işkence ve cinsel taciz, muhacerat acısı... Bu acı kadının geleneksel iş bölümü içindeki rolüyle de yakından ilgilidir. Erkekler dış dünyaya açıktır. Bu nedenle yoğunlukları daha geniş bir alana yayılmaktadır. Mücadele içindeki aktiviteleri acılarla boğuşmayı değil, acıları yaratan koşulları ortadan kaldırma görevini dayatmıştır. Kadının mücadele içindeki yeri kendi konumunu değiştirecek düzey değildir henüz. Kadın dört duvar arasındadır. Evle sınırlı dünyasına yansıyan her acı derin izler bırakmaktadır kadın kişiliği üzerinde.

Sömürge koşullarının ağır yükünü taşıyan kesim olması açısından, kazanımlara kıskançlıkla sahip çıkma noktasında da en duyarlı kesimdir Kürt Kadını. Kazanımlar için verilen bedeli çok iyi bilmektedir. Bu yüzden bedellere sadıktır.

Güney Kürdistan Örneği

Güney Kürdistan'da yüzyıllık mücadele geleneği içinde Kürdistanlı kadınlar elde silah kahramanca çarpıştılar. "**Biji Kurd u Kurdistan**", Kürdistan toplumunun bütün kesimlerinin ortak şiarı oldu. Kadınlar bu şiar etrafında kenetlenerek mücadelenin bütün mevzilerinde tepeden tırnağa inanç ve bilinçle silahlanmış olarak yer aldılar. Geleneksel önderliği ifade eden YNK ve PDK'nın yıllarca birbirleriyle ve diğer Kürdistanlı örgütlerle çarpışmasının yarattığı ağır tahribatların bedelini bütün Kürdistan ödedi. Kürdistanî Cephe'nin kurulması, bütün Kürdistan toplumuna Brakuji'lerin bitiyor olması noktasında büyük umutlar yarattı. Çünkü Kürdistanî güçler şimdiye değin birbirleriyle düşmanları hesabına çarpışmışlardı. Bölgedeki dört sömürgeci devletten herhangi biriyle girilen ilişki, bu devletin çıkarları uğruna kardeş kanı dökmeye değin uzanıyordu. Bu ve benzer ilişkiler gibi açık olarak düşmanın hesabına kardeş kanı dökmeye denk düşen eylemlerin yanısıra, Ortadoğu'da yalnızlık ve yalıtılmışlık içinde mücadele eden Kürdistanî örgütlerin birbirleriyle çatışmaları objektif olarak düşmanın yedeğine düşmeyi ifade etti, ediyor.

Güney Kürdistan'da oluşan *de facto* durum, bütün Kürdistanî güçlerin bu oluşumu sahiplenerek desteklemelerini zorunlu kılarken, başta Güney Kürdistan önderliği olmak üzere henüz doğum halindeki bu bebeği katletmeye yönelik davranışları Kürdistan'da yüzyıllardır yaşanan olumsuzluğu ve olumsuzluğu da aşan boyutta ulusa karşı suçu bir kez daha göstermesi

açısından ibret vericidir. Bir ulusun kanı ve canı pahasına yarattığı bir düzey üzerindeki dalaşma geleneksel önderliğin mücadelenin kazanımlarını koruma değil, kazanımları çarçur etme yönündeki karakteristik yapısını bir daha göstermesi bakımından derslerle doludur.

Bu çatışmanın yaşandığı dönemi ve çatışmanın nedenlerini tahlil etmek Kürdistan toplumunun yüreğinde ve beyinde irinli bir yaraya, kangrene neşter vurarak, bir daha benzer bir suçun işlenmemesi açısından önemlidir.

Güney Önderliğinin kendi özgücüne güveni esas almayan, Kürdistan'ın diğer parçalarının katkısını istemeyen tersine Emperyalistlerin "Yeni Dünya Düzeni"ne eklememeyi ve bu kabuller içinde kendini ifade etmeyi programlayan parçacı bakış açısı, yaratılan değerlerin çarçur edilmesinin temel nedenidir. Bu program içinde TC devletine tabilik ve git-tikçe TC'nin hamiliğine sığınma anlayışı sonuçta "Biz bu ülkeyi yönetemiyoruz. Gelsin sömürgeci statünün uluslararası jandarması BM yönetsin" dedirtmektedir. Güney Kürdistan'da PDK-YNK çatışmasının zamanlaması bu açıdan önemlidir. TC'nin Güney Kürdistan'ı işgale giriştiği koşullarda Güneyli güçlerin işgale direneceklerine, birbirlerine girmesi, ardında da cellatın gözetiminde "barışa" durmaları emperyalistlerin programları dahilinde TC'ye tabiliğin en çarpıcı göstergesidir. Yüzbinlerin kanı üzerinde yükselen kazanımları "sınır" boylarında sömürgecilere pazarlayan önderlik, kitlelerin de yoğun tepkisini çekmiştir. Önderinde bağımsız bir devleti örgütleme gibi bir proplem varken, kazanımlar üzerinde dalaşmaları ve dalaşmaların emperyalist-sömürgeci hesaplara uyarlı yönü, önderliğin kitle bağlarını da tahrip etmektedir. Güney önderliği daha şimdiden kazanımlar üzerinde kavgaya başlamıştır. Bunun temelleri, feodal-burjuva taleplerin bağımsızlık ve özgürlüğü öngörmeyen muhtevası gereği, yaratılan düzeyi paylaşamamada yatmaktadır. Bu nokta artık geleneksel önderliğin fonksiyonlarını bitirdiği, anti-emperyalist muhtevalı sosyalist önderlik ihtiyacının kendisini dayattığı yerdir. Güney Kürdistan örneği bunu göstermektedir.

Tam da bu noktada Güney Kürdistan'da kadınlar geleneğin olumlu mirasını omuzlayarak "brakuji"ye direnmişlerdir. Yere fırlatılan leçekte sembolleşen, Kürt ulusunun ulusal birliği, özgür ve bağımsız bir gelecek talebidir. Güney önderliği ya bu talebe sarılacak, ya da bu talebi ayaklar altına alacaktır. Bu talebi ayaklar altında aldığı koşullarda tarihsel olarak miyadını dolduran bu anlayış bu hedefe yürüyen Kürt ulusunun ayakları altında ezilecektir.

Besime ROZERİN

Ulus-Devlet Üzerine

Bitmek üzere olan yüzyılımız çokça köktenci alt-üst oluşlara tanık oldu. Birinci ve İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşları, Ekim Devrim'i ve bir dizi ulusa ve toplumsal kurtuluş mücadelesi bu çağda gerçekleşti. Bu çağda, emperyalist sistemin alternatifi, Sosyalist Sistem doğdu ve de çöktü. Bu çağda, teknolojiye devasa ilerlemeler kaydedildi. Özellikle de telekomünikasyon ve bilgisayar alanında. Kısacası, dünyanın çehresi bu çağda değişti. İşte bütün bu köktenci değişiklikler, siyasal terminolojiye birçok yeni kavram armağan etti. ayrıca, eskiden beri -kapitalizme geçişle birlikte- gündemde olan bazı kavramların da daha bir önem kazanarak öne çıkmalarına önyak oldu. Bu kavramların en başında; "ulus", "milliyetçilik", "UKKTH", "ulusal kültürel özerklik", "sosyalizm", "enternasyonalizm", "etniklik", "asimilasyon", "ırkçılık", "ulus-devlet" gibi birçok kavramın yer aldığını görürüz.

Başta, çağdaş kuramcılar, marksistler, entellektüeller, akademisyenler, üniversite çevreleri, yazarlar, gazeteciler, Avrupa "Komünist"leri, aydınlar vb. olmak üzere dünya kamuoyunun büyük bir kesimi bu kavramları çok tartıştı, çok konuştu. Aynı şekilde, bu kavramlar, farklı dünya anlayışları ile farklı yöntem ve bakış açıları ile ele alındılar, mikroskop altına yatırıldılar, incelendiler; düzinelerle makale, kitap, broşür, dergi, text ve benzeri çalışmalara kaynaklık ettiler; panel, forum, konferans ve tartışma toplantıları gibi etkinliklere konu oldular. Bu faaliyetlerin hepsi -Bilgisayar teknolojisinin nimetlerinden de yararlanılarak- günümüzde de sürdürülmektedir.

Biz, bu makalemizde yalnızca, diğer bütün kavramlarla direkt veya indirekt ilişkisi olan bir kavram üzerinde durmak istiyoruz. Bu, ulus-devlet kavramıdır. Bu fenomen üzerinde durmamızın nedeni/en önemle nedenleri, hem global bazda ve hem de ülkemiz -Kürdistan-özümlünde hala bütün yakıcılığıyla kendisini hissettirmesidir diyebiliriz. Çünkü, bu burjuva devlet verisyonun tahribatları, olumsuzlukları, yetersizlikleri artık dayanılmaz boyutlara ulaşarak, çağın somut ihtiyaçlarına cevap vermez bir duruma gelmiştir. Amacımız, detaylı analizlere girmek değildir. Yapmaya çalıştığımız, ulus-devletlerin günümüzdeki konuşlanışlarını, açmazlarını, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri karşısındaki duruşlarını, teknolojiye devasa gelişmeler karşısındaki yetersizliklerini, özet bilgi babından sunmak, irdelemektir.

Ulus-devlet, siyasal bir birimdir. Toplumsal, ta-rihsel ve yerel kökleri olan bir olgudur. Bu nedenle, farklı ülkede, farklı şekillerde yapılanmış, oluşumunun esas dinamikleri ile tarihsel öncelik süreçleri hakkında çeşitli görüşleri ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden bazılarını sunmak gerekirse:

Suavi Aydın'ın "Modernleşme ve Milliyetçilik" adlı eserinden yararlanmak mümkün. Yazar bu eserinde, oluşumların esas dinamiklerini, tarihsel öncelik süreçlerini ve bu saptamalara uyarlı dört ana başlık altında sistematize etmiştir.

İlki, oluşumunun esas dinamiğini burjuvazi ve

kapitalist kurumların oluşturduğu ülkelerde (Fransa, İngiltere, Flandr, İskandinavya, Dominyonlar) uluslaşma ulus-devletten, ulus-devlette milliyetçilikten önce gelir.

İkincisi, oluşumunun esas dinamiğini burjuvazi -küçük burjuvazi ve aydınların oluşturduğu ülke-lerde (Almanya, İtalya, Çekoslovakya), uluslaşma milliyetçilikten, milliyetçilik de ulus-devletten önce gelir.

Üçüncüsü, oluşumunun esas dinamiğini, aydınlar, yabancı işgali ve sömürgeciliğin oluşturduğu ülkelerde (Balkanlar, Orta-Doğu, Güney Amerika, Afrika, Asya), milliyetçilik ulus-devletten, ulus devlet ise uluslaşmadan önce gelir.

Dördüncüsü, oluşumunun esas dinamiğini aydınlar, küçük burjuvazi ve yabancı işgalinin oluşturduğu (Doğu Avrupa, Bazı Balkan Ülkeleri, İspanya, Portekiz) ülkelerde, milliyetçilik uluslaşmadan önce, uluslaşma da ulus-devletten önce gelir şeklinde bir panaroma çizmektedir. (1)

Yine, Piltsburg Üniversitesi Antropoloji Bölümü Profesörü Robert M. Hayden, modern çağda ulus-devletin politik tanımı ülke egemenliğidir, ama ulus-devletin politik varlığı ulusal egemenliğe dayanır. Azınlık toplumlar için birincisi kabul edilebilirse de bu ikincisi için mümkün değildir, der. (2)

Bir başka araştırmacı, Brian Urquhart bu olgunun bir diğer yanına dikkat çekerek şöyle der, "ulus-devletlerin sistemin tuğlaları olmayı sürdürdüğü açıktır. Ulus-devlet bugünden yarına ortadan kaldırılamaz. Ancak, teknolojiye genel ilerleme ve bunun doğurduğu işlevsel zorunluluktur, ulus-devleti her geçen gün biraz daha aşındırıyor". (3)

Yine, Horace B. Davis, Sosyalizm ve Ulusçuluk adlı eserinde, "Geleneksel serbest ticaret savunucusu ekonomistlerin bakış açısıyla ulusal devlet canavarlıktır", diyerek daha farklı bir yöne dikkat çekmiştir. (4)

Rosa Luxemburg ise, "ulusal-devlet terimleri kendi başlarına içi boş kabuklardır, her tarih çağı ve sınıf ilişkisi onlara özel maddi içerik kazandırır, demektedir. (5)

Yine, Dr. Uriel Heyd, Türk Ulusçuluğunun Temelleri adlı eserinde şöyle demektedir; siyasal bilimler ulusçuluğun iki ayrı türü arasında ayırım yapma eğilimindedir. Batı Avrupa'da özellikle İngiltere ve Fransa'da birleşik bir ulusal devlet, ulustan ortaya çıkmış ve hatta geniş ölçüde ulusu yaratmıştır. (6)

Son olarak da, "marksizme ulus-devlet temelde burjuvazinin ihtiyaçlarından doğan bir fenomendir", belirlemesine değinip geçelim. (7)

Yukarıda sunduğumuz alıntılardan da anlaşılacağı üzere; ulus-devlet, Milliyetçilik ve ulus aynı yapının vazgeçilmez zorunlu yapı taşlarıdır. Ne var ki; "Milliyetçilik ve ulus, tarihte hangisinin daha önce geldiği, somutlaştığı veya kavramlaştığı henüz tartışmalı olan ve çeşitli toplum bilimlerinin üzerinde farklı kuramlara yöneldiği kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak elimizdeki bazı veriler, bu soruların cevaplandırılmasında yol gösterici olmaktadır. Bu verilerden birincisi

bugünün dünyasının önde gelen siyasal biriminin ulus-devlet oluşudur; keza "milliyetçilik (de), insanlığın bir ulus-devletler dünyası içinde örgütlenmesi gereğini kabu eden bir doktrindir." İkinci veri ise, ulus kavramının ifade ettiği nesnel olguya doğru ilerleyen yolun (yani uluslaşma'nın) sanayileşmeyle (veya kapitalizleşme ile) eş zamanlılığıdır. Aşağı yukarı bütün yaklaşımlar uluslaşmanın ve dolayısıyla bu süreçle birlikte işleyen milliyetçiliğin modernleşme adı verilen olguya eş zamanlı olduğunu kabul etmektedir. O zaman bu süreç sonucunda ulaşılan noktanın (ulus biriminin veya ulus-devlet'in) niteliği, uluslaşma sürecinin ne şekilde başladığı ve nasıl sürdüğü sorunuyla ilişkilidir". (8)

Bu genel bilgilerden sonra diyebiliriz ki; ulus, ulus-devlet ve milliyetçilik kavramlarından hangisinin, hangisini yarattığı, hangisinin hangisinden önce geldiği veya hangisinin daha önemli olduğu hususunda henüz genel bir mutabakat sağlanamamıştır. Ancak, yadsınmaması gereken bir gerçek varsa, o da; ulus-devletin, ilk olarak Fransa'da varlaşmasıdır. Feodalizmin tasfiyesi ile tarih sahnesinde yerini alan kapitalizmin şafağında şekillenmiştir. 1789 Fransız ihtilali ile teorik olarak kurumlaşmış ve merkezi otoritesini bütün Fransa sathına yerleştirmiştir. İdari yapılanmada merkeziyetçi yapı esas alınmıştır. Bu nitelik, önemli bir özelliktir. İlk burjuva devlet tipi ve orjinal ilk versiyonudur. Sıkı bir, devlet denetim ve kontrol sistemi mevcuttur. "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" denmesine karşın, kazın ayağının hiç de böyle olmadığı, egemenliğin kayıtsız şartsız egemen güçlerin ve onların hempalarının olduğu hiçbir tartışmaya mahal bırakmayacak kadar açıktır. Bu nedenle, bu konuda burjuvazi tarafından yapılan propagandalar yalan ve demagogiden başka birşey değildir. Devletin en temel görevi, egemen sınıf ve ulusların çıkarlarını korumak ve kollamaktır. Bunun için de ulus-devletin bütün asli unsurları -parlamento, büroksari, ordu ve yargı kurumları- tam bir ahenk ve uyum içinde çalışırlar. "Seçilen ulus" -egemen ulus- dışındaki ulus ve etnik azınlıklara zoraki ırkçı ve asimilasyonist politikaları dayatırlar. Bu gerçeğin en açık ve somut örneğini Kuzey Kürdistan'da görmek mümkündür. Türk Devlet'i bir ulus-devlettir. Ayrıca, Kuzey Kürdistan'ı sömürgeleştirdiği için de sömürgeci bir karakter taşır. Görüldüğü gibi, bu örnek de ulus-devletle sömürgeci devlet çakışmakta, aynılaşmaktadır. Klasik bir ulus-devlet olan T.C., Kürt ulusuna ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne karşı yetmiş yıldır sürdürdüğü savaş, günümüzde en üst sınırına çıkmıştır. Parlamentosu ile, yargısı ile, ordusu ile, basını -sosyalist basın dışındaki- ile, bürokrasi ile top-yekün bir saldırı içindedir. Gerek, KUKM'sini ve gerekse Türk emekçi sınıf ve tabakalarının ekonomik-demokratik mücadelelerini zapt-u rapt altında tutmaya çalışmaktadır, diğer ulus ve etnik azınlıkları da belirtmeden geçmek doğru olmaz.

Profesör Şehmus Güzel, ulus-devlet olgusunun bir diğer boyutunu şu sözlerle dile getiriyor: "Zor ve şiddetle halkın seçme olgunluğuna ulaşmadığı iddia edilerek tek parti, tek lider rejimi kurulur. Seçimlerde adaylar, merkezden ve "tek seçici" tarafından saptanır. Başka ideolojileri benimseyenlere baskı ve şiddet uygulanır. Bu düzende devlet putlaştırılır". (9)

Bu özelliklerin hemen hemen hepsini, sömürgeci Türk Devleti'nin, yetmiş yıllık pratiğinde fazlasıyla görmek mümkün.

Özellikle de, devletin resim ideolojisi olan Kemalizmin altını çizmekte fayda var.

"Yeni Dünya Düzeni"nin ihtiyaçları, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin günümüzde vardığı boyut, farklı bölgelerdeki (Örneğin, Orta-Doğu) konjonktürel durumlar ulus-devletleri zorlamakta, işlevsiz kılmaktadır. Klasik Türk Devleti'nin KUKM'si karşısında içine düştüğü durum bunun en somut kanıtıdır, diyebiliriz. Kürdistan'ın dört bir yanından yükselen bağımsızlık ve kurtuluş bilinç ve savaşımı, Kuzey Kürdistan'da daha bir yakıcı kendisini dayatmakta ve Türk ulus-devletini kara kara düşündürmektedir. Bu süreçte, "Kürt realite"sinden dem vurulması, Kürtlerin "birinci sınıf vatandaşı" olduklarının sık sık yinelenmesi, kültürel haklardan sözedilmesi ve "anayasal vatandaşlık" -üniter devlet yapısı içinde kalınarak- kavramının yüksek sesle dilelendirilmesi elbette nedensiz değildir. Neden, namlunun ucunda dalgalanmaktadır.

Artık, gerek gezegenimizde ve gerekse Kürdistan'da esen savaş rüzgarları, pozitif ve negatif gelişmeler, çağın kendisini dayatan zorunlu ihtiyaçları içinde yaşadığımız yüzyılın son çeyreğinde, genelde bütün ulus-devletleri, özelde de Türk Devleti'ni zorlamakta ve yeni arayışlara itmekte ve yeniden yapılanmalarını zorunlu kılmaktadır. Örneğin, Fransa'da idari merkezîyetçilik azaltıldı, ademi merkezîyetçilik dışlanmıyor. Brörotonca, Baskca veya Alzasca'nın seçmeli okul dili olmasının ötesinde yerel meclis ve özerk yönetimlerin etkisi git-tikçe artmaktadır. İngiltere İRA ile masaya oturma arifesinde, Kanada'da Quebec sorunu bütün boyutlarıyla tartışılıyor, İspanya'daki sanki örtülü bir federasyon mevcut, İtalya adını neredeyse "İtalya Birliği" yapacak, Sovyetler Birliği'nin enkazının altından, onaltı civarında devletin boy vermesi. Bütün bunlar, tek tek ele alınıp irdelenmesi gereken konulardan sadece bir kaçıdır.

Bir yandan bunlar olurken, diğer yandan da, Avrupa'yı kapsayan "ulus-ötesi" bölgesel yalaşım ve "Avrupa Evi" gündeme girmektedir. Görüldüğü gibi, bir yandan ulus-devletler oluşurken, diğer yandan da bu yapılanmadan vazgeçme temelindeki bazı eğilimler güçlenmektedir. Bu da, tabii ki, bir paradoks olarak değerlendiriliyor.

Yukarıdaki belirlemeler ışığında birkaç noktaya daha değinmekte yarar var; ilk olarak, ulus-devletin asimilasyonist karakteri yanında ırkçı niteliğinin de gözardı edilmemesi gereken önemli bir husus olduğunu belirtelim. Kürt ulusunun varlığının sürekli ve ısrarla, inkar edilmesinin altında bu anlayışın yattığı bilinen bir gerçekliktir. Yine, bellekler yoklanırsa "Güneş Dil Teorisi"nden, "Ne Mutlu Türküm diyene, Bir Türk Dünyaya bedeldir" gibi vecizelerden, Yirmi Birinci Yüzyılın "Türk yüzyılı" olacağı söyleminden, "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne..." için, ileri sürülen bu düşüncelerin altında aynı ırkçı mantığın yattığı gayet açık olarak sırtılmaktadır. Velhasıl, Kürtlerin kimliksiz-leştirilmesi için ne gerekmişse -soykırım, Mecburi İskan, tehcir, asimilasyon- hepsi ekstrem bir düzeyde yapılmıştır. Ne var ki, istenilen sonuca ulaşılamamıştır. Çünkü, "insanın, herkes için geçerli olan doğal bir kimliği vardır". (10)

Hiçbir ulus-devlet, emperyalist-kapitalist sistem dışında duramaz; doğrudan veya dolaylı sisteme entegre olmak zorundadır. Çünkü, iktisadi, diplomatik, siyasi ve askeri ihtiyaçlarını karşılamanın başkaca da bir yolu

birakılmamıştır. IMF, Dünya Bankası gibi ekonomik birimler; Avrupa Topluluğu, Nato gibi siyasal ve askeri kuruluşlar sistemin ne oranda güçlü ve örgütlü olduğunun bir ifadesidir. "Bölgemizdeki bütün 'ulusal' devlet sınırları, Batı devletleri arasında bölgenin kendi iç dinamikleri dışında müzakere edilip bağıtlanan anlaşmaların bir sonucudur. Bu sınırlar, bölgedeki etnik ve dinsel yapıyı (mozaik) gereğince gözetmediği gibi, ekonomik ihtiyaçların, işgücü hareketlerinin ve para ilişkilerinin de gözardı edildiği bir platformun ürünüdür. Temel perspektif, Batı devletleri arasındaki dengenin korunması ve dünya ekonomisinin istikrarı bakımından hammadde (özellikle petrol) kaynakların kontrol altında tutulabilmesidir". (11) Alintisi da ulus-devlet ile sistem arasındaki ilişkinin başka bir boyutunu vermesi açısından önemsenmesi gereken bir noktadır.

Sonuç olarak, dünyanın bir bölümü etnik ayaklanmalarla Ondokuzuncu Yüzyılı yeniden yaşarken, öbür bölümü de ulus-devletlerin çözülmesini, teknopollerin doğuşunu ve uydu uygarlığını yaşamaya başlıyor. Türk ulus-devleti olan T.C. ise, Kürdistan Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Mücadelesi karşısında zangir zangir sallanıyor. Yıkılmamak için, bütün yöntem ve savaş araçlarını -Psikolojik, Yerleşim birimlerini yakıp, yıkararak boşaltmak, göçertmek, kimyasal silah kullanma, diğer sömürgeci devletlerle ortak iş ve eylem birliği yaparak, yeni militer yapılanmaların yaratılması vs.-devreye sokarak ömrünü biraz daha uzatmaya çabalyor. Son sözümüz, emperyalist-sömürgecilerin ulusumuza karşı sürdürdükleri bu vahşi ve kirli savaşa karşı, top-yekün direnme ilkesi etrafında, Bağımsızlık ve Kurtuluş Bayrağı'nı yükseltelim.

KAYNAKLAR:

- 1- *Modernleşme ve Milliyetçilik, Suavi Aydın, Gündoğan Yayınları 1993, s. 76.*
- 2- *NPQ Türkiye cilt 4 s. 50 (Robert M. Hayden, Piltsburg Üniversitesi Antropoloji Bölümü Profesörü).*
- 3- *NPQ Türkiye cilt 3 Kış 1992 (Brian Urquhart, BM Genel Sekreteri eski yardımcılardan, araştırmacı) s. 28.*
- 4- *Sosyalizm ve Ulusçuluk, Horace B. Davis, Belge Yayınları, s. 17.*
- 5- *Horace B. Davis tarafından Sosyalizm ve Ulusçuluk adlı eserinden aktarılmıştır. Belge Yayınları, s. 10. (bkz. Luxemburg, 1928: 294.)*
- 6- *Türk Ulusçuluğunun Temelleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, 339 Bilim dizisi, Dr. Uriel Heyd. Çeviren: Kadir Güney, s. 189.*
- 7- *J. Ehrenreich "The Theory of Nationalism; A case of urder development", Monthly Review, No: 27, 1977-I, s. 87 Türkiye Günlüğü sayı 23, 1993, s. 13'den naklen.*
- 8- *Büşra Ersanlı, G. G. Özdoğan, T. Bottomore, E. Kedourie, E. Gellner, S. N. Eisenstadt ve A. D. Smith'e dayanarak özetleyen Suavi Aydın, Modernleşme ve Milliyetçilik, s. 60.*
- 9- *18 mart 1994, Prof. Şehmus Güzel'in Devlet-Ulus mu? Federasyon mu? Başlıklı yazısı Özgür Gündem Gazetesi.*
- 10- *İrk ve Tarih, Metis Yayınları, s. 10, Claude Levi-Strauss.*
- 11- *Modernleşme ve Milliyetçilik, s. 248, Suavi Aydın.*

ISVEÇ

Kuzey Kürdistan'lı Örgütler Platformu (PRK-rizgarî, KAWA, KUK-

RNK, Hevgirtin-PDK, PRNK, PSK, Têkoşîna Sosyalist, TSK, YEKBÛN) Muhsin Melik'in katledilmesini bir bildiri ile protesto ettiler.

Muhsin Melik'in katilinin Türk devleti olduğunu vurgulayan örgütler, bildiride özetle şu görüşlere yer verdiler:

"Kürt halkı, değerli bir yurtsever, mücadeleci bir insan, özgürlük, demokrasi, barış ve kardeşlik savunucusu Muhsin Melik gibi değerli bir evladını daha şehit verdi. Sömürgeci Türk devleti bir bütün olarak halkımıza, onun yurtsever güçlerine, her sınıf ve tabakadan Kürt insanına karşı topyekün bir imha savaşı başlatmış bulunuyor. Türk Genelkurmayı tarafından yönlendirilen, hükümet ve muhalefeti ile, basın ve yayın organlarıyla, özel ve kamu kuruluşlarıyla, "Millî Mutabakat" ve "Millî Seferberlik" havası içinde desteklenen bu imha savaşı yeni boyutlarda giderek genişlemektedir.

Dağda gerillaya karşı sürdürülen bu savaş, köylerin ve kasabaların yakılıp yıkılmasından, kentlere ve oradan da metropollerdeki Kürt işadamlarına kadar uzanmıştır. Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan ve mevcut savaş hükümetinin eline verilen "öldürülecek Kürt yurtsever kadroları ve işadamlarının listesi"ndeki isimler birer birer ortadan kaldırılıyor.

Kürdistan'da ve metropol kentlerde her gün bir kaç Kürt yurtse-veri alenen öldürülmektedir. Bunlar "faili meçhul" cinayetler değil, "faili açık" cinayetlerdir.

(...)

Vedat Aydın ile başlayan ve Musa Anter, milletvekili Mehmet Sincar, gazeteci-politikacı, işadamı, diğer Kürt aydın ve yurtse-verlerinin katledilmesi ile devam etmekte olan bu imha savaşının son kurbanı, Muhsin Melik oldu. Bu açık bir imha savaşıdır.

(...)

Bu olay bir kez daha Kürt yurtsever güçlerinin birlik ve dayanışmasının ne kadar acil ve zorunlu olduğunu gözler önüne seriyor. Bütün yurtsever çevleri, birlik ve dayanışma içinde, Kürt yurtse-ver çevrelere karşı geçirilen bu saldırılar karşısında daha etkin tavırlar geliştirmeye çağırıyoruz."

Stërka Rizgarî / İsveç

ALMANYA

Almanya'nın Frankfurt kentinde 25 Haziran tarihinde Medico International tarafından düzenlenen ve PKK tarafından organize edilen mitinge çok sayıda Kürdistan'lı katıldı. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden akın akın gelen genç-İhtiyar binlerce Kürdistanlı, mitingi "Kürt ulusu kazanacaktır !." şiarıyla bitirdiler.

Bazı DEP milletvekillerinin de katıldığı yürüyüş, çeşitli uluslararası kuruluşlar ile Kürt ulusunun enternasyonalist dostları ve Avrupalı anti-faşist insiyatifler katıldı. Mitingde Avrupalıların çoğunlukta olması, dikkat çekici boyuttaydı.

"Örgütlü Halk Yenilmez" şiarını bir kez daha sömürgecilerin yüzüne haykıran Kürtler, özgürlük ve bağımsızlık taleplerini "Yan Kürdistan, yan neman!" diyerek dile getirdiler. Konuşmacılar ise, kitlelerin coşkusunun çok gerisinde kalan konuşmalarla, özellikle Türkiye'nin "demokratikleşmesine" sık sık vurgu yaptılar. Böylece konuşmacılar bir ölçüde batının "Kürt Sorunu"na önerdiği "çözüm"ü dile getirmiş oldular. Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma ve Kürdistan'ın askeri işgalden arındırılması gerçeğine ise Yunanlı konuşmacı dışında kimse değinmedi. Konuşmalarda, PKK'nin, Brüksel Konferansı'na sunduğu "çözüm paketi"nin "gerekli iyi niyeti fazlasıyla taşıdığı ve TC'nin bu önerileri dikkate alarak masaya oturması" için çağrıda bulunuldu.

PSK ve Hevgirtin-PDK örgütleri dışında tüm Kürdistan'lı örgüt ve partilerin katıldığı mitinge, ayrıca Türk solundan bazı grupların da katıldığı gözlemlendi. Polis, göstericilerin örgüt flamaları taşımasına izin vermedi. PKK flamalarını toplayan Alman polisi, PRK-rizgarî taraftarlarınca, "Kürt katliamına suç ortağı olma Almanya!" pankartıyla protesto edildi. Ayrıca flama taşınmayarak, PKK taraftarlarıyla miting boyunca yüründü.

Genel bir düzensizliğin hakim olduğu yürüyüş, her şey rağmen başarılı geçti. Miting, Grup Amer ve ozan Besê'nin söylediği türkülerle son buldu.

Stërka Rizgarî / Duisburg

N. YAMAN

"Tetiği çekenini değil ama çektiireni biliyoruz:

DEVLET"

02.06.94 tarihinde **Muhsin Melik** ve arkadaşı **Mehmet Ayyıldız** devletin cinayet şebekesi kontgerilla tarafından katledilmişti.. **Muhsin Melik, Mehmet Ayyıldız** ve daha necelerine uygulanan bu tür imha politikaları, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne karşı uygulanan topyekün imha politikalarının bir yansımasıdır. Bu cinayet aynı zamanda yeni kurulan HADEP'i tetörize ederek sindir-meye yönelik uygulamanın startını da oluşturmaktaydı.

HADEP'in aldığı karar bağlamında, 08.06.94 tarihinde Adana HADEP il ve ilçe yöneticileri Urfa'ya taziye ziyaretine gittiler. Ziyarete destek amacıyla **Petrol-İş, SBP, İHD, MKM, İP** ve **Sosyalist Dergiler Platformu** adına **Emeğin Bayrağı, İşçinin Yolu, Newroz** ve **Stërka Rizgarî** temsilcileri de katıldılar. Yol boyunca, içimizdeki bir çok insanın Kürdistan'a ilk yolculuğu olması nedeniyle coşkulu ve heyecanlı ruh hali egemendi. Yolda kimlik kontrolü bahanesiyle bir iki defa durdurulmamız dışında bir sorun çıkmadı. 6 saat süren yolculuktan sonra nihayet Urfa'ya ulaştığımız. İlk olarak **Muhsin Melik**'in taziyesi için tutulan taziye evine gidildi. Melik'in babası ve kardeşi oldukça metindiler. Zaten uzun süredir böyle bir şeyin olabileceğine kendilerini hazırlamış olmalarından dolayı da olabilir. Oldukça sakinler. Ayrıca bizden önce gelen HADEP Malatya il ve ilçe yöneticileri de taziye evindeydiler. Urfa'ya olayla ilgili incelemelerde bulunmak için gelen Siirt Milletvekili **Zübeyir Aydar** da oradaydı. Adana İl Başkanı **A. Samet Yaman** yaptığı taziye konuşmasında "**O ne ilk ne de son şehidimizdir. Bizler Muhsin Melik'i onun savunduğu ilke ve düşünceleri savunarak yaşatabiliriz. Onun ilke ve düşüncelerine sahip çıkacağımıza söz veriyoruz**" şeklinde konuştu.

Daha çok **Melik** ve arkadaşının ölümü üzerinde yoğunlaşan sohbetten sonra sosyalist dergiler olarak ailesiyle ve **Zübeyir Aydar**'la görüştük.

Muhsin Melik'in kardeşi olayı şöyle anlatıyor; "**Ağabeyim daha önce defalarca tehdit edilmişti. Gerek telefonla, gerekse bizzat**

MUHSİN MELİK (1951 -)

emniyet mensupları tarafından defalarca tehdit edilmişti. Eylül ayında bizzat özel tim arabasıyla onu şehir dışında kısırmışlardı. Ağabeyim zor kurtulmuştu. Bu olaylar zaman zaman emniyete de, valiliğe de bildirilmişti. Öldürülmeden 4 gün önce de öldürüldüğü güne kadar süren bir takip olayı vardı. Ama Kürdistan'da böyle takip edilme olayları o kadar olağanlaşmış ki, bu son takip hiç bir resmi kısma bildirilmemişti. Olay günü 3 otomobilin çevrede bulunduğundan ve bu otomobillerden ikisinden iki kişinin açtığı bir çapraz ateş sonrasında Mehmet olay yerinde ölüyor. Ağabeyim de yakında bulunan bir apartmanın bodrumuna atlıyor. Kendisini borduma atarken ayağından ve sırtından yara alıyor. Arkasından bodruma inen katiller saklandığı için onu göremiyorlar. Fakat gelişigüzel ateş edip gidiyorlar. Silah seslerini 50 m. geriden duyan apartmanın kapıcısı olay yerine gelmeden, aradan dakika geçmeden polisin olay ye-

rine gelmesi de oldukça düşündürücü. Ağabeyim hastaneye kaldırıldığında tanıdığı doktorlara ve iş ortağına kendisini öldürmeye çalışanların polis olduğunu, kendisini daha önce tehdit eden biri sarışın, diğeri orta boylu iki polis olduğunu söylüyor. Yani aslında olay son derece açık bir şekilde ortada".

Babası **Reşit Melik** ise; " en basit bir trafik kazasında bile ölen insanın ailesine emniyet gider sorar, bir düşmanınız, şüphelendiğiniz kimse var mı diye. Benim oğlum öldürüldüğünden beri hiç bir emniyet yetkilisi bilgimize başvurmadı. Olay yerinde de hiçbir incelemede bulunmadı. Bu devletin oğlumu öldürdüğünü kabul etmesidir. Biz öldüreni değil, tetiği çekenini değil, ama tetiği çektiirenin kim olduğunu çok iyi biliyoruz" şeklinde konuşuyor.

Bu arda olayla ilgili araştırmalarda bulunmak için Urfa'da bulunan **Zübeyir Aydar**'la da bir görüşme yaptık. **Aydar**'ın sorularımıza verdiği yanıtlar

şöyle:

Sayın Aydar, bu benzeri olayları nasıl değerlendiriyorsunuz. Ayrıca burada bulunduğunuz süre içerisinde ne gibi bilgilere ulaştığınızı anlatabilirsiniz?

Aydar: Buraya geldikten sonra olay hakkında bilgi almak için başvuruda bulunduğum, görüştüğüm Vali Yardımcısı Ziya Coşkun hiçbir somut ve doyurucu bilgi vermedi. Gözaltına aldıkları şüphelilerin olduğunu söyledi, ama ne şüphelilerin sayısını, ne de isimlerini vermedi. Sorgularının başka olaylarla bağlantılı olarak sürdüğünü söyledi. Bu geçiştirmekten, oyalamaktan başka birşey değil. Diğer benzeri olaylar gibi devlet hiçbir araştırma yapmadan olaya "faili meçhul" deyip, işin içinden sıyrılacak. Ailesi, Urfa halkı, bu olayla ilgili duyarlı herkes bu cinayetin devlet ist şebekeleri tarafından işletildiğini biliyorlar. Katiller şimdi Urfa'da veya başka yerlerde ellerini kollarını sallayarak dolaşıyorlar. Kimbilir onlara bu işi yaptıkları için mükafat dahi verilmiştir. Bu saldırılar Kürtlerin

özgürleşme mücadelesine karşı genel saldırının bir parçasıdır. Yetmiş yıldır uygulana gelen şiddet politikalarının ürünüdür. Ama bu politikalar çözüm olmaktan uzaktır. Bu şiddet politikalarında diretenler yarın kendi halkları tarafından yargılanacaklar. Bu politikardan dolayı ekonomi iflas edilmiştir. Biz insani yöntemi öneriyoruz. Biz bu ülkede kardeşçe, eşitçe yaşamayı istiyoruz. Bu ülkeyi yönetenlerin şoven duygulardan vazgeçerek, gerçekleri görmelerini istiyoruz.

Kirli savaşın faturası emekçilere çıkarılıyor. Sizce bu ekonomik bunalımın sonucu ne olacak?

Aydar: 94 Ocak'ının sanırım 2. haftasında Çiller evinde yaptığı basın toplantısında savaşın ekonomiye etkilerini anlatırken, yılbaşına kadar 800 trilyonun savaş gideri olarak harcandığını söyledi. Bu seneki bütçe rakamlarına göre 8.2 milyar dolar yine savaş için harcanıyor. Bu rakamlara örtülü ödenekler vasıtasıyla alana aktarılanlar eklenmemiş. 60 milyar doları geçen bu para Türkiye'nin dış borçlarını karşılayacak bir rakamdır. Savaşa giden bu para benim, senin, emekçinin, işçinin cebinden çıkarılan, boğazından kesilen paradır. Bu insanlarımızın daha çok aç kalması, işsizleşmesi, yoksullaşmasıdır. Türk emekçileri hiç bir çıkarları olmayan fiziki olarak da (çünkü askerler de emekçilerin çocukları) ekonomik olaraktan onların sırtından götürülüyor. Emekçilerin örgütlenerek bu gidişe dur demeleri gerekiyor. Karşı geleceklere konusunda umutluyuz.

Doğan Güreş'in "kullanmadığımız yöntemler" dediği sizce nelerdir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Aydar: Doğan Güreş'in elindeki imkanları sonuna kadar kullandığı ortada. Hatta azar, azar kimyasal bombaları da, napalm bombalarını da kullandığını biliyoruz. Ama denemediği yöntem, Hakkari Tugay Komutanı'nın "buraları öyle bir hale getiririm ki bir daha ot dahi bitmez" sözlerinde ifadesini bulan, kimyasal bombalarla bütün yerleşim yerlerini bombalamaktır. Zaten

Güreş'in Saddam'dan farkının olmadığını gösteriyor.

Son günlerde gerillaya yönelik kimi operasyonlarda kimyasal silah kullanıldığı yönünde söylentiler var. Elinize bu konuda net bilgiler ulaştı mı?

Aydar: Elimde kesin bilgiler olmamakla beraber, öldürülenlerin vücutlarında kurşun izine rastlanmaması ve silahsız olmaları böyle bir olasılığı düşündürüyor. Ayrıca haberlerde falanca yerde (Kulp'un kuzeyi, Kaval Dağı gibi.) daha önce öldükleri anlaşılacak cesetlere rastlanıyorsa, daha önce bölgede kimyasal gaz kullanmış olunacak ki, gazın etkisi geçtikten sonra arazilerde cesetler toplanıyor. Bunun başka bir izahı yok.

Demokrasi önündeki en önemli sorun, Kürdistan sorunudur. Yani Kürdistan

sorunu çözülmeden demokrasinin bütün kurum ve kuruluşlarıyla yerleşemeyeceği açık. Bu amaçla politika yürüten HEP, DEP, ÖZDEP Partileri gerek üzerlerinde yoğunlaşan baskıdan dolayı, gerekse politikalarındaki kimi belirsizlikler nedeniyle fazla yol alamadı. Bu açıklamalar bağlamında yeni oluşan HADEP'in politikaları nasıl olmalı?

Aydar: Parti olarak Türkiye'de demokrasinin yerleşmesini hedefleyen demokrasi güçlerinin güçbirliğini hedefleyen bir program önümüze koymuşuz. Doğrudur. Demokrasi önündeki en önemli sorun Kürt sorunudur. Bu amaçla yapmak istediğimiz, demokrasi yanlısı, işçi, emekçi kesimleri aynı parti çatısı altında olmasa da güçbirliklerine çekmektir. Mesela "Savaşa Hayır" demeleri için böylesi güç birliklerini oluşturma çabası veriliyor. Ezilen kesimlerin birleştirilmesinden yanayım. Bunu şekli önemli değil. Yeterki ortak tavır konulabilsin.

Türk emekçilerine ve kimi çevrelere yapılan çağrılara gelen net cevaplar var mı?

Aydar: Şimdilik daha görüşmeler sürüyor. Net cevap almadık. Ama bizim amacımız HADEP çatısı altında olmasa da en azından ortak çıkarlarımız doğrultusunda güç birliklerine varmaktır.

Kürt kelimesine dahi tahammülü olmayan yasalara baktığımızda önümüzde duran en önemli sorunu Kürdistan sorununu halletmekte yasalarla çalışılacağı ortada. Bu nedenle HADEP'in görevi daha da zorlaşmakta ve net politikalara ihtiyaç duymaktadır. HADEP'in duruşu konusunda biraz net şeyler söyleyebilirmisiniz?

Aydar: Biz kendimizce meşru gördüğümüz her şeyi savunacak ve mücadelesini vereceğiz. Ama inanıyorum ki, bu sorun yarın ömür gün masaya dökülecektir. Güney Afrika'da 27 yıl hapiste tutukları adam bugün başkan olmuşsa, Filistin'de terörist denilenlerle anlaşılacak zorunda kalmışsa, Türkiye'de de sorun diyalogla

çözülecektir. Bu ülkenin geleceği için sorun tartışılarak çözülecektir.

Melik'in evinden sonra HADEP Urfa İl Teşkilatı'na giderek taziye dilekleri iletildi. Kürdistan'da 50 kişinin sokakta toplu olarak yürümesi, hele hele HADEP'e gitmesi olağanüstü bir gelişme olacak ki emniyet mensupları il binasına bilgi almaya geldiler. Otobüsümüzün çevresini neredeyse sararak tedirgin etmeye çalıştılar. Yüzleri, beyinleri, yürekleriyle çok iyi bütünleşen kara gözleriyle, kan çanağına dönmüş gözlerini gizlemeye çalışıyorlardı. Kimlik kontrolünde bulunarak Urfa çıkışına kadar bizlere eşlik ettikten sonra, herhalde kendi güvenliklerinden korkmuş olacaklarki bizi korumaktan! vazgeçtiler.

Gözlemediğimiz noktalardan biri, sömürgeci metropollerde sağ ve reformist söylemlere sahip olan bazı HADEP yöneticilerinin mücadelelenin ve buna bağlı olarak baskıların daha yoğun olduğu Kürdistan'da söylemlerinin birden bire radikalleşmesiydi. Ama uzun sohbetlerin arasına sıkıştırılan kimi söylemler çelişkili bir durum oluşturuyordu.

Bir yandan meşru görülen her şeyin savunulacağı, mücadelesinin verileceği söylenirken, öte yandan "bu ülkenin (yani Türkiye'nin) geleceği için" masaya oturma çözüm olarak sunulabilmektedir. Ne kadar özgürleştikeleri tartışılır olan Filistin ve Güney Afrika örnekleri kitlelerin önüne "çözüm" örnekleri olarak konulabilmektedir. Yeni Dünya Düzeni'nin kabulleri içine çekilerek "çözüm"e kavuşturulan, özünde emperyalistlerin geleneksel politikaları terk ederek, yeni sömürgeci politikaları devreye sokması anlamında bayrak değişiminden başka bir anlam ifade etmeyen bu örnekler Kürdistan sorununun çözümünde emsal teşkil edemez. Bu örnekleri ısrarla sunan anlayışların bile unuttukları temel noktalardan biri, gerek Filistin, gerekse Güney Afrika'nın kendi devletlerine niteliği bir yana- kavuşmuş olmalarıdır. Üzücü olan bu tür çarpıtılmış veriler üzerine inşa edilmiş propagandanın bir Kürdistan şehidinin taziyesinde bile yapılıyor olmasıdır.

HADEP yönetimi örgütlerinin taziye programlarının çakışmasına özen göstermiş. Zira hedeflenen parti yönetimini ve üyeleri saldırının yapıldığı merkeze yığarak, saldırıya kitleleş bir cevap vermek değildir. Bu anlayış, geçmiş HEP ve DEP pratiklerini anımsatıyor. Saldırıları örgütlü bir direnişle yanıt vererek püskürtme, TC'nin hedeflediği sindirme ve demoralizasyon hesabını bozma gibi bir yönelim yok. Urfa'ya Kürdistan'ın başka bir ilinden gelen bir partilinin değişimiyle "bu kafayla biz daha çok taziyeye geliriz".

Stërka Rizqarî / Çukurova

ÇUKUROVA

İHTİYAR "TERÖRİST"
CEZAEVİNDE

Devletin Kürt ulusu üzerinde uyguladığı yoketme, yoksayma politikalarından nasibini almayan neredeyse yok. Kürdistan'da köy yakmaları, operasyon adı altında insanları imha etmek vs. şeklinde uygulanan bu politikalar, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde de zaman zaman aynı, zaman zaman daha orjinal yöntemlerle uygulanmakta. Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı mahal- lelere gürültülü bir şekilde "terörist" avına çıkan devlet kuvvetleri, umdukarını bulamayınca kendilerince uygun gerekçelerle insanları gözaltına alıp günlerce sorgudan geçirip, cezaevine göndermektedirler. Hatta bazen avına çıktıkları "terörist"leri bulamayınca hırslarından terörist tavukları, horozları ölü-ele geçirmektedirler.

İşte böylesi uygulamalardan birine, 65 yaşındaki Halime Aksoy kurban gitti. Bundan 25 yıl önce Adana'ya Mardin'den gelip yerleşen Halime Aksoy, 7 çocuğuyla birlikte ekonomik

nedenlerden dolayı gelip yerleştiği Adana'da birçok Kürt ailesi gibi yaşam mücadelesi vermekte olan bir insan. Bundan 2 yıl önce Mersin'de bulunan oğlunun yanına yerleşmişti.

Halime Aksoy 23.05.94 tarihinde bayramda yapılacak görüşte akrabalarıyla görüşmek için Ceyhan Cezaevi'ne gittiğinde gözaltına alınıyor. Gözaltına alınma gerekçesi ise, aranan bir bayanla olan isim benzerliği ve kuryelik yaptığı iddiası. 4 gün boyunca gözaltında tutulan Halime Aksoy neden siyasilere görüşüne geldiği için sorgulandı. Bizzat savcının ifadesini aldığı anlatan akrabaları, Halime teyzenin elleri, ayakları ve gözleri bağlı bir şekilde dayaktan geçirildiğini ve başına silah dayanarak kuryelik iddiasını kabul etmesi için baskıya maruz kaldığını anlatıyorlar. 4. gün sonunda Ceyhan Cezaevi'nde kadın koğuşu olmadığı gerekçe gösterilerek adli tutukluların bulunduğu

Osmaniye Cezaevi'ne gönderilen Halime Aksoy'un suçu hazır. Şimdi iş bir tek, bu suçu işlediğini ona malum yöntemlerle kabul ettirmelerine kalmış. Yaşlı "tetörist" şimdi cezaevinde gün doldurmakta... Halime teyze hala mahkemeye çıkarılmamış, ne zaman mahkemeye çıkarılacağı da belli değil.

Halime teyzenin görüşüne giden oğulları ve akrabaları, Halime teyzenin, tutuklanmasını şu sözlerle ifade ettiğini belirttiler. "Dedikleri gibi hiç kimsenin kuryesi değilim. Yaptığı tek şey Kürt olduklarını savundukları için tutuklanan akrabalarıma ve insanlarıma cezaevinde sahip çıkmak. Anladığım kadarıyla bu devlete göre Kürt olmakta, Kürt olduğunu savunduğu içine cezaevine düşen insanlara sahip çıkmak da suçmuş. Bu eğer suçsa benim suçum da bu".

Annelerinin moralinin son derece yüksek olduğunu anlatan oğulları "neredeyse o bize teselli veriyor" derken gururlarını gizlemiyorlar.

Devletin bu uygulamalardaki tek amacı Kürt insanını sindirmek ve onu kabuğuna çekilmiş, köleliği kabul eden bir konuma düşürmektir. Oysa hesapları ters tepmekte ve onları, içerisine düştükleri çözümsüzlük içerisinde boğmaktadır. Halime Aksoy, 65 yaşına rağmen başına gelen olayları dirençle karşılıyor. Halime Aksoy devletin bu uygulamalarına maruz kalan insanlardan sadece biri. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

Stërka Rizgarî/Çukurova

ADANA BELEDİYESİ İŞÇİLERİ

İŞTEN ÇIKARILMALARA KARŞI DİRENİYOR!

Her yerel seçimden sonra değişen belediye başkanlarının seçim öncesi vaatleriyle bağlantılı olarak işçi kıyımına girişmesi gelenek haline gelmiştir. Bu bağlamda Adana'da da işten atılan belediye işçilerinin sayısı giderek artmaktadır. Anakent belediyesinden 98 işçi ve 27 yönetici, Mavi Marketler'den 27, Kanara Mezba'dan 20, Beldetaş'tan 20, Doğankent'ten 36 kişi işten atılmış. Ayrıca Seyhan Belediyesi'nde 50 işçi "zorunlu izne" tabi tutulmuş. "Zorunlu izin"ın anlamı; önce süresiz izine ayırma, peşinden çıkışını göndermedir.

İşçiler, sırada bekleyen atılmalarının işçilerin geliştirdiği eylemlerle oluşan sınırlı da olsa kamuoyundan dolayı askıya alındığını söylüyorlar. 16.05.94 tarihinde Genel-İş Sendikası'ndan Anakent Belediyesi önüne kadar yürüyen 100 kadar işçi basın açıklaması yaparak süresiz oturma eylemine başladıklarını kamuoyuna bildirdiler. Yaptıkları açıklamada "işçi fazlalığı var denilen belediyemizde 1989 yılı daki sayının çok altında işçi çalışmaktadır. İşçi kıyımının asıl nedeni belediye başkanlarının, işyerlerini taşeronlara teslim ederek bazı siyasi

yandaşlarının haksız kazanç sağlamak istemesidir. Bugün bize yönelen bu uygulamalar yarın sizelere de uygulanabilir. Bunun için birbirimize sahip çıkalım ve birlikte direnelim" denildi. Daha önce 12 günlük bir oturma eylemi başlatıp eylemlerini bitiren Yüreğir işçileri de bu eylemde bulunuyorlardı.

26.05.94 tarihinde her zamanki gibi eylem yerine gelen işçiler, polislerin yandaki parkı önermeleri ve direnişçi işçileri belediye önüne sokmamaları sonucunda öneriyi reddedip Genel-İş'e geri döndüler. 27.05.94 tarihinde ise yeniden Belediyenin önüne gelen işçiler polis tarafından coplandılar. İşçiler önerilen parka oturdular.

1 Haziran tarihinde toplanan imzalar (15.000) Büyük Postaneye kadar yürünerek Çalışma Bakanlığı'na, Başbakanlık'a, İçişleri Bakanlığı'na ve Cumhurbaşkanlığı'na telgrafla gönderildi.

İşçiler kamuoyundan yeterince destek görmediklerini söylüyorlar. Halkın çok cılız maddi-manevi destekte bulunduğunu, sosyalist basının, bazı DKÖ'lerin destek ziyaretlerinde bulduklarını söylüyorlar.

1 Haziran'da 2 saatlik pasif iş bırakma destek eylemine Yüreğir, Anakent, Aski ve Seyhan'da çok cılız bir katılım olduğunu söylüyorlar.

Şimdi bundan sonrası için kendi aralarında farklı eylem türlerini de tartışıyorlar. Ankara'ya kadar yürüme eylemi bunlardan biri. Diğeri de Adana içinde emniyet, valilik gibi kurumlara yürüyüş yapmak.

Eylem şimdilik devam ediyor. Belediye başkanlarının "yanlışlıkla çıkarılanlar olabilir" gibi ifadeleri, işten atılan işçilerden 10-15 kişiyi geri alıp eylemi kırmayı düşündükleri şeklinde yorumlanıyor.

Eylemi Belediye-İş (başlarda vardı, şimdi üyelerini geri çekmiş gibi bir hava var), Genel-İş ve bağımsız işçi komiteleri organize ediyorlar.

Ayrıca Mersin Arpaçakarlar'da belediyeden atılan işçiler aileleriyle beraber açlık grevine başladılar. İşten atılan 5 işçinin aileleriyle 1 Haziran'da açlık grevine başladıkları öğrenildi.

Adana belediyesi işçileri 13.06.94 tarihinde Ankara'ya yürüme kararı aldılar.

Stërka Rizgarî / Adana

MERSİN'DE
MUHACERAT
ACISI:

VATANSIZLIK

Geçtiğimiz günlerde Bismil'in Uğrak Köyünde, Bismil Tabur Komutanı'nın bilgisi dahilinde evleri yakılan, gözaltına alınıp dayaktan geçirilen, yerlerinden, yurtlarından edilen insanlarla görüştük. Hemen hemen hergün evleri yakılan, köyünden, yurdundan sürülen insanlarla ilgili bir ya da birkaç haber okuduğumuz şu günlerde, bu ve benzeri uygulamaların insanların gözünde neredeyse olağanlaşmasının bir nedeni de devletin ölümü göstererek, imhaya göstere-rek hastalığa, göçmenliğe razı etmesidir.

Geçen sayımızda kısa bir haber olarak yer verilen yazıda da belirtildiği gibi 19.04.94 günü Uğrak köyüne yapılan baskında açılan ateş sonucu Üriye Aslan isimli bir kadın başından yaralanarak devlet hastanesine kaldırılmıştı. Bu baskında köylüleri meydana toplayarak "üç gün içinde köyü terketmezseniz evlerinizi ateşe veririz. Ya korucu olacaksınız ya da köyü terkedeceksiniz" diyerek köyün bir kısmını tahrip eden devlet güçleri daha sonra köyden ayrılmışlardı. 25.04.94 tarihinde ise istediklerinin yapılmaması üzerine köyü basan devlet güçleri, (72) Emine Çelebi, (40), Hüsne Karaer, (92) Yusuf Güngör, Asiye Çelebi, Gülçin Güngör, Zarife Güngör ve Berivan Güngör'ü gözaltına almışlar, 8 aileye ait evi yakarak gitmişlerdir. Bu uygulamalardan sonra köyden ayrılan aileler ve nüfusları şöyledir: Karaer ailesi 36 kişi, (4 aile), Güngör ailesi 13 kişi, Bahri Kabarbak ve ailesi 17 kişi, İhsan Tangüner ve ailesi 15 kişi, Mehti Tangüner ve ailesi 15 kişi, İkrım Tekin ve ailesi 15 kişi, Mehmet Tekin ve ailesi 6 kişi, Nezir Tekin ve ailesi, Zeki Kabarbak ve ailesi 8 kişi, Halil Kaya ve ailesi 10 kişi, Emine Çelebi ve ailesi 12 kişi, Namık Ayhan ve ailesi 11 kişi.

Bu aileler gerek 25.04.94 gerekse 04.05.94 tarihinde Tangüner ailesine yönelik ev yakma uygulamalarından sonra köylerinden zorla göçettirilen aileler. Köyle yeterli haberleşme olmadığından dolayı, daha sonra göçen ailelere ilişkin bilgi edinemedik.

Köylerinden zorla göçettirilen bu insanlardan kimisi Diyarbakır'a, kimisi Hakkari'ye, kimisi Bismil'e, kimisi de Mersin'e yerleşti. Biz Mersin'e yerleşen ailelerle görüşebildik. İki aileyle ayrı ayrı görüşme amacıyla giderken, Güngör ailesinin Karaer ailesine ziyaretlerinden dolayı iki aileyle aynı evde görüştük.

Röportajdan çok sohbet havasında geçen görüşmemizde, onlardan yaşadıkları olayları anlatmalarını istedik.

Söze ilk başlayan Yusuf Güngör (92), gözaltına alındıklarında dayaktan geçirildiklerini, küfürlerle, hakaretlere maruz kaldıklarını anlatarak, defalarca gözaltına alındığını söylüyor. "Bize ya korucu olacaksınız, ya da buraları terkedip gideceksiniz dediler. Köy meydanına toplayıp dayaktan geçirip hakaret ettiler. Oğluma da korucu olması için baskı yapıyorlardı. Zaten bu nedenle oğlum köyden ayrılmıştı. Biz koruculuğu, hainliği kabul etmedik, ama bu sefer de onların gözünde vatan haini olduk" şeklinde konuşuyor. İki aile de hasat edilmeyi bekleyen tarlalarını, bahçelerini bırakıp gelmek zorunda kalmışlar. Bu sömürgeci TC. ordularının ve maşaları korucu çetesinin imha savaşını yağma ve ganimet elde etmeye endekslemiş olduklarını gösteriyor. Köylerini, bağlarını, bahçelerini bırakan ailelerin tarlaları, ürünleri azımsanmayacak bir öneme sahip sömürgeci için. Ama tüm bu yaşadığı olaylar içerisinde onu en çok üzen ve kızdıran olay, babaları öldüğünde yanına alıp büyüttüğü, kendi eliyle evlendirip, kendi parasıyla tarla sahibi yaptığı Güçlü ailesinin devletin yanında saf tutarak, onları asılsız iddialarla ihbar edip köylerinden etmeleri. Evlerine yapılan baskınlarda, evleri yakıldığında köy muhtarı Emin Güçlü'nün askerlerin yanında bulunması, karakolda komutanın koltuğuna oturacak kadar samimi olması onu yaralamış. Bu arada sohbe katılan gelini Asiye "daha önceleri de kocam evde olmadığı halde gece vakti evimizi basıp, bizi dayaktan geçiriyorlardı. Yediğim dipçik darbelerinin ağrılarına halen çekiyorum. İntihar etmeyi dahi düşündüğüm oldu" şeklinde konuşuyor.

Çevre köylere ne gibi uygulamalar olduğunu sorduğumuzda Yusuf Güngör, çevre köylerin durumunun daha kötü olduğunu, oralarda kurşuna dizilmelerin dahi (Çırık köyünde) yaşandığını söyleyerek "bizim köyün durumu onlara göre yine iyi sayılırdı" diyor.

92 yaşına, doğuştan görmeyen gözlerine rağmen defalarca gözaltına alınması, dayaktan geçirilmesi, evinin yakılması "yine daha iyi" sayılabiliyorsa Kürdistan'da yaşanan vahşetin boyutlarını tahmin etmek pek güç değil.

Tekrar söz alan gelini "Bize en büyük kötülüğü Güçlü ailesi yaptı. Köyün içinde olan biteni, kimin çocuğuna

Kürtçe ad koyduğunu devlet nerden bilsin? Artık açık askerlerin yanında dolaşıp, onlarla operasyonlara çıkacak kadar alçalmışlar" şeklinde konuşuyor. H. Karaer ise bu konuda kanıt sayılacak iki olay anlatıyor. "Bizi gözaltına aldıklarında 'bize niye zulmediyorsunuz, suçumuz günahımız ne' dediğimde askerlerden birisi, 'teyze biz sizin kim olduğunuzu nerden bilebiliriz ki? Bize sizlerle ilgili, köyle ilgili bilgi veren sizin insanınız. Bizim elimizden birşey gelmez' dedi. 'Peki kimdir size bunları söyleyen' dediğimde 'sizin muhtar Emin Güçlü ve onun ailesi, akrabaları' dedi. Bunların yaptıkları bununla da bitmiyor. Bir gece havaya silah sıkarak sabaha karşı da bir hayvanı (tavuk veya koyun) kesip kanını evlerin etrafına döktüler. Devletin gözüne girmek için 'biz gece gerillayla çatışmaya girdik birini de yaraladık, ama bu aileler onu sakladılar' dediler. Zaten bu olaydan hemen sonra da evlerimiz yakıldı" diyor.

Yusuf Güngör "bu gördüğümüz zulüm şimdi değil, Şeyh Sait'ten beri devam ediyor. Ben Şeyh Sait Ayaklanması dönemini de yaşadım. O zaman da yüzlerce insanımız öldürüldü. O günlerde daha gençtim. 30 yaşındaydım, neyin ne olduğunu, niye olduğunu doğrusu pek anlamamıştım. Ama şimdi her ne kadar zulüm görüyorsak da insanlarımız biraz daha bilinçlenmişler. Niye zulüm gördüklerini, niye savaştığını biliyorlar" diyor.

Devletin bu uygulamalarına son vermesi ya da Kürt halkının kurtuluşuna kavuşması için ne yapılması gerektiğini sorduğumuzda Yusuf amca "tek çözüm en başta birlik olarak, hainliği kabul etmemek ve Avrupa ülkelerine halimizi anlatıp, biz kimsenin toprağını istemiyoruz, biz kendimizin olanı istiyoruz, biz bunların vatandaşı da değiliz deyip, destek almaktır. Yoksa her biri ayrı bir baş çekerse insanlarımızın kimi korucu, kimi işbirlikçi, ajan olur. Bunun da sorumlusu aralarında birlik yapmayan (partiyen yassax) yasak partilerdir. Hepsi ayrı bir baş çekiyor" diyor. Neden Avrupa ülkelerine anlatmalı dediğimizde cevabı oldukça ilginç, "Ben müslüman ülkelere güvenmiyorum. Onlar da bizi eziyor. (İran, Irak, Türkiye, Suriye) Avrupa ülkeleri hem demoklattır, hem de müslüman değildirlir. Bir yardımı olursa onların olur." diye yanıtıyor.

Mersin'e geldikten sonra karşılaştıkları zorlukları sorduğumuzda Yusuf Güngör, "Burası benim için hapisten farksız. Maddi olarak zorluk çekeceğiz ama geleli 20 gün falan oldu şimdilik çok zorluk yok. Ama en korktuğum şey ölen karımın yanına köyüme gömülmek. Buralarda elin memleketinde ölmekten korku-yorum" diyor. Yusuf amca oğlunun yanında kalıyor. Güngör ailesinin henüz çalışkanı yok. Maddi imkanları çok kısıtlı ve nasıl geçineceklerini henüz bilmiyorlar.

Durumu biraz daha iyi olan Karaer ailesi ise "emek verip bu güne getirdiğimiz tarlamızı, bahçemizi, vatanımızı bırakıp buralara geldikten sonra maddi durum iyi olmuş bunun ne önemi var" diye konuşuyorlar.

Hala çalan kapıyı açmakta tereddüt eden büyükler, geceleri kabuslarla uyanan, oyun oynama istekleri ölüm korkusuyla gölgelenen, sokağa çıkmaya korkan çocuklar..... Yusuf amcanın "birgün mutlaka köyüme döneceğim. Benim ömrüm yetmezse de çocuklarım, torunlarım dönecek" dileğine hepsi katılıyor. Uğrak'tan başlayıp Mersin'e biten demeyeceğiz, Mersin'de devam eden bir varolma mücadelesi. Ve diyoruz ki bu varolma öyküsü burda bitmez...

SUYA YAZI YAZMAK...

Sahte bürokrat devletlerin ipi kopmuş tezbih taneleri gibi dağılmalarıyla birlikte insan bilincinde oluşan şiddetli zelzeleler tüm toplumsal dinamikleri felce uğrattırken, dünyadaki hassas denge-lerde tam bir alt-üst yaşandı...

Artık öylesine ucube bir gezegende yaşanmaktadır ki, günlük gelişmelere yetişmek bir yana, bunları yorumlamak ve giderek müdahaleci olabilmek mümkün görünmemektedir. Bir yandan jüpiter'de yaşam koşulları araştırılırken, diğer yandan Afrika'da insanlar ellerinde satırlarla birbirlerini doğramaktadır. Bir yandan ademoğlu bir parça ekme parçası uğruna birbirini tepelerken, diğer yandan fabrikalar robotlarla üretime geçmektedir. Oldukça dengesiz, sağa-sola yalpalayan, bir türlü balans tutmayan ucube bir otobüsün yolcuları olarak insanlık sonsuz bir seyahatin akışına kendini kaptırmıştır.

Neresinden bakılırsa bakılsın, içinde yaşadığımız yüzlünün son çeyreğinde, inançlarda -bilinçlerde tam da bir zifiri karanlık hali yaşanmaktadır. Ağır teknolojik ambargo, psikolojik teyakuz eşliğinde oluşan etkiler altında, çaresizlik, umutsuzluk, geleceğe kötümser bakma beynin tüm küresini kaplamıştır...

Kolonyel şapkası, keçi sakalıyla dünyanın tek sahibi olarak kendilerini ilan eden efendiler buyurmaktadırlar: "... dünü unut, yarını düşünme, bırak kendini hayatın akışına!" yani çürü, yani köleliği modern anlamda kabullen, yani ot gibi, saman gibi yaşa... Hedef net ve açıktır: Bunalımı tırmadılarak insanlığı alternatifsiz bırakmak; böylece çaresizliğin getirdiği depolitizasyonu hakim kılmak. Dayatılan her yanışa boyun eğdirmek ve giderek terbiyelemek ve nihayetinde bir bütün halinde teslim almak, ezmek... Yeni insan tiplemesinin temelini oturtulan felsefe açıkca budur.

Kavramlar hurdaya çıktıkça, kimlik bunalımı da at başı ilerlemektedir. Onur gibi, dürüstlük gibi, bağımsızlık gibi, el ele-omuz omuza ortak paylaşım gibi kavramların hâlâ anlam ifade ettiği kesimler giderek daralmakta, sıcak bir havada vıcık-vıcık olan asfalt ziftleri çoğalmaktadır.

Açıktır ki, artık kılıç-kalkanla, keleşkoflarlar kahramanlık destanları yaratarak ulusal onuru, bireysel kimlikleri korumak mümkün değildir. Kuşlarda artık telgrafın tellerine konmuyor, konamıyor... Gökyüzünü pervasızca işgal eden satelitler, maalesef birbirlerine tellerle bağlanmıyor. Göğüs ceplerindeki lavanta kokulu ipek mendiller, yerlerini mini telefonlara terk edeli çok oldu. Her şey bir yana, yüzyılımızın insanı elinde Cola'sı, patlamış mırır eşliğinde, uluslararası bir savaşı naklen ekranlardan seyretme şansına nail oldu.

Hasıli, bilinçler zapt-ı rap altındadır. Burjuvazi tarihinin en atak dönemini yaşamaktadır. Günümüz koşullarında burjuva demokrasisi tam da bir "çekim merkezidir." Öylesine bir merkez ki, atmosferine giren her canlıyı imha etmekte, edemediğini ise, uslandırmakta, hizaya sokmaktadır. "İmam bayılmışı, hünkâr yayılmışı, Vali tereddütte! Heyhat..."

Ademoğlu biraz nankör, biraz unutkan, biraz velvelecî, biraz da şipşakçı... koskoca bir tarihi anında unutulmakta, sünger üzerine sünger çeke-bilmektedir. İnsani haklar elde edelim denilmektedir, bize haklarımızı verin efendiler denilmektedir, bu arada sistemin dayandığı ana temel es geçilmektedir. Sömürü ve talan üzerine kurulu sistemin temel dayanak noktaları görmemezlikten gelinmektedir. Bu bir depolitizasyon sürecidir. Depolitizasyon işe, açıktan bir miyopluk ve hem de hipermetropluktur, bilinç kararmasıdır.

Kapitalizm üç koca asır devirerek günümüze ulaştı. Bu kadar deneyim karşısında, dünyanın en geri alanında var olma mücadelesi veren sosyalizmin 70 yıl gibi kısa daneyemi süreci mahkum edilmekte, SSCB'nin donma noktasından, ABD ile boy ölçüşebilecek teknolojik birikime ulaşması görmemezlikten gelinmektedir.

Nedenler pek de belirleyici olmuyor. Sonuçlar ise, hep tayin edici... Zararı hiç kimse üstlenmiyor, ana kâra ortak çok. İnsanları sporda, müzikte, sanatta oldukça kalıcı ve sağlam yol alan 70 yıllık "sosyalist" deneyim ilgilendirmemektedir. Tayin edici olan DDR'nin, BDR'ye 35 milyona

satılması olmaktadır. Avrupa sınırları kaldırılıyor. Tek pasaporta, tek orduya, tek pazara, tek dile gidiyor. Çekik gözlerle, kolonyel şapkalılar arasında ezilmemek için, tarihinin en ağır krizinden kurtulmasının yolunu Marks'ın temel öngörülerinde buluyor. Marks'ı aşamıyor, kendi çıkarlarına göre yontuyor, kullanıyor. At sinekleri ise canhıraş feryattadırlar: "Devrimler bitti, reformlar için ileri!" Palyaçoluğun bu kadar ucuzu sadece mide bulandırıyor. Kapitalizmin meşru görüldüğü noktada, bir başka deyişle burjuvazinin icazet verdiği alanda reformlar uğruna çokca mücadele verildi. Ama, tarih asla affetmedi, emek cephesini içten kemiren bu salyangozlar her seferinde tarihin duvarlarına çarparak tuz-buz oldular. İşte barış hareketi, işte çevreciler... Biraz daha somuta inelim... İşte, "Faşizme ölüm, Halka hürriyet!" sloganına secde duranlar, devlete yönelmeyerek, çetelere karşı reform savaşı verenler, "MHP-ÜGD dağıtılsın, faşist yuvalar kapatılsın!" temennileriyle potansiyelleri boşaltanların hazin sonları...

Çıkarılacak sonuçlar şüphesiz çoktur. Reel sosyalizmi sonuçları itibariyle mahkum etmek yetmiyor. Tam tersine zengin bir laboratuvar özelliğindeki sahte sosyalist devletler en ince ayrıntısına kadar neşter atılmayı beklemektedir. Yüzyılımızın güzelden, mutluluktan, onurdan yana olan aydınını bekleyen temel görevde budur. Biz, tarihimizin hiç bir döneminde, sosyalizmi ve dünyayı zapteden ve bağımsız insan bilincinin oluşumunu ambargo altına alan komplşmaları savunmadık. Doğru yanlarını örnek aldık, nankör davranmadık. Yanlışlarını acımasızca eleştirdik, bağımsız bilincimize kota koymadık. Geldiğimiz noktada yine aydın onuruyla geçmişe sahip çıkmada tereddüt göstermiyoruz. Burjuvazi ile temel ayırım noktamızı da burada görüyoruz. Burjuvazi geçmişini gübrelik yaptı. Ama, bizim bir dünümüz var. Değerlerimiz var. Düne irdeleyemeyen, yaşanan sürecin canlı pratiğinde evrimleşemeyen, geleceğini de sağlıklı bir şekilde öremez.

(...)

Bu genel belirlemeler ışığında biraz da ülkeye iniş yapma gerekliliği var...

Kürdistan dağları hala boyunduruk altındadır. Kürt insanı talan içinde, zulüm içinde yoğrula, yoğrula politize oluyor. Kanla sulanan topraklarına sahip çıkıyor, korkmuyor, yılmıyor.

Politik barometre patlama noktasında... Politik nabız yüksek, kalpler aralıksız çarpıyor...

Ah şu geleneksel önderliğin trajik sonuçları. Güney'de olup bitenleri, bağımsızlık uğruna milyonlarca kurban veren bir halkın haklı mücadelesinin hiç bir aşamasına oturtmak mümkün değil. Film şeridi hep geriye sarıyor. Bıkmadan-usanmadan, utanmadan Güney önderlikleri bütün dünyanın gözleri önünde, Kürt insanının göz yaşları arasında tarihin tekerleğini geriye çevirme cüceliğinde ısrar ediyorlar. Mağara politikasında ısrar ediyorlar...

Güney, diğer parçaların her dönem kayıtsız-şartsız desteğini aldı. Bu destek peşmergeye, keleşkofa, şehit kanlarıyla sulanan yüce dağlaraydı. Güney önderlikleri yurtsever olarak sıfatlandırıldı ve şartsız destek sonuna kadar sürdürüldü. Gelinek noktada açıkça görülmektedir ki, Güney'de Baban aşiretiyle boy veren, Mustafa Barzani'nin vefatıyla tarih sahnesinden hafifçe ayrılan geleneksel önderliğin politik perspektiflerinin de gerisinde durulmaktadır. Kabile mantığı Güney'de, egemen. Bir keçi uğruna insanlar ellerine kazmalarını alarak birbirini doğramaya koyulmuşlardır. Önderlik ise tribünden gelişmeleri hayretli bakışlar arasında izlemektedir. Bir yanda Hutu'lar, diğer yanda Tutsi'ler Güney Ruandistan'da kıyasıya bir kıyımadırlar. Tarih canlı örneklerle dolu... Güney milyonlarca, aç-sefil,

KÜSİ

Yanağından öpme cüceliğini göstermemiş miydi? Doğu'da mücadeleyi çok ileri saflara götüren kendi soydaşlarını, yine aynı aşiret çıkarları uğruna kıyımından geçirmemiş miydi? vs.

Uluslararası dengeler, Güney'de bir türlü istikrarlı bir önderlik görmediler. Öte yandan tonlarca petrol boru hattında beklemektedir. Ve Kürtler bir kez daha Saddam'ın ayağına doğru sürüklenmektedirler. Saddam ise, güçlü bir Kürt önderliği istemiyor. Böl ve yönet! İşte bunun için, ulus ruhu yerine, kabile ruhu canlandırılmalıdır. Devlete mantığı yerine aşiretim bin yaşa mantığı egemen olmalıdır. Olmalıdır ki, Kürtler rahat yönetebilsin. Bundandır ki, İran bir yandan, Türkiye öte yandan vuruyor. Bundandır ki, Çekiç Güç sessiz sedasız tribünden olayları izliyor...

Doğu Kürdistan'da durum daha da vahim. Kasumlu önderliğinde tüm alan kurtarılmış ve fakat, Doğu Kürdistan önderliği bir türlü ulus mantığına, devlet mantığına, bağımsızlık mantığına ulaşamamıştır, Kasumlu şehit düşmüştür. Katledildiği güne kadar da, İran sömürgeciliğine bel bağlamış, bağımsız bir Kürdistan anlayışını elinin tersiyle iterek, demokratik bir İran için kolları sıvamıştır. Ve tarih affetmemiştir...

Güney-Batı Kürdistan ise, her zaman diğer üç parçanın yedek gücü olarak kendini görmüş, korkunç haksızlıklara rağmen, Hafız'ın parlamentosunda koltuk kapma mücadelesi içinde giderek erimiştir.

Kuzey ise, öyle görülüyor ki, umut bağlayacağımız, bütün gücümüzle direneceğimiz tek alan durumunda. Modern perspektifleri, siyasallaşmış bir potansiyeli Kuzey'de yakalamanın şartları hala var...

Çağdaş Kürdistan tarihi açıkça göstermektedir ki, geleneksel önderlik ve onun günümüz şartlarına yansımaları Kürdistan'da çözümsüzlüğü tırmandırmaktadır. Mağarada kalmaya ısrarlı önderlikler, bir türlü bağımsız-lıkçı çizgiye, ulus ve devlet anlayışına ulaşamamaktadırlar. Tahribat derindir. Zeminler kaymıştır. Doğrudur ki, sosyalizm kötü deneylerinden cazibesini günümüz şartlarında yitirmiştir. Oysa, Kürdistan'da durum tam tersinedir. 12 Eylül öncesi körpe yaşlarda bıraktığımız çocuklar, bugün yetişkin delikanlılardır. Radikaldirler. Geçmişin tahribatları içinde beyinsel felce uğramamışlardır. Tazedirler, dinamikler. Güçlü, çağdaş, modern bir örgütlenmeyi hedefine götürmeyi ısrarla beklemektedirler. Evet, bugün Kürdistan'da onun-bunun kucağına oturma anlayışından sıyrılmış, bağımsızlıkçı, radikal, çağdaş bir sosyalist çekim merkezine acil bir ihtiyaç vardır...

(...)

Oldukça hassas dengeler üzerinde yürüdüğümüz bugünkü şartlarda, kalıcı sosyalist önderlik uğruna uzun uzadıya kafa yorulmak zorundadır. Bunun için ne acil servis ambulansı gibi ciyaklamaya ve ne de bir tosbağa gibi hantallığa gerek vardır. Tam tersi, geçmişin sıhhatli ve açık-seçik bir muhasebesi üzerinde geleceğimizi örmeye başlamak gerekmektedir.

Geçmişin tahribatlarından sıyrılmamanın ön şartı, yine geçmişin dürüst ve derli toplu bir özeleştirisi ile mümkündür. Dün insanlar, sosyalizm adına, Kürdistan ulusal değerlerden çok çabuk çark ettiler. Kürt insanı, "Maocu Bozkurt" ya da "Sosyal-emperyalist" olduğu için kurşuna dizildi... TKP ve TSİP'in şubesi olabilmek için Kürdistan'da az canlar yanmadı. Şu ırkçı, gerici Karaoğlan Ecevit için Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi azmi dejenerede edildi. Hala bir ulusun kurtuluşunu önüne koymuş Kürt devrimcisi TC konusunda tereddüttedir. TBMM konusunda ikirciklidir. Bazıları daha da ileri giderek, açıktan açığa Misak-ı Milli'nin meşruluğunu savunmaktadır. Türk Solu'nun iflahını kesen eski ve paslı tüfeklere Kürt halkına "Lozan ileridir!" mantığını işlemelerine bizzat Kürtler müsaade etmektedir. Hala mülteci şartlarda gecekondulari birliklerle zaman tüketilmektedir. Ulusal Kurtuluşun Kurmayları olunacağına, bir derneğin sekreteri gibi hareket etme hastalığından henüz sıyrılamamıştır. Gangster vari yöntemlerle, Avrupa sokaklarında devrimciler kurşuna dizilerek Kürt diplomasisi felce uğratılırken, Kürdistan devriminin ana rahmi hudut boylarında, eşkiya mantığıyla, yurtsever köylülük devletin kucağına itilerek, koruculuğun bir müessesesi olarak yükselmesine az mı prim verildi? vs.

Tahribatlar sıralamakla bitmez. Önemli olan tarihin tekerleğini geriye çevirme mantığından sıyrılabilmemenin ön şartı olarak, geçmişin ciddi bir özeleştirisini yapmada bir an bile olsa tereddüt göstermemektir.

Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin motor gücü böylesine samimi bir geçmiş muhasebe ile, güncel politikada üretken, üretken olduğu kadar tutarlı, geleceği fantazi ile değil, bilimsel verilerle planlayabilecek çağdaş bir sosyalist merkez olacaktır. Böylesine öncü güçten yoksunluk, açıkça günümüz şartlarında al gülüm ver gülüm edasıyla sürdürülen ulusal birlik çalışmalarında da kendini hissettirmektedir. Öte yandan, gizli işsizlik

sadece kapitalizme özgü bir olay değil. Devrim saflarında gizli işsizlik ciddi bir buhran düzeyindedir. Uzun ve çetin deneyimlerden geçen birlerce entelektüel, militan yükelebilecekleri bir zemin bulamamanın sarhoşluğu içerisinde erimektedir, atıl kalmaktadır. Kadroların, ki bir ülkenin kurtuluşunda temel dinamikler, mobilize edilmesinde de önderlik sorunu oldukça belirleyici.. Örgüt anlayışı modern, çağa ve dünya diplomasisine ayak uydurabilen bir alternatifte ulaşma bugün en yakıcı sorunların başında gelmektedir.

Doktor bir hastalığı keşfediyor. Keşif süreci uzun bir zaman dilimidir. Teşhis konuluyor. Fakat teşhisle de iş bitmiyor. Tedavi gerekiyor. Bu nedenle teşhislere kısa zaman dilimleri içinde ulaşmak mümkün olmadığı gibi, tedavide tereddütte tarihin tekerleğini geriye çevirme gericiğine hizmet eder.

Evet, alternatif bir modele ulaşmak zorunlu... Alternatif olmak, öncü olmak, önde dört nala koşan İngiliz kırsacı olmak demek değildir. Alternatif olmak özünde, peşinden sürükleyebilmektir. Doğru yol gösteriliyor, ama kitleler bir türlü bu doğru yolda yürümüyorlar. Demek ki bu noktada bir sorun var. Sorunu da açıkça ortaya koymak gerekir: Onları mobilize edecek bir çekim merkezi yok...

Kuzey'de hopla kop arasında kalan kitleler üzerinde yükelebilecekleri, geçmişin hastalıklarından arınmış modern örgütlenme hiç kuşkusuz geçmişin derli toplu bir özeleştirisi ile çelikleşecektir. Günümüz teknoloji dünyasına uyarlı, geçmişin silik bir kopyesi olmaktan öte, çağdaş ve Kürdistan dinamiklerine uygun bir modele ulaşmanın mücadelesini verecektir. Bunun için suya yazı yazma cüceliğinden kurtulmak gerekmektedir. Lenin'in "Ne Yapmalı?"sını okumak günümüzü açıklamıyor, sadece yüksek bir deneyimi tarih hafızamıza kaydediyor. Ne Yapmalı 1900'lerde kaldı, artık hep beraber Ne Yapmamamız gerektiğini yazabilmeliyiz! İkiyüzlü gramlik aydın edasıyla, sümüklü reform manyaklığıyla, dağlarından ve silahlarından başka güvenceleri olmayan Kürt halkının derdine derman olmak mümkün değildir! Nasıl bir örgüt modeli ve nasıl bir toplumsal yapılanma sorularına en doğru yanıtları vermek gerekiyor. Bu cevabı ararken de mülteci ruhu içinde birbiriyle hiç alakası olmayan cisimleri yamalayarak yürüyemeyiz. Pinencilik fukara toplumların en temel iş alanıdır. Burjuvazi bozuk mallarını tamir etmiyor, çöpe atıyor. Kapasitesini genişletiyor! Kitleler önünde açık tercihlerle tartışılmadan, yama üzerine yama vurarak süreci sürdürme fukaralıktan öte bir şey değildir...

Sözün kısası, amaç ve araç diyalektiğini iyi yakalamak gerekiyor. Bugün amaç sosyalist bir çekim merkezidir. Mikroplardan arınmış bir çekim merkezi. Bu amaca ulaşmada araç ise sosyalist kimliğini, radikal kimliğini, bağımsızlıkçı kimliğini korkusuzca haykırabilen politik örgütlenmelerdir. Yarın sosyalist bir çekim merkezine ulaşıldığında, amaç Ulusal Kurtuluş, yani devrim olacaktır. Araç nedir? Dün amaç olan sosyalist çekim merkezi... Bu kez bizim için amaç olan Ulusal Kurtuluş süreci, ulaşıldığında toplumsal kurtuluşun bir aracı haline dönüşecektir. Böylesine bir süreç, reel sosyalizm örneklerinde görüldüğü gibi partiyi her şeyin üstünde tutan, amaç olma özelliğini sonsuza dek sürdüren sakatlıklardan kurtaracaktır.

Adım, adım yürümek gerekiyor. Tarlayı yaban otlarından ayıklayarak, geniş perspektiflere ulaşmak gerekiyor. Atamayacağımız büyük büyük adımları konuşma yerine, küçük adımlara, sahaya inmekte tereddüt niye?

J. Jêhat

EM NAXWAZIN
BIN ZORBAZI !

ASKERİ
İŞÇİLERİN
SON !

HETA KENGÊ BIRAKUJÎ

Hêzên qolonyalist ji bona serdestiyên xwe li ser Kurdîstanê bidomînin siyasetên piralî û cûrbecûr bikartînin. Yek ji van siyasetên dewletên qolonyalîst jî, siyaseta "Parveke û îdare bike" ye. Ji dagirkirina Kurdîstanê heta îro hêzên dagirker, dubendiyê xistine navbeyna hêzên welatparêz û bi şerê birakuji wan bi hev dane kuştin. Dijminên gelê Kurd, di siyaseta şerê birakuji de pîrî car biserketine û gihîştine armancên xwe. Di dîroka me ya nêzîk de birakuji wek rûpelekî reş cîhekî mezin dagirtîye. Di nav sedemên têkçûna tevgerên rizgarîya netewî de jî rola birakuji mezin e. Li başûr, bakûr û rojhilatê Kurdîstanê hêzên welatparêz, bi dehan car hatine listikên qolonyalîstan; ji bona berjewendiyên wan bi hev ketine û ji hev bi hezaran pêşmerge û tekoşer kuştine.

Îro li Kurdîstanê dîrok dubare dibe. Disa li başûr di şerê birakuji de xwîna pêşmergeyan wek çirik diherike. PDK û YNK di nav şerekî bê wate de ne. Ev xwîna ku di şerê bê wate de diherike, di tekoşîna rizgarîya netewî de birînek bi xeter û kûr vedike. Wisa tê xuya ku, hêzên qolonyalîst, carek din jî di siyaseta "Parveke û îdare bike" de biserketin. Welatê me di nav rewşek kambax de ye. Li gel zilm û zordariya dijmin, xizanî, birçîtî û belangazî jiyana rojane ye. Û disa jî em Kurd hev û du dikujin, dijminên gelê Kurd jî ji kêfxweşiyê bûne çarkoşe û bi me Kurdan tinazî dikin. Wek tê zanîn, têzek qolonyalîstan heye. Bi kurtasî waha dibêjin: "Civata Kurd nezan e, paşverû ye. Dema bi serê xwe bimîne bi kêrî tiştek nayê; nikare xwe idare bike. Ji ber vê yekê Kurd her dem hewceyê parêzgerîya me ne." Pêwiste ku, hêzên welatparêz ji bona propaxandaya van gotinan keysê (firsend) nedin destê dijminên gelê Kurd. Lê çî mixabin ku, PDK û YNK têkilîyên xwe yên siyasî, aborî û dîplomasîyê, ne ji bo berjewendiyên gelê Kurd, li gor berjewendiyên dewletên emperyalîst û qolonyalîst saz dikin. Ev herdu hêz -nemaze jî PDK- bi çewtîyên ku ji mêjve dikin ji bo propaxandaya derheqê nezani û paşvemayîya gelê Kurd bi qasî ku dixwazin keysê didin destê dijminên gelê Kurd.

Îro li Kurdîstana başûr gelê me di nav hoyên dijwar de dijî. Di nav van

hoyên dijwar de, ji bo çareserkirina pîrsgirêkên siyasî û aborî yekitiya welatparêzan pêwîst e. Lewra dijminên gelê Kurd, ji bo geşkirina şerê birakuji bi hemî hêz û pergalen xwe dixebitin. Hêzên welatparêz jî -bi taybetî ji PDK- bi çewtî û şaşiyên xwe dikevin nav planên dijmin; daxwazên wan bi cîh tinin. PDK û YNK, ji çewtî û şaşiyên dîrokî jî -ku ev çewtî û şaşî pîrî car bûne sedemên têkçûnê- dersan dernaxin. Divê bê zanîn ku, ji bo çareserkirina bûyerên ku dibin sedemên birakuji, ji bûyerên dîrokî ders derxistin pêwîst e.

DI DÎROKA ME YA NÊZÎK DE BIRAKUJÎ

Wek min li rêzên jor jî qal kir, birakuji, di nav tevgera rizgarîya netewî de birînek kûr û mezin vekirîye. Bi gotinek din; birakuji bûye laş (kangren) û ketîye bedena tevgera rizgarîya netewî. Li başûr, ev sî sal e, bi şerê birakuji xwîn diherike. Li başûr destpêka şerê birakuji -ku destpêka dubendiyên îro ye jî- cihêbûna serokê PDK'ê Mela Mistefa Barzanî û endamên polît bûroya PDK ye. Wek tê zanîn, di 1964 an de bi teswibkirina Barzanî, bi hukumeta Iraqê re peyman a aşîtiye hat îmze kirin. Endamê polît bûroyê Îbrahîm Ahmed, peyman a 1964 an bersivê nedida daxwazên gelê Kurd. Dubendî û nakokîya Mistefa Barzanî û polît bûroyê herçî çû mezin bû; Îbrahîm Ahmed û hevalên xwe, biryar girtin ku, Mistefa Barzanî ji serokatîya partiyê daxin. Barzanî jî li dijberî vî gavê kongreya 6. civand û bi biryara kongreyê Îbrahîm Ahmed û endamên polît bûroyê ji partiyê îxrac kir. Îro alîgirên herdu alî jî, bûyerên ku bûne sedemên cihêbûnê li gor dîtin û ramanên xwe şîrove dikin; hev û du tawanbar dikin. (1)

Helbet, civata Kurd ji civatek bi çîn e. Wek hemî civatên bi çîn, di nav civata Kurd de jî, her çîn bi partî û rêxistinên xwe wê bê temsîl kirin. Di pêvajoya tekoşînê de cihêbûn jî normal e. Pêwiste ku, cihêbûn, neguhere xwînkariyê.

Lê çî mixabin ku, ji bûyerên dîrokî rastiyek derketîye holê ku partî û rêxistinên Kurd, nakokî û cihêbûnên xwe pîr zû diguherînin xwînkariye. Ji ber ku di nav partî û rêxistinên Kurd de çand û bîra demokrasîyê kême,

hêzên welatparêz, li du cihêbûnan nakokîyên xwe ne bi gotubêjên ideolojîkî, bi hêza çekan çareserkirine tercîh dikin. Ev şaşiyek mezin e. Ji bo çareserkirina vê şaşiyê divê, hemî hêzên welatparêz, prensîba "tekoşîna ideolojîk - dostaniya politîk" ji xwe re bikin prensîba hîmî.

Ji cihêbûna Barzanî û Îbrahîm Ahmed vir de li başûr, di şerê birakuji de bi hezaran pêşmerge hatin kuştin. Ji 1965 an heta 1987 an şerê birakuji berdewam kir. Di 1987 an de bi damezrandina Enîya Kurdîstanê PDK û YNK, ji bo şer rawestîne gavekî girîng avêtin. Hemî hêzên Kurdîstanê -ên her çar perçê jî- bi vî gavê şanaz bûn. Me go qey ji bûyerên dîrokî ders hatîye derxistin. Bûyerên du re dîyar kir ku, rewş neguherîye; ji şaşiyên dîrokî tu ders nehatîye derxistin. Birakuji ne tenê li başûr, li rojhilat û bakûrê Kurdîstanê jî bela serê hêzên welatparêz bû. Li rojhilat PDK-Îran û Komela di 1985 an de ji hev û du bi sedan pêşmerge kuştin. Disa li bakûr berî Cûnteya Leşgerî ya 12 Îlonê, PKK û RNK (KUK) di şerê birakuji de bi sedan tekoşerên hev kuştin. Bûyerên dîrokî dîyar kirine ku, gelê Kurd ji van bûyeran tu feyde nedîtiye. Birakuji ya di navbeyna hêzên welatparêz de derketîye û hêjî derdikeve tenê bi kêrî kolonyalîstan tê û wan kêfxweş dike. Hêzên Kolonyalîst kêfxweş dibin; lewra bi birakuji tevgera rizgarîya netewî qels dibe.

BI HÊZÊN KOLONIALÎST RE TÊKILÎYÊN STRATEJÎKÎ Û BIRAKUJÎ

Wek tê zanîn, Kurdistan koloniyek navnetewî ye. Hêzên kolonyalîst, di pêvajoya kolonî kirinê de ji bo têkilîyên perçên Kurdîstanê ji hev bibirin, her dem bi hev re xebitîne. Pîrî car li hemberî tevgerên rizgarîya netewî, hêzên xwe kirine yek û bi hev re siyaseta ruxîn bikaranîne. Ji bo fetisandina TRNK'ê (Tekoşîna Rizgarîya Netewîya Kurdistan) di navbeyna xwe de peymanên wek Bexdat, CENTO pêk anîne. Dewletên kolonyalîst, îro jî ji bo fetisandina TRNK'ê û ruxîn kirina dewleta federe ya Kurdîstana başûr bi hev re dixebitin; li hemberî TRNK'ê di warê siyasî, aborî, leşkerî û dîplomasîyê de têkilîyên xwe zexim dikin. Her çiqas carna di navbeyna hêzên kolonyalîst de nakokîyên berjewendiyê derdikeve jî, dema agirê rizgarîya netewî geş dibe û serdestiya dewletekî kolonyalîst dikeve xeterê, ew nakokîyên xwe ji bîr dikin. Di vî babetê de mînak bûyera 1975 an di bîra me de ye. Wek tê zanîn, di navbeyna salên 1970-75 an de, li Kurdîstana başûr tekoşîna gelê me gelek bi pêş ketibû; hêzên pêşmerge, axa Kurdîstanê ji Zaxo heta Xaniqînê rizgarkiribûn. Di wê pêvajoyê de, di navbeyna Iraq û Îranê de nakokîyên

berjewendiyê hebû. Her du dewletên kolonyalîst jî dixwestin ku li ser Şattal-Arap bibin xwedî maf. Ji ber vê yekê jî, Îran, ji bo berjewendiyên xwe yê heremî alîkariya tevgera Kurdistanê başûr dikir. Dema di asoyê de têkçûna kolonyalîstên Iraqê hat xuya kirin, Îran, alîkariya ku dida tevgera Kurd birî. Lewra Îran pir baş dizanibû ku, rizgariya Kurdistanê başûr, wê ji bo tekoşîna Kurdên rojhilat jî biba mewzîyek. Ev mewzî jî, edlayîya Îranê wê bixista xeterê.

Encama vê bûyerê rastîyek din jî derxistîye holê. Li gor vê rastîyê pêwîst e ku, bi dewletên kolonyalîst re tu car têkilîyên stratejîkî neyê çêkirin. Li du alîkarî birîna Îranê di nav çend heftê de tevgera Kurd têkçû. Ev rewş, di nav sedemên têkçûnê de giringîya têkilîyên stratejîkî ên ku bi kolonyalîstan re tên çêkirin, derdixê holê.

Yek ji sîyasetên dewletên kolonyalîst jî, têkilîyên perçên Kurdistanê jî hev birin e. Dewletek kolonyalîst, ji alîkî de di perçê ku ew dagirkirîye de bi zilm û zordariyê, bi sîyaseta ruxîn tevkuştina çêdike, gund û bajarên Kurdistanê wêran dike, ji aliyê din ve jî bi rêxistin û partiyên perçên din re dikeve têkilîyê û wan dikêşîne nav programên xwe; wan jî bo berjewendiyên xwe yên heremî dixebitîne. Wek ev jî ne bes e, hêzên ku bi têkilîyên sîyasî bi xwe ve girêdaye li hemberî hêzên welatparêz ên ku li perçê serdestîya wî, ji bo azadiya gelê Kurd têdikoşin dide şerkin. Ji bo şerê birakujîya ku îro li başûr berdevam dike, di nav sedemên wî de rola kolonyalîstan çî ye baş bê fehm kirin, ez dixwazim di vî babetê de behsa çend mûnakan bikim:

Bi qasî ku em dizanin, PDK û YNK, ji damezrandina xwe heta îro jî hêlekî de li hemberî zordestîya kolonyalîstên Baas'ê têdikoşin; ji hêla din jî bi dewletên kolonyalîst (wek KT., Îran) re dikevin nav têkilîyên stratejîkî. Ev têkilîyên xwe jî, bi şermokî û di bin qilixa "ji nakokî û dubendiyên kolonyalîstan feyde kirin" didomînin. Lê çî mixabin ku, ji nakokiyên dewletên kolonyalîst feyde kirinê em li hêlekî bihêlin, ji bo berjewendiyên wan bi rêxistin û partiyên Kurd re şer dikin. Wek min li jor jî behs kir, sedemê têkçûna 1975 an a mezintirîn bawerî û yeqînîya bi piştgirîya Îranê kirinbû. PDK jî vê têkçûnê tu ders dernexist. Wek tê zanîn, li du hilweşîna rejîma Şah li rojhilatê Kurdistanê agirê tekoşîna geş bû. PDK-Îran û Komela di encama tekoşîna li hemberî rejîma Humeynî de heremên rizgarkirî bi dest xistin. Di sala 1982 an de PDK, bi şaşî û çewtîyek mezin avê guhêzand (kişand) ji aşê kolonyalîstan. PDK û leşkerên Îranê bi hev re êrişî PDK-Îranê kirin. Kolonyalîstên Îranê, bi alîkarî û piştgirîya PDK'ê tevkuştinan çêkir; li heremên rizgarkirî bi cih bûn. (2)

Dîsa, KT. a kolonyalîst li piştî şerê xalîçê dixwest ku tesîra xwe ya Rojhilata-Navîn zêde bike. Li du şerê xalîçê li başûrê Kurdistanê valahîyek sîyasî pêk hatibû. Ger PDK û YNK li gor berjewendiyên TRNK'ê ve valahîyê tije bikirina, wê serdestîya KT.'yê jî biketa xeterê. Wek hemî kolonyalîstan, kolonyalîstên Tirk jî pir baş dizanin ku, li perçekî Kurdistanê geşbûyîna tekoşîna, li hemî perçên Kurdistanê daxwazîya tekoşîna Kurdan geş dike. Ji ber vê yekê jî,

**"Banga gelê Kurd,
li Hewlêrê, ji hewşa
parlamentoyê
ji devê jinên Kurd
bilind dibe:
Em naxwazin
birakujî!"**

KT.'yê ji bo rê li geşbûna şoreşa Kurdistanê Başûr bigire, bi PDK'ê û YNK'ê re têkilîyên sîyasî çêkir. PDK û YNK carek din jî hatin listikên kolonyalîstan. Barzanî û Telebanî îstiqameta Enqerê ji xwe re kirin qible. Ev jî nebes, di her firsendî de bi pesn behsa demokrasîya (!) Tirkîyê dikirin, hê jî dikin. Tenê bi vî jî neman, li hember tekoşîna çekdar a li bakûr didome rawestin û ji bo tasfîye kirina hêzên radîkal nesîhat dan kolonyalîstan; ji wan re agahkerî kirin û hêzên radîkal ên ku li Kurdistanê bakûr tekoşîna çekdarî didomînin bi "terorîstî" damxe kirin. Di encama vê şaşîyê de, bi tesîr û daxwaza dewleta Tirk di payîza 1992 an de êrişê PKK'ê kirin. Artêşa Tirk, bi balafiran, bi tank û topan û bi hezaran leşkerên xwe êrişê qampên PKK'ê dikir. Bi gotinek din, ji bona dagirkirina Kurdistanê başûr û pêk anîna herêma tampon operasyon çêdikir, peyvira PDK'ê û YNK'ê li hember rawestina hêzên dagirker bû. Lê çî mixabe ku PDK û YNK jî li gel artêşa Tirk şer kirin. Di vî şerî de bi sedan gerîlla hatin kuştin. Pêşmergên PDK'ê bi kêfxweşî li ser tankên artêşa Tirk wuçan (poz) didan rojnamevanan. Ew wêneyên pêşmergan, wek belgeki şermezarî di dil û mêjîyê me de hat kolan û wê tu car jî neyê jî bîr kirin.

Ev bûyerên jorîn dîyar dikin ku du cûr birakujî heye. A yekemîn; ji tebat (tehemmul) nekirina cihêbûnê û ji kêmasîya bîr û çanda demokrasîyê, ya duyemîn; bi ketina nav programên kolonyalîstan pêk tê. Sedema şerê îroyîn jî ya duyemîn e.

Di şerê meha Gulanê de, şerê PDK'ê û YNK'ê li ser lihevnekirina zevîyekî dest pê kir. Wek her du hêz jî li benda çîrûska ewil bûne, agirê li Qeladîzê ji bo parvekirina zevîyekî geş bû, di yekcarekî de hemû herêmê girt bin

bandora xwe. Helbet, sedem ne li hevnekirina zevîyan e. Wek min li jor jî behs kir, îro dewleta Tirk, ji bo fetisandina dewleta federa ya Kuriîstana başûr bi Îran û Suriyê re xebatekî pîralî û bi pîlan didomîne. KT., ji sedemên şaşî û çewtîyên PDK'ê û YNK'ê tesîra xwe li ser Kurdistanê başûr zêde kirîye. Kurdistanê başûr bûye wek heremek Tirkîyê. Artêşa Tirk kengê bixwaze dikeve nav tixûbên dewleta federe. Hêzên başûr jî wek parêzgerîya kolonyalîstên Tirk pewirandine, li dijberî operasyonên artêşa Tirk dengê xwe dernaxin. Bi kurtasî, dewleta Tirk, li Kurdistanê başûr, ji bo berjewendiyên xwe yên heremî sîyasetên xwe bê asteng bikartîne. Ancax, ji pêşerojê ne bawerdar e. Ji ber vê yekê jî, ji bo qels xistina hêzên başûr bi dehf û dolaban, bi destê sîxurên xwe provakasyonan çêdike. Tê zanîn ku li başûr sîxurên Tirk cirîd davêjin.

Dewleta Tirk, ji hêlekî pîlanê xwe yê bihevexistina hêzên welatparêz bikartîne, ji hêla din jî dibêje "ez şerê PDK'ê û YNK'ê naxwazim." Ev durûtîye. Berpîrsîyar û rêvebirên PDK'ê û YNK'ê jî çavên xwe girtine, vê rastîyê nabînin. Ji destpêka şer vir de partî û rêxistinên Kurd, ji bo şer rawestîna navçitî dikin. Navçitîya partî û rêxistinên Kurd nayê peji-randin, lê belê nûnerên PDK'ê û YNK'ê ji bo şer rawestandinê di bin çavdêriya kolonyalîstan de civîna çêdikin.

Pêwîste ku, hêzên welatparêz li dehfikên kolonyalîstan farqilin û nekevin nav pîlanên wan. Ji bo vê yekê jî pêwîst e ku berê xwe ji daxwaz û berjewendiyên kolonyalîstan veguherînin daxwaz û berjewendiyên gelê Kurd, ev daxwaza xwe bi xwepêşandinan tîne ziman: "vî şerî rawestînin an dîrok li we nabuhure". Divê perpîrsîyar û rêvebirên PDK'ê û YNK'ê guh bidin vî bangî. Lewra bi hevkuştinê ji aşê kolonyalîstan re av tê guhêzân. Divê bê zanîn ku, dewleta federe ya Kurd li ser cendekên şehîdên Helepçê, li ser xwîna pêşmergan bilind bû ye. Parastina wî pêwîst e. Ji bo azadiya gelê Kurd û rizgariya Kurdistanê ne şerê birakujî, li hemberî hemî dewletên kolonyalîst û emperyalîst yekitîya hêzên welatparêz pêwîst e. Êdî tebata gelê Kurd ji şerê birakujî re nemaye. Banga gelê Kurd, li Hewlêrê, ji hewşa parlamentoyê ji devê jinên Kurd bilind dibe: Em naxwazin birakujî!

1- Binêr, Barzanî, rûpel 170-192, M. Siraç Bilgin. İbrahim Ahmed'in anıları, Kurdistan Press, Hejmar 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83.

2- Binêr, Kürdistan Üzerine Yazılar, sf. 314-315, Martin Van Bruinessen.

N. BARAN

Bi Gelek Awayên ve

WELATEKÎ BARBARÎ

*** Ev nivîsara jêrîn di 4.5.1994-an de, di rojnameya Swêdê ya rojane "Dagens Nyheter" ê de hat weşandin.

Li ser van dîtînan ku di nivîsarê de hatine zimên gelek minaqeşe û gotûbêj çêbûn. Ji Balyozxana Tirkîyê, bi riya rojnamevanekî Tirk ku li Swêdê dimîne, li nivîskaran rexne hatin girtin û gotin "hûn dijîniya gelê Tirk dikin!" Nivîskarên

nivîsarê, bersivnameyek ji bo "Dagens Nyheter"ê bi rê kirin, dîtînan xwe dîsan anîne zimên û çend pirsan kirin. Wan di bersivnameya xwe de got, "hurmeta me ji gelê Tirk re heye, belê em rastiye dihênin zimên"

Nivîskar beşdarî civîneka Kurdan bûn û van dîtînan bi devkî jî dubare kirin.

Lênerîna rewşenbirên Ewropayê li pirsê kurdî balkêş e. Gelek tirkên toximparêz û kemalistan jî rojnameyê û ji nivîskaran re hem bi telefonê û hem jî bi nameyan protesto şandin.

Çi entellektuelên Swêdî, çî jî yên biyanî, Tirk û Kurdan jî nameyên piştgiriyê ji wan re şandin û spas kirin.

Me vê dîtîna rewşenbirên Swêdî jî xwendevanên Kurd giring dît û nivîsarê ji zimanê Swêdî wergerande Kurdî...***

Li Tirkîyê rojnamevan û nivîskar dihên girtin, dihên kuştin an jî wenda dibin.

3-ê Gulanê, ji aliyê Unescoyê ve Roja Azadiya Çapemeniya Navnetewî hatiye qebûl kirin. Kluba PEN-a navnetewî, dixwaze vê mecalê ji bo balkişandina ser bêrûmetkirina mafê bîr û baweriyên xwe gotinê, bêrûmetkirina wan her berdeham e, bi kar bîne. PEN-a Swêdê çend bûyerên ku li Tirkîyê aktuel in, di ber çav re derbas kir.

"Havîne here Tirkîyê" Li Swêd, biroyên seyahetê, di van rojên dawîn de, ji gelê ve daxwaziyê dikin. "Qeraxên şahane, jiyaneke pir xweş, rêvingiyên balkêş, xwarinên xweş, firsêndên baş jibo kirîne!" Bi texminê, bêzanîn, ew bi rewşa Tirkîyê tinazan dikin û weke ku (Tirkîyê/w) "welatekî ji welatên modern û xweş e, welatekî bi gelek awayên xwe ve modern e" û "li wir dîrok ne dîr e"

Tiştê ku biroyên seyahetê bahs nakin ew e, ku niha Tirkîyê bi awayekî ciddî di şerekî hundirîn de ye. Şerekî roj bi roj zêdetir dibe û goriyên pêş gelê sivil e.

Li Tirkîyê, gund dihêne şewitandin û bi sed hezaran mirov ji cî û warên xwe dibin.

Bêdengî ne tenê li hember êrîşên ku ji aliyê PKK ve, li hember turistan, da ku wan ji welêt (Tirkîyê/w) bi dîrxistinê bidin û balê bikişînin ser pirsê Kurdan e. Berî her tiştî, divê ku mirov guh bide wê rastiya ku welatekî ku tawanê li hember mafê mirovî timî di rojevê de ye.

Azadiya bîr û baweriyên xwe gotinê bûye pêkenîn. Li Tirkîyê kesên ku bi pirsê kurdî ve mijûl dibin, wenda dibin, dihên îşkence kirin, dihêne kuştin.

Li Tirkîyê nezi 10 milyon î Kurd hene, ku ew berî hertiştî ji bo parastina ziman û çanda xwe li ber xwe didin. Lê dewleta Tirk bi awayekî nîzami, li hember wan daxwaziyan şer kir.

Di pratîkî de, ji sala 1984-an ve heta niha şerek berdeham e. (Di destpêkê de hedef PKK bû) Lê niha li dij gelê sivil e jî.

Di sala 1993-an de şer hat geş kirin. Di wê demê de berê PKK-ê çek danî, lê çaxa ku damezrawên Tirk şerê çekdarî berdeham û geştir kirin, vê carê PKK-ê jî çalakiyên terora xwe qewitir kir. Dezgehên Tirk bi şiklekî xerabtirin bersivê dan.

Di 1-ê Tîrmeha 1993-an de, serokwezîr, ji rojnameyên welêt li dij dabeşkirinê, di "şerê giştî" de daxwaziya pêrêrastbûnê (sadaqat) û piştgiriyê kir. Paşê da xwiya kirin, ku armanca siyaseta Tirkîkirinê ya yekalî ew e, ku her cûreyên serhildanê bi riya perçiqandinê lê dawî bîne.

•JI YEKÎTIYA MILETAN REXNE•

Ev bû sebebê ku li Tirkîyê azadiya bîr û baweriyên xwe gotinê bi xurtî hat perçiqandin. Tawan li dij mafê mirovî pirtir bû. Hîn di sala 1991-î de, ji rojnamevan û nivîskaran gelek kes hatin girtin, wenda bûn an jî hatin kuştin. Ji Yekîtiya Miletan û ji Konseya Ewropayê, rexneyên giran, hikûmetê mecbûrî rakirina wan qanûnên ku vê firsêndê didan kir. Lê hîn ev qanûn rabûn-ranebûn, dîsan eynî qanûnan di deriyê paş re hanîn. Ev bi riya qanûna hîn jî nenas, qanûna "antî-terorîstiyê" di Nîsana eynî salê pêk hat.

Lî gorê ve qanûnê, hemû "propaganda" yên ku dikarin xesarê bidin nedabeşbûniya dewlet Komara Tirk wek netew û welat, cezabar in. Ev qanûn, di rewşa hazir de, wisa ye ku dikare piçûktirîn sempatiyên ji bo doza Kurdan heta pênc salan bi cezayê zîndanê û di ser de jî bi tibabên pir bilind bi cezayên pereyî bide mehkûm kirin.

•30 ROJÊN BINÇAV•

Tirkîyê binê konvensiyonên Yekîtiya Miletan û yên Konseya Ewropayê îmze kirine, lê di van salên dawiyê de, li dij wan bêhejmar tawan hate girtin. Welêt dest pê kiriye, ku di kuştina rojnamevan û nivîskaran de, di cihanê de bilintirîn cîh bigire.

Yên (li hinek aliyên welêt) dihên girtin bêî ku berbiçav, bi sūcekî bihên, gunehkar kirin, hetanî 30 rojan di binçav de dihêlin. Ev ji bo bêdeng hiştina muxalefetê çavtirsandin e. Polîs diavêjin ser malan,

"Tîştê ku biroyên seyahetê bahs nakin ew e, ku niha Tirkiye bi awayekî ciddî di şerekî hundirîn de ye. Şerekî roj bi roj zêdetir dibe û goriyên pêş gelê SIVÎL e..."

kesên ku ji wan ne xweş in digirin. Berî ku girtî bihên berdan gelek caran dihên îşkence kirin: bi riya heyayên girtiyan eziyetê didine girtiyan (piraniya caran bi şoqa elektrîkî ye.) dihên felaqe kirin girtê bi milên xwe ve, ah jî dest bi paş ve girêdayî dihê bi darda kirin.

(...)

Bi kerema we, em dixwazin hinek ji wan bûyerên ku PEN-a Swêdê jî pê re mijûl bû, ka çi ne, pêşkeşî we bikin. Di adara 1993-an de, nivîskar Ömer Agin û weşanvan Ahmed Okçuoğlu ji bo nivîsareka li ser pîrsa Kurdan, her yekî bi 20 meh bi cezayê zindanê hat mahkûm kirin. Bi tevî ku ew di nivîsara xwe de bi awayekî ciddî, ji bo çareserkirina rewşê riyên aşî û demokratîk pêşkêş dikin.

Güney Aslan 34 salî ye, rojnamevan û nivîskarê çar pirtûkan e. Di Çiriya Pêşin, 1993-an da ji bo pirtûkeka ku li ser kuştina 33 Kurdan e, di salên 1940-î de, hatiye girtin. Aslan, di sala 1989-an de, bi derketina pirtûkê re hatibû girtin. Lê bi guhertina qanûnan (1991) re hate berdan. Dema pirtûkê careka din derxistin ew dîsan hat girtin.

Edip Polat 32-î ye, mamosteyê biyolojiyê û nivîskar e. Navê pirtûka wî ya dawîn "The Kurds and Kurdistan in the Language of Science" e, 1992. Ew di pirtûkê de, li ser gelek navên şînahiyên û li ser navên kêzikan ji hev weqatandina wan ya latînî û girêdana wan bi zimanê Kurdî re disekine.

Mînak: rev *Vulpes Kurdistaniscus* e. Lê, damezrawên Tirk ji bo bi kar hanîna zimên bi vî awayî ne razî ne û Polat ji bo belavkirina "propaganda" dabeşkirinê hat mehkeme kirin. Ew jî, ji bo pirtûkeka din, salek berê, bi du sal hatibû hikum kirin. Polat, (ku ew bi xwe jî hatiye îşkence kirin) wê zilma ku di girtigeha leşkerî ya Diyarbêkrê de dibe, eşkere dike.

Bûyera bêhtirin balkêş ya sosyologê Tirk î bi nav û deng İsmail Beşikçi ye. Ew weke lêkolînavekî li ser zanava gelê Kurd lêkolînê dike.

•70 DOZÊN DIN JÎ LI BENDA WÎ NE•

Ev armanc, hîn di sala 1971-î de bû sebebê girtina wî, hat îşkence kirin û bi deh salan bi cezayê zindanê hat îşkence kirin û bi deh salan bi cezayê zindanê hat mahkûm kirin. Ji wê demê û pê ve, wî nêzî 20 pirtûkan li ser rewşa Kurdan nivîsiye. Dema ku wî bi hinek rewşenbîrên din re di derheqa rewşa Tirkiyê de, ji bo Yekîtiya Miletan nameyekê şand, ji bo "xirabnîşandana" welatê xwe du sal cezayê zindanê re rûbar bû. Di payiza borî de, wî ji bo pirtûka "Di derhaqa PKK-ê de bîr û bawerî" girtin. Ji xeynî van 70 dozên din jî li benda wî ne. Di rewşa baştirîn de, qet nedinê, dê wî mahkûmî 60 salên zindanê bikin. Belê, "Welatekî bi gelek awayan ve modern!" Biroyên seyahetê Tirkiyê bi wî awayî pêşkêş dikin. Ku bi barbarî bihê bi nav kirin rastirin e. Dema ku mirov dibihîze, ku welat (bi rastî endamê NATO'yê ye ku keftelehtë dike da ku têkeve Yekîtiya Ewropayê) diricife.

Belê, li Tirkiyê dîrok ne dûr e! Dîroka niha tiştêkî din e... Belê, li Tirkiyê "ji dîrokê nedûrbûn" rast e. Bi tevî ku ev dîrok cûda û hêztir e. Ev dîrok ji wê dîroka ku biroyên seyahetê li ser difikirin cihê ye...

4 Mayıs 1994

Carola Hansson - BOETHIUS
(Nivîskar û Sekretera Beşa Navnetewî ya PEN-a Swêd)
Ulf BOETHIUS
(Profesorê Zanistiya Edebiyatê û Endamê PEN-a Swêd)

• Wergêr: Şefik KAYA •

KÜRDİSTAN'DAN METROPOLLE GÖÇ!

çoğunda roketlerin açmış oldukları delikler bulunmaktaydı. **İzmir'de ne yapıyorsunuz? Nasıl geçiniyorsunuz?** Bir baskıdan, zulümden kaçıp geldik. Bizim amacımız buraya yerleşmek değil. Ne zaman elimizden gelirse geri döneceğiz. Burada günlük işlerde çalışıyoruz. Geçim çok zor. Kürdistan'da devlet terörü, burada da ekonomik terör. **Özellikle kadınlara yönelik bir saldırı var mıydı?** (Annesi devreye girerek)-Biz askerlerin k y m zde yaptıkları baskılara karşıydık. Baskıya karşıydık, ancak fayda etmedi. Saat 6'dan sonra k y e giren askerler bize saldırılar. Biz k f r ettikler, le eklerimizi (ta rt s)

Röportaj yapacağımız eve giriyoruz. Küçük odaya dolmuş bir dolu insanla karşılaşıyoruz. İlk gözümüze çarpan şey çocuklar oluyor. Korkulu gözlerle bizleri süzüyorlar. Sonra hepsinin gözü büyük objektifli fotoğraf makinasına takılıyor.

Evin en yaşlısı hüzün dolu gözlerle bizi selamlıyor...

Kürdistan'da köyü yakılıp, yıkılan ve zorla göçettirilen binlerce aileden sadece biri... Tatvan'a bağlı Çorsên köyündenler. Korucu olmayı kabul etmedikleri için özel timler, gerilla kıyafetleri ile köyü basıp, lav silahları ile yakıp, yıkmışlar. Ancak etraflarının sarıdıklarını farkedince köyden ayrılmışlar. Sonra bütün köy halkı istemeyerek topraklarını bırakıp, Türkiye'nin büyük metropollerine göçmüşler. Yaşlı kadın (F.K.) 29 Aralık 1993 gecesini hiç unutamadığını söylüyor. "Ortalığı cehennem çevirdiler." diyor ve göz yaşlarını tutamıyor. Ağlıyor... Biz de bir anda Kürdistan'lı anaların, kızların, çocukların acılarını yüreğimizde hissediyoruz... Ama, herşeye rağmen ümitsiz değiller. Bir gün mutlaka, özgür yarınlara ulaştığında ülkelerine döneceklerini umut ediyorlar.

Ayrılırken F.K.'ye hep beraber bir gün ülkemize döneceğiz diyorum. Ellerime sarılıp, gözlerimden öpüyor "biliyorum" diyor sadece...

Gözlerine bakıyorum, o üzüntü gitmiş yerine umut, sevinç gelmiş...

Tatvan'dan göç ederek İzmir'in gecekondu mahallesine yerleşen bir Kürt ailesi başından geçenleri şöyle anlatıyor.

Sizi tanıyabiliyordunuz?

Adım Nihat'tır. Tatvan'ın Çorsên köyündeyim. İki ay önce köyümüze baskın yapan askerler, köyümüze yaptıkları için zulümden kaçarak buraya yerleştik.

Neden özellikle İzmir'e göç ettiniz?

Devlet güvenlik güçlerinin baskısından, zulümden kaçarak İzmir'e geldik. Başka neden çıkıp gelirdik bu yaban ellere?

Kürdistan'da neler oluyor?

Kürdistan'da herşey oluyor.

Nasıl yani?

Nasıl olacak? Devlet askerleri keyfi olarak köylere baskın yapıyorlar, köyleri yakıyorlar, yıkıyorlar. İnsanları dayaktan geçiriyorlar. Devlet keyfi olarak insan öldürüyor. (Nihat'ın annesi)

- Bir gece, askerler köyümüze baskın düzenlediler. Bizi ailece ve diğer köylüleri Tugaya götürerek hepimizi işkenceden geçirdiler. Suçumuzu sorduğumuzda; "Suçunuz Kürt olmanızdır." dendi. Tugay'da çoluk, çocuk, genç, yaşlı demeden, kadın erkek ayırımı yapmaksızın her türlü işkenceyi üzerimizde denediler. Bu uygulama iki gün, iki gece devam etti.

Bütün bunları "kim"ler yapıyor?

Devlet. (Annesi tekrar konuşuyo): Bu pislik devlet yapıyor.

Buraya gelmeden önce Tatvan'ın birçok köyüne baskın düzenlendi. Sizin köyünüze de yapılan baskın nasıl oldu? Ne yaptılar? Nasıl sonuçlandı? Başınızdan geçenleri bize anlatırsınız?

Biraz önce söylediğim gibi, iki ay öncesine kadar Tatvan'daydık. İki ay öncesinde yaşadıklarımızı, bize yapılan baskıları anlatamam. Çünkü sözcüklerle ifade edemiyorum. Devletin zulmü, devlet baskısının ardı arkası kesilmiyor. Köylerimiz yakılıp, yıkılıyor. Arkadaşlarım, akrabalarım, askerler tarafından dövülüyorlar. Her gün onlarca insan gözaltına alınıyor. Kürdistan'ın bu ilçesinde değişik köylerinde günde ortalama 10-15 kişi gözaltına alınıyor. Yani baskı çoktur. Anlatamıyorum.

Sizin köyünüzü nasıl yaptılar? Köyünüzün yakılmasının sebebi nedir?

Şimdi ilk önce diğer köylere olduğu gibi bizim köyün muhtarına da köylülerin korucu olmaları yönünde baskı yaptılar. Köyümüzün yurtsever bir köy olmasından dolayı, muhtar silah almayı kabul etmeyeceklerini yetkililere söyledi. Bunun üzerine muhtarı tehdit ettiler. Korucu olmadığımız takdirde köyü başımıza yıkacaklarını muhtara söylediler. Hergün köyümüzü ve muhtarımızı askerler tehdit ediyordu. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra köylülerin silah almayaceklerini gören askerler güçler, ilk önce köyün elektriğini, daha sonra da telefonu kestiler. Köye giriş ve çıkışlar yasaklandı. Köy minübüsünün şehre girmesine izin verilmedi. Tehditlerden iki-üç gün sonra köyü ablukaya aldılar. Köyün etrafında, 100-200 m. ilerisinde askerli birlikler, tank, top, ve havan silahlarıyla saat 18:00 sularında köye doğru ateş etmeye başladılar. Ağır makineli tüfeklerle canlı hedeflere ateş ediyorlardı. Bizim ailede olduğu gibi diğer evlerde de köylüler köşe bucak saklanıyorlardı. Gece 1'e kadar devam eden ateş bir süre sonra kesildi. Pencereden gördüğümüz kadarıyla 5-6 kişi yaşlı bir köylünün evine doğru ilerlediler. (Biz bunların kontra olduğunu biliyoruz.) Kapıyı açması için köylüye seslendiler. İçeride yaşlı bir kadının kapıyı açmayacaklarını belirtmesi üzerine kapıyı kırarak içeriye girdiler. Evi arama bahanesiyle talan ettikten sonra yaşlı köylüyü kapının önüne çıkararak taradılar. Daha sonra yaşlı köylüyü sürükleyerek köyün dışına çıkardılar. Orada ona yaralı haliyle işkence ettiler ve öldürdüler. Bu olaydan başka sabah 6'ya kadar köyde kimin öldüğü, kimin yaşadığı hakkında kimsenin bir bilgisi olmadı. Yaşlı köylüyü öldüren kontralar köyden çıktıktan sonra top ateşi yeniden başladı. Saat 6'ya kadar ateş devam etti. Bu saatten sonra, tanklar ve toplar geri çekildi. Bunlardan sonra askerler köye geldiler. Ölen kişinin akrabaları olup olmadığını köylülere sordular. (Bu ölen kişi benim annemin akrabasıydı.) Onu taşlarla, şişlerle beynini parçalayarak öldürmüşlerdi. Yaralı haliyle boynuna ip geçirilerek sürüklemişlerdi. Bizim ev dahil olmak üzere köydeki evlerin hepsi yakılmıştı.

Okul da yakılmış mıydı?

Yok okul sağlamdı. Zaten bize söylemişlerdi. "Eğer korucu olmayı kabul etmezseniz, önce elektriğinizi sonra da telefonunuzu keseceğiz. Köye giriş ve çıkışları yasaklayacağız. Ondan sonra köyünüzü başınıza yıkacağız." demişlerdi. Gerçekten söyledikleri gibi hepsini tek tek yaptılar.

Hangi silahlarla köyü taradılar?

Tank, top, havan, uçaksavar, kalashnikof, roket ve makineli tüfeklerle, evlerin

kart p, sa lar m zden tutarak s r klediler. Biz sarkrt lk ettikler. Yani her tr rl baskı yapıyor. Biz dediler ki: "Ta dükiler gelip teslim olmazlarsa sizi g t r t e iz, kullanaca z. rk onlar siz d u n u y o r s u z b i z i m b a m z a, d e v l e t i n b a r a b e l a e t t i y o r s u z. S a l d r d n s o n r a b i r d k k a d n v e g e n k z s i n i r k i z l e r i g e i r d i l i.

Peki siz ne istiyorsunuz? Sizi buralara kadar getiren sorunlar nelerdir?

Biz ülkemizi istiyoruz. Özgürlük istiyoruz. (aynı soruya annesi de cevap veriyor.)

-Biz k r t o l d u n u z i n i n b u b a s k l a r y a y o r u z. K r t l e r e z g r l k v e r i l s i n.

Çorsên ve diğer köylerdeki gençler arasında TC'ye askerlik edenler mi daha çok, yoksa gerillaya katılım mı çoktur?

Bildiğiniz gibi gerillalar askere gitmeyi yasakladılar. Bunun üzerine kimse askere gitmedi. Askere giden 1-2 genç ise üç aylık askerlikten sonra firar ettiler. Onlar da gerillaya katıldılar.

Kürt ulusunun verdiği kurtuluş mücadelesinde Kürt kadını niçin dağa çıkıyor?

Kürdistan'da bundan üç yıl öncesine kadar Kürt kadını sessizdi. Fakat mücadelenin gelişmesiyle birlikte serhildanlarda, yürüyüşlerde, mitinglerde Kürt kadını en ön saflarda görüyoruz. Bu da gösteriyor ki, Kürt kadını, oğlu, kızı ve kocası yanında ulusal kurtuluş mücadelesinde yerini almıştır.

Son olarak söyleyeceklerin var mı?

Son olarak şunları söyleyebilirim. Bizim gibi buralara göç edenler, muhacir yaşayanlar ülkemizi ve Kürt ulusunu unutmasınlar. Hep birlikte çalışmalıyız, mücadele etmeliyiz ve kazanmalıyız.

(Werger: Brüksel BARAN)

KÜRT İNSANINA METROPOLDE DE RAHAT YOK!

Kürdistan'daki tampon bölge uygulaması İzmir'in Yeşildere semtine de sıçradı. Kürt ve Türkleri ayıran sınır çizgisinde yer alan Kürtlerin gecekonduları yıkıldı.

Kürdistan'da on yıldır yükselen mücadele ile birlikte, sömürgeci TC devletinin Kürdistan'ı insansızlaştırma programı da hız kazandı. Binlerce yurtsever aile, topraklarından koparılacak, metropollere sürülüyor. Kürdistan'dan göç ederek metropollerde koloniler oluşturan Kürtler, metropollerin en ağır, en pis işlerinde en düşük ücretle çalışmak zorunda kalıyorlar. Ağır muhacerat koşullarına bir de TC devletinin kendi kimliklerini, ulusuna ve ülkesine karşı görev bilincini köreltmeye yönelik saldırıları ekleniyor...

İzmir Kürdistan'a yönelik sömürge savaşının tımandırıldığı son on yıldan bu yana Kürtlerin göç ettiği metropollerden biri. Bazı batı metropollerinin aksine İzmir'e göç etmek zorunda kalan Kürtlerin ülke ile bağları daha güçlü. Bunda göçettiren Kürtlerin yurtsever olmasının ve mücadele içinde aktif yer almasının payı olsa gerek. Bütün bu özelliklerinden dolayı İzmir'de, TC'nin sömürgeci metropollerde Kürtlere karşı geliştirdiği programların pilot uygulama alanı durumunda. Bir çok program önce İzmir'de uygulamaya sokularak, uygulamanın sonuçları ve elde edilen deneyimlerden hareketle diğer metropollere sıçratılmaktadır. Örneğin seyar satıcılığın zabıtalara yetkilerini devralan çevik kuvvetin saldırıları sonucu yasaklanması, Kürt mahallelerinde "terörle mücadele şubesi"ne bağlı özel karakolların kurulması, genellikle şehrin çıkış noktalarında bulunan Kürt mahallelerine giriş-çıkışlarda polis noktalarına kimlik ve gidilecek adres bildiriminde bulunulması, karakolların istihbarat amaçlı kullanımı ve polis kuvvetlerinin motorize edilmesi gibi...

Kürdistan'da uygulanan baskılar, metropollerde bu insanlar üzerinde sürüyor. İzmir'de çoğunluğu Kürtlerden oluşan gecekondu bölgeleri (Kadifekale, Yamanlar, Gümüşpala, Akıncılar) bir taraftan polis baskınlarına uğrarken, diğer taraftan her an yıkım tehdidiyle yüz yüze. Geçen yıllarda Kadifekale semtinde başlatılan yıkım, yoğun tepkilerden sonra durduruldu. "Kale civarının turistik çevre düzenlenmesi" adı altında Kadifekale'yi dağıtmaya yönelik tekrar yapılmış. Görüşmeye bağlanmış bir tehdit olarak varlığını sürdürüyor. Geçtiğimiz günlerde ise Çiğli'de Kürtlerin gecekonduları yıkıldı.

Yıkım tehdidinin hüküm sürdüğü bölgelerden biri Yeşildere. Bu semtte 9 Haziran günü, hüzünlü ama yer yerde insanın gülmeden de yapamadığı bir gecekondu yıkımı yaşandı. Yeşildere, Türklerin ve Kürtlerin oturduğu bir semt. Aşağı bölgelere Türkler, yukarı bölgelere ise Kürtler yerleşmiş. Bir sınır var sanki aralarında... İşte 9 Haziran bu sınır arasında bulunan beş ev yerle bir edildi. Bu olay ilk değil... Bu yıkımlar önceden de olmuş ama inatla evlerini tekrar yapmışlar. Görüşmeye gittiğimizde ise, inatlarına bizde tanık oluyoruz. Ellerinde kazma, kürek evlerini yapmaya çalışırken görüyoruz. Gazeteci olduğumuzu söylediğimiz zaman öfkeli bir biçimde -adını sonradan öğrendiğimiz İsmail Zengin ve eşi- "Niye geldiniz ki? Ne yapacaksınız, hem yazınızda ne değişecek diyor." Sonra beni isimden alı koymayında ne soracaksınız sorun" diyor. Kürtçe konuşmaya başlıyorlar anlamadığımı Zazaki konuştuğumu söyleyince İsmail Zengin bana dönüp gülerek, "Dersim'li misin?" diyor. "Dersim" diye yanıt verince, "iyi seninle konuşurum" diyor. Konuşmamızı biraz daha başa almak istiyorum. Kürdistan'ı, Kürdistan'daki yaşamlarını anlatmalarını istiyorum.

Ismail, 88 yılında Mardin Kızıltepe'den kendi deyimiyle kaçıp buraya gelmek zorunda kalmış. Bütün Mardin'liler gibi midye satarak geçimini sağlıyor. Üç çocuğu olduğunu birinin de yeni doğacağını söylüyor. Evde tek çalışanın kendisi olduğunu söylüyor. Ve İzmir'den Nazilli'ye midye satmaya gidiyor.

"Baskılardan, zulümden, işkenceden kaçtık. Devlete yardım etmezsen ya da ajan olmazsan işkenceye tabi tutuluyorsun. Orda baskı, zulüm, işkence günlük yaşantımızın bir parçası olmuştur" diyor.

Yıkılan evlerin birinde de Ismail'in akrabası oturuyor. (Ismail'in akrabası) yanıma yaklaşmış, sorduğum sorulara o da yanıt vermeye başlıyor. "Niye buraya geldin" deyince, gözlerinde öfke ve hüznü anlatmaya başlıyor. "Devlete güvenimiz kalmamıştı. Benim bulduğum köy (Derik'in bir köyü) tam iki buçuk ay ablukada kaldı. Hastaların doktora bile gitmesi yasaktı. Askerler, hastalar için, köpek gibi ölsünler, doktoru görmek yasaktı. Giriş-çıkış yasaktı. Ekinleri bile ekmemize izin vermediler. Ben o sürede gözaltına alındım. Daha abluka kalkmamıştı. Fazlaca tutmadılar, iki-üç gün kaldım."

Sonra tekrar **Ismail Zengin** başlıyor anlatmaya: "Bende üç-dört sene PKK davasından cezaevinde kaldım. Bu yüzden bizi rahat bırakmıyorlardı. Bizim gibi insanları öldürüyorlardı. O Kontra, Hizbullah diyorlar onları çıkardılar. Kapıda bekliyorlardı, evden çıkıyorsun, beynine sıkıyorlar kurşunu öldürüyorlar. Onun için kaçtık geldik" diyor.

"İzmir'i neden seçtiklerini, bu şehri neden seçtiklerini" sorduğumda ise şöyle açıklıyor. "Fazlaca bir beklentim yoktu, bu olacakları ise tahmin ediyordum. Güzel ferah bir yaşam için gelmedik buraya. Sadece canımızı kurtarabileceğimiz bir burası vardı. Hem akrabalarımı da burada oturuyordum. Onların yanına sığındık. O yüzden kaçtım geldim buraya. Zaten ülkeden ayrıldığımız vakit burada rahat bir yaşam bulamayacağımızı biliyordum. Onun için bir hayal kırıklığına uğramadım." Yıkılmış evin, dışardaki eşyalarına, çocuklarına, sonra da günleri sayılı hamile karısına bakıp, gülümseyerek söylüyor bu son sözlerini...

Bu kaçınıcı yıkım, ilk mi?

Hayır, evvelki senede yıktılar. Yani 93'ün yaz aylarıydı. O zaman 60-70 kişinin evini yıktılar. Biz tekrar yaptık. Bu sefer ise 5 kişinin evini yıktılar.

Bu yıkımlarda özellikle sizlere mi yöneltiyorlar?

Evet, özellikle Kürtlere yöneltiyorlar. Bu zaten Kürdistan'da yapılan baskıların, katliamların, sürgünlerin bir devamıdır. O olayların buraya yansımalarıdır. ...

Bu sefer niye bu beş ev yıkıldı?

Çünkü bizim evler Türklerle-Kürtlerin arasındaki sınır bölgesinde sanıyorum onun için yıktılar.

Size ta numarası vermişler miydi?

91'in Ekiminde kahvelere bir yazı yazdılar. O zaman bir numara taşı verdiler, bir milyon karşılığında. O hariç birde yaparken üç-dört defa rüşvet verdik üstünü kapatabilmek için... Evi tamamladıktan sonra gelin mürcaat edin size su, elektrik vereceğiz dediler. Gittik bir milyon verdik. Elektrik ve suyu bağlamadan üç ay geçti. Üç ay sonra gelip yıktılar.

Gelişmeler nasıl oldu? Size uyarı yaptılar mı, kağıt falan geldi mi?

Yok, hayır. Cuma günü geldiler, salı günü gelip yıkaçağımız dediler; geldiler yıktılar. Uyarıya gelenler sivil polisti. Emirnin nerden geldiğini söylemediler. Yıkıma gelenler de polisler ve belediye işçileriydiler. Sizin hakkınızda şikayet var dediler, yıktılar. Ama biz yine yapacağız, onlar yıksınlar biz her defasında tekrar yapacağız. Yılmayız yani.

Peki şikayet neymiş?
İşte gecekonduyu yapmışsınız dediler. (Gülerek söylüyor)

Ama burada bir yılın gecekondusu var, açıklamama yapmıyorlar mı buna ilişkin?

Onun artık açıklaması yok. Sadece sizin hakkınızda var diyorlar. Yani sadece bizim evlere ilişkin varmış.

Yıkıma geldiklerinde onların size verdikleri belgeleri, taş numarasını göstermediniz mi?

Gösterince gülüyorlar, sanki çöpten bir kağıt almış göstermişim, boş bir şeymiş sanki. Yalnız o gösterdiğim kağıt onların bize para karşılığı verdiği kağıttır. Boş bir kağıt değil yani, onların imzası var, onların mühürleri var. Bizim imzalarımız var, onların daktilolarıyla yazılmış, karşılığında parasını almış.

Ismail'in karısı ile konuşmak istiyorum. Hamile ve günleri sayılı. İlk başta yarım yamalak Türkçesiyle konuşmak istemediğini söylüyor. Sonra öfkesini tutamıyor ve başlıyor anlatmaya.

"Bana bakıp gülüyorlar, hamile olduğumu gördükleri halde yıktılar, o gün yağmurun altında kaldık. Hep ıslandık. Bu yaptıkları adalet mi? Adalet falan yok. Biz Kürt olduğumuz için evlerimizi yıkıyorlar. Alt kısımda Türkler var, bak onların duruyor. Hep bizim Kürtlerin evini yıkıyorlar. Ayırım yapıyorlar."

Yıkılan başka bir evin sahibi ise yine bir Kürt kadını, **Gemra S.**

Mardin'li, sekiz çocuk annesi. Kocasını, daha doğrusu kocası Kürdistan'da bir başka kadına evlenmiş, o da almış çocuk çocuğunu yerleşmiş İzmir'e. Ismail'in karısına kızıyor konuşmuyor için... Ben konuşurum diyor.

Gemra S. "Gavurlar, müslüman değiller. Türklerin de gecekonduları var, onlarınkini yıkıyorlar, Kürtlerinkini yıkıyorlar. Sekiz tane nüfus var. Başka işimiz yok. İki oğlum var, bir tanesi asker, bir tanesi de midye satıyor. 'Siz Kürsünüz' diyorlar ve evimizi yıkıyorlar. Evet, biz Kürdüz. Türklerin adaleti yok. Türkiye faşisttir. Hiçbir mil-

let onlar gibi değil. Ne Amerika, ne Kıbrıs onlar gibi değil. Hiçbir şekilde insanları düşünmüyorlar. Kürtleri hiç düşünmüyorlar. Hükümet onların elinde, bize baktılarını düşman gözü ile bakıyorlar. Adaletsizlik yapıyorlar, zor kullanıyorlar, mallarımızı elimizden alıyorlar, evimizi üstümüze yıkıyorlar. Benden rüşvet istediler, bende de para yok ki vereyim. Ekmeğim param bile yok. Şimdi evimi yıktılar, sekiz nüfus birden tuvalette kalıyoruz. İnanmıyorsanız gelin bakın... Kafir oğlu kafir Türkiye, 6 yıldır hükümete çalışıyoruz, her gün midye çıkarıyoruz. Ve hergün midyelerimizi yiyorlar. Hem midyemizi yiyorlar, hem de evimizi yıkıyorlar. Sanki Kürtler müslüman değil mi?" (Oğlunun midyelerine zabıtalar sağlıksız deyip, her defasında el koyuyor, sonra da oturup yiyorlarmış.)

Sizin evinizi de önceden yıkmışlar mıydılar?

Evet. Rüşvet istediler olmadı için veremedim. Ben nereden bulayım. Zaten biz devamlı onlara çalışıyoruz. Kanımızı içtiler. Yıkımın olduğu gün yağmur yağdı. Hep ıslandık, saatlerce kuruyamadık.

Mardin'den (Derik) niçin göç ettiniz?

Orada evimizi yıkıyorlardı, yakıyorlardı. Biz de ordan kaçtık geldik. Daha burdan başka nereye gidelim. Kaçtık buraya, aynıısını burada uyguluyorlar. Oğlumu hem askere alıyorlar, hem de evimizi başımıza yıkıyorlar. O gün geldiler evimi yıkmaya, eşyalarımı çıkarmaya başladılar, sonra tuttular ampulu elime verdiler al kırılsın! dediler. Bu ne biçim iş on milyon liralık evimi yıkıyorlar, sonrada tutup elime beşbin liralık ampulu tutuşturuyorlar. Ben de sinirlendim, ayaklarının dibine atıp, patlattım.

Ülkeye dönmeyi düşünmüyormusun ya da hangi şartlarda dönersin?

Ülkeye nasıl döneyim. Param yok. Param olsa dönerim, ama orada da evimizi yıkıyorlar, bizi öldürüyorlar, yakıyorlar, ülkemiz elden gitmiş, nasıl döneğim. Her tarafı bombayla, mayınla döşemişler. Vatanımızdan geldik, burada da işkence gördük. Tuvalette kaldık. Bu Kürtlere işkencedir. Neden aynı muamele Türklerle yapılmıyor. Bakın çocuklarımız var, bu evi zorla yaptık, yıkmayın dedik. 'Çık dışarı' diye bağırıyorlar. Silahlarla zorla bizi evden çıkardılar. Tehdit ettiler. Biz ondan sonra çıktık.

Gemra S'nin kaldığı tuvalet eve gidiyoruz. Beçici olarak 8 nüfusla kaldıkları bu yer üstü kapalı, üç tarafı çevrili, önü açık tek katlı bir barınak bozması. Bina tamamlandıyınca mahalleli burayı tuvalet olarak kullanmış. Semra'nın gecekondusu yıkılınca, kalacak başka yer bulamadığı için, tuvaleti temizleyip ev olarak burayı kullanmış.

Ismail Zengin'e "ülkeye dönmeyi düşünüp düşünmediğini" soruyorum.

"Evet dönmeyi düşünüyorum, ama bu şartlarda değil. Zaten döndüğüm zaman ya dağa çıkacağız, ya da mezara gitmemiz lazım. Şimdi bu çocuklar çok küçük en büyüğü dört yaşında, bunları bırakıp nasıl dağa gideyim. Dağa gitmezsem beni yine öldürecekler, bunlar yine açta kalacaktır. Yani bu şartlarda mümkün değil. Özgür bir ülkeye kavuşunca o zaman döneriz. Ne zaman bu baskı bu sömürü bu talan kalktı, o zaman döneriz." diye cevaplıyor beni.

Evi yıkıldıktan sonra 5 gün boyunca bir akrabasının evinin bodrumunda kalan başka bir aile ile görüşüyoruz. **Murat Erdeniz**, Mardin'in *Çese Aracı Xayri* köyünden. Köyü devlet güçleri tarafından yakıldıktan sonra İzmir'e yerleşmiş. Ancak devlet burada da kendisini rahat bırakmamış. Burada yaptığı gecekonduda da devlet tarafından yıkılmış. Kendisiyle yaptığımız söyleşide şunları söylüyor:

"93 yılında askerler köye gelip korucu olmamız için baskı yaptılar. 'Ya korucu olacaksınız ya da burdan gideceksiniz' dediler. Ayrıca 'siz Apo'ya yardım ediyormuşsunuz' dediler. Bizler koruculuğu kabul etmedik, direndik. Sonra geldiler köyümüzü yıktılar. Köyümüzü yaktıktan sonra biz de mecbur kaldık geldik metro-pole. On üç, on dört çocuğum var.

Peki bu baskılar ne kadar süre sürdü.

93 yılında geldiler, yaklaşık bir ay direndik. Baktık olmuyor, kalkıp Nusaybin'e gittik.

Köyünüz hangi tarihte yakıldı?

93 Mart ayında. Sabahın erken saatlerinde, asker ve korucular panzerler dozerlerle geldiler. Herkesi evden çıkardılar. Yaka bildikleri evleri yaktılar yakamadıklarını ise yani beton evleri ise bombaladılar. Ellerinden ne geliyorsa yaptılar köyün tüm evlerini yıktılar. Hiç ev diye bir şey kalmadı. Şu anda köyde kimse yok, hatta camimizin kapılarını, camlarını askerler beraberinde götürdüler. Caminin seccadelerini bile alıp gittiler. Şimdi köye gitsen tek canlı bile yok. Köyümüzde her evin on-on beş çocuğu vardı. Şimdi hepsi sefalet içinde. Çok insanımız metropollere gelmişler. İnsanlarımızı istemiyorlar, onlarda topraklarına dönmek istiyor.

Ama zulüm, baskı, tank, top atıyorlar. Zavallı insanlarımızı perişan ediyorlar. Ellerinden ne zulüm geliyorsa yapıyorlar. İnsanlarımızı yakalıyorlar "karakolda iki üç gün tuta-cağız" diyorlar. Sonra bakıyoruz cesedi ya çayıra atılmış ya da suya atılmış.

Anlayacağınız Kürdistan'da insanlar böyle öldürülüyor. Köyümüz yakıldıktan sonra Nusaybine gittik. Komşu köylere sığınmadık. Korkuyorlar. Çünkü bizi kabul ettilerinde onların köylerini yakacaklardı. Onun korkusu yüzünden bizi almıyorlardı. Köy yakıldıktan sonra her birimiz bir yere dağıldık. (Hüzünlü bir şekilde anlatıyor bunları.. Ayrılmışlığın, dağılmışlığın tüm acısını yüzünde görmek mümkün... Ama yer yerde hafif bir şekilde tebessüm etmekten de geri kalmıyor.)

Kimimiz Nusaybin'e, kimimiz ise Mersin'e, İzmir'e ve İstanbul'a yani herkes bir tarafa gitti. Nusaybin'de bir ay kadar kaldık. İş yoktu. Biraz bulgurumuz vardı, idare ettik. Elimizde olan parayı da orada harcadık. O da bitince çekip buraya geldik.

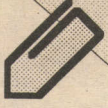
Nusaybin'de kalanların durumu çok kötü. İş bulabilirlerse çalışıyorlar. Perişan durumdadalar, aç kalıyorlar.

Neden İzmir'i seçtiniz?

Burada akrabalarımız vardı. Burada belki bir iş bulabiliriz diye düşündük. İnşaatlar-da çalışarak geçimimi sağlıyorum. Elimizdeki son parayla kendimize bir gecekondu yaptık. Benim 14 çocuğum var. Kira ödeyecek durumda değildim. Fakat yaptığım gecekonduda da ikinci kez yıkılıyor. Kürdistan'da evimizi yaktılar yetmedi. Burada da evimizi yıktılar. Eşimi dövmüşler. Kız çocuğum yarananmış. Yıkımdan sonra çadır kurdum. Gecekonduyu yeriden yapmaya kadar çocuklarımla gecekonduda kaldım.

Kürdistan'a dönmeyi düşünüyor musunuz?

Biz buraya kendi isteğimizle gelmedik. Kendi topraklarımızdan, kendi köyümüzden kopmak istemedik. Fakat koruculuğu dayattılar. Ben kendi halkıma karşı silah alamam. Bunu nasıl yaparım? Bunu kesinlikle kabul edemeyiz, biz haklımıza karşı silah almamız. Çocuklarımızı dağa çıkarırız. Eli silah tutan herkesi.. Tabiki Ülkeye dönmek istiyoruz.

DOSYA MEHİ

Legalleşme, Yasal Parti ve

Kürdistan'da Legal Siyaset Arayışları...

80'li yılların ikinci yarısı, dünya düzleminde önemli değişimleri, alt-üst oluşları da beraberinde getiriyordu. Bir yandan SSCB ve Doğu Bloku'ndaki "değişim rüzgarları", diğer yandan Kapitalist batı dünyasının ideolojik bombardımanı, düzen karşıtı devrimci değerleri ciddi bir biçimde tehdit etmeye başlıyordu. "Sosyalist Doğu" ile "Kapitalist Batı" arasındaki "yakınlaşma", 70 yıllık "reel sosyalizm" pratiğinin değerlerde yarattığı tahribatların da etkisiyle "sosyalist sistem"deki çözülme hızlandırıldı. Kapitalist sistemin kuşatması altında Gorbaçov'la birlikte uygulamaya sokulan Glastnost ve Perestrojka programları, salt SSCB ya da Doğu Bloku içinde değil, tüm dünya genelinde "reel sosyalizm" in çöküşünü hızlandırırken, kapitalist sistemin burjuva değerlerinin de sistem içine entegre olmasının önünü açıyordu.

"Sosyalist sistem"de bu yöndeki değişimler, çeşitli sömürge ve kapitalist ülkelerde sürmekte olan devrimci mücadeleleri de kısa sürede etkisi altına almaya başlıyor, mevcut gelişmelerin yarattığı ideolojik bunalımın da etkisiyle düzen içi "çözüm"ler rasyonelleştirilerek sunulmaya başlıyordu. Başta, siyasal ve ideolojik tercihleri "sosyalist sistem"e göre belirlenen siyasi aksiyonlar olmak üzere, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri içinde yer alan düzen dışı muhalefet örgütlerinin büyük bir bölümü, çökmekte olan sistemin kapitalizme evrilmesiyle birlikte hızla dağılma ve parçalanma sürecine giriyor ve bunun sonucu olarak da bir çok örgüt ve sosyalist aydın, kapitalizmin XIX. yüzyılda revaçta olan liberal değerlerini yeniden keşfederek kapitalist-emperyalist sisteme uyarlı politik değişim sürecine yöneliyorlardı. Terk edilen değerler ile tercih edilen "yeni" değerler arasında sıkışıp kalan bir çok aydın ise sosyallizm ile kapitalizmi "çiftleştirme" gibi bir role soyunarak vicdanlarını rahatlatmaya çalışıyorlardı.

SSCB'nin çöküşü ve Doğu Bloku'nun dağılması bu süreci alabildiğine hızlandırmıştı. Emperyalist-kapitalist sistem için artık değişen güç dengeleri içinde dünya pazarlarına yönelik "yeni" bölüşüm planları masaya serilebilir ve laboratuvar işlevi görece canlı mekanlarda denenip uygulamasına girişilebilirdi. Bunun sosyalizme karşı bir "zafer" kazanma olarak sunulması ve kapitalizmin "gücü" ve "etkinliği"ni cümle aleme gösterecek tantanalı bir gösteriye dönüştürülmesi ise artık kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bundan dolayıdır ki, SSCB'deki dağılmalar, Doğu Bloku'ndaki çözümler, reel sosyalist iktidarların bir bir devrilmesi, "Berlin Duvarı"nın

Bundan sonra artık işler daha "kolay"dı. Pusula emperyalist metropollere çevrilebilir ve "Y"DD programlarına entegre olunabilirdi. Bir nal bulunmuş, iş üç nal ile bir atı bulmaya kalmıştı.

yıkılması, "Batı" Almanya'nın "Doğu"sunu bir kaç milyon marka satın alıp yutması ve son olarak tarihsel rolünü tamamlayan Gobaçov'un iktidardan uzaklaştırılması gibi bir dizi gelişme, sistemin medya tekelleri vasıtasıyla ideolojik süzgeçlerden de geçirilip, dev prodüksiyonlu filmler gibi kitlelere naklen seyrettirilerek kapitalizmin "gücü" ve azameti bir kez daha kutlanıyordu. Sosyalistler bu saldırı karşısında önemli oranda şaşkınlık ve dağılmışlık içindeydi.

Tüm dünyada Sosyalist kesimler belli bir gerileme süreci içine girerken, Emperyalist-kapitalist sistem içinde, bu gerilemeden de yararlanıp, etkinlik alanlarını genişletecek programlar şekillendirilmekteydi. Emperyalist metropollerde hazırlanan ve "Yeni Dünya

Düzeni" olarak adlandırılan bu programın teorisyenleri, sistemi kabaca şu söylemler üzerinde tarif ediyorlardı; "SSCB ve Doğu Bloku'nda yaşanan gelişmeler ve nihayet bu sistemin çöküşü, sosyalizmin insanlık için bir umut olamayacağını göstermiştir. Kapitalist sistem, kendi rasyonelleri içinde krizlerini aşma yeteneği kazanmıştır. Sosyalist kampın dağılması ve bir güç olarak etkisizleşmesiyle birlikte ABD ve müttefikleri askeri, ekonomik ve siyasi açıdan egemen bir güç haline gelmiştir. Batının demokratik değerleri temelinde tüm dünyada bir globalleşme yaşanmaktadır. Artık, bölgesel sorunlar ile iç çatışmalar bu değerler çerçevesinde çözüme kavuşturulacak, radikal ve bağımsızlıkçı hareketler mevcut sisteme entegre edilecektir. Mevcut sorunların çözümünde AGİK, Paris Şartı v.b. gibi devletlerarası anlaşmalarda belirlenen ilkeler esas alınacaktır. Silahlanma yarışına bir sınır getirilerek, buna harcanan kaynaklar ekonomik kalkınmada kullanılacaktır. Ekonomilerde genel anlamda bir liberazasyona gidilerek, rekabet temelinde serbest ticaret geliştirilecektir."

Yörüngesine oturdukları reel sosyalist sistemdeki sarsıntıları büyük ölçekli depremler olarak yaşayan ve bir anlamda yörüngelerini kaybeden "yorgun savaşçılar" için, o müthiş medyatik tekniklerle birlikte pazarlanan "Yeni Dünya Düzeni", çok büyük umutları da beraberinde getiriyordu. Onlar için "Y"DD; genel olarak içine girilen bunalımdan "çıkış"ın anahtarı olabilecekti, "sihirli" bir değneği andırıyordu. Buna göre dünya üzerindeki tüm sorunların, "kötülükler" in kaynağını oluşturan sistemlerarası çekişmeler, soğuk savaş, silahlanma v.s. artık son bulacak, bu çekişmeler nedeniyle üretim dışı alanlara yapılan harcamalar gerçek ihtiyaçlara akacak ve tabiki dünyanın çeşitli bölgelerindeki "sorunlar", bu "sihirli değnek" in dokunmalarıyla bir bir ortadan kalkacaktı. Bu öyle bir "sihirli değnek"ti ki; "uslu" çocuklar için yeryüzü cennetinin kapılarını aralarken, hâlâ uslanmayan

"yaramaz"lar için, enselerinde patlayan bir sopa olup, cehennem azabı yaşatacağı. Bundan sonra artık işler daha "kolay"dı. Pusula emperyalist metropollere çevrilebilir ve "Y"DD programlarına entegre olunabilirdi. Bir nal bulunmuş, iş üç nal ile bir atı bulmaya kalmıştı.

Esasında "Y"DD'nin, bu "sihirli" formülü, düpedüz emperyalist-kapitalist sistemin çok uzun yıllardır uyguladığı "bunalımları merkezden uçlara taşıma" politikalarının "yeni" bir makyajla sunumundan başka bir şey değildi. Ancak, bu defa tek taşla vurulmak istenen kuşların sayısında bir artış vardı. Daha rasyonel politikalarla etkinlik alanlarının genişletilmesi hedeflerden birini oluşturuyordu. Böylece, hem stratejik öneme sahip bölgeler ile temel enerji ve hammadde kaynakları üzerindeki denetim güçlendirilmiş olacak, hem de mevcut pazarlara ek olarak yeni pazar olanakları geliştirilecekti.

SSCB'nin dağılması sürecinde egemenlikleri-

ni ilan eden, ancak SSCB pratiği içinde ekonomik ve sosyal yapıları itibariyle bir birine ve merkeze bağımlı kılınması, ulusal sorunların çözümsüz bırakılması gibi nedenlerle temel sorunlarını biriktiren cumhuriyetlerin içinde buldukları durum bu açıdan oldukça elverişli bir ortam hazırlamaktaydı.

Yine, silah tekelleri vasıtasıyla birer silah deposu haline getirilen belli bölgelerin yapay kıvılcımlarla patlatılması da, bilahare "dünya barışı", "insan hakları" ve "demokrasi" gibi söylemlerin ardına gizlenilerek, bir "kurtarıcı" edasıyla duruma müdahale edilmesinin, ardından da sözkonusu bölgeye yerleşilmesinin önünü açacak uygun fırsatı oluşturacaktı. Aynı zamanda iyi birer silah pazarı olan bu yerlerin zengin hammadde ve ucuz iş gücü olanakları ise, ihtiyaç duyulan "iç istikrar" sağlanmak suretiyle sermaye tekelleri için yatırıma hazır hale getirilecek, böylece sömürü daha da rantabl koşullarda ras-

yonelleştirilmiş olacaktı.

Bu şekildeki sermaye ve mal ihracı ile elde edilen karların bir kısmının merkezde işçi sınıfına "sus payı" olarak dağıtılması ise artık adettendi.

Gerçi emperyalist metropollerdeki burjuva demokrasilerinin gelişimi ve işçi sınıfının ulaştığı "ekonomik refah" düzeyi bizzat sınıf mücadelesinin bir kazanımıydı ve Marksizmin kapitalist toplumsal formasyona ilişkin çözümü. Lemelerini belki de marksistlerden çok daha iyi inceleyen burjuvazi, gelişen sınıf mücadelesi karşısında sistemi "sosyalle" edip, aynı zamanda uluslararası pazarlardan elde ettiği karlardan dolayı kendi işçi sınıfından görece daha az bir artı değer sağlayarak, ekonomik refah düzeyini yükseltip, burjuva demokrasisinin sınırlarını genişletmek

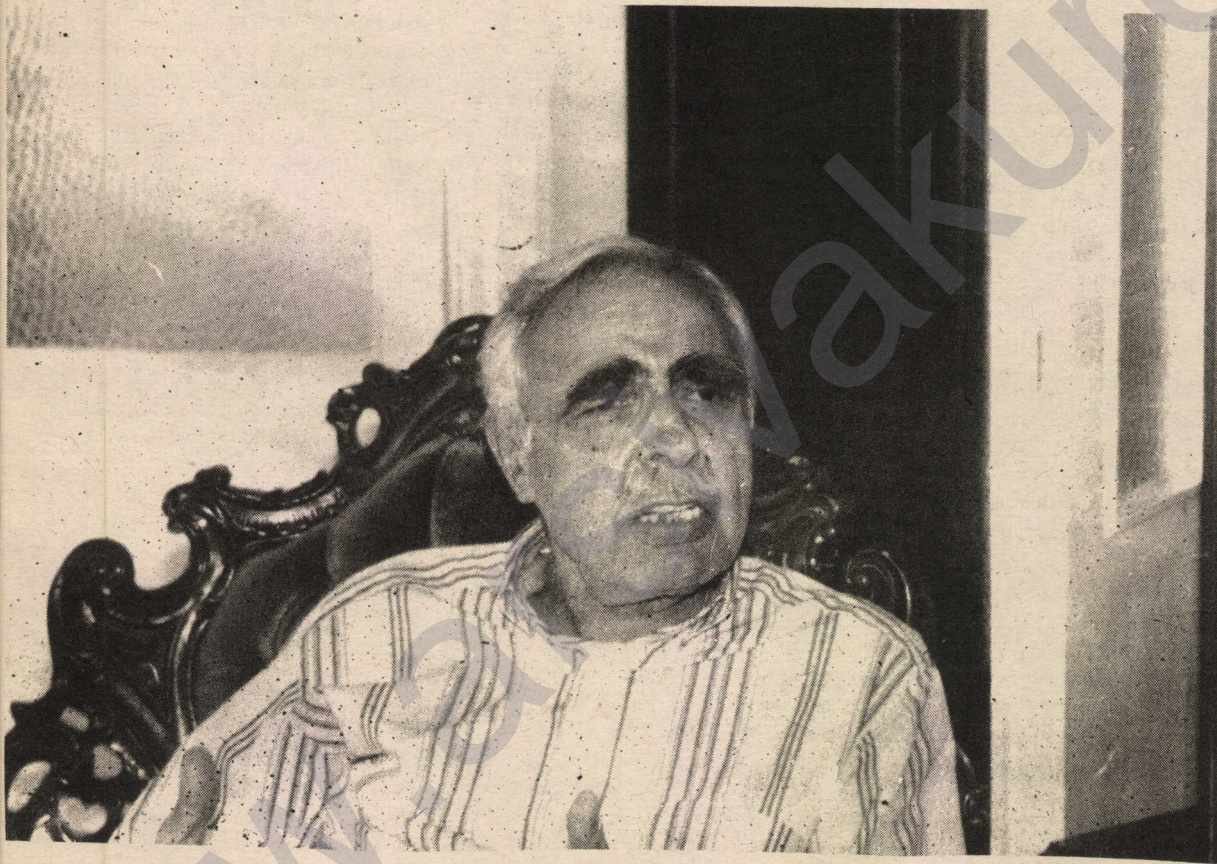
DOŞYA MEHİ

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görü

TARIK ZİYA EKİNCİ

pazesinde yer almak isteyen bir partinin her türlü illegal partilerden bağımsız olması gerektiği kamsındayım. Bu benim Türkiye'de legal bir partiye olan bakış açımdır ve temel kurallarından biridir. İkincisi, Türkiye'de Kürt sorununun eşit haklar

temelinde ve Türkiye'deki Kürtlerin açısından ulusal demokratik taleplerinin yaşama geçirilmesinin bir koşulu daha vardır. O koşulda "bağımsız bir Kürt partisinin" kurulmasını doğru bulmuyorum. Türkiye'de bugünkü koşullarda kurulacak bir parti, mutlaka Türklerin ve Kürtlerin kuracakları ortak bir parti olmalıdır ve bu parti, çağdaş demokrasiyi bütün kurallarıyla eksiksiz bir biçimde Türkiye'de yaşama geçirecek mücadeleyi verecek bir parti olmalıdır. Aksi taktirde demokrasi olmaz. Türkiye'de demokrasinin bir koşulunda Kürt halkının kendini

Legal parti girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İki legal parti girişiminde bulundum. Türkiye'de Kürt ulusal Demokratik Hareketi için, onu kapsayan bir mücadelenin mutlaka Türkiye'nin demokratikleşmesi doğrultusunda olması gerektiğini düşünüyorum. Yani demokrasiyi bir bütün olarak telakki ediyorum. Sadece benim için demokrasi, sadece Kürtler için demokrasi, sadece işçiler için demokrasi diye bir yaklaşımın son derece yanlış olduğunu ve bundan yarar sağlanama-yacağını düşünüyorum. Demokrasi mücadelesi veren herkes, tüm Türkiye'yi kapsayan bir demokrasi için mücadele etmelidir. Legal bir partinin, her yönüyle legal bir parti olması gerekiyor, hiçbir şekilde illegal bir örgütle ya da illegale bulunan insanlarla uzaktan yakından hiçbir ilişkisinin olmaması gerekiyor. Yoksa şu veya bu örgütün temsilcisi olarak legal bir hareket içerisinde çalışma hiçbir yarar getirmez. Böyle bir partinin kendisi legal bir parti olmaz; illegal bir partinin uzantısı olur, ya da illegal partinin legal plandaki bir örgütü olur. Uluslararası düzeyde bu tarzda örgütlenmiş partiler vardır. Şimdi Türkiye koşullarında böyle bir parti olabilir mi? Elbette böyle bir parti olabilir ve kurulabilir. Ancak böyle bir parti legal bir parti değil illegal partinin legal bir uzantısı olur. Türkiye siyasi yel-

öğürce ifade edebilmesi, ülkedeki bütün demokrasi güçlerinin kendini özgürce ifade edebilmesi, özgürce örgütlenebilmesi ve kendi taleplerini özgürce dile getirmesi ve bunları yaşama geçirme mücadelesi vermesidir. Demokrasinin temel bir kuralıdır bu. Bunun hayata geçirilebilmesi için Türkler ve Kürtler ortaklaşa bir parti oluşturulmalıdır ve bu partide yer alan herkesin Kürt sorununu Türkiye demokrasinin temel bir sorunu (ilkesi) olarak benimsemesi gerekir. Böyle bir partinin, böyle bir yapıya sahip olmasının bir avantajı daha vardır. O da, biraz önce bahsettiğim illegal herhangi bir örgütün bir uzantısı olmaktan kurtulmasını sağlamaktadır. Sadece Kürtlerden oluşan ve Kürtlere hitap edecek olan bu partinin, 1. maddede belirttiğim riski bertaraf etmesi mümkün değildir. Çünkü siz herhangi bir partide yer almıyorsanız veya herhangi bir illegal örgütle ilişkiniz yoksa ağızınızla kuş tutsanız parti içinde herhangi bir yere gelebilmeniz ve parti politikası üzerinde söz sahibi olabilmeniz mümkün değildir. Böyle bir partinin görevi Türkiye'de demokrasiyi geliştirmek olmalıdır. Yani ileride özgürce örgütlenbilmenin koşullarını sağlayacak bir parti olacaktır. Eğer bu parti başarı sağlayabilirse, iktidara gelebilirse -ki iktidara gelmemesi için hiçbir neden yok- böyle bir demokrasi ortamında her türlü parti kurulabilir ve bu partiler de demokrasi

AYIN DOSYASI

isimlerle birlikte yeni bir "sosyal-demokrat" parti üzerinde duruyorlardı.

Bu tartışmalarda pek hesaba katılmayan ya da "yanlış" hesaplanan olgu, bu muhtemel

oluşumun kitle tabanının niteliği ve bu taban üzerinde etkinliği bulunan Ö.Halk çevresinin yaklaşımı ile ilgiliydi. Özellikle Kürdistan'da kitleler, tepkilerini düzene, devlete karşı ve radikal bir temelde ifade etmekteydi. Kürdistan'da yürütülmekte olan silahlı mücadeleyi önemseyen, sahip çıkan, destek veren, ulusal bilinci giderek gelişen bir kitle potansiyeli zincirlerden boşalmış durumdaydı. Ancak, tartışmalar sırasında "sessiz" bir görüntü çizen ve bu taban üzerinde ciddi bir etkiye sahip olan Ö. Halk çevresinin serihıldanlarda olduğu gibi bu kitle potansiyelinin ne şekilde, yönlendirileceği konusunda ciddi bir programı sözkonusu değildi. Üstelik, geçmişte düzen par-

tileri içinde çalışa çalışa bu işlerin kurdu olan unsurlarla da etrafları bir anda kuşatılmış durumdaydı. Bunlar, muhtevalarında pek bir değişiklik yaratılmadan, hatta "mücadeleye kazanmak" adına bu muhtevalara göre biçimlenilerek parti çalışmaları içinde konumlandırılmaktaydılar. Tüm bunlara rağmen Ö. Halk çevresinin "sessiz" bir görüntü çizmesinin ardındaki gerçek, davul kimde olursa olsun, tokmağın ellerinde olacağı düşünce-siydi.

Diğer yandan Kürtlerin kitlesel bir şekilde sömürgeci partilerden uzaklaşmasının ulusal kopuşmanın bir adımını teşkil edecek olması sömürgecileri de oldukça rahatsız etmeye başlıyordu. Bu durumda karşısında gelişen kitle muhalefetinin nasıl barajlanacağını hesabı yapılmaktaydı. Bir yandan ulusal kurtuluş mücadelesinin önemli bir kitle desteğiyle birlikte radikal temelde yük-

"Diğer yandan Kürtlerin kitlesel bir şekilde sömürgeci partilerden uzaklaşmasının ulusal kopuşmanın bir adımını teşkil edecek olması sömürgecileri de oldukça rahatsız etmeye başlıyordu. Bu durum karşısında gelişen kitle muhalefetinin nasıl barajlanacağını hesabı yapılmaktaydı..."

selmesi, diğer yandan emperyalistlerin "Yeni Ortadoğu Düzeni" programlarının bir parçasını teşkil eden "Körfez krizi"nin doruğa çıkması karşısında bu programın dışında kalmama telaşı TC'yi çok yönlü olarak sıkıştırırmaktaydı. Devlet

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşle

ŞERAFETTİN ELÇİ

Kamuoyunda, legal bir "Kürt Partisi" kurma yönünde çalışma içinde olduğunuz biliniyor. Çalışmalarınız şu anda hangi aşamada? Kurmayı düşündüğünüz parti Kürt ve Kürdistan sorununa nasıl bakıyor? Nasil bir çözüm öneriyor ve siyasal perspektifi nedir?

Bizim kurmayı düşündüğümüz demokratik kitle partisinin oluşum çalışmalarını sürdürüyoruz. Şu andaki çalışmalarımız kadro oluşturma temasları düzeyindedir. Biz Türkiye'nin yasal düzeni içinde bir parti kuracağımıza göre, yasal çerçeve içinde kalmaya dikkat edeceğiz. Ancak devletin haksız kurulu düzenine karşı olduğumuz gibi bu haksız düzeni koruyan yasaların değiştirilmesi, evrensel hukuk normlarına uygun bir yapıya kavuşturulması için gerekli siyasi mücadeleyi sürdüreceğiz. Kürt sorununun siyasi çözüm arayışlarını olabildiğince demokratik batılı ülkelerin benimsediği normlar üzerine oturtmak istiyoruz.

Televizyonda yayınlanan bir haberde "misak-ı milli sınırları içinde kalamayız, her türlü şiddete karşı olacağız ve hiç bir illegal örgütle ilişki

inde olmayacağımız" yönünde açıklamalarınız yer aldı. Böyle bir açıklamaya neden gerek gördünüz?

Biz legal bir parti olacağımız için devletin var olan siyasi sınırlarına saygılı olacağımızı, her türlü şiddet eylemlerinden uzak duracağımızı ve illegal örgütlerle ilişki içinde olma-yacağımızı ifade ettim. Gerçek anlamda legal bir partinin dikkat etmesi gereken ilkeler olduğu için bu tür bir açıklama gereği duydum.

Partiniz nasıl bir kadro ve kitle politikası ile hareket edecek?

Kuracağımız parti demokratik bir kitle partisi olacağı için, değişik görüşte ve düşüncede insanları kapsayacaktır. Bu partide yer alacak insanların geçmişteki düşünceleri bizi ilgilendirmez. Kimsenin geçmişini sorgulamak ve geçmişteki düşüncelerinden dolayı onlara ambargo koymak gibi bir niyet taşımıyorum. Yeterki bu partide yer alacak kişiler, partinin disiplinine ve yetkili organların kararlarına uymayı kabul etsinler, programını benimzesinler. Kürt sorununa siyasi çözüm arayışları içinde olan herkese kapımız açıktır.

Aynı zamanda Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı başkanısınız. Kuracağınız partiye Vakıf içinde başka kimler katılıyor? Vakıf başkanlığı ile parti kurma çalışmalarını bir arada mı yürüteceksiniz?

Ben, Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'nın başkanıyım. Vakıf siyasi bir kurum değil, kültürel bir kurumdur. Bugüne kadar olabildiğince, vakfı politikaya bulaştırmamaya özen gösterdim. Parti kuruluşu aşamasında, vakıf adını hiç kullanmamaya ve vakıf adını böyle bir çalışmaya bulaştırmamaya çok dikkat ediyorum. Şu anda vakıf çevresinde katılanlar olsa bile, bunlar vakıf adına değil, şahıs olarak siyasi haklarını kullanarak katılacaklardır. Vakıf başkanlığıyla parti kurma çalışmaları birbirleriyle bağdaşmayan eylemler değildir. Ancak parti kurulduğu anda vakıf başkanlığından ayrılacağım.

Kamuoyunda devlet güdümlü ve korucu tabanlı olacağınız yönünde iddialar da sözkonusu. Böyle bir ilişkiniz var mı, ya da ne ölçüde var?

Bizim parti kurma çalışmalarımızdan rahatsız olan ve kendilerini tek seçenек olarak halka dayatmak isteyen bazı çevrelerin telaşını doğal karşılıyorum. Ancak, insan bir siyasi görüşe karşı da olsa, ondan rahatsız da olsa insaf ve doğruluk sınırlarını aşmamalıdır. Beni tanıyan herkes bilirki, ben yaşamım boyunca güdümlü ve salt başkalarının iradesine bağlı olarak hiçbir şey yapmam. Hayatımda şike yapmadım. Gerek insanlara, gerekse topluma karşı durust ve net olmayı en başta gelen prensip edindim. Kuracağımız parti sadece halkın ihtiyaç duyduğu ve halkın yararına olacağı inancıyla yola çıkmış bir partidir. Dayanaksız, belgesiz, kamusuz suçlamalar sadece telaşta olan insanların çamur atma çabası olabilir.

Kuracağınız partiye parlamentodan geçecek milletvekilleri olacak mı?

Kuracağımız partiye parlamentodan bazı milletvekillerinin katılabileceğini umuyorum.

DEP ya da HADEP'e nasıl bakıyorsunuz?

Şu anda DEP milletvekilleri onaylamadığım gerekçelerle ve çirkin bulduğum yöntemlerle cezaevinde bulunmaktadır. Ayrıca DEP'le ilgili dava Anayasa Mahkemesi'nde görülmektedir. Bu aşamada onları güç durumda bırakabilecek bir eleştiriyi hukuki ve siyasi ahlak açısından uygun görmüyorum. Ne var ki DEP'in yapılanma biçimini ve izlediği politikayı onaylamadığım kamuoyunca bilinmektedir.

Son olarak, Güney Kürdistan'daki KDP-YNK çatışması ve TC'nin G. Kürdistan'ı işgalini nasıl karşılıyorsunuz?

Bu olayın gerçek nedenleri ve detayları hakkında yeterli bilgiye sahip değilim. Şu var ki, Federe Kürt Devleti'nin temel siyasi yapıları olan KDP-YNK çatışmasının çok tehlikeli olduğuna ve çatışmadan kaçınılması gerektiğine, her Kürt gibi ben de inanıyorum.

içindeki bazı kesimler, ulusal kurtuluş mücadelesinin radikal öğelerinin tasfiyesi ve Kürtlerin yeniden düzen sınırları içinde tutulmasında kurulacak partinin bir köprü işlevi görebileceğini düşünüyorlardı. Nitekim, A. G. Gürkan ve arkadaşlarına devlet nezdinde biçilen misyon da buna denk düşüyordu. Bu nedenle, altı Kürt milletvekilinin Paris Kürt Konferansı'na katılmaları nedeniyle gösterilen tepkinin aksine daha "temkinli" bir duruş gösteriliyordu.

Değişik hesaplar ve programların çarpışması şeklinde gelişen ve "Demokratik Yeni Oluşumcular" adıyla sürdürülen parti kurma çalışmaları sırasında birlikte hareket eden Kürt çevreler arasında yavaş yavaş belli sorunlar da belirmeye başlıyordu. Özellikle kapı arkalarında sürdürülen deyim yerindeyse "birbirinin ayağını kaydırma" yarışına dönen pazarlıklar ciddi huzursuzluklara yol açmaktaydı. Bu arada bazı çevreler Ş. Elçi ve arkadaşlarını da bu oluşuma çekmek için girişimlere başlamışlardı. Elçi'nin, başkanlık olmasa bile en azından Genel Sekreterliğe getirilme isteğine F. Işıklar ve çevresinin karşı çıkması nedeniyle bundan bir sonuç alınamıyordu.

Mart 1990'da Ankara'da düzenlenen Çalışma

Kurultayı'nda sorunlar daha da belirginleşmiş, bazı çevreler oluşumdan kopma noktasına kadar gelmiş, ancak parti kurma çalışmaları da giderek ivme kazanmıştı. F. Işıklar, A. Baştürk, M. A. Aslan, A. Türk, C. Canver, K. Sönmez, T. Z. Ekinci ve M. Belge gibi isimlerin yürütme kuruluna seçilmesi ve isimlerinin yavaş yavaş öne çıkmasıyla birlikte Işıklar ve Gürkan ekibi dizginleri daha sıkı kavramışlardı.

Başından beri kurulacak partide Kürt kimliğinin öne çıkmasını öngören ve illegal yapıların bu partiye hiç bir şekilde müdahale etmemesini şart koşan sağ aydınların bir kısmı, genel başkanlık da dahil, yönetim kademelerinde etkin görevlere getirilme beklentilerine cevap bulamayınca, çalışmalardan çekilmeyi ve gelişmeleri uzaktan izlemeyi kendileri için daha uygun buluyorlardı. Haziran 1990'da Halkın Emek Partisi'nin kuruluş dilekçesi İçişleri Bakanlığı'na verildiğinde, o ana kadar adı Genel Başkanlık için dolaşan A. G. Gürkan ile yürütme komitesinin aktif üyelerinden T. Z. Ekinci, M. A. Aslan ve M. Belge'nin isimlerine kurucular arasında rastlanmaması ise başka bir sürprizi oluşturuyordu.

Böyle bir ortam içinde kurulan ve dıştan bakıldığında bir siyasi partiden ziyade,

"demokratik kitle derneği" görüntüsü çizen HEP'in üzerine oturduğu kitle tabanının taleplerine nasıl cevap vereceği bir belirsizlik içindeydi. Parti üst yönetiminde, F. Işıklar ve arkadaşlarında somutlaşan ve parti tabanında her hangi bir etkinlikleri olmadığı gibi esasen bu tabana da tamamen yabancı duran egemen anlayış, tabandaki ulusal demokratik taleplerden ziyade, bu kitlenin devletle barıştırılması gibi bir programı uygulamaya çalışıyordu. Taban üzerinde etkin olan Ö. Halk çevresinin yaklaşımı ise daha çok pragmatik bir düzeyde şekillenmekteydi. HEP, bir yanıyla legal çalışmanın bir aracı olarak değerlendirilirken, diğer yanıyla "Yeni Ortadoğu Düzeni" programlarının dışında kalmamanın, hatta zaman zaman dile getirildiği gibi legalleşmenin bir aracı olarak ele alınmaktaydı.

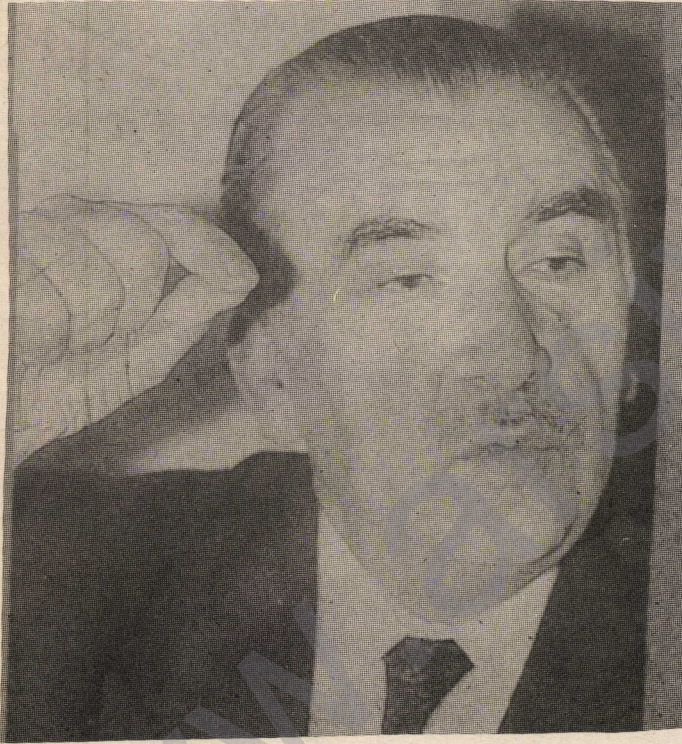
HEP'in il ve ilçe örgütlerinin oluşturulmaya başlanmasıyla birlikte Ö. Halk çevresi de gelişmeleri uzaktan ve sessiz bir şekilde izleme tavrını terk ediyordu. Üstelik, çoğu yerde Deng çevresiyle birlikte hareket ediliyor ve parti teşkilatında belirgin bir etkinlik kuruyordu. Ancak, 91 yılında "erken genel seçim" in gün-

DOSYA MEHİ

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler..

ABDÜLMELİK FIRAT

Basında, Altan Tan, Hasan Mezarıcı ve Mahir Kaynak'la birlikte bir parti kurma projeniz olduğu yazıldı. Bu partinin Kürt İslami Parti niteliğinde olduğu belirtiliyor. Buna ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Sorunuz güzel, bunu aydınlatmak isterim. Tabii Mahir Kaynak, hem Hasan Mezarıcı, hem benim kuracağımız parti Kürt İslam Partisi olamaz. Bu kompozisyon- dan o netice çıkmaz. Kaldığı, aslında böyle bir şey olmamıştır. Gazeteler kendiliğinden yazmıştır, ya da başkaları söylemiştir. Ben hiç bir zaman parti kuralım diye ortaya çıkmış değilim. Aslında ikibuçuk senedir DYP'de milletvekili olarak bulundum. Türkiye'de düşünen insan hangi sınıftan olursa olsun Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu siyasi, sosyal, ekonomik durumun çıkmazları içinde düzenin, sistemin tıkanıp ifade ediyor. Biz bu sistemin tıkanıp çok daha eskiden bilen insanlarız. Benim de söylediğim şu; böyle gazetelerde, konferanslarda konuşulacağına bu düşüncede olanlar, Türkiye'de hiç bir fark gözetmeden sağ-sol, laik-anti laik, Marksist veya İslami düşünceye sahip olsun bu noktada Türkiye'de yeniden bir yapılanma, yeni bir devleti her bakımdan çalıştırabilecek bugünkü dünyaya, değişime uyabilecek bir organizasyon olmasında fayda mülhaza ettiğimi hep söyledim. Bu meyanda da benimle temas eden bazı insanlar vardı. Şunu hep

söyledim. Böyle bir hareket eğer bir kenara atıp bugün bunu Türkiye'de söyleyen bir Aydın Menderes, Yusuf Bozkurt Özal ve bir de Cem Boyner var. Bunlara meselesini bir kenara bırakın, bir kitle partisi halinde ortaya çıkarsanız güçlü olursunuz. Burada da tabii Türkiye'nin bence en mühim sorunu tüm sorunların önünde duran Kürt sorunudur. Çağdaş demokratik bir kürdüm ben, açık olarak, gizli kapaklı değil söylerseniz ben de sizin saflarınızda yer alırım ve kendi bölgemin insanlarıyla konuşurum. Onların da mutabakatını alırım ve büyük bir katılım olur. Bu espride konuşuyorum ve bunu Mahir Kaynak'la da Hasan Mezarıcı ile de konuşurum. Diğerleri de olabilir. Tabii gazetelere aksedişi benden kaynaklı değil, ben böyle genel konuşurum. Kendimi ve şartlarımı Türkiye'nin şartlarını da iyi bildiğim için bir partinin kurucusu olarak ortaya çıkmak benim için fayda getirmez. Türkiye'nin şartları da ona müsait değil, benim söylediğim de bu.

Kısa bir süre önce koalisyon hükümetinin parlamentoda parti üyesi idiniz. Partinizden istifa etmeden önce patinizin size yönelik ihraç kararı ön plana çıktı. Bruksel Konferansı başta olmak üzere çok çeşitli uluslararası platformlarda Kürt milletvekili kimliği ile ön plana çıktınız. Bu arada Özgür Ülke'de de yazmaya başladınız. Bu iki dönem arasındaki farklılık ya da değişikliği nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hayır, hiç bir değişiklik yok. Benim hayatımda başladığımız günden bu yana hiç bir sapma olmamıştır. Daima aynı çizgide gitmişizdir. Şartların icabı nasılsa o şekilde hareket etmişizdir. Ben daha önce istifa etmeden de gazetelere beyanat veriyordum. Yani hiç bir değişiklik yok. Ama bazı basın, özellikle Mehmetçik basın, bu büyük basın bizim ailenin özellikle de benim herhangi bir beyanatımı almıyorlardı, ama bu beyanatların küçük gazetelerde, sağda solda çıkıyordu. Ben partiden istifa ettim. Benim hareketim zihnimde hiç bir değişiklik yapmamıştır. Ben eskiden neysem oyum. Ben iktidarda milletvekili iken çok kalabalıktı, gelen gidenden vakit bulamıyorduk, ben uluslararası bir çok kongrelere davet edildim, fırsat bulamadım. O zaman Bruksel'deki konferansı fevkalade mühimsediğim için Medico International ve bir de Londra'daki İnsan Hakları Kuruluşu'nun tertiplelediği bu konferansa davetiye geldiği için gittim, orada da konuştum. Türk basınında da akisler yarattı, özel televizyonlarda aleyhimde beyanatlarda bulundular. Eskiden daha önceki fasılada ne konuştumsa o zamanda aynı şeyi konuştum. Tabii bugün Özgür Ülke'den çok gelip giden olduğu için ben bir iki defa teybe konuştum. Tabii baktım ses tonum biraz pes perdeden çıktığı için teyipten çözülüyorum. Bu durum karşısında, bu iki üç yazıyı kendim karaladım. Çünkü sohbet konuşması ayrı, yazı ile yazmak ayrıdır. Bu bir değişikliğin kesinlikle göstergesi olamaz, biz yetmiş senedir Şeyh Sait ailesi çizgimizden dönmedik ve biz şunu söyledik. Ben ve ailem de, biz düşüncede birey olarak nasyonalist değiliz. Evvela tüm insanları humaniter olarak severiz. Ama bizim halkımız Kürt halkı, fevkalade ezilen mazlum ve mağdur bir halktır. Yani onun haklarını savunmak bir ırkçılık bir nasyonalizm değildir. Ben enternasyonalist bir düşünceye sahibim. İnsanları severim. Ailemiz de böyledir. Ailemizin Kürdistan'daki 400-500 senelik tarihi medrese, tekke kültürü ile geliştiği için daima halkla beraber olmuştur. Halkın dertlerini daima ağalara, beylere ve devlete karşı onların yanında olarak gelmiştir. Şimdi yine biz mağdurların yanındayız. Dünyevi rütubemiz, geçmişimiz bizim için hiç bir şey ifade etmez. Bugün dünyada bizim kadar zulme uğramış hiç bir aile yoktur; yetmiş sene zarfında üç defa sürgün, menkuller, gayri menkuller satılmış, herşeyimiz tarumar, yağma edilmiş bir aileyiz. Biz bu mağduriyetimize karşı da hiç bir şey beklemiyoruz.

AYIN DOSYASI

deme gelmesi, HEP'in bu seçimlere sokulup sokulmayacağı tartışmaları ve nihayet SHP ile bir seçim ittifakına gidilmesi sürecinde bu ittifak dağılacak ve seçimlerden sonraki ilk kongrede

yönetimden tamamen tasfiye olan Deng çevresi HEP ile bağlarını koparacaktı.

"Soykırımı Önleme Komitesi"nden

"Kürt Hak ve Özgürlükler Girişimi"ne...

Emperyalist kapitalizmin Ortadoğu'ya yerleşme ve denetim altına alma amacına yönelik "Yeni Ortadoğu Düzeni" programlarının uygulanmasında, Irak'ın, Kuveyt'i işgal etmesi, önemli bir aşamayı oluşturuyordu. Irak, emperyalist devletlerin desteğiyle uzun yıllar İran'la savaştırılmış ve adeta bir silah deposu haline getirilmişti. İran'la savaşı noktaldıktan sonra Kuveyt'e saldırması da yine, özellikle ABD tarafından adeta alttan alta teşvik edilmişti.

Aslında, Ortadoğu'nun "yeni" düzeninin uygulamada nasıl şekillendirileceği konusunda emperyalistler arasında tam bir uyum ve mutabakatın olduğu söylenemezdi. Batı Avrupa ve özellikle de Japon emperyalizmi karşısında rekabet gücünü önemli oranda yitiren ABD'nin giderek aleyhine gelişen dengeleri lehine çevirebilecek bir avantaja ihtiyacı vardı ve "Ortadoğu petroleri" bu konuda önemli bir koz teşkil edebilecek nitelikteydi. Bu bakımdan, Kuveyt'in işgali, ABD emperyalizmi için bölg-

eye yerleşmenin bir anahtarıydı. Böylece, hem stratejik öneme sahip zengin petrol yataklarının üzerinde oturan diğer Arap devletlerine "Irak sopası" gösterilmek suretiyle, üzerlerindeki siyasi ve ekonomik denetim güçlendirilmiş olacak, hem de petrolün denetim altına alınmasıyla, rekabette önemli bir avantaj yakalanmış olacaktı.

ABD'nin bu niyetini pek hoş karşılamamakla birlikte, karşı koyabilecek durumda da olmayan Batı Avrupa devletleri, en azından "Yeni Ortadoğu Düzeni"nin tamamen ABD'nin siyasi inisiyatifiyle belirlenmesini önlemek amacıyla ABD'nin arkasından gitmeyi uygun buluyorlardı.

Emperyalistlerin Ortadoğu programında kendine bir yer bulma telaşında olan TC ise, bu programın Güney Kürdistan'a ilişkin bölümü üzerinde hesaplar kuruyordu. Ortalıkta, "Kürt-Türk Federasyonu"na kadar varan tartışmalar dolaştırılıyordu. Ancak, emperyalistlerin Güney Kürdistan'a ilişkin programlarda TC'ye de bir rol vermeye pek niyetlerinin olmadığı görülüyordu.

Son yıllardaki en elverişli koşulları yakalayan Güney Kürdistan'daki ulusal güçler, Irak ordusunun yaşadığı bozgunun da yararlanarak kurtarılmış alanları genişletiyordu. Ancak, bir süre Irak ordularına "uçuş yasağı" v.b. sınırlamalar getiren ABD ve müttefiklerinin birden bu sınırlamaları kaldırması ve Irak'ın da olanca gücüyle Güney Kürdistan'a saldırıp kimyasal silah kullanma tehditinde bulunması karşısında yeniden kan gölüne dönen bölgede yüzbinlerce Kürt, Kuzey ve Doğu Kürdistan'a doğru göçetmeye başlamıştı.

Bir anda dünya kamuoyunun gündeminde ilk

sıraya oturan bu göç dalgasına hazırlıksız yakalanan TC, Kürtlerin kendi ülkelerinin başka bir bölümüne, Kuzey Kürdistan'a geçişlerine engel oluyordu. Açlık, yorgunluk, soğuk ve salgın hastalıklardan perişan bir halde Güney ile Kuzey Kürdistan arasındaki bölgelerde bekletilen bu insanlar için ülkede ve metropollerde çeşitli kampanyalar düzenlenmekteydi. İstanbul'da da, değişik siyasal anlayışlara sahip kişi ve çevrelerin katılımıyla, "Soykırımı Önleme Komitesi" adı altında bir platform oluşuyordu.

Platformda yer alan anti-sömürgeci kesim, komitenin amaç ve niteliğinin belli bir çerçeveye bağlanması gerektiği üzerinde dururken, A. Z. Okçuoğlu, Ü. Fırat, H. Deniz gibi isimler, "bunun program ve tüzüğe denk düştiğini ve illegal yapıların işi olduğunu, bu platformun böyle bir şeye gelebileceğini" belirtip, bağlayıcı kurallar oluşturulmasına şiddetle karşı çıkıyorlardı. Nede olsa bu toz duman içerisinde statükolar her an bozulabilir, yeni yeni dengeler kurulabilirdi ve bu belirsizlik içerisinde, her şeyiyle belirlenmiş platformlar oluşturmak onların işi değildi. Dergi çevreleri ise bu tartışmanın taraflarını uzlaştırmaya çalışıyor, fakat daha çok sağ aydınların niteliğini meşrulaştırma temelinde hareket ediyorlardı.

Soykırımı Önleme Komitesi, kampanyayı Sultanahmet'te bir oturma eylemiyle başlatmayı planlıyordu. Ancak, sıra eylemin niteliğine ve kampanya sürecinde verilecek mesajlara geldiğinde, sağ aydınların külahı da yere düşüveriyordu. H. Deniz, siyasi çevrelere "500'ün altında olmamak kaydıyla katılım sağlamaları" direktifi verip, aksi takdirde eyleme katılmayacağını belirterek kendini herkesin üzerine koyarken, A. Z. Okçuoğlu da,

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler..

Nasibimize iyilik değil de zulüm, kötülük gelmiştir. Yani başkaları gibi biz meselerden çıkar sağlayan düşünceye sahip insanlar değiliz. İnancımızın doğrultusunda evvela İslam dinine tam inanıyoruz, bağlıyız ve İslam dini de, zalimlere karşı mazlumların yanında olmayı emreder; mücadelemiz bu yöndedir. Kürt milleti vardır, tarihi vardır, bir hedayet sahibidir. Ama kendisini çevreleyen Persler, Türkler ve Araplar eziyorlar, asgari insanlık haklarını kendilerine tanımıyorlar. Yani kimliklerini dahı kabul etmiyorlar, tabi bu çok üzücüdür. Ben bunu DYP milletvekili iken Süleyman Demirel'in yüzüne karşı söyledim. Yani bu benim söylediğimi, televizyonda altmışmilyonun karşısında herhalde başkaları öyle ifade edemezdi. Onun için sorunuzun ihtiva ettiği o ince nüansı da reddediyorum. Yani biz çifte standartlı değiliz.

O.Ülke'deki bir yazınızda "Mazlumların iniltisine kulak vermeyen aydınları gelecek nesil yargılayacaktır" diyorsunuz. Yine aynı yazıda "Kimliğini, kişiliğini yitirmiş, çok basit çıkarları için kendini pazarlamış meclis içi ve dışı Kürt entellektüelleri" vurgusunu yapıyorsunuz. Bugün sizin de Kürdistan'da "kirlili savaş" olarak nitelendiğiniz savaş sürüyor. Meclis içinde bu savaşa ve diğer sömürgeci uygulamalara onay veren Kürt milletverilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu değerlendirmeler içinde bir dönem bu uygulamalara onay veren kişi olarak kendinizi nereye koyuyorsunuz?

Şimdi bu sorunun ön faslı doğrudan sonrası yanlış. Bu da bir peşin hükümün ifadesidir. Ben hiç bir zaman onaylamadım. Kürtlere uygulanan tüm kanunlarda menfi oyum vardır. Sikiyönetim, olağanüstü hal, bunlara hep katılmışlığım olmamıştır. Bunu şiddetle ve şifahi devleti yönetenlere de çok şiddetli olarak söylediğim için DYP milletvekilleri Kürt kökenli olanlardan da hiç birinin bana merhaba demediği bir vaka halen devam ediyor. Yani siz demekki olayları doğru takip etmiyorsunuz. Hem bir Kürt aydınısınız, hem de bir medyada çalışıyorsunuz. Yani bu sorunuzda calibi dikkat görüyorum. Yani üzülüyorum, üzüntümü de size aktarmak istiyorum. Yani parlamentoda DEP'in tikanıklık getirmesinden dolayı Kürt kökenli milletvekillerini bir araya getirip ve hatta bunu genişleterek, tüm parlamentoyu şamil kılarak deklarasyon neşretmek, Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a, parti başkanına götürüp gazetelerde neşrettik. Şimdi burada gelip diyorsunuz ki, benim kişiliğimde de hala tereddütte kalıyor, ki bu benim için üzüntü kaynağı oldu.

Ben şuna açıklık getirmek istiyorum. Bizim parlamentoya bakış açımız belli.

Ben sizden daha parlamentodaki durumdan muzdaribim ve de her zaman onu söylüyorum. Şimdi kendini nereye koyarsanız dediniz. Benim yaptığım temasları hiçe sayarsanız meseleye ufkiyetiniz yok demektir. Doğu'nun en büyük hastalığıdır. Bizim Kürtlerin düşmanı Kürtlerdir. Hepsisi kıskançtır. Kendi insanlarına karşı kıskançtırlar ve mücadele ederler, ama kendi dışındaki yabancılara karşı da çok

olumlu davranırlar. Yani bu bizi mahveden hastalığımızdır, hatamızdır. 450 sene önce Ahmede Xani'nin ızdırabı da budur. Bunu dile getirmiştir.

Kısa bir süre önce bir grup Kürt kökenli milletvekili ile Cumhurbaşkanı'na çıktınız. Bu görüşme neye ilişkindi? Ne gibi sonuçlar ahndı? Görüşmenin yeni kuracağımız veya kurulacağı iddia edilen parti ile bir ilgisi var mıydı?

Alakasız yok tabi. Bu soru da peşin hükümle hazırlanmış, bilgisizlikten kaynaklanıyor. Biz beş ay önce dediğimiz gibi bir inisiyatif grup kurduk. Mecliste siyasi grubu olan beş arkadaştan kurduk. 19-20 kadar milletvekili katıldı ve 10 kadar Türk kökenli milletvekilinin imzası ile de deklarasyon neşretmiştik. Reiscumhur'a götürdük. Ondan sonrada Cumhurbaşkanı "bu işe devam edin, hedefiniz doğru" demişlerdi. Arkadaşlara da bir huzur gelmişti. Yani Cumhurbaşkanı çok demokratik düşünüyor diye. Ama aradan dört beş gün geçti Cumhurbaşkanı arada, şifahi söylediklerinin tam tersini söyledi bir toplantıda, TISK'in toplantısında. Aradan beş ay geçtikten sonra inisiyatif grubu beş arkadaş, Demirel'e mektup yazdık ve kendisinden bir randevu aldık. Bize randevuyu da on beş gün sonra verdi. Gittik, taktim ettik orada özetle üç somut maddeyi ileri sürdük. Dedik ki;

1- Devletin imzaladığı tüm uluslararası anlaşmalardaki mukaveleleri Türk Hukuku'nda geçerliliğini sağlamak bakımından bir meclis kararı almak, çünkü anayasa ve yasaların değişmesinin çok zaman alacağı belli;

2- Anayasanın 84. maddesinde, partiler kapandığında milletvekillerin milletvekillikleri düşüyor. Bu da anti-demokratiktir, çok yanlıştır;

Üçüncüsü de genel aftır.

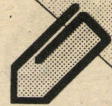
Bu üç somut maddeyi Cumhurbaşkanı'na takdim ettik ve çıktık geldik. O dediğiniz diğer faaliyetlerle ilgili. Kaldığı Cumhurbaşkanı, biz siyasi partinin üyeleri idik. Diğer dört arkadaşımızın yeni kuracağımız parti ile ne ilgisi vardı ki o sorunun arkasına bunu bağlıyorsunuz. Ben biliyorum, bu soruyu kimin hazırladığını. İsimlendirmek istemiyorum, O da niye hazırladığını açıklasın.

Ben parti olayına dönmek istiyorum. Ne aşamada?

Ben size anlattım. Türkiye'de yeniden yapılanma gibi devletin tüm politikası tıkanmıştır. Bir siyasi hareket Türkiye'nin geneli için, özelinde de Kürt sorunu için bir iyileşme hareketi olacağını ümit ediyorum. Öyle bir hareket olursa bunu desteklerim dedim, benim söylediğim bu kadar.

Şerafettin Elçi'nin önderlik ettiği bir parti girişimi var.

Evet. Şerafettin Bey'le konuştuk. Burada da beni gördü. Bir milletvekilinin evinde konuştuk. Bana parti kuracağımı söyleyince ben kendisine şunu söyledim. "Türkiye'de HEP, DEP kapandı. HEP Kürtlerden bahsetti diye, gerekçe bu. Bunların dışındakiler de kapanmıştı. Aynı şekilde Kürt olmadıkları halde siz bir

DOSYA MEHİR

gerçekleştirilecek eylemlerde "özgürlük ve bağımsızlık isteyen, Kürdistan kavramını içeren, sömürgeciliği kınayan" mesajların kullanımına karşı çıkıyor ve "Kürtlerin bağımsızlık istemediğini" belirterek, "onların bir lokma, bir hırkaya ihtiyaçları olduğu" iddiasında ısrar ediyordu. Bu belirlemeleri kendi düşünceleri olarak ifade etmeleri doğal olabilirdi ancak, bunun platformun ortak düşüncesi olarak sunulması ve platformdaki tüm siyasi çevrelere böyle bir çerçevenin adeta dayatılması, Komite'nin politik hesaplar doğrultusunda bir basamak olarak kullanılmak istendiğini düşündürüyordu.

Komite'nin kuruluş gerekçesini oluşturan "göç" olayı, ABD ve müttefiklerinin bu kez "kurtarıcı" rolüne bürünerek duruma "müdahale" etmeleri ve Irak ordularının "36. paralelin kuzeyi"ne geçişinin yasaklanması ile bir anda duruyordu. "Körfez savaşı" sırasında gücü zayıflatılan Irak'ın bu kez Güney Kürdistan'a sadırmasına önce cesaret verilip ışık yakılıyor ve belki de başka türlü bu kadar rahat yerleşemeyeceği bir bölgeye bu kez "kurtarıcı" olarak ve "çoşkun sevgi gösterileri altında" yerleşmiş olunuyordu. "Yeni Ortadoğu Düzeni"nin çerçevesi bu şekilde yavaş yavaş netlik kazanıyordu.

Irak hükümetinin Güney Kürdistan üzerindeki otoritesinin ortadan kalkması ile sonuçlanan bu süreç ortaya *de facto* bir durum da çıkartıyor ve Kürdistan Cephe'nin öncülüğünde fiili bir devlet yapılanmasına gidiliyordu.

Tüm bu gelişmeler, bir süredir "Y"DD programlarının yedeğinde politika yapmaya çalışan reformist çevrelerle sağ aydınları daha da hareketlendirmişti. Bir dönemin en hızlı anti-

emperyalistleri, 180 derecelik bir dönüşle bu kez emperyalizmin karakterinin değiştiğinden, insancillaştığından, Kürtler için hiç de kötü bir yanının olmadığından, tam tersine Kürtlerin elinden tuttuğundan ve "emperyalizmin çıkarları ile Kürtlerin çıkarlarının örtüştüğü"nden dem vurmaya başlamışlardı. Aynı şekilde, "Y"DD'nin egemenliği karşısında sosyalizmin ve anti-emperyalist bir anlayışın savunuculuğunu yapmanın Kürtlerin işi olmadığını da altını çize çize vurguluyorlardı.

Güney Kürdistan'daki gelişmelerin, "Yeni Ortadoğu Düzeni" içinde Kürt sorununun da bir biçimde çözülme kavuşturulacağı inancını dile getiriyorlardı.

Ortadoğu'da kanayan bir yara gibi duran bu sorunun emperyalist programlar dahilinde bir biçimde "çözüleceği" ya da emperya-listlerin, programlarında bu sorunun "çözüm"üne de bir biçimde yer verildikleri, Kürdistan sorununun mevcut statükolar aynen korunarak daha fazla bekletilemeyeceği bir ölçüde doğruydular. Ancak yanlış olan, emperyalistlerin Kürdistan sorununun çözümüne dönük programlarının, statükolarda köklü değişikliklere gidilmeden, salt "insan hak-

ları, dil ve kültür sorunu" çerçevesiyle sınırlı olduğu ve bağımsızlık talebinin bir bütün olarak dışlandığı gerçeğiydi. Reformist kesimler ve sağ aydınlar, bu programın çerçevesine çektikleri kendi görüşlerini, Kürdistan'da bağımsızlığa sıkı sıkıya inanan geniş kitlelerin talebi olarak sunmaya çalışıyorlardı.

Soykırımı Önleme Komitesi'ne sağ aydınlar nezdinde egemen olan anlayış da, bu şekilde tezahür etmekteydi. Bir yandan komitenin politik bir niteliğinin bulunmadığı, salt Güney Kürdistan'daki soykırımı karşı kamuoyu oluşturma amacıyla bir araya geldiği ve siyasi bir faaliyetinin olamayacağı ileri sürülüyor, diğer yandan da bütün bir faaliyetin bu sağ politik anlayışa göre belirlenmesine çalışılıyordu.

Anti-sömürgeci unsurlar dışındaki çevreler ise bu yaklaşıma sessiz bir şekilde onay vermenin ötesinde bir tavır geliştirmeleri de söz konusu olmuyordu.

Komite, kuruluş gerekçesini oluşturan "göç" olayının sonaermesinden sonra da

"...yanlış olan, emperya-listlerin Kürdistan sorununun çözümüne dönük programlarının, statükolarda köklü değişikliklere gidilmeden, salt "insan hakları, dil ve kültür sorunu" çerçevesiyle sınırlı olduğu ve bağımsızlık talebinin bir bütün olarak dışlandığı gerçeğiydi."

roportajlar.. görüşler.. roportajlar.. görüşler.. roportajlar.. görüşler.. roportajlar.. görüşle r..

parti kuruyorsunuz. Türkiye'nin durumu belli, gene bunun kapanacağı ortada. Eğer Türkiye'de böyle bir parti kuruyorsanız, devletin garanti almışsanız bir şey demiyorum, kurabilirsiniz. Ona, ben böyle bir partiye girmek istemiyorum, sebebi şu. Eğer devlet sizi tutarsa bu parti, bir korucu parti hüviyetine bürünür. Yok eğer devlet sizi tutmazsa PKK tutarsa, o zaman DEP'ten farkımız olmaz, yani bir parti kurmanıza gerek yoktur. Ben etnik yapıya dayalı siyasi bir parti kurmaya taraftar değilim. Türkiye'nin bütünlüğüne ve bu hareketi de Kürt sorununu öncelikle ele alan Türk aydınlar grubu çıkarsa, onlarla beraber yola çıkmak Türkiye'nin gerçekliğine uygundur ve faydalı olan budur" dedim.

Böyle bir girişim var mı?

Bahsettiğim az önce, Aydın Menderes'in Kürt sorunu hakkında görüşleri var. Yusuf Özal'ın da ağabeyi Özal'dan dolayı bu hususta % 50 bir nispetle yaklaşık bir görüşe sahip. Cem Boyner'in onların da yeni demokratik bir hareketi var. Bir broşürleri var, ona da baktım. O da fevkalade yakın yaklaşıyor bu meseleye. Tabi bu patileşme sürecine girdikleri zaman tüzüklerinde böyle ifade edebilecekleri mi, etmeyecekleri mi? Onlara da söyledim bunu net olarak, en sonunda değil de en başında ne lazımsa yazılacak ve her akibetine de göğüs gerecek. Böyle bir parti kurulursa, ben böyle bir partiye girerim ve dolayısıyla da kendi bölgemin böyle bir konsensüs sağlarsa konuşurum. O arkadaşların da ittifakı olursa bu hareketin içine girerim dedim.

Refah Partisi ile ilgili bir soru sormak istiyorum. Refah Partisi'nin aldığı oylar Türkiye'yi ikiye bölmüş oldu. Böyle düşünüyor musunuz? Refah Partisi'ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bazı kısımlar Refah Partisi'ne çok saldırıyor. Benim kendi görüşüm şu; TC. bir Cumhuriyettir. Ama Tiran da Cumhuriyettir, totaliter bir cumhuriyettir. Bu cumhuriyetin resmi ideolojisi de Kemalizm bir dindir. Kemalistler kendi çizgileri dışında bu ufak ayrılığı da hazmedemiyorlar ve onun için Refah Partisi kendisi, ben de düzen partisiyim demesine rağmen; bir bakıma halka öyle görünmemek bakımından rey almaya ne kadar istiyorsa da bu düzen partilerinden bence bir farkı yoktur. Ama halkta samimi bir kısım insanların diğer yönüyle rey alıyor. İşlevi açısından bazı yaklaşımları olduğu için, Doğu insanı da dimine bağlı olduğu için Refah'a doğru Kürtlerin içinde epey bir kayma oluyordu. Tabi bunun önünü DEP kesti. DEP'in seçime girmemesiyle tabi bazı rey kullanmayanlarla birlikte toplu olarak oylarını Refah'a verenler de oldu. Refah da bugünkü düzen partilerinden farklı değildir. Ama değişik bir yol deyişi vardır o kadar.

Kürdistan'da uzun süredir devam eden bir kirli savaş var. Bu savaşın bitmesi için neyi önerirsiniz?

Biz çözüm olarak parlamentoda faaliyet halinde bulunduğumuz o grubun görüşleri oydu. Somut teklifler verdik. Kürtlerin kimlikleri, kültürü tammacak, bun-

lar tamindikten sonra Kürt halkı kendi temsilcilerini seçerlerse onların ve halkın kararı ile bence Türkiye bir düzene girer. Benim görüşüme göre Kürtlerin % 99'u Türklerle yaşamak ister. Kardeş olarak, yani köle olarak değil, kendi kimliğine, kültürüne sahip olarak bu memleketin öz evladı, yani bu memleketin öz evladı diyenlerin sahte beyanları ile değil, fiili halde uygulanacak bir sistemin içinde bin sene beraber yaşamış birbirinden kız alıp vermiş, insanların beraber yaşamaması için hiç bir sebep yok.

Kürdistan'da ulusal nitelikli bazı Kürt-İslami ayaklanmalar oldu bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tabii şimdi Türkiye'de 1925'de Şeyh Sait Hareketi'ni, o zamanın şartları içinde değerlendirmek lazım. TC. bu hareketi iki yönlü olarak sundu; batrya dediği, bu irticacı bir harekettir. Galip batı devletleri İngilizler, Fransızlar İtalyanlar ve Rusya da dahil olmak üzere bu harekete hiç ittifak etmediler. Tamamen Kemalistlerin yanında yer aldılar. Hareketin kanla bastırılması için ellerinden geleni yaptılar. İkinci yönü de, iş kamuoyuna bir Kürt rasyonalist hareketi olarak tanımladılar ki, Türklerin rasyonalist yönlerini kaçılayarak bu harekete yumuşak bakmalarını önlediler. Bu iki yönüyle muvaffak oldular.

Tabii Şeyh Sait Hareketi şöyle özetlenebilir: Bir ulusal Kürt hareketidir. O zamanın şartlarına göre bunları ileri sürdüğü tez şuydu; Türkler kendi dinlerini bırakıp, batı dimine, batı camiasına girdikleri için aramızdaki birleştirici payda kalmayınca, biz kendi kendimizi yönetip İslami esasa dayanan bir devlet kuracağız. Hedefi buydu.

Son seçim döneminde laik, anti laik çatışması yaşandı. Kürdistan'da böyle bir durum olabilir mi?

Hayır. Kürdistan'da böyle bir şey yoktur. Aslında Kürdistan'da bizim bazı aydınlarımız tabi Kürt davasına sahip çıkan daha çok sol aydınlar olduğu için şimdi Türkiye'deki ve dünyadaki, Almanya'daki, Rusya'daki hareketlerde Kürdistan'da da aynı gözle bakıyorlar. Halbuki çok değişik. Kürtlerin içinde kapital diye bir şey yok ki, çatışma içinde olsun. Zaten Kürtlerin en zengini de buradaki odacının hayatını yaşayamıyor. Müstesnalara devletin ortaya çıkardığı ağaları, ileri gelenleri saymıyorum. Kürtlerin tarihten gelen örf ve adetleri içinde ağa, şeyh dediğimiz insanların yaşadıkları hayat bir odacının hayatından farklı değil. Kaldiki Kürtlerin içinde laik, anti-laik bir mesele de yoktur. Yani tarihleri boyunca Ermenilerle içiçe yaşamışlardır. Cami ile kilise yanyana olmuştur. Alevi-sunni içiçe yaşamıştır. Çatışma olmamıştır. Olmuşsa da onlardan kaynaklanmıştır. Çatışmayı dış güçlerle Osmanlı İmparatorluğu, TC. hükümetleri ortaya çıkarmışlar ve teşvik etmişlerdir. Kürdistan'da laik, anti-laik diye bir mesele yoktur.

Teşekkür ederiz.

AYIN DOSYASI

dağıtılmamıştı. Zaman zaman bir araya geliniyor, hedefleri açıklanmakla birlikte bir takım faaliyetler yürütülüyordu. HEP'in kuruluş aşamasında geri çekilen kesimler ile HEP'ten

umduğunu bulamayan çevreler için bu oluşum, siyaset yapma ihtiyaçlarını kısmen de olsa karşılayabildikleri, en azından daha farklı alternatiflere yönelmede elverişli bir zemin oluşturuyordu. Bu bakımdan, Soykırımı Önleme Komitesi'nin yeni bir isim ve daha farklı hedeflerle devam ettirilmesi yönünde çaba sarfediyorlardı. Nitekim bu çabalar bir ölçüde sonuç veriyor ve Mayıs 1991'de İstanbul'da düzenlenen geniş katılımlı bir toplantı sonunda Kürt Hak ve Özgürlükleri Girişimi Komitesi'nin kuruluşu ilan ediliyordu. Ancak, bu oluşumun giderek kendi dışında ve uzağında politik bir niteliğe bürünmesinden rahatsız olan Ö. Halk çevresi de, çalışmalarından çekildiğini

ilan ediyordu.

Kürt Hak ve Özgürlükler Girişimi Komitesi, Türkiye'de legal bir zeminde "Kürt" adı kullanılarak oluşturulan belkide ilk platformdu. İstanbul toplantısında oluşturulan komitenin amacı; "Ulusların kendi kaderlerini özgürce belirlemeleri hakkının Kürtlere de tanınması" çerçevesinde dile getirilmekteydi. Ancak, görüldüğü kadarıyla UKKTH ilkesi, "Türkiye'de Kürt ulusal kimliğinin tanınması ve Kürt dili-kültürü üzerindeki her türlü baskının kaldırılması, Türklerin sahip olduğu her hakta Kürtlerin de sahip olması" şeklinde yorumlanıyor ve Türkiye'nin bu konudaki uluslararası sözleşmelerin gereğini yerine getirmesi isteniyordu. Yine bu girişimin "Kürt siyasi güçlerinin birliği anlamına gelmediği", bu güçlerin "varlığını yadsımadığı" ve "bu güçlere alternatif bir tutumu temsil etmediği" özellikle belirtilirken, belirlenen amaç doğrultusunda çeşitli kuruluş ve güçleri harekete geçirme, desteğini alma ve dayanışma içinde olma çerçevesinde bir faaliyet yürütüleceği, Türkçe,

Kürtçe ve İngilizce bir metinle kamuoyuna açıklanıyordu. Yine bu toplantıda, bir "Kürt Konferansı"na gidilmesi kararı da alınıyordu.

Avrupa'da "Legal Toplu Dönüş"

Hazırlıkları

Türkiye'deki bu gelişmeler, uzun yıllardır Avrupa'da yaşayan bazı Kürt politik çevreleri ile aydınların da ilgisini çekmekteydi. "Körfez krizi"yle birlikte gelişen süreç, onları "Y"DD'nin ideolojik çerçevesine biraz daha yaklaştırmıştı. Bu arada Paris ve Stockholm'de düzenlenen "Kürt Konferansları" ile "Yeni Ortadoğu Düzeni" içinde Kürtlerin ve Kürdistan'ın yerinin ne olacağı tartışmaya açılmaktaydı. Bu tartışmalar, Ortadoğu'ya yönelik hesapları bulunan devletlerin de yakın ilgisini çekerken, Avrupa'da ko-nulanmış reformist çevreler de epeydir sosyal-demokrat partiler aracılığıyla markaja alınıp sunulmaya çalışılıyordu.

TC içinde siyasi iktidarın bir kliğini oluşturan

röportajlar., görüşler., röportajlar., görüşler., röportajlar., görüşler., röportajlar., görüşler.,

MAHİR KAYNAK

Demokrasi Partisi'nin Kürt eksenli bir parti olduğundan bahsettiniz. Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

Türkiye'de ilk esasına dayanan bir parti, ister fiili bir durum olsun, ister ideolojisi açısından olsun, yani söylemi açısından doğru bulmuyorum. Çünkü bu çağdışıdır. O partinin dayandığı ne soya, ne de ülkeye bir faydası olur. Bu bakımdan ben, belirli fikirler etrafında birleşen insanların partileşmesinden yanayım. Esasen DEP'e yönelik tek eleştirim de, üyelerinin ve kadrolarının hemen hemen tamamının Kürtlerden oluşmasıdır. Adeta MHP'nin karşıtı gibi bir parti konumuna gelmiştir. O bakımdan doğru bulmuyorum. O halde bence doğru bir parti, Türkiye'de resmi ideolojiden, rejimden şikayetleri

olan kesimlerin birleşerek siyasi bir parti oluşturmalarını daha doğru buluyorum. Yani böyle bir siyasi parti geniş tabanlı, soya dayanmayan ama bir hücre etrafında birleşmiş insanlardan ibaret olmalıdır.

Kürt ve Kürdistan sorununa ilişkin ne düşünüyorsunuz?

Ben Türkiye'de Kürtlerin bir ulus olarak mevcut olduğunu kabul ediyorum. Ama Türkiye'de Kürt sorunu bölgesel bir sorun değildir. Yani Kürdistan'la ilgili bir sorun yoktur. Çünkü Kürtler Türkiye'nin tüm sathına yayılmışlardır. İkincisi, Kürtler ile Türkler arasında bir çıkar beraberliği vardır. Bu çıkar beraberliği nedeniyle bir fe-derasyon veya ayrı bir devlet şeklinde örgütlenmenin yanlış olacağı kanatındayım. O halde Türkiye'nin yapısı çok uluslu bir devlet olmalıdır. Bu herkesin problemini çözecektir bence.

Kürtlerin bir ulus olduğunu söylediniz. Ulus kavramı toprak bütünlüğü, yaşam birliği v.b. esaslara dayanmıyor mu?

Hayır, öyle bir şey söz konusu değildir. Çünkü TC, bir Osmanlı bakiyesidir. Osmanlı bakiyesi olduğu için bu uluslar birbirleriyle kaynaşmış, bütünleşmiş, coğrafik bütünlük kaybolmuştur.

Kürtlerin ayrı bir çoğunluk oluşturması, büyük çoğunluğu Türkiye'nin bütün sathına yayılmış Kürtlerin akıbetini meçhul hale getirecektir. Bunları ne yapacaksınız? Sizin bu konuda bir çözümünüz var mı?

Bağımsızlık ve sömürü kavramı sadece Kürtler için sözkonusu değildir. Türkiye'nin tümü için sözkonusudur. Yani bağımsızlık meselesi vardır. Bu bağımsızlık meselesi de zaman içerisinde olur. Yani ben bağımsızlık istiyorum diyerek hiçbir ülke bağımsızlığa kavuşamaz. Bunun bir takım temel koşulları vardır, iktisadi şartları ve siyasi şartları vardır. Şunu açıklıkla ifade ediyorum. Eğer bugün Kürdistan dediğimiz bölgede Kürtler bağımsız bir devlet kursalar, bu şekli bir bağımsızlıktan öteye gidemez. Bence bu coğrafya içerisindeki kim-seler sorunlarını müştereken çözmelidirler, birleşerek çözmelidirler bence. Zaten Kürtlerin yaptığı mücadele bir ayrılık veya farklılık amacına yönelik değildir. Beraberlik amacına yöneliktir. Ben öyle algılıyorum olayı. Bu her iki ulus için de faydalı olacaktır.

Kurmayı düşündüğünüz partinin bu soruna ilişkin yaklaşımı nedir? Netleşen bir şey var mı?

Bizim bu konudaki önerimiz şu anda başlangıç safhasında bir olay. Bu konudaki düşüncemiz şu: Türkiye üzerindeki çeşitli soydan gelen insanların farklı idari yapılar içinde bulunmasına karşıyız. Meseleyi biz kişisel özgürlükler olarak alıyoruz. Kişisel özgürlüklerin verilmesinden yanayız. Burada problem sadece Kürtlerle ilgili değil, bütün TC vatandaşlarıyla ilgili bir sorun vardır, özgürlükler sorunu. Bu çerçeve içinde mesele halledilebilir. Mesela problem sadece Kürtlerin kendi kültürlerini muhafaza etmesi ve genişletmesi sorunu değildir. Bizim bir islam sorunumuz da vardır. Müslümanlar da resmi ideolojile çatışma halindedir. İslamcıların ve Kürtlerin devlet karşısındaki konumu birbirine benzemektedir. O halde çözümü pekala müşterek arayabilirler.

İslam kanadının RP aracılığıyla Türkiye'de milli egemen bir tabloyla iktidara aday olduklarını görüyoruz. Halbuki bize böyle bir fırsat tanımıyor. Bu bakımdan hangi farklılıklar ve engeller vardır?

Kürtlerle islamcılar arasında zaman farkı vardır. Yani İslamcılar belli bir süre içinde devamlı baskı altında tutulmuşlardır. Şu anda RP devletle çatışmayan, devletle uyuma içinde olan bir siyasi partidir. Siz de aynı devletle çatışmayan bir Kürt partisi kurabilirsiniz. Zannediyorum önümüzdeki günlerde de böylesi bir Kürt partisi kurulacak.

Kendi partinizi mi kastediyorsunuz?

Hayır.

DOSYA MEHİ

Özal'ın bir ara "federasyonu da tartışabiliriz" sözü, reformist kesimlerle sağ aydınları ziyadesiyle heyecanlandırmaya yetmişti. Böyle bir tartışma hiç bir zaman başlatılmamış olsa da, Özal'ın bu sözüyle birlikte "TC'nin niteliğinin değişmeye başladığı, demokratikleşme kapısının açıldığı ve artık bu kapıdan içeri girerek sorunların bir bir çözülebileceği" fikri bu kesimler arasında giderek yaygınlık kazanmıştı.

Böylesi bir dönemde başlayan "legal toplu dönüş" hazırlıkları, bu iş için bir komitenin kurulması ile artık resmîyet de kazanıyordu. HEP'in kuruluşu ile "Kürt Hak ve Özgürlükleri Girişimi" faaliyetlerinde yer alan kesimler ile Avrupa'dan "legal toplu dönüş" hazırlığı yapan çevreler arasındaki ilişki trafiği de yine bu dönemde giderek artıyordu. "Toplu dönüş"çüler bu faaliyetlerle daha da cesaretlenmiş, bir anlamda valizlerini bile hazırlamışlardı. Bu amaçla, Avrupa'daki Kürt hukukçulardan bir de "hukuk komisyonu" oluşturuluyor ve tüm Kürt hukukçulara çağrı yapılarak, TC'nin yasal mevzuatı ıncık cıcık ediliyordu. Her halde buradakilerin yıllardır "bulamadığı" ya da "farkına varamadığı" bir şeylerin keşfedileceği sanılıyordu...

1991 Temmuz'unda Vedat Aydın'ın katledilmesi, tüm bu heveslerin kursaklarda kalmamasıyla sonuçlanıyordu. Tam TC'nin niteliksel olarak değiştiğine kendilerini inandırıp, tamamen legal düzeylerde politika yapmak üzere topluca dönülmesi planlanırken, bu olay üzerine "dönüş"ler belirsiz bir zamana erteleniyordu.

Vedat Aydın'ın katledilmesi, Kürdistan'da uygulamaya sokulan topyekün saldırı ve imha programının daha kapsamlı bir şekilde uyg-

lanacağını ve TC'nin sömürgeci militarist politikalarında niteliksel her hangi bir değişimin de söz konusu olmadığını göstermekteydi. Aynı zamanda, legal zeminlerin de kapsamlı bir saldırı hedefi haline getirilmesi, legalleşme programlarının merkezinde duran çevreleri bu prog-ramdan döndürmemiş ancak, istemeden de olsa geri adım atmak zorunda bırakmıştı.

91 Seçimleri

89 ortalarında kuruluşu gerçekleşen HEP, özellikle Kürdistan'da sömürgeci düzen partilerinden hızla uzaklaşan ve radikal muhtevalı bir kitle tabanının üzerine oturmuştu. Düzen partileri Kürdistan'ın genelinde teşhir ve tecrit olmuş durumdaydı. Böylesi hazır bir kitle tabanının üzerine yerleşen HEP, kısa süre içinde bir çok yerde örgütlenmesini tamamlayıyor, Haziran 91'de de ilk olağan kurultayını yapıyordu. Geçen süre içinde kitlelere, ilk seçimlerde "iktidar" olunacağı ve o zaman tüm sorunların çözülebileceği vaadi dışında taleplerine ilişkin somut çözümler önerilemiyordu. 91 yazında TC içinde, erken bir "genel seçim" tartışması başlatıldığında da, bunun önemli bir fırsat olduğu dile getiriliyordu.

"Erken Genel Seçim", aslında derin bir kriz içinde olan sömürgecilerin yıpranan kadrolarını yenileyerek, Kürdistan'a dönük daha kapsamlı programları uygulamaya sokmanın önünü açmaya yönelikti. Ancak, Kürdistan'da çok büyük bir kitle desteği alacağına kesin gözüyle bakılan ve tam anlamıyla düzen sınırlarına çekilemeyen HEP'in seçimlere katılmasından da, bu prog-ramların uygulanmasını güçleştireceği

için ciddi derecede rahatsızlık duyuluyordu. Bu nedenle, Seçim Yasası'nda yapılan bir değişikliklerle HEP'in seçimlere girmesi engelleniyordu.

Sömürgecilerin içine düştükleri bu durum, KUKM'nin önüne tarihi bir fırsat da sunmuyor değildi. Bazı Kürt milletvekillerinin partilerinden ihracı ile düzen partileri Kürdistan'da bütünüyle teşhir olmuş, Kürt halkı Kürdistan üzerindeki sömürgeci siyasetleri kurumsallaştırmanın bir aracı olan bu partilerden hızla kopuşmuştu. Aynı şekilde, HEP'in seçimlere sokulmamasıyla birlikte, TC parlamentosunun sömürgeci niteliği de gözler önüne serilmiş ve kitleler, sömürgeci uygulamaları meşrulaştırmanın temel bir aracı olan TC parlamentosunun da sorunlarına bir çözüm olamayacağını görmeye başlamışlardı. Bu durumda, **bağımsız bir seçim siyaseti** ile sömürgeciliğin ve yine onun en üst kurumlarından biri olan TC parlamentosunun niteliğinin teşhirine yönelinirdi.

Ancak, HEP yönetimi muhteva olarak, parti dışındaki anti-sömürgeci kesimler tarafından dile getirilen bu görüşlerin oldukça uzağında durmaktaydı. Başta milletvekilleri olmak üzere, parti içindeki yer alan değişik anlayışlar, farklı şekillerde yorumlasalar da, TC parlamentosunda yer almayı, milletvekili olmayı son derece önemsemektedirler. Bu durum, başından beri HEP'i düzen sınırları içinde tutma ve bu şekilde kitle tabanının radikal yönelişini barajlama misyonuyla hare-ket eden F. Işıklar ve çevresinin manevra yapmasını da kolaylaştır-

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler

Serafettin Elçi ve arkadaşları tarafından kurulmaya çalışılan böylesi bir Kürt partisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Problem eğer, Türkiye'de rejimle ilgili bir takım şikayetlerse ve Türkiye'nin siyasi felsefesinin değişmesi gerekiyorsa bu kurulacak partinin buna hizmet edeceğini zannetmiyorum. Statükonun devamından yana bir parti olacaktır. Böyle bir şey düşünülemez.

Statükonun devamını sağlayacak bir parti diyorsunuz. Ayrıca korucularla görüşüklerini öğreniyorsunuz. Gerici feodal bir temele dayanan bir parti niteliğine bürüneceği söyleniyor.

Olabilir, size şunu söyleyeyim. Siyasette çoğunluğu sağlayan ve galip gelen taraf haklıdır. Eğer böyle bir parti kurulursa ve Kürtlerin büyük çoğunluğunu etrafında toplarsa Kürt meselesi sona ermiş demektir. Söyleyecek hiç bir şeyimiz yoktur. Galip gelen haklıdır. Siyasetin temel kuralı budur.

Peki DEP ve HADEP'i nasıl değerlendiriyorsunuz? Bugüne kadar önüne koyduğu programlarla yaptığı şeylerle çok daha farklı şeyler yaptı. Yasaların elverdiği bir program yaptı, ancak buna da izin verilmedi.

Devletin bu tavrının yanlış olduğunu ve DEP milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırılmasını siyasi bir hata olduğunu çeşitli kereler ifade ettim. Bu yanlıştır. Ancak DEP'in bir Kürt partisi olarak şekillenmesine de karşıyım. Bu siyasi bir karşıtlıktır ama, onu engellemek manasına gelmez. Ben devletin yerinde olsam, hiçbir şekilde engellemem. Yalnız Türkiye'de soya dayanan partilerin bu bölgeyi parçalayacağını ve parçalan bölgede ne Kürtlerin, ne de Türklerin önemli bir fonksiyonu olamayacağını düşünüyorum. Yani Kürtler kendi kuyularını kazacaklardır. Bağımsızlık derken kesin bir bağımlılığa düşeceklerdir. Burada benim gördüğüm şey, Kürtlerin ve Türklerin bölgede ittifakıdır. Bu ittifak TC sınırları içerisinde mahdut kalmamalı, bütün bölgeyi kapsamalıdır.

Kardeşlik, özgürlük ve eşitlik temelinde olur. Bu kardeşliği özgür ülke koşullarında gerçekleştirilmesini doğru bulmuyor musunuz?

Bütün sınırların kaldırılması meselesini güzel bir hedef olarak görüyorum. Ama şu anda gerçekleşmesi mümkün değil. O halde somut ve tatbik edilebilir projelerden hareket etmek zorundayız. Somut projeler olmalı. Bu somut projeyi şöyle söyleyebiliriz: Bölgede Kürtler ve Türkler ittifak halinde ve uyuşma içerisinde büyük ülkelerin etkilerini sınırlandırabilir. İkincisi, bu ulusların, halkların dünya medeniyetine yapacağı katkılarıdır. Bu katkıları da beraberce yapıyorlar. Ayrıcalık yapılacak şeyin bence hiçbir anlamı olmayacaktır. Zayıflayarak, küçülerek herhangi bir katkıda bulunmamız bence mümkün değildir. Hem Türkler hemde Kürtler marjinal bir ulus haline geleceklerdir.

Düşünceleriniz biraz Doğu Perinçek'in düşüncelerine benziyor. Sekter yakınlığınız var.

Onu hiç müşahede etmedim. Kaldı ki Doğu Perinçek'le çok fazla uyuyor olduğumuzu da zannetmiyorum. Ben şunu ifade etmek istiyorum. Ben bir tarafı temsil ettiğim için yani, Türk olduğum için bu kanaatlere sahip değilim. Eğer Kürt olsaydım da aynı şeyleri söylerdim. Bu bir tarafı kayırmak amacına yönelik değil. Bütün dünyanın birleştiği ve ittifaklar kurduğu bir yerde bir ayrılma sürecinin başlatılması son derece yanlış olur.

Biliyorsunuz yaşanması gereken bazı süreçler vardır. Sizin az önce söylediğiniz gibi o kalıba uymayan bazı şeyleri dayattığınız zaman ters tepki yaratır. Çünkü o bir farklılıktır, o farklılığı hazmetmesi gerekir. Dünyanın böyle bir birliğe doğru gitmesi için de bazı farklılıkların ortadan kalkması, öncelikle ırkçılığın bertaraf edilmesi gerekiyor. Siz Kürt halkının mücadelesini ırkçılık olarak mı niteliyorsunuz?

Benim çeşitli kereler ifade ettiğim bir husus var. Türklerin bir devleti var ve o devletin adı TC'dir. Yani bu devlet aynı zamanda Kürtlerin de devletidir. Bu devlet, Kürtlerin problemlerini çözmek zorundadır. Sadece Türkiye'deki Kürtlerin değil, dünya üzerindeki Kürtlerin de problemlerini çözmek zorundadır. Benim söylediğim şey Türkiye'deki Kürtler, Türkiye'nin değişmesine talip olmalıdır. Devlete, devletin değişmesine talip olmalıdır ve Türkiye içerisindeki iktidara talip olmalıdır. Yoksa Türkiye'yi, devleti, dışlanmış bir tavır almak son derece yanlıştır. Kürtler açısından şu söylenebilir: Bu devlet, mevcut kadrolarla ve mevcut felsefeyle doğru ifade edilmemektedir. Bizim teklimiz vardır, bu şu şekilde idare edilmelidir. Kaldı ki ben şu soruyu sorayım. Ta Osmanlı'dan beri ve Cumhuriyetin kurulması esnasında bunun ortağı değil miydi Kürtler? Bu ortaklık neden şu anda devam edemez duruma geldi?

Biz sömürgecilik unsurunu hesaba katıyoruz. Osmanlı İmparatorluğu'nu merkezi feodal ve hegemonyacı bir imparatorluk olarak kabul ediyoruz. Kürdistan'ın sömürge konumunun devam etmesi için bazı emperyalist oyunlar oynanmıştır. Emperyalizm Kürdistan'ın sınırlarını çizmiştir. Bunun için de yıllardan beridir mücadele verilmektedir.

Burada sizin bir açmazınız var. Emperyalizmle hem Osmanlı'yı, hem de batı ülkelerini itham ediyorsunuz. Oysa Osmanlı da batının mağlup ettiği, dağıttığı bir imparatorluktur. Yani hem yeneni hem yenileni, hem bertaraf edeni, hem bertaraf edileni aynı safa koyuyorsunuz. Böyle bir mantıklı çelişki var.

Bana göre Osmanlı İmparatorluğu'nun emperyalizmle kopmaz bağları olan ama kendi içinde Bizans'tan aldığı feodal hegemonyacılık ilkesini sürdüren bir yapısı vardır.

Ben farklı düşünüyorum. O da şöyle; Osmanlı İmparatorluğu azılı batı karşısında bir güç odağıydı. Bu güç odağını batı bertaraf etti. Bütün halklar Osmanlı imparatorluğu'nun ortağıdır. Bir soyun diğer soyu sömürgeleştirmesi gibi bir olay yoktur. Merkezi bir hükümet vardır. Bu hükümet içinde her şey

stërka
rizgari
KOVARA SIVASI ÇANDA MEHI

ıyordu. Bir süre önce "ağır" eleştirilerle ayrıldıkları SHP'yle kapı arkasından pazarlıklara başlamışlardı bile.. Kürt ulusunun en kanlı cellatlarından SHP de, TC'nin üniter sömürgeci

yapısını muhafaza uğruna kendini feda etmekten çekinmiyor ve bir anlamda "hata"sını telafi etmenin yollarını arıyordu.

HEP tabanında etkinliğiyle bilinen Ö. Halk çevresi, her zamanki pragmatizmi ile bu "ittifak"ı hararetle destekleyip, rasyonelleştirirken, geçmişte bu tür ittifakların en militan savunuculuğunu yapan ve "bağımsız seçim siyaseti"ni savunan kesimlere en keskin eleştirileri yönelten Deng çevresi ise bu defa pazarlık dışı bırakılmanın tepkisiyle, "bağımsız seçim siyaseti"nin savunuculuğuna soyunuyordu.

Sonuçta, bir kaç "milletvekilliği" uğruna SHP ile "seçim ittifakı"na gidilirken, Kürdistan'dan bütünüyle silinip yok olan SHP, bu kez HEP'in sırtında yeniden ülkeye taşınıyor, kendisine adeta yeniden hayat veriliyordu. Yemin töreni sırasında bir kaç milletvekilinin sınırlı tavır dışında da fazlaca etkin olunamıyor, hatta 92 Newroz'undaki katliama kadar SHP içinde kalarak, DYP-SHP "Millî mutabakat hükümeti"ne destek de veriliyordu. 92 Newroz'unda, "millî mutabakat hükümeti"nin "Kürt realitesi"ni ne şekilde tanıdığı iyice ayyuka çıktığında Kürt kamuoyunun da baskısıyla nihayet geri dönüldü-yor ancak arada bir miktar da "fire" veriliyordu.

HEP'e yönelik olarak, daha ilk günden başlayarak yoğun bir ambargo uygulanmış, her fırsatta terbiye edilmeye, geri adım attırılmaya

Kürt ulusunun en kanlı cellatlarından SHP de, TC'nin üniter sömürgeci yapısını muhafaza uğruna kendini feda etmekten çekinmiyor ve bir anlamda "hata"sını telafi etmenin yollarını arıyordu. HEP tabanında etkinliğiyle bilinen Ö. Halk çevresi, her zamanki pragmatizmi ile bu "ittifak"ı hararetle destekleyip, rasyonelleştirirken, geçmişte bu tür ittifakların en militan savunuculuğunu yapan ve "bağımsız seçim siyaseti"ni savunan kesimlere en keskin eleştirileri yönelten Deng çevresi ise, bu defa pazarlık dışı bırakılmanın tepkisiyle, "bağımsız seçim siyaseti"nin savunuculuğuna soyunuyordu.

çalışılmıştı. HEP yönetiminin ne üzerindeki bu kuşatmayı kırma konusunda, ne de "faili malum"lar, köy boşaltmalar ve göçertmelerle kendisine yönelen sömürgeci terörü kırma konusunda olumlu bir çaba içinde olduğu pek söylenemezdi. Tam tersine, bu kuşatma karşısında her gün biraz daha "yasalite"nin sınırına çekilen, kitleden ve kitle taleplerinden biraz daha uzaklaşan, bu şekilde, kendi meşruluğunu tarihsel ve toplumsal haklılığında değil de, sistem içinde arayan bir çizgiye doğru

gerilemekteydi.

Kürtler açısından HEP deneyimi ve nihayetinde SHP ile girilen "ittifak"ın sonuçları, legal siyaset arayışlarının zig-zaglı yollarını ve girilen bu yollarda rotaların ne şekilde şaşabileceğini göstermesi bakımından önemli bir deneyim sayılmalıydı. Nitekim, Kürt kökenli bazı milletvekillerinin SHP'den ihracıyla önemli oranda düzen sınırlarının dışına çıkan, hızla politize olup kendi meşruiyeti içinde yükselen radikal bir muhalefet, mücadelelenin ihtiyaç duyduğu bir temelde yönlendirilememiş, "legal mücadele"de meşruiyet

çizgisinden ziyade,

"yasalite"nin sınırları içinde frenlenmişti.

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı

HEP süreci böylesi bir çizgide ilerlerken, Sykırımı Önleme Komitesi'nin ardından oluşturulan Kürt Hak ve Özgürlükler Girişimi Komitesi, HEP'den tasfiye olan Deng çevresinin de faaliyetlerinin ağırlıklı noktasını bu oluşuma yöneltmesiyle hareketlilik kazanmaktaydı. Aynı şekilde, Avrupa'dan "legal toplu dönüş" hazırlığı içinde olan, ancak istemeden de olsa

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler

vardır. Türkler de eğer bir sömürü varsa bunun muhatabıdır. O bakımdan aramızda bir fark yok. Belki burada tarihsel bir hataya düşüyoruz. O da şu: Biz batı sömürüsüne karşı mücadele ederken, kendi aramızda da birbirimizle mücadele ediyoruz. Bu yanlış. Benim söylediğim, Osmanlı'nın ortadan kaldırılması, bertaraf edilmesi değil, o misyonun devam ettirilmesidir. Aramızdaki fark buradadır. Bunu sömürüye dayanmadan yapılması, halkların özgürlüğü içinde yapılması mümkündür. Yani sömürü teknik bir konudur. İçimizdeki bu sömürü konusunu çözeriz. Burada bazı ihtilaflar olacaktır. Oyle anlaşılıyor ki siz Marksist bir gözle bakıyorsunuz olaya. Eğer Marksist gözle bakarsanız sosyalizme varmadan bu meselenin çözümü söz konusu değildir.

Biz ulusal kurtuluş mücadelesinde bir kitle partisinin bu sorunu çözebileceğine inanıyoruz. Dolayısıyla ulusal kurtuluş mücadelesini Marksist ideolojiyle sınırlamak doğru değildir.

Yalnız analizlerde şu çelişki var. Sosyalizmle bir soyun kurtarılması söz konusu olmaz. Hiçbir Marksist-sosyalist Kürtleri kurtaracağız, Türkleri kurtaracağız diye bir mücadeleye girmez. Onun amacı sömürüyü ortadan kaldırmaktır ve enternasyonalizmdir. Bütün bunları düzelttiğimiz zaman bir modelin içerisine oturtmak mümkündür. Benim modelim basit ve sadedir. Ben şu anda TC sınırları içindeki insanların soyları nedeniyle hiçbir ayrıma tabi tutmuyorum ve soylarının ön plana çıkmasından yana değilim. Bu hem Türkler, hem de Kürtler açısından söz konusudur. Soyu ve kültürü kendi toplumunu, kendi kişiliğini ilgilendirir. Devletin amacı soyları, kültürleri aşan bir istikamete yönelmek olmalıdır. O da şudur: Bu bölgedeki insanların dünya üzerinde bir misyona sahip olması ve siyasi açıdan bunu kontrol edebilecek bir güce ulaşmasıdır. Bu bizim ortak-müşterek hedefimiz olabilir. Ben sizi anlıyorum ve sizin düşüncelerinizi gayet iyi biliyorum. Ama ben kendi düşüncelerimi ifade etmek istiyorum. Bölgede Osmanlı İmparatorluğu'nun tasfiyesinden ortaya çıkan güç boşluğu, başlıca iki soy Türkler ve Kürtler tarafından doldurulmalıdır.

1925 Şeyh Said İsyanı oldu. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Ben bu isyanı bir soy isyanı olarak görmüyorum. Bir Kürt isyanı değildir. Cumhuriyet rejimine karşı bir isyandır. 1923'ten sonra M.Kemal tarafından kurulan rejime muhalefet harekettir. Bu rejime muhalifliği Kürtler dile getirmiştir. Ben şu anda da Kürt hareketini bir soy hareketi olarak görmüyorum. Rejime muhalefet Kürtler tarafından ifade edilmektedir. Bunu da anlaşılabilir görüyorum. Çünkü bu yüzyılın, alt kültürleri reddetmiş olması Kürtler üzerinde bir baskı yaratmaktadır. İkincisi rejimin laiklik adı altında İslama baskı uygulaması büyük çoğunluğu müslüman olan Kürtler üzerinde birtakım travmalar,

güçlükler yaratmaktadır. O bakımdan Kürtler bence bir soy kavgasının değil, bir rejim kavgasının içindedirler.

Şeyh Said İsyanı bir halk hareketidir. Dini yanından çok ulusal yan ön plana çıkmıştır. Bu yüzden hareketin rejime muhalif bir hareket olarak sınırlandırılmasını doğru bulmuyorum.

Ben Şeyh Said'in torunun da düşüncelerini alıyorum. O da bir ulus hareketi olmadığı, bir rejim meselesi olduğu kanaatinde.

Bu hareket içinde Abdülmelik Fırat ve Altan Tan da var mı?

Şu anda biz daha farklı kimselerle temas etmek istiyoruz. Az önce de söylediğim gibi bizim ilkelimiz çok açık. Biz gerçekten demokratik bir parti kurmak istiyoruz. İdeolojisz bir devlet kurmak amacındayız. Yani devletin resmi ideolojisi olmayacak. Bunun içinde sağcılık, solculuk, islamecilik olmayacak. Devlet somut siyasi hedeflere yönelik bir organizasyondur. Bunun içerisinde de vatandaşlar kendi ideolojilerini, düşüncelerini serbestçe beyan etmek, bunun için örgütlenmek ve eğer konular kurallar içinde çoğunluğu sağlarsa amaçlarına ulaşmak imkanına sahiptirler.

Örneğin, Hasan Mezar'ı bir yanıyla İslam fundamentalizmin öncülerinden. Sizin yaşam tarzınızdan, kişiliğinizden çok farklı. Bu farkı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Biz birbirimize benzer insanlar olmayacağız parti içinde. Partimiz, aslında Türkiye'yi, bu ülkeyi temsil edecek, farklı düşüncedeki insanların birbirine katlanarak, birbirini hoşgöreberek yaşayacağı bir parti olacak. Mesela, yaşam biçimleri-mizle birbirimizden farklıyız. Müslümanım ama islamci değilim. Türküm ama Kürtlerin sorunlarına gayet sempatiyle bakıyorum. Problemlerini ifade etmelerini ve mücadele etmelerini hoşgörüyorum.

Hasan Mezar'ı'ya ters düşmeyecek mi?

O da bana katlanacak, ben ona katlanıyorum. Bu karşılıklıdır. Birçok kimsenin söylediği şu söze katılıyorum. "Biz Kuran'ın İslamını değil, atalarımızın İslamını yaşıyoruz. Yani birtakım kimseler gelmiş tarih boyunca İslamı yorumlamışlar ve biz bu yorumların içerisinde kahyuz. " iddiasına katılıyorum. Oysa bir dinin taraftarları olarak ciddi bir sorumluluk içindeyiz. Ben bu sorumluluğu başkasından dinlediğim sözlerle yerine getirmem. Kendim ayrıca yorumlamak durumundayım.

Teşekkür ederiz.

bunu ertelemek zorunda kalan kesimler de dikkatlerini bu çalışmaya çevirmiş durumdaydılar.

Girişim Komitesi, ilk iş olarak metropollerde, Kürdistan'da ve Avrupa'da belli Kürt aydınlarla ilişkiye geçmiş ve belirlenen hedefler doğrultusunda bir "konferans" toplanması ve "Kürt aydın insiyatifi" oluşturulmasına yönelik çalışmalara başlamıştı.

Bu görüşmelerin yanı sıra, Ankara'da üst üste toplantılar düzenleniyor ve oluşumun niteliği şekillendirilmeye çalışılıyordu. Ankara toplantılarında, özellikle Kürdistan'dan gelenlerin "yeni bir parti" düşüncesiyle hareket ettikleri gözleniyordu. Diğer kesimler ise, HEP olgusunun nereye varacağını beklenmenin daha mantıklı olduğunu, acele edilmemesi gerektiğini belirterek, şimdilik "parti" tartışmalarına girmeyi pek istemiyorlardı. Sonuçta, "oluşturu-

lacak örgütlenme biçimini tartışmak" üzere İstanbul'da, bu kez çok daha geniş katılımlı bir toplantı düzenlenmesi kararlaştırılıyor ve nihayet Şubat 1992 için geniş bir kesime toplantı çağrısı ulaştırılıyordu.

Toplantıya çağrı metninde, "insani ve ulusal haklar" için Kürt aydınlarının aralarındaki çatışmaları bir kenara bırakıp, birbirlerinin varlıklarına ve düşüncelerine karşılıklı saygı gösterme temelinde "çok sesli ve çok renkli" birlikler, kalıcı örgütlenmeler yaratması gereğine işaret edilirken, toplantının, "oluşturulacak örgütlenme biçimini tartışmak ve bir Kürt aydın insiyatifi oluşturmak" amacıyla düzenlendiği belirtiliyordu.

Olumsuz hava koşulları nedeniyle Kürdistan'dan çağrılanların önemli bir kısmının bu toplantıya gelememesine rağmen, katılım beklenenin çok üzerinde gerçekleşmişti..

Ancak, toplantıya katılmayan bazı ilginç isimler de vardı. Mesela, bu oluşumun öncülüğünü, "fikir babalığı" yapan, A. Z. Okçuoğlu ile yine bu oluşumda yer alması için bazı çevrelerin ısrarla çağırdıkları Ş. Elçi ortalarında görülüyordu.

Toplantıya, "Kürt Kültür Vakfı"nın kuruluş çalışmalarında yer alan İ. Gürbüz, F. H. Sağınç ve A. Dürre gibi isimler de çağrılmıştı. Ancak bu çevrenin toplantıya katılım amacının, birlikte bazı şeyler yapmaktan ziyade, kendi dışlarında gelişen bu oluşumu sabote etmeye yönelikti. Nitekim eski imam A. Dürre'nin toplantıya katılanlar hakkında hiç de hoş olmayan benzetmeler yapıp, ardından da arkadaşları ile bir-

DOŞYA MEHİ

roportajlar.. görüşler.. roportajlar.. görüşler.. roportajlar.. görüşler.. roportajlar.. görüşler..

RECEP MARAŞLI

Değerli Arkadaşlar;

Dünya konjonktüründe son yüzyılın en önemli değişikliklerinin yaşandığı bir dönemden geçiyoruz. II. Paylaşım Savaşı sonrasında belirlenmiş olan uluslararası siyasal dengeler tümüyle değişmiştir, değişmektedir.

Doğu blokunun çözülmesi ve SSCB'nin dağılması bu dönemin en belirgin olgularındır. Toplumsal dinamikler ve belirleyici ideoloji ve politikalarda da çok önemli alt-üst oluşlar yaşamaktayız.

Dünyanın siyasal haritaları ve dengeler hızla değişiyor ama Ortadoğu'nun en eski ve yerleşik haklarından biri olan Kürt ulusunun, uluslararası sömürge statüsü halen devam ediyor.

En önemlisi de kimi Kürt politik önderlikleri ve

aydınlarımızın kafasındaki statükoların da henüz yıkılmamış olmasıdır. Halen Kürt ulusunun özgürlüğü ve Kürdistan'ın bağımsızlığına "imkansız bir ülkü" olarak bakıyorlar. Toplumun politik öncüleri ve aydınlarımızın bir çoğu ne yazık ki alt sınırı "Kürt kimliğinin tanınması", üst sınırı "federasyon" veya "otonomi" ile belirlenen politik bir daralma içindeler.

Bir kısım aydınlarımız ise - ki bunlar bir zamanların radikal devrimcileriydiler (!)- dünyanın bütün işlerini çözen emperyalistlerin, nasılsa şöyle veya böyle "Kürt sorununu" da çözeceğine dair bir inanış içindeler ve bu çözümlerin uygulayıcısı olmaya amade duruyorlar.

Değerli arkadaşlar;

Öncelikle sömürge sorununun çözülmesi için birkaç temel tezi belirlemek zorundayız. Bu temel tezler atlanarak bu sorunun çözülmesi mümkün değildir.

Birinci temel tezimiz:

Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı, vazgeçilmez, devredilmez, ertelenemez kutsal bir haktır. Ulus, bu hakkını mutlaka kullanacaktır. Kürt ulusunun bu hakkını kullanabilir olmasının olmazsa olmazı asgari iki koşulu vardır. O da bağımsızlık ve özgürlüktür.

Özgürlük: Çünkü, özgür olmayan bir ulus, kendi kaderini kendisi tayin edemez. Özgür olmayan bir ulusun kaderini başkaları tayin eder. "En iyi" biçimiyle bile vesayet bir bağımlılık biçimidir. Bir ulusun kendi kaderine sahip çıkabilmesinin asgari koşulu o ulusun özgür olmasıdır.

Bağımsızlık: Çürkü, bir toplum, hak ve özgürlüklerini ancak bağımsız örgütlenmeleri ve kurumları eliyle kullanabilir. Örgütsüz halk köle halktır. Kendi bağımsız kurum ve örgütlenmelerine sahip olmayan bir ulus, teorik olarak özgürlüklerine sahip olsa bile, pratik olarak bir anlam ifade etmez. Ulusun kendi kaderini kendisinin belirleyebilmesinin asgari bir koşulu da, o özgürlüğü kullanıp savunabilecek örgüt ve kurumlarına sahip olmasıdır.

Bu nedenledir ki, **bağımsızlık** ve **özgürlük** kendi kaderini tayin hakkının bir

SONUCU değil, bu hakkın kullanılabilmesi için zorunlu bir ÖNKOŞULDUR. Kendi kaderini tayin hakkını sondan başa doğru tartışma devri kapanmıştır. Sömürge bir ulusun kendi kaderine sahip çıkabilmesi için özgür ve bağımsız olması mutlaklıdır.

İkinci temel tezimiz:

Kürdistan'a ilişkin siyasal çözümü tıkayan ve ambargo altına alan en büyük engel ülkemiz üzerindeki askeri işgaldir. Kürdistan üzerindeki askeri işgal kırılmadıkça siyasal çözümlerin önü de tıkalıdır.

Sömürgeciler, Kürt ulusuna karşı topyekün bir saldırı ve örgütlü devlet terörü ile ona haksız bir savaşı dayatmaktadır. Oysa, bir ulusun özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi meşrudur, kutsaldır.

Bu nedenledir ki: Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi haklı ve meşrudur. Bu mücadelede barışçı bütün yollarla birlikte, Kürt ulusunun sömürgecilğe ve askeri işgale karşı verdiği direnme savaşımı da haklı ve meşrudur. Kürdistan'da askeri işgali meşrulaştıran ve bağımsızlık mücadelesini silahtan arındıran hiçbir çözüme taraf değiliz.

Üçüncü temel tezimiz:

Kürdistan uluslararası bir sömürgece dir. Dolayısıyla Kürt sorunu hiçbir devletin "iç sorunu" olarak görülemez ve sömürgeci devletlerin "sınırları" içinde çözülemez. Kürt sorununu sömürgeci devletlerin "iç sorunu" olarak formüle eden bütün çözümler bu ulusun zor ve imhayla bölünmüş, parçalanmış statüsünün devamından başka bir sonuç vermez.

Kürdistan sorunu uluslararası bir sorundur. Kürt ulusunun ve Kürdistan'ın bölünmesine dayalı hiçbir çözüme taraf değiliz.

Bugün TC'nin birçok yetkilisi "Kürt realitesini tanıdıklarını" bildiriyorlar. Bunu kendileri için bir "ilerleme" saymak mümkündür ama gerçekte Kürt ulusu için birşey ifade etmiyor. Dün aynı politikaları Kürt ulusunun varlığını inkar ederek sürdürüyorlardı, bugün ise "bu realiteyi kabul etmiş olarak" sürdürüyorlar. Yalnkiliç ordu taarruzuna dayalı 19. yüzyıl sömürge siyaseti.. Sürgün-imha, katliam, asimilasyon...

Bu yeni tezlere göre Kürt vardır, ama Kürdistan yoktur. "Kürt realitesi" tanınmıyor ama "Kürdistan gerçeği" tanınmıyor.

Dördüncü temel tezimizi ilân ediyoruz:

Kürt varsa Kürdistan da vardır. Kürt, Kürdistanlız olamaz. Yurduna sahip olamayan bir ulus apaçık köledir. **Kürdü Kürdistanlız bırakan hiçbir çözüme taraf değiliz.**

Değerli arkadaşlar;

İşte Kürt hakları ve özgürlüklerinin durduğu ve durması gereken çerçeve budur. Elbette Kürt kimliğinin tanınması, Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskıların kalkması gibi kavramlarda Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin kapsamındadır. Ama bunlar o kapsamın sadece bir parçasıdır. Kürt hak ve özgürlükleri sadece bu kavramlarla açıklanamaz.

Dil ve kültür için verilen mücadele gereklidir, hatta zorunludur ama, kendi başına yeterli değildir. Yalnızca bağımsız ve özgür bir ulus, dil ve kültürünü her türlü kaygı ve etkiden uzak, yaratıcı bir tarzda geliştirme şansına sahiptir. Bölünmüş ve işgal altında olan bir ulusun dil ve kültürünü de özgürce geliştirmesinden söz edilemez...

Kürt ulusal haklarında "insani boyut" nedir?

Bildiğiniz gibi bir yıl önce sömürgeci Irak ordusunun Kürdistan'a saldırısı sırasında, kimyasal silah tehditinden kaçan yüzbinlerce Kürdün trajedisi yaşandı. O gün bütün insanlığa Kürtlere yardım çağrısı yapıldı. İnsan Hakları Örgütleri, Kızılay, hatta Kızılay örgütleri "insani yardım" için harekete geçirildi. Acil gıda ve battaniye yardımı için politik örgütlerimiz yüzlerce başarılı kampanya düzenlediler. Bu günkü toplantıyı düzenleyen komite de böyle bir kampanya üzerinde gelişmiştir.

Değerli arkadaşlar;

likte salonu terketmesi, bu çevre ile olan ipleri de iyice koparıyordu.

Konuşmalar sırasında özellikle Kürdistan'dan gelenlerin, "legal bir parti" fikrini sık sık dile getirdikleri, toplantıya

da bu amaçla geldikleri dikkati çekiyordu. Bu kesimlerin, toplantıdan önce kendi aralarında da görüşmeler yaptıkları ve bu yönde ortak bir karar aldıkları anlaşılıyordu.

Toplantının en ilginç ve önemli konuşmasını ise, R. Maraşlı yaparken, Kürt aydınlarının ve politik önderliklerinin "Kürt Ulusunun Kendi Kaderini Tayin Hakkı"ndan ne anlaması gerek-

tiği üzerinde duruyor ve özetle; "Kendi kaderini, özgürlük ve bağımsızlık önkoşuluyla belirleme hakkının Kürt ulusu için kutsal bir hak olduğu, bu bakımdan, Kürdistan'da askeri işgali meşrulaştıran ve bağımsızlık mücadelesini silahtan arındıran çözümlere, Kürt ulusunun ve Kürdistan'ın bölünmesine dayalı çözümlere ve nihayet Kürtü Kürdistan'sız bırakan çözümlere hiç bir şekilde taraf olmayacaklarını" belirtiyor ve aynı zamanda meşruiyete dayalı demokratik birlikler ve ulusal kurumlaşmaların önemine dikkat çekiyordu.

Sonuçta, bu toplantıya "legal bir Kürt Partisi" fikri ile gelenler, toplantıda oluşan hava ve özellikle de anti sömürgeci kesimin tavrı karşısında beklediklerini bulamıyor ve toplantı sonucunda

bu girişimin "Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı"nın kuruluşuyla sonuçlanmasına rıza gösteriyorlardı.

Toplantı sonunda hazırlanan "sonuç bildirgesi"nde özetle; "Kürt ulusunun Ortadoğu'nun en eski ve mazlum halklarından biri olduğu, ulusal bir sorun olarak Kürt sorununun uluslararası bir niteliğe sahip olduğu, sorunun, ulusların kendi kaderini tayin hakkı çerçevesinde çözülebileceği ve bu hakkın kayıtsız-şartsız bir biçimde kabulü ile bu doğrultuda başvurulacak tüm yöntemlerin meşru olduğu" belirtilirken, "Kürdistan üzerindeki örgütlü devlet terörüne ve sömürgeci devletler tarafından Kürt halkına dayatılan haksız savaşa derhal son verilmesi, hakların kardeşliğine ve tam eşitliğe dayalı bir-

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler..

Kürt toplunun aydınları, politik kadroları "dilenci mırıltiları"yla bir şeyler istemekten vazgeçemiyorlar artık. Kürt ulusunun Kızılay ve Kızılhaç yardımlarından önce acil olarak özgürlüğe ihtiyacı vardır. Özgürlük, ekme ve su kadar acildir Kürt ulusu için. Kürdistan sorununu "Kızılay ve Kızılhaç sorunu" derekesinde tutanlar, "insani boyut" adı altında onu acındırarak "ne verirse Allah razı olsun" felsefesinde tutanlar, ulusumuzun içinde bulunduğu statünün yaşaya kalmasından da sorumludur.

Kürt ulusu başkasına ait olan bir şeyi değil, kendi hakkı olan, anasının ak sütü gibi helal olan özgürlük ve bağımsızlık istiyor. Ekme ve su için açılan kampanyaları neden bu hakkın talebi için açmayalım? Kürt ulusal sorununu Kızılay ve Kızılhaç örgütleri değil, özgürlük, bağımsızlık ve demokrasi temelinde duran politik örgütler çözebilirler ancak.

İşte Kürt hak ve özgürlükler "insani boyutu" budur.

Değerli arkadaşlar;

Bu gün Türkiye'de bir "demokratikleşme sürecinden" söz ediliyor. TC Cumhurbaşkanı Özal, geçen yıl "federasyon bile tartışılmalıdır" mesajı verdi. TC Başbakanı Demirel ise Diyarbakır'da "Kürt realitesini artık tanıdıklarını" ilan etti.

Bütün bunlar ne anlama geliyor? Türkiye'de gerçekten bir "demokratikleşme süreci" başladığına mı? Bazı arkadaşlar değişen dünya dengeleri içinde Türkiye'nin de zorunlu olarak döneme ayak uyduracağı ve özellikle Avrupa'ya ekonomik ve politik olarak entegre olmasının zorunlu bir süreci olarak demokratikleşmenin kaçınılmaz olduğunu savunuyorlar. Bu tablo içerisinde, Kürt ulusal sorununun bir biçimde çözüleceği de düşünülmektedir. Biz, "Türkiye'nin demokratikleşmesinin anahtarı Kürdistan sorununun çözülmesidir." diyoruz. Bu görüşler ise işi tersinden alıyorlar Türkiye'nin demokratikleşmesiyle Kürt ulusal sorununa yönelik yaklaşımlar olacağından söz ediyorlar.

ABD'nin "Körfez Savaşı" ile birlikte Ortadoğu'daki belirleyici bir güç konumuna yüklenmesinin ardından emperyalistlerin Kürdistan'a ilişkin çözümleri de gündeme geldi. Özellikle Kürdistan'ı sömürgeleştirilen devletlerden biri olan Irak ile ABD'nin karşı karşıya gelmesi "Güney Kürdistan'a ilişkin çözümlerin uluslararası diplomasi gündemine girmesine neden oldu. Bizim kimi politik kadrolarımızın, sosyalist hareketin uluslararası bunalımından da yola çıkarak "emperyalistlerin bu işi herhangi bir biçimde çözeceklerini ve bu dönemde emperyalistleri karşıya almanın taktik bir hata olduğunu" söylemeye başladılar. Ve ardından da "Kürtlerin esas derdinin sömürgecilerle olduğu, emperyalistlerle bir derdi olmadığı" kendilerini de inandıran teoriler üretmeye başladılar.

Buna göre emperyalistler, "böl-yönet" politikası uyguluyorlar ama "yoket" politikasını sömürgeciler uyguluyorlardı. Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesinde emperyalistlerin doğrudan bir çıkarı yok ve "bize dayatılan sorun bir anti-emperyalizmdir" deniyordu. Bütün bunlar ABD'nin ve Avrupa'nın artık Kürt sorununa bir çözüm bulacağına dair bir inançtan kaynaklanıyor ve tabii bu emperyalist efendileri gücendirmemek için "anti emperyalist söylemden ilke ve politikada da vazgeçmek" gerektiği savunuluyordu. "Kürt ulusu mazlum bir ulustur, bırakalım anti-emperyalizmi başkaları yapsın..."

Gerçekten de emperyalistlerin Ortadoğu çerçevesinde Kürdistan sorununa buldukları bir çözüm vardır ve bu çözümü dayatma peşindedirler. Bu çözüm, elbette Kürt ulusunun bağımsızlık ve özgürlük talebine denk düşmüyor. Sömürgeci devletlerin konumlarını güçlendirmeyi amaçlıyor. Belki geleneksel inkarcı politikalarında değişiklikler öneriyor ama ülkemizin sömürge statüsünde hiçbir değişiklik önermiyor. Onu "insani yardım" düzeyinde tutarak, ulusa her zaman muhtaç ve minnetli bir dilenci statüsü biçmeyi amaçlıyor.

Emperyalist rasyoneller, sömürgeci güçlerin otoritesini kırmayı değil, korumayı amaçlıyor. Kürt ulusal haklarına, bu ulusun artık yönetilemez hale gelmesi ve düzen dışına taşma noktasında el atıyor. Düzenin içine çekilmesi ve sistemin istikrarı için sömürgecilerle "akılcı" çözümler öneriyor.

Şunu hiç unutmamak gerekir ki, Kürdistan'ın Lozan'da çizilmiş olan uluslararası sömürge statüsü 70 yıldır emperyalistler tarafından koruna gelmiştir.

Onlar bu sistemin hem koruyucusu hem kollayıcısı olmuşlardır. Ne emperyalistler, ne de sömürgeciler bugün Kürt ulusu için "bazı gerçekçi çözümlerden" söz ediyorlarsa, bu, onların niteliğinden değil, Kürt ulusunun artık sömürge boyunduruğunda yönetilemez hale gelmesinden yani, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin dayatmalarından ötürüdür. Sömürgecilerin ya da emperyalistlerin nitelik değiştirdiklerine hükmedip, ulusal kurtuluş mücadelesinin vazgeçilmez temel hedeflerini terketmek, kısaca emperyalist rasyoneller içine çekilmek, ulusumuzun idam fermanıdır.

Bugün TC'nin de dayatmakta olduğu programların temel çizgisi budur ve "demokratikleşme programı" adı altında, "legalleştirme ve yasallaştırarak ehlileştirme" programları dayatılıyor. Türkiye'nin "yeni dünya düzeni" içinde, Ortadoğu'da üstlendiği rollerden biri de Kürdistan sorununa aktif taraf olmasıdır. Emperyalistler, Irak yönetimini "Güney Kürdistan"ı TC'nin himayesine terketmekle tehdit ediyorlar. TC'nin Güney Kürdistan'ı himayesine alabilmesi için, öncelikle kendi işgali altındaki Kürdistan'da birtakım reel politika değişiklikleri yapması gerekmektedir. Bu da "Kürt kimliğinin tanınması" noktasındadır. Fakat TC'nin bu politikası devlet terörü ile bütünlüklüdür. Yani Kürt kimliğinin tanınması ulusumuzun özgürlüğünün tanınması yönünde atılmış bir önadam değildir. Bu tavizi, devlet politikasına ulusal demokratik güçler arasında taraftar bulmak, kitle tabanı edinmek için veriyor sadece. "Biz sizin kimliğimizi tanıyoruz. Kendinize Kürdüm diyebilirsiniz, düğünlerinizde govend tutabilir, Kürtçe kaset dinleyebilirsiniz. Ama hepsi bu kadar. Bizden özgürlük ve bağımsızlık istemeyin!.." diyorlar.

Bazı arkadaşların söylediklerine göre bu çözümleri "tebliğ etmek" için emperyalistler "adres arıyorlarmış"... Emperyalistlerin çözümü şudur: "Silahtan ve bağımsızlık talebinden arındırılmış bir Kürt ulusu. Türkiye himayesinde bir Güney Kürdistan." Hepsisi bu...

Görüldüğü kadarıyla emperyalistlerin bu programları aydın çevrelerinde de belli bir taraftar bulmuş durumda. Ehlileştirme programının hız kazanmasıyla birlikte kimi Kürt aydınları, ülkelerine karşı görev anlayışlarında önemli değer yitimine uğramaya başladılar. 12 Eylül'ün ilk yıllarında, özellikle Avrupa'da, Kürdistan'daki zulmün teşhir edilmesinde önemli fonksiyonlar gören bu aydınlar, misyon değişti-rek TC'nin "demokratikleşme" vitrini süslemeye hazırlanıyorlar. TC'nin Kürdistan'daki vahşetinden çok, hülyalarını bozan radikal güçlere kızan bu aydınlar, bağımsızlıkçı güçlerin yalnızlaştırılması ve imha edilmesi planları karşısında "bekle-gör" politikasının ataleti içine girmiş durumdadır.

"Milli Birlik" Hükümetiyle birlikte Kürdistan'da giderek tirmanan devlet terörünü, kontr-gerilla eylemlerini sessizlik içinde izleyen kimi aydınlar, devlete "siz işinizi görün, biz göz yumarız" diyen bir tavir içindeler. Bu politika, emperyalist merke: Jerde üretilen, sömürgecilerle kabul ettirilerek adım adım uygulamaya sokulan ve önemli bir aydın çevre tarafından da onaylanarak kitle tabanı genişletilmeye çalışılan bir programdır. Bu programın gereği; düzen rasyonelleri içindeki çözümlerde duranlara hoşgörü, bağımsızlıkçı güçleri ise imha politikasıdır.

Legalleşmenin bedeli, kişiliksizleştirme ve imha hareketi karşısında sessiz kalmak. Bundandır ki Avrupa'dan Türkiye'ye ya da Türkiye'den Avrupa'ya giden yol aydınlar için, kısaldıkça Kürdistan'daki vahşet karşısında sağırlaşma ve körleşme de bir o kadar artmaktadır. Bu programın bir gereği olarak devrimci örgütler, ulusumuzun haklı ve meşru mücadele zeminleri tavsiye edilmez isteniyor. Biz, bu "emperyalist çözümleri"de, "legalleştirme ve ehlileştirme" programlarını da reddediyoruz.

Kürt Ulusal Kurtuluş örgütleri yasallaşabilir mi? Bu sorunun cevabı açıktır. Kürt ulusal kurtuluş örgütleri TC yasaları karşısında değil ama genel-geçer hukuk zemininde haklı ve MEŞRUDURLAR? Meşru olmayan, sömürgeci hukukun yasalarıdır.

Kürt ulusal sorununa Parlamento içinde çözüm bulmak da mümkün değildir. Parlamento da tıpkı ordu gibi, MİT gibi, hükümet gibi sömürgeciliğin kurumlarından biridir. Bu kurumun Kürdistan halkı açısından hiçbir meşruiyeti yoktur. Meşruiyeti tartışılması gereken Kürt ulusal kurtuluş örgütleri değil, TC parlamentosudur. Çünkü bu parlamento ülkemizin yetmiş yıllık sömürge statüsünü tescilleyen bir kurumdur.

12AY200 MIYA

likteliklerin sağlanması, Kürt sorununun demokratik çözümüne katkıda bulunurken, kültür, dil ve tarih alanında kurumlaşmalara gidilmesi" gibi hedeflere de yer veriliyordu. Yine aynı bildiriye, "toplantı katılımcıları(nın), sömürgeciliğin resmi ve gayriresmi devlet terörünün baharla birlikte Kürt halkına olası saldırı ve imha hareketine karşı, bundan önce olduğu gibi bundan sonra da halkının yanında yer alacağı.." belirtiliyordu.

Gerçi toplantıdan böyle bir sonuç ve nihayetinde bu temelde faaliyet gösterecek bir "Vakıf"ın kurulması kararı çıkmıştı ama, bu sonuçtan pek de memnun kalmayanlar, "legal parti" için kulis faaliyetlerine derhal başlamışlardı. Toplantı salonunda bir davetlinin dediği her ne kadar böyle bir "sonuç bildirgesi" hazırlanmış da, "asıl sonuç bildirgesi" salonda hazırlanıyor ve "legal patıcılar" bu amaçla yeni bir toplantının zeminini yokluyorlardı.

Toplantı sonunda, kurulması kararlaştırılan Vakfın ön çalışmalarını ve hazırlıklarını yürütmek üzere bir de "hazırlık komisyonu" seçilmişti. Komisyon, ilk iş olarak yaklaşan Newroz nedeniyle bir gece düzenlenmesini kararlaştırdı-yordu. Ancak, Vakfın içkili bir gazinoda düzenlediği Newroz gecesiyle aynı anda Kürdistan'da da TC, "bahar saldırısı"nın

startını veriyor, bir çok yerde katliam provaları gerçekleştiriliyordu.

92 Newroz'unda TC'nin Kürdistan'ın bir çok yerinde kitlelere saldırması, katliamlara girişmesi kamuoyunda büyük bir tepki yaratmıştı. Çeşitli demokratik kurum ve kişilerin, uluslararası kuruluşların girişimiyle oluşturulan heyetler birbiri peşisıra Kürdistan'a gidip incelemelerde bulunu-yorlardı. Vakıf girişiminde yer alan anti-sömürgeci kesimler, Vakfın da bu heyetlerde yer alması, teksilciler göndermesi yönünde öneriler getirmekteydi. Ancak, "hazırlık komisyonu"nun çoğunluğu, "Kürt hak ve özgürlükleri"nin böylesine ayaklar altına alındığı bir dönemde, "kendi görevlerinin sadece Vakfın kuruluş çalışmalarını organize etmek olduğu, henüz hiç bir yasalitelerinin bulunmaması itibarıyla oluşum adına bu heyetler içinde yer alamayacakları" gibi hiç de anlaşılmayan bir gerekçeyle buna karşı çıkıyorlardı. Nitekim, bu henüz "yasaliteye kavuşmamış olma" durumu, Şubat toplantısının sonuç bildirgesine rağmen anti-sömürgeci kesimin benzer önerilerinin karşısına her fırsatta dikilmeye devam edecekti. Bu durum, aynı zamanda Vakıf içindeki reformist kesimlerle, anti-sömürgeci kesimler arasındaki legal çalışmalarda "yasallık", "meşruiyet" ayrımı

noktasında başlayan anlayış farklılığını da giderek belirginleştirecekti.

"H a z ı r l ı k komisyonu"nun, kanlı Newroz olaylarına karşı kendi adına tavır belir-

lemekten böylesine kaçınıırken, bir ay sonrasında Özal'ın "Kürtçe televizyon yayını" ile ilgili sözlerini havada kapıp, kendi adına destekleyici bir açıklama yapmaktan geri durmaması doğrusu oldukça ilginç bir paradoksu da beraberinde getiriyordu. "Hazırlık komisyonu"na egemen olan sağ reformist kesimlerin, Şubat toplantısında çizilen çerçeveye rağmen bu oluşumu kendileri için politik bir atlama taşı olarak gördükleri anlaşılmaktaydı.

Mayıs 1992 ayında düzenlenen ilk kurucular kurulu toplantısına bu hava içinde gidiliyordu. Şubat toplantısına göre katılımın bu kez daha az olduğu gözlenmekteydi. Toplantının, kurulacak Vakfın resmi senedinin tartışılmasına yönelik olması, tartışmaların niteliğini de düşürmekteydi. Reformist çevreler, kurulacak Vakfın "Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı" adını taşımasını, ancak bunun dışında senet metninin "yasal mevzuata uygun" bir tarzda hazırlanması gerek-

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler..

Ve yine ne yazık ki, Ekim 1991 Erken Genel Seçimlerinde "Bağımsız Seçim Siyaseti" hayata geçirileceğine; Kürt muhalefetine kucaklama iddiasıyla yolalan çıkan HEP, ırkçılık ve sömürgeciliğin has temsilcisi Kemalist bir parti olan SHP ile ittifaka girerek, Kürdistan'da bu partiye oy topladı. Daha da kötüsü, TC parlamentosu, kimi sorunların çözülebileceği bir yer bir umut kapısı olarak sunuldu. Oysa, parlamentoda birkaç milletvekilinin bulunması ve ordaki kürsüyü, Kürt ulusal haklarının savunulması için kullanılması tezi geçerli değildi. Ve zaten görüldüğü, parlamento da Kürt muhalefetinin sesi kısılmaktadır. Milyonlarca izleyicinin gözü önünde Hatipler tartaklanabilmekte, onur kırıcı bir yemin metnine karşı gösterilen sınırlı bir tepki bile şöven bir hezeyanla boğulmaya çalışılmaktadır.

SHP Listelerinden seçilen HEP milletvekilleri, SHP-DYP'nin oluşturduğu hükümet p-rogramına "güvenoyu" vererek, bu "Milli Birlik Hükümeti"nin dolaylı ortağı olmuşlardır. Dolayısıyla seçimlerde SHP silinmekten kurtarıldığı gibi hükümetin ve yenilenmiş TC parlamentosunun kendisini dünya kamuoyuna karşı savunmasında da yararlı bir ortak konumuna gelinmiştir. Bu acıdır. Kürt ulusu, seçimlerde Milli Birlik hükümetinin programını onaylamadı. Oysa seçim sonuçlarını "referandum" olarak savunanlar Milli Birlik hükümetinin ve SHP'nin Kürdistan politikalarının onaylanmadığını iddia ediyorlarsa, şimdiye kadar yapılan nedir. Neden bu insanlar halen ırkçı Kemalist bir partinin yapısı içindedirler ve neden Kürdistan'da en koyu devlet terörünü uygulayan bir hükümete güvenoyu vermiş ve onun destekçisi durumundadırlar. Parlamenta giden milletvekilleri, şimdiye dek bu kürsüyü nasıl kullanabildiler ve Kürdistan sorununu gündemleştirebildiler mi?

Hayır. Yapamadılar. Çünkü bu parlamentoda Kürt ulusal haklarına yer yoktur.

Kürtlerin ihtiyacı olan kendi parlamentolarıdır ve kendi ulusal meclisleridir.

Ulusal güçler böyle ulusal bir meclisin oluşması için çalışmak ve referandumunun için yapmak durumundadırlar.

TC Parlamentosundan yetmiş yıldır Kürtler için Katliam fermanları, "Mecburi işkan"lar, "Tunceli Kanunları", Olağanüstü Hal Yasaları, Dil Yasaklarından başka bir şey çıkmadı. Bundan sonra da farklı bir şey çıkmayacaktır.

Aydınlığımız TC Parlamentosunun kendini "Türk ve Kürtlerin ortak meclisi"ni "ortak ulusal iradenin tecelli yeri" olarak sunma manevralarına da artık prim vermemelidir. Türk sömürgeci burjuva partilerinin ve parlamentonun bizim açımızdan hiçbir meşruiyeti yoktur.

Değerli arkadaşlar;

Bugün önümüzde duran en önemli görev, ulusal ve toplumsal kurtuluş için yetenek ve enerjilerimizi birleştirmek, yoğunlaştırmaktır. Ve yine en çok ihtiyacı duyulan şey de KUKM içindeki kurumlaşmalardır. Hangi tür aktivite olursa olsun örgütlü ve kurumsal olmak durumundadırlar.

Bir diğer önemli olguda DEMOKRASİ'dir.

Özü itibarıyla demokrasi mücadelesi veren düzeylerin kendileri de demokratik olmak durumundadırlar. Çünkü ulusal kurtuluş mücadelemizin muhtevası da demokratiktir. Kürdistan sınıflı bir toplumdur ve çok değişik sınıflar ve tabakaların politik kurumları ve temsilcileri bulunması normaldir. Hatta

aynı sınıf adına değişik programlara sahip birçok politik örgütün varolması da doğaldır. Bu nedenle "Tek şef, Tek Parti" olgusu değil, ulusal kurtuluş zeminindeki tüm örgüt ve kurumların kendi kimlik ve renklerini de taşıdıkları ama mutlaka ortak düzeylerin de örgütlendiği DEMOKRATİK BİRLİKLERE ihtiyaç vardır.

Bugün bu bağlamda Kürt ulusunun ihtiyaç duyduğu en önemli şey, uluslararası politikada bütün parçalardaki mücadele örgütlerinin temsil edildikleri, Kürt ulusunu bütünüyle temsil yeteneğine sahip ortak bir örgüt yapısı ile çıkabilmektir. Her parçadaki ulusal kurtuluş örgütleri artık, sömürgeci devletlerle değil, kendi ulusal güçleri ile uzlaşma aramak, bir birinin desteğini sağlamak zorundadırlar.

Kürdistan'ın bugünkü statüsünün en önemli nedenlerinden biri onun bölünmüşlüğüdür. O halde ulusal kurtuluşun en büyük anahtarı da bütün Kürtlerin birlik olması, ULUSAL DEMOKRATİK BİRLİĞİN sağlanmasıdır. Ulusumuzun bütün iç dinamiklerini ve güçlerini birleştirmek ve dünya kamuoyu önüne demokratik bir birlikle çıkmalıyız.

Değerli arkadaşlar;

Özgürlük ve bağımsızlık, yüzyıllardır ezilen ve sömürülen, dünyanın son sömürge toplumlarından biri olan Kürt ulusunun hakkıdır. Bunu istemek ve savunmak bizim için bir fedakarlık değil, bir görevdir. Biz başkasına ait bir şeyi değil Kürt ulusuna ait olan bir şeyi ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIĞI talep ediyoruz.

Bugün bütün dünyada, en ideal gösterilen federasyonlar, otonomiler bile çözüldü-yor. Dünyanın neresinde bir ulusal topluluk varsa, federasyon veya otonomi değil, BAĞIM-SIZLIK sadece BAĞIMSIZLIK İSTİYORLAR.

Dünün, dağılırsa dünya yerinden oynar denilen SSCB, yerini onlarca bağımsız devlete bıraktı. Yugoslavya Federasyonu ayrıştı. Bu ulusların daha önce de belli ulusal hakları kurumları ve yasal statüleri vardı.

Bugün artık bütün ulusal sorunların çözümü evrensel anlamda bağımsızlık düzle-mine oturmuş bulunmaktadır.

Nasıl bir çok ulusun bağımsızlığını kazanmasıyla yer yerinden oynamadıysa, daha güne kadar kimyasal bombalarla imha edilen, oradan oraya sürülen, onuru hacedilmiş bir ulusun bağımsızlığı ile dünyanın yerinden oynayacağını kim iddia edebilir

SSCB gibi süper bir güç dağıldığında dünya nasıl yıkılmadıysa, Kürt ulusunun da BAĞIMSIZ KÜRDİSTAN'a kavuşmasıyla dünya yıkılmaz.

Bağımsız-Birleşik ve Demokratik bir Kürdistan, bugün bütün kamuoyu önünde ve Kürt ulusunun iç dinamikleri açısından her zamankinden daha çok geçerliliğe, meşruiyet zeminine sahiptir. Öncelikle aydınlarımız ve politik önderlikler, kafalarındaki "biz, özgürlük ve bağımsızlığı elde edemeyiz. Hele şunlarla bir yetenelim de" mantığından çıkmak zorundadırlar.

ULUSAL KURTULUŞ PROBLEMATİĞİ ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIKLA ÇÖZÜLÜR.

23.2.1992-İstanbul

(KOMAL Yayınları Genel Yönetmeni Recep Maraşlı tarafından, Kürt Hak ve Özgürlükler Komitesinin düzenlediği 23.2.1992 tarihli toplantıya sunulan metin)

tiğini, isim nedeniyle Vakfın kuruluşuna izin verilmemesi halinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru-lacağını belirtti-yorlardı. Toplantıya getirilen

uygun gözükiyordu. Anti-sömürgeci kesim ise Vakfın amaç maddesinin, Şubat toplantısında alınan kararlara ve sonuç bildirgesine uygun bir tarzda hazırlanıp, "anti-sömürgeci bir anlayış ve ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesinin temel alınacağı" hususunun bu maddeye eklenmesi gerektiği üzerinde ısrarla duruyor, isimle birlikte bu ilkelerin de meşruiyetinin savunulmasının zorunlu olduğunu belirtiyorlardı. Bu talebin, reformist ke-simlerin oyuyla red-dilmesi üzerine anti-sömürgeciler, oluşumdan çekildiklerini bildirip toplantıyı terketmeye kalkışınca, yeniden tartışma açılıyor ve Deng çevresinin ısrarlı itirazlarına rağmen öneri bu kez kabul görüyordu.

Aslında önerinin ikinci kez yapılan oylamada

istemeden de olsa kabul edilmesinin asıl nedeni, bu ilkelerin reddedilmesinin tarihi sorumluluğunu o anda göğüsleyememenin verdiği sıkıntı olsa gerek. Esasında, mevcut yasalite içinde, isminde "Kürt" kelimesi geçen bir vakfın kurulmasının mümkün olmadığı bilini-yor ve mevcut "yasalite" dışında maddi bir gerçeklik olan bu olgunun meşruluğundan hareket ediliyordu. Bu bakımdan, "anti-sömürgeci ilke" ile "kendi kaderini tayin hakkı"nın meşruluğunun da aynı ölçüde savunulması gerekiyordu. Ancak, TC'nin, "Y"DD'nin öngördüğü çerçeveler içinde bir "açılım" yapabileceği beklentisi içinde olan ve duruşlarını bu rasyonellere uydurmaya çalışan reformist kesimler için "anti-sömürgeci ilke" ile "ulusların kendi kaderini tayin hakkı"nın legal düzeylerde açıkça savunulması, TC'ye karşı giriştikleri "imaj yenileme" yarışında ciddi bir engel olarak karşılına çıkı-yordu. Bunlardan vazgeçtiklerini açıkça ilan etme cesaretini de, Kürdistan'ın mevcut yapısı ve Kürt kitlelerinin niteliği itibarıyla böyle bir durumun kendilerini marjinalleştirip, radikal çevrelerin daha da

güçlenmelerine yol açacak olması itibarıyla gösteremiyorlardı.

Sonuçta, kendilerini "iki arada, bir derede" bırakan bu durumdan, şimdilik kendileri için en az "risk" taşıyan bir durumu tercih ederek sınırlı daha gerçekçi buluyor ve istemeden de olsa bu ilkelerin amaç maddesinde yer almasına rıza gösteriyorlardı. Fakat, resmi devlet makamlarının bu maddeye itiraz etmesi halinde derhal kaldıracaklarını belirtmeyi de ihmal etmiyorlardı.

Kuruluş toplantısının bir başka ilginç yanı da, toplantıya katılmaya dahi gerek görmeyen Ş. Elçi'nin geçici yönetim kuruluna seçtirilerek başkanlığa getirilmesi operasyonuydu. Toplantı sırasında, Elçi ile telefonla görüşüldüğü, kendisine "görev verilmesi halinde kabul edeceği" belirtiliyordu. Toplantı sonrası, yönetim kurulundan bir heyet Elçi ile görüşmeye gönderiliyor ve Vakıf başkanlığı kendisine veriliyordu. Böylece, uzun süre köşesinden çıkmayan, HEP'in kuruluşu aşamasında bir ara ortaya çıkan, ancak beklentileri gerçekleşmeyince geri çekilen Ş. Elçi, bu kez önceden ortaya çıkıp

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler..

ÜMİT FIRAT

Ulusal demokratik mücadelede legal demokratik mücadeleye ilişkin düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Benim gerek siyasi, gerekse kültürel tüm alanlara ilişkin anlayışım legaldir. Ben sadece devletlerin çizdiği legal çerçevede, legal sınırlarda düşünmüyorum. Bu yer-altında bir hareket olmamalıdır. Yasaların ve statükonun bir takım yasaklarıyla, engelleriyle karşılaşılabilir. Yasalar size bir takım insani haklarınızı kullanmamanız yönünde engeller koyabilir. Ama buna karşı yasalarla çatışarak, zorlayarak bir mücadele verilebilir. İnsani ve temel hakların kullanılmasına yönelik bir takım yasaklar olmasına rağmen, kullanılmasının meşruiyeti olduğu için yasaların sınıflaması bir engel değil. Bu yönüyle Kürtlerin kendi hakları ve özgürlüğü için mücadele etmeleri de meşru bir hak. Kürtlerin bu haklarını kullanmaları meşru olduğuna göre, Kürtlerin de legalleşmesi gerekir. Eğer benim en temel ve vazgeçilmez bazı hakların engelleniyorsa, benim mutlaka legale çıkmam gerekir. Legal mücadeleyi Kürtlerin temel bir mücadele biçimi olarak değerlendiriyorum. Her ne kadar yasalar bir Kürt partisinin kurulmasını engelliyorsa da, bu zorlanabilir, zorlanmalıdır da. Ben bundan 4-5 yıl önce Kürtlerin bir Kürt partisi kurmalarının gerektiğini çeşitli toplantılarda belirtiyordum. Bir Kürt Demokrat Partisi kurulabilir. Başka Kürt partileri de kurulabilir. Bu durumda da Anayasa Mahkemesi bizi yargılasın. Çünkü partiler kanununa göre suçtur bu. Ve bu suçu biz işleyelim. Bu "suç" değildir. Bu sadece TC yasalarına göre "suç"lu olmamız anlamına gelir. Çünkü evrensel ve kabul gören insani bir hakkımızı kullanmaktayızdır. Ancak biz bunu gerçekleştiremedik. Daha sonra biz HEP öncesi bir çalışmada bulduk. Bizim umudumuz vardı. Kürtlerin ve Türklerin aydınlarından oluşan o günün kon-

jöktüründe ortamı yakalayan bir parti kurabilirdik. Ancak bu oluşum hareketi maalesef HEP'le sonuçlandı. HEP de bugün onun devamı olan partiler gibi marjinal kaldı. geniş bir kitleye hitap edemedi. Miltanlarıyla sınırlı kaldı, kitlelerle bağ kuramadı. Ulusal mücadele açısından bu hareketlerle bu süreci bir yere taşıyamadık. Kürtler Türklerle partileşmek istediler. Ancak bunu başaramadılar. Ancak bu durumdan dolayı Kürtlerin Türklerle ortak bir parti kurma fikrinden vazgeçmeleri anlamına gelmez. Bugün Türkiye Kürtleri diğer ülkelerde yaşayan ya da yaşamak zorunda kalan Kürtlerden daha farklı bir noktaya geldi. İster isteyelim, ister istemeyelim, bugün Kürtler bir realitedir ve Türkiye'nin bir çok iline dağılmış durumdadır. Bir Kürt partisinin de açmazı burada. Kürtlerin toplu olarak bu metropollerde yaşamasından dolayı belki bir Muş'ta, bir Diyarbakır'da oy alır, ancak bir Kastamonu'da ne yapacak. Nitekim legal bir parti seçimlere de girecek. Bu sorunlar karşısında zorlanacaktır. Örneğin 92 yerel seçimlerinde HEP İstanbul'da İncirli'de, Bahçelievler'de adaylar gösterdi. Ancak % 15 oranında oy aldı. Ancak aynı HEP bir gece düzenlese, bu geceye 3-5 bin kişiyi toplar. Ancak sandıktan böyle bir sonuç çıkması bir açmazı göstermektedir. Kürt partisinin açmazı budur. Ben bütün Türkiye'yi kapsayan, sınıfsal olmayan, yalnızca Kürtlerin insani hakları temelinde mücadele eden, bir partinin büyük şans sahibi olacağına inanıyorum. Böyle bir partinin ise Kürtlerin insani hakları önünde engel teşkil eden yasaları aşmaya çabalamalıdır. Kürtler kendisi için uygun olmayan projelere girmemelidir. Düzen dışı derken marjinal kalmak değil, statükoyu aşmak isteyen, daha modern hareketler geliştirebilir. Cem Boyner ve Yeni Demokrasi Hareketi bunlardan biridir. Bugüne kadar yaptığı açıklamalarda, düşüncelerinde Kürtlerle ilgili aykırı gelen herhangi bir şey söylemedi. Tabii yasalara aykırı bir şey de söylemedi. Ancak bir askeri darbenin de muhtemel bir sonucu olabilir. Bence bir Kürt partisinden çok bu tür partiler bir soluk alabilir ve belli şeyler yaratabilirler.

Kürtler geçmiş 3 yıllık legal demokratik mücadelelerden sonra bu dönem farklı bir yapıya sahip. Bu dönemde farklı parti oluşumları gündemde. Siz bu farklılaşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu çalışmalar içinde yer alan gruplara bakış açınız nedir? Siz de bu çalışmalardan birinde yer alıyormusunuz. Yer almıyorsanız bile herhangi bir düşüncüyü kendinize yakın hissediyor musunuz?

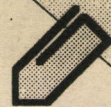
Ben legal mücadeleyi 960'lı yıllardan beri savunuyorum. Bizim bu dönemlerde TIP içerisinde Doğu'lular olarak resmen bir grubumuz vardı. Biz her noktada bir TIP içindeyssek de, neredeyse ayrı bir siyasi parti olarak çalışıyorduk. Bir başka da DDKO legal alanda siyasi bir merkezdir. Yasal kurallara göre kurulmamıza rağmen bunla sınırlı faaliyetimiz yoktu. DDKO, Cumhuriyet döneminden sonra kurulan ilk legal Kürt kurumudur. Türkiye'li Kürt siyasi tarihinde bir dönüm noktasıdır. Ondan sonra DDKO, Ask-Der gibi dernekleşmeler oldu. Bunlar aynı zamanda bir siyasal güçlerdi. 12 Eylül sonrasında da SHP'nin Paris Kürt Konferansı'na giden arkadaşlarımızı ihraç etmesiyle gündeme geldi. Ancak biz bu ihraçtan önce de bazı arkadaşlarla birlikte legal bir parti kurmaya yönelik bir takım faaliyetlerimiz vardı. Ancak HEP oluştu. Geçen yıldan itibaren Azadi çevresinin bir parti çalışması vardı. Ancak bir ateşkes yaşandı ve bu dönemde PKK'yle bir protokoller oldu. Bunun ardından, ayrı bir partiye ihtiyaç bırakmadan DEP kuruldu. DEP'in kuruluş toplantısında ben de vardım. Birçok siyasi çevreden, hemen hemen tamamı bulunuyordu. O dönemde Şerafettin Elçi ayrıldı ve diğerleri kaldılar. Ancak DEP başarılı mıdır, başarılı değil midir, bu hala ortada değil. Çünkü yeni bir partileşme oldu. Ancak DEP'in başarılı olduğunu söyleyemem. Bugün de geline nokta şu: Kürtler bir vakıf kurarken de içine düştükleri bir hatadır bu, siyasette bazı demokratik, kültürel kavramlar birbiriyle biraz fazla iç içe geçmiştir. Bir kürdün kendi diliyle konuşması siyasal bir eylemdir. Bir Kürtçe kaset yapması kültürel

ismini yıpratmak yerine, "eşeği sağlam kazığa bağlama" yolunu tercih ediyor ve "yoğun ısrarlara dayanamamış" olarak en sonunda ortaya çıkıyordu.

Vakfın geçici organlarının belirlendiği ve resmi başvurunun yapıldığı dönemde, Kürdistan'ın genelinde "hak ve özgürlükler"e yönelik saldırılar giderek şiddetleniyor, "faili

belli" cinayetler artarak sürüyordu. Ancak nedense Vakıf yönetiminden hiç bir ses duyulmuyordu. Gerekçe, her zamanki gibiydi. "Henüz resmen tüzel kişilik kazanmadığımız için Vakıf adına hiç bir açıklama yapamayız. Yaparsak cezai yaptırımlarla karşılaşırız ve Vakfın kuruluşuna izin verilmez !..." Kürt hak ve özgürlükleri adına yola çıkan Vakfın varlık

nedenleri neredeyse topyekün imha edilirken, "yasallaşma" adına iyice duyarsızlaşıyordu. Vakfın öncesinde, henüz "Soykırımı Önleme Komitesi" iken, meşru

DOSYA MEHİ

temellerde belli etkinlikler gösterilebilirken, şimdi ondan daha ileri bir adım olan Vakıf'ta, iyice geri bir konuma düşüyor, mali ve bürokratik sorunlar içinde kaybolunuyordu. Ne varki, "yasalite"ye uyma adına hiç bir şekilde etliye tuzluya karışılmazken, Vakıf adı kullanılarak Güney Kürdistan'a gidilmesinden, ünvanlar kullanılarak "zararsız" demeçler verilmesinden ve arada da geceler, yemekler düzenlenmesinden geri durulmuyordu. Yönetimde egemen olan anlayışın, düzen sınırlarını fazla zorlamadan Vakfı kendi "legalleşme"lerinin bir basamağı olarak kullanmak olduğu gözleniyordu.

- * Kürt Aydın İnsiyatifi
- * DEP Süreci ve Sonrası
- * Yeniden Legal Parti Arayışları

- PSK ve K. Burkay'ın Sunuluşu
- Legal Kürt Partisi ve TC'nin Programı
- Legalleşme Siyasetinin Ulusal Kurtuluş Güçleri Üzerindeki Etkileri

- * Legal Kürt Partisi KUKM'nin Neresinde Duruyor
- * Legalleşmeden Ehlileşmeye Giden Uzun İnce Yol

RÖPORTAJLAR

M. Ali EREN - Yılmaz ÇAMLİBEL
Hasan DENİZ - Reşit DELİ - İbrahim AKSOY
Selim SADAK - Sedat YURTTAŞ

GELECEK SAYIMIZDA

Legalleşme, Yasal Parti ve KÜRDİSTAN'DA LEGAL SİYASET ARAYIŞLARI

I. BÖLÜMÜN SONU

röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler.. röportajlar.. görüşler..

ve temel bir hakkı olmasına rağmen, bir siyasal eylemdir. Kendi haklarına kavuşmuş toplumlara için bunun hiçbir kıymeti belki yok, ama bunlar birbirine karıştırılıyor. Haklar ve Özgürlükler Vakfı dedik, çok insani bir kurumdu. Bunu teorize edenlerden biri de benim. Ama o vakıf içerisinde yer almadım. Çünkü, bu tip kurumları Kürt siyasal hareketlerinin bir koalisyonu gibi düşünmemek gerekir. Çünkü sonuçta bir yere gelip tıkanıyor. Siyasal hareketler arasında anlaşmazlıklar çıkıyor ve işi asil muhtevastından çıkarıyor. DEP de yine birçok siyasal çevrenin koalisyonundan oluşan bir yapıydı. Belki o dönem için bir zorunluluk olarak görülmüş olabilir. Ancak ben, tek ulusa tek parti, tek ulusa tek devlet gibi teorileri benimsemiyorum. Bu 1920'lerde vardı ve bizleri de geçmişte etkilemişti. Ancak bunlar Stanilist ve Hitler vari anlayışlardır. Tabii ki Kemalistler için de geçerlidir. Bunun altında milliyetçilik ve ırkçılık vardır. Kürtlerin de birçok partisi olmalıdır. Kürtlerin neyi eksik ki "Kürtleri bölmüş", bugüne kadar Kürtler 5 parti oldukları için bölünmediler. Kürtler için sorun örgütlenmemektir. Bütün Kürtlerin içindeki isteyen herkes parti kursun. Biz biraz da egemen Kemalizm ideolojisinin etkisiyle "bölünmeyelim, devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olalım" gibi bir anlayıştaki devlete problemliyiz. Ancak biz de bu anlayışa doğru gidiyoruz. Bu yanlış bir yönelimdir. Çok partili olunmalıdır. Çünkü DEP'te de yaşandı, tıkanıyorsunuz.

Peki, bu farklılık veya çok partililik aynı zamanda farklı programlara tekabül ediyor. Siz bu programlara nasıl bakıyorsunuz?

Bence kurulan partiler iktidarı hedefleyen partiler olmamalıdır. Kürtlerin bir takım insani ve demokratik temel haklarını, yani Kürtlerin ihtiyacı olan, ancak ellerinden alınmış tüm haklarını kullanabilecekleri bir ortam oluşturmayı hedeflemelidir. Ben Türkiye'de iktidar olmak isteyen bir Kürt partisi anlayışını düşünmüyorum. Kürtler Türkiye'de iktidara gelirse hangi Kürtler olarak iktidara gelir? Olsa olsa 'Devlet Kürdü' olarak herhalde. Bir sınıf veya bir ekonomik bütün ve kapsamlı bir bütün değil ki, nasıl iktidara gelsin. Bir takım Kürt siyasal hareketleri bir araya gelir, benim bildiğim bunun adı cephe olur. Parti denemez. Örneğin ben, Çekiç Güç'e oy vermeyen bir partiyi pek de manalı bulmam. Neden böyle aleyhte bir oy kullanıyorum ve Ecevit'in aynı duruma düşmüş oluyorum ki? "Kürtlerin ulusal egemenliğini bozuyormuş." Böyle bir devlet yok ki neyin egemenliğini bozuyor? Benim egemenliğimde olmayan, bana ait olmayan bir bölgede Nato veya başka ülkelerin egemenliği sarsılıyorsa bu beni ilgilendirmiyor. Anti-emperyalizm namına bize 1960'lı yıllarda soğuk savaş ideolojisi olarak verilen anlayışla, meclisteki birtakım milletvekilleri aleyhte oy verdiler. Ben bu tavıra katılmıyorsam, bu öyle az boz bir ayrılık değil. Aynı partide olmamayı gerektirecek bir ayrılıktır. Bu belki ufak bir göstergedir. Ancak temeldir de. Belki bir devletimiz olur veya olmaz, ancak ben geçmişteki gibi Türkiye istemiyorum. Tek parti, tek şefin egemen olduğu bir ülkede yaşamak istemem. Uluslararası güçler ve dengeler hesaba katılmadan bir takım afaki düşünce-lerle bir şeye evet veya hayır denmesini Kürtlük açısından faydalı bulmuyorum. Çekiç Güç bugün Kürtler için kısa vadede olumludur. Türklerin ve Saddam'ın saldırılarından bölgeyi korumaktadır. Azad'ın kendi kendi siyasal düşünceleri etrafında kurduğu parti olumludur. Benim onlarla herhangi siyasal ilişkim yok, ancak doğrusunu yapıyorlar. Kendilerini farklı çatı altında ifade etmesinler. Şerafettin Elçi'nin kuracağı partiye de ihtiyacı var Kürtlerin. Onun gibi düşünen Kürtler de vardır. Onları kendilerini ifade edemeyecekleri düzeylerde tutmak sakıncalıdır,

yasaklıktır. Bu gelişmeler Kürtler açısından olumludur. Ancak ben Hasan Deniz'in belirttiği gibi bir Kürt Özal'ı aramıyorum. Kürtler Türkiye'nin o gün içine düştüğü tarzda bir bunalımı yaşamıyor ki, Özal gibi birine ihtiyaç duysun. Kürtler acımasız bir rekabet içerisinde girmemelidir. Bask'da, Korsika'da taban tabana zıt ancak birlikte hareket eden partiler vardı. Ancak ortak çıkarları savunarak birşeyler yapabileceğimizi kavramalıyız. Bir İsrail'de, Filistin'de ve Hindistan'da olduğu gibi bir koalisyon halinde bir arada mücadele edebiliriz. Bu partiler birlikte uyum halinde çalışacaklardır. Sorunların tartışılmasından korkmamak gerekiyor. Çoğulcu-luğu kafaya sindirmek gerekiyor. Eğer bu sindirilemezse, kurulan ne olursa olsun yıkılır. Neyse, bu durum belli sorunlar getirir, ancak bu sorunlar da yaşanmalıdır. Ancak birgün mutlaka yaşanacaksa bugünden yaşanmalıdır. Kaldığı hayatı bir tehdit değilse, ileride daha vahim boyutlarda yaşanması yerine şimdiden bu düzeyde sorunların yaşanması daha yararlıdır. Devlet dayatacaktır. Ancak buna rağmen bizim amacımız bu devletin yapısını değiştirmektir. Aynı bir devlet olabilir, ortak olabilir ancak her halükarda bu devlet bu sorunu çözecekse, bu haliyle çözemez Bu yüzden bu yapıyı değiştirmelidir. Biz illegalden legale çıktıkça devlet sıkışıyor. Devlet öyle bir devlet haline gelmiş ki, muhafızları hep yeraltında görmek istiyor. Devlet meşru zeminlerde gördükçe paniğe kapılıyor. Eskiden olduğu gibi işini bir çırpıda bitiremiyor. Çünkü legalsin, bu yüzden suikastler yapıyor. İlegale çekilmiş olsak çok rahat bir şekilde yargılar.

Siz siyasal çözüm deyince ne anlıyorsunuz?

Siyasal çözüm kavramı birçok kişi tarafından farklı bir biçimde kullanılıyor. Ben siyasal çözüm kavramını doğru bulmuyorum ve kullanmıyorum. Çünkü, devlet kurma hakkı bir siyasal çözümdür. Ancak kurulmasına izin vermemekte bir siyasal çözümdür. Eğer siyasal çözümden, var olan askeri çözümlün karşısında Kürtlerin haklarını kullanmalarının önündeki engellerin ortadan kaldırılmasını anlıyorsak ben buna tek başına siyasal çözüm demiyorum. Kürtler kimlik olarak, kültürel özgürlükler olarak özgürleşmelidir. Türkiye'de genel olarak Türkler ve Kürtler ortak bazı yasaklarla karşı karşıyadır. Ben siyasal çözüm yerine demokratik çözüm tabirini daha doğru görüyorum. Çünkü askeri çözüm de bir çözümdür, barışçıl çözüm de bir çözümdür.

Güney Kürdistan'daki durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Güney Kürdistan'da kazanılan bir ortam, çevre devletlerin olaganüstü bir çaba içerisinde altı oyularak, kendi içinde çatışmalar kıskırtılarak yıkılmaya çalışılıyor. Kürtlerin tarihlerinde yakaladıkları, diğer devletlere rağmen kurdukları bu devleti yıkmaya çalışıyorlar. Bunda da önemli başarılar sağladılar.

TC'nin son hareketini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu bir işgal operasyonu mudur?

Bunu bir işgal operasyonu olarak görmüyorum. Keşke Türk devleti eski Musul vilayetini sınırları içine dahil etseydi. Ben bundan memnun olurum. Eğer bugün Musul bizde olsaydı, bugün İspanya'nın Bask'ına dönüşebiliriz. Bugün yeraltı, yerüstü zenginliklerimiz sömürülüyor gibi şeyler söyleniyor. Öyle abartılacak bir şeyimiz yok. TC Musul'u kendi sınırları içerisindeki Kürt sorununu çözmek için gözden çıkarmıştır. Çünkü oradaki Kürtleri de sınırları içerisine alıp, onlara da siz Türksünüz diyemeyeceklerdi.

**KÜRT KÜLTÜR AYDINLANMASININ İLK
ADIMLARINDAN BİRİ:**

*Navenda Çand û Pîşe
Sanat ve Kültür Merkezi*

ÇAPYÇ
KÜLTÜR-SANAT MERKEZİ

Yaklaşık bir buçuk yıl önce İzmir'de bir grup Kürdistanlı yurtseverin, ulusal kimliğe hayatîyet veren ulusal değerlerin yaşatmak ve ırkçı-şoven politikalar ile asimilasyon gibi sömürgeci uygulamalara karşı kültürel cephede bir direniş mevzisi oluşturmak amacıyla bir araya gelişleri, bir kültür-sanat kurumu oluşturma fikrini doğurdu. Kürtlerin kültür-sanat değerlerini gün ışığına çıkararak ulusun hizmetine sunmak ve Kürt aydınlarının kendilerini ifade edebilecekleri bir mevzi yaratmak amacıyla yaklaşık 6 ay süren hazırlık çalışmaları, bir program taslağında somutlaştı. Program taslağına ulaşıldığı aşama, aynı zamanda kurumun alt yapısının da olduğu aşamaydı. İşte bu aşamadan itibaren eldeki program taslağıyla İzmir'deki yurtsever çevrelere, Kürt aydınlarına gidildi. Program taslağı sunularak eleştiri ve önerileri alındı. Ortak bir program etrafında, ortak bir ulusal duruş yakalanmaya çalışıldı. İzmir'de bu alanda ilk girişim olmanın getirdiği "böyle bir kurumun yaratılmayacağı", "bu işin kapasite olarak da cesaret işi olduğu", "filan kurumun icazetinin alınıp alınmadığı" gibi endişelerden dolayı diğer yurtsever çevreleri bu çabaya katmak mümkün olmadı. Böyle bir çaba olumlanmakla birlikte yukarıda sıralanan kaygılardan dolayı esas olarak "bekle-gör" yönünde bir tavir takınmalarına yol açıyordu.

Bütün dezavantajlara rağmen çalışmalarını hızlandırarak yürüten girişim komitesi, sonuçta faaliyetlerini somutlaştırma aşamasına geldiler. ARYA 19.09.1993 günü İzmir'de demokratik kitle örgütlerinin panolarında ve gazete ilanlarında

adını duyurdu. "Topyekun savaşa karşı topyekun direnişin Kültür-Sanat ayağını oluşturmak için" kurulduğu belirtilen ARYA bu çarpıcı ilanlardan sonra İzmir'de görkemli sayılacak bir açılış yaptı. Demokratik Kitle örgütleri temsilcilerinden, Kadifekale'den gelen Kürt kadınlara, Akıncılar mahallesinin inşaat işçilerinden, Karabağlardaki midyecilere kadar coşkulu bir izleyici kitlesinin katıldığı açılışta kurumun program hedefleri anlatıldı.

ARYA kurucuları kültür-sanat politikasının genel siyasal mücadeleden bağımsız olmaya çağından hareketle, Kürt ulusuna karşı sürdürülen topyekun imha savaşına karşı topyekun direniş cephesinin ayaklarından biri olan kültür-sanat mevzisini inşaa etmek amacıyla böyle bir kurum yaratmak istediklerini belirtiyorlardı.

Kürdistan'a yönelik sömürge savaşının tımandırıldığı son on yıldan bu yana bir muhacir hapisanesi haline gelen Türkiye'de böyle bir kurumun yaratılmış olmasının getirdiği esaslı zorluklar vardı. Bir taraftan sömürgeci zor, diğer taraftan sömürgeci metropollerde egemen kültürün kuşatması altında açılıyor olmanın getirdiği dezavantajlar zorlu ve kararlı bir mücadeleyi gerekli kılıyordu. Ulusal değerlerin korunup güçlendirildiği ülke toprağından uzak olmanın getirdiği dezavantaj, aynı zamanda sömürgeci metropollere yönelik faaliyetlerin önemini de artırıyordu. Çünkü Kürdistan'ı insansızlaştırmaya uyarlı geçertme politikası, ülkesiyle kan bağıları kesilmiş olan Kürdistanlıların dilsiz ve kimliksiz bırakılarak egemen ulus kültürü içinde

eritilmesine uyarlıydı. İşte bu noktada metropollerdeki Kürdistanlıların ülkesine ve ulusuna karşı görev bilincinin geliştirilmesinde önemli bir adımı oluşturan ulusal kimliği tanımlayan değerleri yaşatmak görevi zorunlu olarak ön plana çıkıyordu. Fakat ARYA kendisini bir muhacir kurumu olarak nitelendirmiyordu. Sömürgeci uygulamaların dayattığı bu zorunluluk sonucu metropolde örgütlenmiş olmak kurumun yüzünü ülkesine dönmeye engel değildi. Aksine kurumun asli işlevlerini yerine getirmesi için ülkeden beslenmesi ve ülkeye dönük etkinliklerde bulunması gerekiyordu.

ARYA, "savaşın kültürel cephesinin, AĞIK sözleşmesi kapsamında ulus gerçeğinin reddi ve üniter devlet yapısı içinde azınlık olarak kabul edilen Kürtlere bazı kültürel "hak"ların verilmesi gibi manevraları da kapsadığını" belirterek, dikkatleri, gerçekte bu "hak"ların ne anlama geldiğine çekiyordu:

"Kuşkusuz bu "hak"lar devletin denetim ve icazeti altında olacağından sonuç itibarıyla devletin çıkarlarına göre biçimlenecek ve sömürgeci tahakkümün şüresi amacına hizmet edecektir. Ülkemizde sömürgeci devletin askeri, mali, idare vd. kurumları korunurken kültürel "hak"lar; bu yapının korunması ve pekiştirilmesi amacıyla uyarlı olacaktır. Çünkü özgürlük ve bağımsızlığa tekabül etmeyen, bu uğurdaki mücadelede manivella işlevi görmeyen bir "hak", köleliğin yeni biçimleri altında devam ettirilmesinden öteye bir anlam ifade etmez..."

Kendi kuruluş amaçlarından birinin de kültürel

mücadeleyi bağımsızlık mücadelesinden kopartacak manevraları teşhir etmek ve boşa çıkaracak siyasetleri oluşturmak olarak ifade eden ARYA "bir ulusun kültürü, sağlıklı olarak ancak kendi ülkesinin özgür koşullarında yeşerebilir. Köle bir ulusun özgür bir dili, özgür kültürü olamaz. Kürt ulusunun köle diline, köle kültürüne ihtiyacı yoktur." diyor.

ARYA, Ulusal kimliğin temel yapı taşlarından biri olan dilin önemini yeterince kavranmadığını, ulusalcı güçlerin ulusal özellikleri taşıma konusunda yetersiz olduklarını, örneğin halen egemen ulusun diliyle düşünülüp yazıldığına işaret ediyor. Ulusal demokratik mücadele içinde kültürel faaliyetlerin yalnız kavrayışlar yüzünden ihmal edildiğini belirten ARYA, Kürdistanlı güçlerin ulusal demokratik mücadelenin zayıf kalan bu ayağını mutlaka tesis ve teçhiz etmeleri gerektiğinin önemini vurguluyor.

ARYA'nın İzmir'de ilk örnek olması, kurucularının deneyime sahip olmaması faaliyet konusunda bazı tereddütler yaratsada Kürt insanının yaratıcılığı ve devrimci mücadele azmi, kurumun kısa zamanda kitleselleşmesini sağladı. Kürt aydınları başta çekingen davranmalarına, üç-beş Kürt devrimcisinin bu çabasına anlam verememelerine rağmen süreç içinde kuruma omuz verdiler. ARYA iki ay gibi bir sürede yüzü aşkın üyeye ulaştı. Her hafta etkinlikler düzenledi. Her etkinlik kurumun Kürdistanlılarla bütünleşmesi ve Kürdistanlıların kuruma sahip çıkması sonucunu doğrudu.

Arya üyelerinin mesleki ve akademik bileşeni ise ilginçti. Çünkü bu tür faaliyetler genellikle birer öğrenci derneği görüntüsü arz ediyordu. Kültür ve Sanat faaliyeti daha çok entelektüel bir faaliyet olarak algılanıyor ve asgari bir entelektüel birikime sahip olan kesimler için çekici olabiliyordu. Oysa ARYA üyeleri içinde öğrenciler küçük bir azınlığı oluştururken, ev kadınları, serbest meslek sahipleri, esnaflar, öğretmenler, boya-sıva gibi mevsimlik işlerde çalışanlar, midyeciler, ayakkabı tamircileri çoğunluğu teşkil ediyorlardı.

ARYA geçen süreç içinde hızla kurumlaştı. Çeşitli konularda komisyonlar ve birimler oluşturdu. Müzik, halk oyunları, resim, plastik sanatlar, dil ve tarih çalışmaları vb. gibi. Sadece tarih komisyonu içinde 8 alt birime ulaştı.

Ulusal Kurtuluş mücadelesi aynı zamanda bir ulusun kendini yeniden yaratma mücadelesidir. Kendini yeniden yaratma eylemi ise bireyin özgürleşmesi, geleceğin özgür insanının yaratılması eylemine şimdiden başlamak demektir. Ulusun kendi tarihini yazmaya başlaması ancak, ulusun her bireyinin geleneksel kalıpları kırarak mücadelenin aktif bir ögesi, tarihin yapıcısı olması bilinci ve eylemiyle mümkündür. Bu salt siyasal bir organizasyonun fonksiyonu değil, aynı zamanda sömürgeci tahribata karşı ulusal değerleri koruma amacına uyarlı dolayısıyla bire bir siyasal olmakla birlikte, siyasal eylemin içinde biçimlenen bir faaliyetin de temel fonksiyonudur. Bu anlamda bu tür değerlerin yaşatıldığı kurumlarda üyeler süreç içinde birer yaratıcıya dönüşebiliyorsa, geleceğin özgür toplumunun da nüveleri oluşuyor demektir.

ARYA örneği bu açıdan önemlidir. ARYA'nın 8

tarih biriminde görev alan kişilere bakıldığında oldukça ilginç bir tablo ile karşılaşırız. Kundura tamircileri, midyeciler, tezgahlarlar, ev kadınları, öğretmenler, inşaat işçileri kendi tarihlerini araştırıyorlar. Bu birimler salt bir tarihi araştırmıyorlar. Aynı zamanda sıradan ile seçkin arasındaki çelişkinin ortadan kaldırılması anlamında geleceğin özgür toplumunun tarihini yazıyorlar; devrimcilerin "kitlelerden kitlelere" şiarının ulusal Kurtuluş mücadelesi içinde hayat bulmasının en güzel örneğini sergiliyorlar.

ARYA üyelerinin salt hobi edinmek ya da boş zaman değerlendirmek için kuruma gelmedikleri üyelerin ailelerinin tepkilerinden ortaya çıkıyor. Örneğin bir kaç üyenin faaliyetlere düzenli gelmemesi karşısında aile baskısı olabileceğini düşünen arkadaşları aileleri ziyaret ettiklerinde ilginç bir tepkiyle karşılaşılıyorlar. Aileler "biz çocuklarımızı salt oyun öğretilsin ya da türkü söylesin diye göndermiyoruz. Bir Kürt kurumu olduğu için tarihini, kültürünü öğretilsin, değerlerine sahip çıksın" diye gönderiyoruz, bunlar olmazsa çocuklarımızın ARYA'ya gitmesinin bir anlamı yok." diyorlar.

"Ulusal Kurtuluş mücadelesi aynı zamanda bir ulusun kendini yeniden yaratma mücadelesidir. Kendini yeniden yaratma eylemi ise bireyin özgürleşmesi, geleceğin özgür insanının yaratılması eylemine şimdiden başlamak demektir."

Arya'nın faaliyete geçmesiyle birlikte, bu kurumla ilgili aydınlar ve siyasal çevreler arasında yoğun bir tartışma da başlatıldı. Henüz açılışı dahi yapılmadan, üzerinde en fazla tartışılan Kürt kurumlardan biri olma ünvanı belki de bu kuruma ait olsa gerek.

Kuşkusuz aydınlar ve siyasal çevreler arasında bir Kürt kurumu üzerinde tartışmaların olması bu kurum'a olan ilgiye işaret etmesi bakımından genelde bir olumluluk olarak değerlendirilebilir. Ne var ki tartışmaların içeriğine bakıldığında geliştirici ve bilimsel eleştirilerin oldukça az olduğu, henüz kurulmakta olan körpe bir kurumun geliştirilmesi ve yaşatılmasından çok, ARYA oluşumunun kırılmasına yönelik bir karalama kampanyası biçiminde sürdürüldüğü görülmüştü. Ulusal birlik konusunda sergilenen dar grupçu tavır, üzerinde en kolay mutabakat sağlanabilecek bir alan olan kültürel mücadele alanında da aynen yaşanıyor. "Kaybolmakta olan kültür mirasımızın ortaya çıkarılması, yaşatılması ve geliştirilmesi" gibi Kürtlerin şiddetle ihtiyaç duyduğu bir görevi kendine amaç edinmiş bir oluşumun kurumlaşma çabaları grupsal ve kişisel çıkarlar uğruna dedikodu ve karalama furası ile sorumsuzca dinamitleniyordu.

ARYA İzmir'de bir taraftan faili belli telefonlarla tehdit edilerek etkisizleştirilmeye çalışılırken,

diğer taraftan -ne yazık ki- tarihi kendisiyle başlatan, benmerkezci anlayışla mücadele etmek zorunda kaldı. Bu anlayış ARYA'nın hazırlanacak protokolle ortak kuruma gitme önerisini "biz protokollerini devletlerle yaparız" böhürlemesiyle yanıt veriyordu. Ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde ulusal Kültür-Sanat kurumlarına yaratmayı hedeflemiş benzer kurumlar ortak duruş göstermek noktasında bir araya gelecekelere, birbirleriyle mücadele ediyorlar. İşte ARYA bu rekabetçi anlayışın başlattığı bütün karalamalara karşın giderek güç kazandı.

İzmir'deki etkinliklerin yanısıra Kürdistanlı değerleri mazlum Kürt ulusunun dostlarına tanıtmayı, onlarla dayanışmayı programlayan ARYA Avrupa'da da bir dizi etkinliğe katıldı. Son olarak Yunanistan'da Pontusların festivaline katılan ARYA dakikalarca ayakta alkışlandı. Kürt halk oyunları ve Kürt müziği karşısında gözyaşlarını tutamayan, Kürdisan bayrağını öperek kabul eden yaşlı Pontusların gözyaşlarıyla, doyuya sarılmalar ile dile getirdikleri duygular her iki ulusun dayanışmasının en güzel örneği olsa gerek... Yerinden edilmiş Pontusluların, bugün aynı akıbetle karşışarıya olan Kürtlerle kucaklaşması, salt ortak bir kaderi paylaşıyor olmaları değil, Kürt ulusunun karşışarıya olduğu bu kaderi dayanışmayla bozmaya yönelik ortak bir duruşun ifadesidir...

Kürdistan Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Mücadelesinin mevzilerinden biri olarak kültür-sanat kurumları, sömürgeci politika ve uygulamaların Kürt ulusunun bünyesinde yarattığı moral tahribatların barajlanması ve boşa çıkarılması, bu sistemin ve onun insan kişiliğinde yarattığı kirlenmişliğin önlenmesi açısından hayati öneme sahiptirler. Sömürge ulusun Kültür-sanat kurumları kuşkusuz inkar ve talan edilen ulusal değerlere ve sömürgeciliği bir sistem olarak ortadan kaldıracak evrensel değerlere sahip çıktıkları oranda işlev görürler ve ulusal kurum olarak adlandırılırlar. Yoksa bir takım otantik/egzotik değerleri tanıtmak anlamındaki bir çaba, ölümleri iğnelemekten öteye bir anlam ifade etmez. Ki bu tür kurumların sömürgeciler tarafından da kurdukları biliniyor.

Program hedeflerini bu şekilde belirleyen ve program hedefleri doğrultusunda yetişmiş kadro, meteryal, finans gibi sorunlara rağmen yaklaşık 9 aydır faaliyet yürüten ARYA, bütün çevrelerce desteklenmesi, güçlendirilmesi ve sahiplenilmesi gereken bir mevzidir. Bu mevziyi teçhiz etmek hepimizin görevidir...

"ARYA, Ülkeye dönük kapsamlı bir programa sahiptir..."

■ Bir yıldır İzmir'de faaliyet gösteren
ARYA KÜLTÜR SANAT MERKEZİ
yöneticileri sorularımızı yanıtladılar.

Arya Kültür Merkezi nasıl bir ihtiyacın ürünü olarak doğdu?

Uluslararası sömürge olan ülkemiz çok yönlü imha ile karşı karşıyadır. Bu özgün konumundan dolayı özgün bazı politikaların da uygulama alanıdır. Bütün bir tarih boyunca katliam ve jenosidlerle kırılan Kürt ulusu fiziki varlığının yanısıra ulus olma özelliklerini belirleyen, moral ve kültürel değerlerinin kötürümleştirilmesine ve imhasına yönelik politikaların da hedefi olmuştur.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin Birinci ve İkinci Paylaşım Savaşları sırasında, birer birer siyasal bağımsızlıklarını elde ettikleri koşullarda, ülkemizin sömürgeleştirme süreci henüz tamamlanıyordu. Bu genç sömürge "Uygur Dünya"nın ve onun "Enternasyonel" kurumlarının gözü önünde, onları rızaları ve aktif katılımlarıyla sömürgeci ülkeler tarafından paylaşıldı. Çeşitli kölelik biçimlerinin binlerce yıllık tecrübelerinden çıkarılan dersler, sistemli ve programlı olarak Kürt halkının üzerinde denendi. Ulusal başkaldırıları jenosidlerle bastırıldı. Onbinlerce Kürt muhacirleştirildi. Kürt dili yasaklandı. Varlığı inkar edildi. Resmi tarihin yazımında "Kürt şahsiyet(siz)ler" kullanıldı. Türküleri türkçeleştirildi. Halk oyunları Türk Halk Oyunları olarak gösterildi. Ulusun kendini ifade etme olanağı olarak, edebiyat, kültür ve sanat alanları ulusa yasaklandı. Yasakların yanısıra ülkemizde asimilasyon politikasının önemli bir ayağı olan Yatılı Bölge Okulları açıldı.

Gelinen noktada devlet ekonomik ve siyasi zor yoluyla ülkemizi insansızlaştırmaya çalışmaktadır. Köyler ve ormanlar yakılıp yıkılmakta, şehir ve kasabalar bombalanmakta, ürünler ve diğer geçim kaynakları tahrip ve yağma edilmektedir. Yürütülen kirliliğin yanısıra ekonomik kısıp da ülkemizi çoraklaştırmaktadır. "Sınır" ticaretinin yasaklanması, kaynaklarının yağmalanarak sömürgeci metropollere transferine uyarlı ekonomik politikalar ve bunun sonucu istihdam alanı açmama yönündeki işsizlik politikası, sömürgeci tekeldeki istihdam olanağının para ve nüfus karşılığı satılması v.b. yöntemlerle Kürtlerin muhacirleşmesi sağlanmaktadır. İnsansızlaştırma politikası direnen güçleri ile Kürt halkı arasındaki kan bağı koparmak, kitlelerden yalıtılmak ve imha etmek, sömürgeci

ARYA İçin Ne Dediler.. ARYA İçin

Kaya MÜŞTAKHAN

Pêvajoya sazgehbûyîna neteweyî de bemameyên sazgehên çand û huner yên Kurdan bi tevî karmendiyên (fonksiyon) xwe ve bi dîtina we divê çawa bin?

Bi dîtina min, du aliye "sazgehbûyîna neteweyî" hene. Yek, di mercên (şertên) otonomî, federasyon an jî serxwebûyîne; yê di jî, di mercên (şertên) şerê rizgarîya neteweyî de. Di mercên otonomî, federasyon an serxwebûnê de, bemameyên sazgehên çand û huner, divê hemû dînamîkên ew mîletî bicivînin û bînin serhev. Di teştek neteweyî de bisurînin û bikemilînin. Yanî ew mîletî bi çand û hunera xwe ve bivejîne. Wekî Komara Mahabatê a sala 1946 û Kurdîstana Başûr ya îroyîn.

Di mercên şerê rizgarîya neteweyîde bename, fonksiyon, xebat, berpîrsiyarî û erk û watîniyên wan hîn girîngtir e. Lewra Dewletên serdest an dagîrker, bi hemû hêz û pesta xwe ve, dînamîkên ew mîletî parçe dike, çand û hunera wê dibişêve (asîmîle); zîmanê wî qedexe dike, nasnametîya neteweyî jî holê radike; hemû dewlemendiya wî talan dike ew mîletî bê dest, bê pê, bê bîr û bawer, bê dîrok, bê çand û bê huner dihêle; yan jî digihîne merteba mîletê Brotonî, Skoçî an Îrlandî. Di ev mercên dijwar de, di ev qonaxa hebûn û tunebûnê de, sazgehên çand û huner bi benameyên xwe ve divê bibin senger. Bi helperandinek giştî divê berxwe bide, rabe; adet û toreyên xwe, folklorê xwe, çand û hunera xwe, dîroka xwe bi taybetî jî, zîmanê xwe biparêz e. Lewra zîman, bîngêhebûna wî mîletî ye. Divê di pêvajoya sazgehbûyîna neteweyî de sazgehên çand û huner, ev herdu mercan jî, bihev re bimeşînin.

Peywendiyên rewşenbîrên Kurd û sazgehên çand û huner divê çawa be?

Divê berê mana rewşenbîrîyê were vekirin; rewşenbîrî çî ye û rewşenbîrî kî ye?

Em mana rewşenbîrî di çarçova Marksîzmê de difikirin. Rewşenbîr heke xwedî bîr û bawerîyek şoreşgîr be, bi teorî û pratîka zanîstî tevbigere, xwe guherînin û civak guherîne bike armanç; di şerê çînî de çihê xwe bigire, di têkoşîna rizgarîya neteweyî û civakî de rolekî pêşeng bilîze, **REWŞENBÎR E!**

Ew kesên mejiyê wan bi îdeolojîyek kevneperest tije ye; li pêş çînên serdest serî ditewînin, dardest û nokeerî îdeolojîya resmî nin; tîrsonek û bizdonek in, xwe di bin nasnametîyên cuda nişandîkin tahsîla wan, hebûna wan, berhemên wan çî dikin bila bibin ew qeşmer in, ne rewşenbîr in. Heke sazgehên Kurd yê çand û huner bi teorî û pratîka zanîstî bixebite, metod û teknîkên zanîstî bikar bînin, deriyên sazgehên bi dilsozî û demokratîkî jî rewşenbîrên Kurd re vekin bi her awayî alîkariya rewşenbîran bikin; bi îradeyek siyasî rewşenbîr girênedin, derfet û îmkân jî bona wan amede bikin, ew wext di nav rewşenbîr û sazgehên de peywendiyên xurt çêdibe. Rewşenbîr û sazgeh dibin sengerê bê hemta.

Di sengerê zanîstî û demokratîk de; bi hev girêdanek zexim û têkûz de, tu hêzên biyanî nikare ew sengerî zeft bike; serî li rewşenbîran bitewîne, sazgehên wî hilweşîne, çand û hunera wan bibişêve û ew gelî di nav rasyonelîmî imperyalîzmî de haş bikin û teslîm bigirin.

Zebatên Aryayê (qasî ku hûn dizanin) çawa dinexînin?

Bi rastî di dema damezirandina ARYAyê de hinek tîrsên min, hinek jî rexne û gazînen min hebûn. Min dixwest ku li Îzmîrê Navenda Çanda Kurdî, jî alî hemû rewşenbîran ve were danîn; Le mixabin ku daxwaza min ne hate çih. ARYA jî MKM jî bi qadroyên xwe ve navendên xwe damezirandin. Di pêvajoyek kurt de sedemên tîrs û rexneyên min jî holê rabû. Bi xebatek kolektîvî, bi rengê demokratîkî deriyên xwe jî gel re vekirin; panel, sohbet û konferans amede kirin; qomîsyonên xwe pêkanîn; destên şano, folklor û mûsîqayê danîn çûn Awrûpa. Çend pêşendeyên folklorî pêşkeş kirin û di medya Awrûpî de hatin pesinandin. Ez jî qomîsyona dîrokê gelek hêvîdarim. Lewra, berê hînî teknîk û metodên dîrokê yê zanîstî dibin. Ev jî bona me pêvajoyek nû ye. Dîroka me li ser bîngêhek zanîstî derdikeve holê. Divê qomîsyonên din jî bi tevî rewşenbîrî bixebite.

Raman, pêşniyar û daxwazên we ji Aryayê çî nin?

Arya divê peywendî û têkiliyên xwe hîn jî xurt bike. Çî Kurd çî Tirk, bi hemû sazgehên re dostaniyek germ deyne; bihevê benameyan çêbikin; li dijî hev nexebitin, biştgirî û alîkariya hev bikin û di pêvajoyek de jî hemû hêzên xwe bikin yek, jî bona armançek perest bixebitin. Di radyoyên herêmî de, di kovar û rojnameyan de dengên xwe bilînbikin. Bi taybetî tevî kutîpxanek ve navenda ARŞÎV û DOKUMANTASYONê amade bikin.

Di mijara amancan de li ser sazgehên Kurd yê çand û huner yê dişibin hev, hûn çî difikirin? Pêşniyarên we çî nin? Bîngêhebî re (pêv re) rawestî divê çî bin?

Di bersîva jorî de jî min hinek tişt gotibû; sazgehên Kurd yê çand û huner yê nêzîkî hev in, divê hemberî asîmîlasyona dagîrker, pest û zordariyê **ENÎKÎ (cephe)** avabikin. Berhemên kolektîvî biafirînin; bibin yek dest, bibin yek dev, yek hêz û yek bîr û bawer Rêya azadiyê jî damezirandina enîkî (cephe) **BERXWEDANA GIŞTÎ** derbaz dibe; nîgê wê ya herî girîng jî **ENÎYA (cephe) ÇAND û HUNER E!** □

ARYA İçin Ne Dediler... ARYA İçin

Veysel ÇAMLIBEL

metropollere pompaladıkları Kürt halkını ise siyasi ve ekonomik kısıp olarak hem ucuz iş gücü olarak kullanmak, hem de asimilasyon politikasıyla öğretmek amacına uyarlıdır. Bugün kuzeydeki nüfusumuzun yarısına yakın bir kısmı muhacir olarak sömürgeci metropollerde yaşamaktadır. Başka bir sömürgeci rastlanmayan bu özgün durum; yeni görevleri ve yeni mücadele yöntemlerini de gerekli kılmaktadır.

Sömürgeci metropollerde koloni halinde yaşayan muhacir Kürtler devletin çok yönlü asimilasyon politikasının hedefi durumundadır. Ezen ulus kültürüyle entegrasyonun sağlanması için televizyon başta olmak üzere basın, eğitim kurumları ve yerel yönetimler hummalı bir faaliyet içindedirler. Kürt muhacirler sömürgeci metropollerde hayatlarının her alanında siyasi zor ve kültürel dayatmanın baskısı altındadırlar. Her geçen gün ulusal değerlerine yabancılaşmaktadır. Kürt çocukları egemen kültürün kuşatması altında kendi dillerini unutmaktadırlar. Ulusumuza karşı bütün cephelerde topyekün imha savaşı yürütülmektedir. Savaş ulusal direniş dinamiklerini imha etmek ve mücadeleyi sömürgeci rasyonellere çekmeyi amaçlamaktadır.

Bundandır ki sağlam bir dil ve kültür politikasına sahip olmak ve bu politikanın ilke ve hedeflerini tespit etmek çok önemlidir. Çünkü bir ulusun kültürü sağlıklı olarak ancak ülkenin özgür koşullarında yeşerebilir. Köle bir ulusun özgür dili, özgür kültürü olamaz. Kürt ulusunun köle diline, köle kültürüne ihtiyacı yoktur. Bu nedenle böylesi manevralara karşı duyarlı olmak, ulusal demokratik kurumları, bu tür manevraları teşhir edecek ve boşa çıkaracak siyasetlere de sahip kılmak gerekmektedir.

Öte yandan özgürlük güçlerinin sömürgeci devletin kültür politikası karşısında yeterli duyarlılık ve kararlı bir duruş gösteremedikleri ve hatta bu alandaki çalışmalarını küçümsedikleri de bilinmektedir. Bu yöndeki örgütlenme ve kurumsallaşma çalışmalarının ise oldukça yeni ve henüz cenin aşamasında olduğu da bir gerçektir.

Sömürgeci kültür ve asimilasyon karşısında direnmek ulusal kimliğin önemli bir ayağını oluşturan Kürt kültürüne sahip çıkmakla mümkündür. Bunun başlıca yolu ise bu alanda kalıcı ulusal kurumlar yaratmak ve ulusal kültürel zenginliğini ortaya çıkarıp yaygınlaştıracak örgütlü çalışmalar yürütmektir. Kürtler hala sömürgeci devletin diliyle düşünmekte, konuşmaktadırlar. Özgürlük güçlerinin sırtına yüklenen yüzlerce yıllık asimilasyon politikasının bu ayıp kamburundan kurtulması gerekmektedir. Yine kültürel alandaki mücadelenin, diğer alandaki mücadelenin gerisine düştüğü, hatta yanlış kavrayış ve yetersizlikten dolayı düşürüldüğü de bilinmektedir. Ulusal hareketlerin kadroları ve Kürt aydınları arasında bu yanlış kavrayış oldukça yaygındır. Özgürlük güçlerinin Kürdistanî yönlerinin eksikliği bu gerçeğin bir ifadesidir.

Metropollerde yoğunlaşmış bulunan Kürt nüfusu ülkedeki gelişmelere çok büyük olanaklar sunacak bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle buradaki Kürt kitlelerinin ulusal kimliklerine kavuşturulması, ulusal değerlerle kuşanması ve bu nitelikleriyle gelişmelere katkıları böylece mümkündür.

Bunun için metropollerde ulusal değerlerin yayıcısı kültür, sanat, tarih, folklor gibi ulusal zenginlikleri gün ışığına çıkararak sahiplenilen, geliştiren ve ulusa mal eden Ulusal Demokratik Kurumların yaratılması son derece önemlidir. Ulusa karşı her cepheden topyekün imha savaşının yürütüldüğü

1) Halkımız; bölünmüş coğrafyası, kendi kendisiyle kavgalı tarihi ile zorlu ve zorunlu gecikmiş bir ulusallık yaşıyor. İş bölümü ve kurumsallaşma uluslaşmanın gereği olarak ortaya çıkıyor. Geleneksel, bölünmüş bir yapıdan yeni bir insan, yeni bir toplum doğuyor, yükseliyor. Varlığı inkar edilmiş, dili, edebiyatı, sanatı, tarihi, folkloru vb. gibi tüm değerleri baskı ve yasaklarla karanlıkta tutulmuş Kürt halkı için kültür-sanat mücadelesi, kurumsallaşması şüphesiz özel bir önem taşımaktadır.

Bir halkın kendinden başka bir şey olmaya zorlanması yaşayan kadim bir dil olan kürtçenin yazıya dökülüp zenginleşmesinin önlenmesi, asimile edilmeye çalışılması kabul edilir bir zorbalık değildir. Bir insanlık ayıbı ve suçudur.

Eğitime tabi tutulmuş çocuklar, gençler, meslek edinmiş insanlar; kendilerine yabancılaştırılarak, asimile edilerek ailelerinden, doğal çevrelerinden, halkından koparılmaya çalışılmıştır. Asimilasyonun tahrip ettiği kentleşen insanın, kırsal alanlardaki yaşamla bağlarının koparılmasına çalışılmıştır. Bu yolda önemli başarılar da kazanılmıştır. Ancak bugün ulaşılan düzeyi ile Kürt kimliği oldukça dinamik, gelişen, yükselen bir kimliktir. Kürt halkı; özgürlük-eşitlik özlem ve istekleri oldukça yoğun, geleceğe dair umutları yükselen bir halktır.

Kürt okumuş-yazmış, eğitim görmüş insanında köküne, özüne dönüş başlamıştır. Öz güvene, ana dile, tarih bilincine, evrensel hürmaniter değerlere yönelik başlamıştır. Bu yurtseverlik, halkseverlik adına, insanlık adına büyük bir uyanıştır, büyük bir başarıdır.

Kültür-sanat kurumlarının programı, işlevi ne olmalıdır?

1- Ana dilinden, doğal ikliminden koparılarak okuma-yazma, bilgilenme, meslek edinme olanağı bulmuş, çevresine, ailesine, halkına yabancılaşmış, kimlik erozyonuna uğramış binlerce genç ve yetişkin insanın halkla kucaklaşmasını, kaynaşmasını sağlamak.

2- Yaşayan sözlü kültür değerlerinin alan taramalarını yapmak, araştırmak, yazıya dökülmesini sağlamak. Yazılı eserlerin tanıtımını, geliştirilmesini özendirmek.

3- "Kültür-sanat"ın değişik alanlarında ilgi duyanları iş bölümüne, ilgi alanında uzmanlaşmaya özendirmek, kültür-sanat adamlarında özgüveni teşvik etmek, güçlendirmek.

4- Ulusal kültür-sanat çabalarında dar ve yerel olmamak, insanlığın yaşayan evrensel kültür değer ve normları ile ulusal değerleri birleştirmek, kaynaştırmak.

5- Her türden dar ideolojik-politik kaygı ve hesaplardan uzak, geniş bir sevgi ve hoşgörü ortamında, ikliminde çalışmak, üretmek.

2) Kendi doğal-özgür kimliği ile bilgi-beceri kazanmış, eğitim görmüş, kendisini geliştirmiş "aydın kişi"den söz etmek oldukça zor olsa gerekir. Bilgi-beceri kazanmış, bağımsız düşünme ve davranma alışkanlığı edinmiş aydınlarımız köklerine, özlerine dönerek kendilerini yeniden ürettikçe "Kürt aydını" sıfatına kavuşacaklardır.

"Kürt aydını" tipinin oluşumu, Kürt kültür-sanat kurumsallaşması aynı sürecin iki temel birleşimidir. Kültür-sanat mücadelesi alanı, bu alandaki iş bölümü ve kurumsallaşma bilgi araştırma, juyarlılık ister. Böylesi sevgi, duygu, bilgi, hoşgörü yüklü bir alanda dar iradi tutum ve davranışlara, ideolojik, politik kaygılara yer yoktur, olmamalıdır.

3) Arya, MKM, Kürt Enstitüsü v.b... kurumsallaşma girişimleri önemli değerli ön adımlardır. Ön adımlar daha güçlü, daha merkezi kurumsallaşmaları olanaklı kılacaktır. İzlediğim kadarıyla iyi niyetli, gayretli, fedakarca bir çabanın içindedir Arya.

4) İfade ettiğim gibi halkımızın kültürel-sanatsal değerlerine ilgi duyan, araştıran, uzmanlaşmaya yönelen, çalışkan, disiplinli, duyarlı, sevgi ve hoşgörü ortamı içinde kurumsallaşmaya katılabilen öncü-girişimci aydını, öncü genci ortaya çıkarmak gerekiyor her şeyden önce. Öncelikli önerim, beklentim bu.

5) Aynı amaçlı benzer çabalar içinde olan kurumların ayrı mekanlarda, ayrı kadrolarla, haksız, yersiz bir rekabet içinde olmaları bir enerji ve zaman kaybıdır. Gerçeklerden biri bu. İkinci gerçekse yaşamda hiç bir eylemin işin ta başında mükemmel olamayacağıdır. "Göçün gide gide düzeleceği" pratik bir yaklaşımdır. Tüm kurumsallaşmalarda, özellikle de kültür-sanat alanında çok seslilik, çoğulculuk gelişmenin, güçlenmenin, kendini yeniden üretmenin başlıca dinamiğidir. Daha olgun, daha merkezi kurumsallaşmaların habercisidir □

ARYA İçin Ne Dediler... ARYA İçin

Ahmet ARAS

Ulusal kurumsallaşma sürecinin bir parçasını oluşturan Kültür-Sanat kurumlarının program ve işlevi ne olmalıdır?

Bugün yeryüzünde hiç bir halk veya ulusal topluluk Kürtler kadar ağır koşullar içinde değil. Kürt sorunu yalnız politik yönüyle değil, ulusal kültürel yönüyle de çözümlenmemiş veya çözüm bekleyen unsurlarıyla ortada duruyor.

Bilindiği gibi dil bir halkın kimliğinin temelidir ve bu dile dayalı olarak yaratılan kültürel değerler de o halkın kişiliğini oluşturur.

Kürtler, İslamiyeti kabul ettikten sonra adeta kimliklerinden soyutlanmışlardır. İslamiyet, onun bir nevi

ulusal kimliğinin yerine geçmiştir. Denebilir ki tarihte Kürtler kadar kendi ulusal kimliğinden bu derecede soyutlanmış başka bir halk yoktur. Hem var olan ulusal değerlerine sahip çıkmamış, hem de o değerlerden uzaklaşmak için adeta dinini kendine gerekçe yapmıştır. Hakimiyetinde yaşadığı hükümetlerin bilinen olumsuz tutumu da buna eklendiğinde ortaya bugünkü durum çıkmıştır.

Bu bakımdan kültür-sanat çalışmalarını yapacak olan kurumlara çok önemli ve hayati görevler düşmektedir. Bu kurumlar bilinçli bir şekilde oluşturulur, bilimsel esaslara göre çalışırlarsa, bu önemli görevlerin üstesinden gelebilir diye düşünüyorum.

Bu kurumlar, her şeyden önce dil çalışmalarını çok ciddi bir şekilde yapmak zorundadırlar. Kürtler, bilindiği gibi geçmiş zamanlarda yazma, okuma olgusundan uzak kaldıkları için bütün kültürel değerlerini sözlü edebiyatlarında (zargotin) toplamış ve yoğunlaştırmışlardır.

Toplumsal olayları, kişisel dramalarını, sevinç ve üzüntülerini, tarihsel olayları, ulusal kahramanlıklarını, destanlarını, özete yaşamlarının bütün temel öğelerini sözlü edebiyatlarında yansıtmışlardır. Bu nedenle sözlü edebiyat alanı, kültür kurumları için yaşamsal bir çalışma alanıdır.

Batılı Doğubilimciler veya Kürdologlar, Kürtleri tahlil ederken, onların toplumsal, politik ve sosyal durumlarını anlamaya çalışırken, istisnasız hepsi Kürt sözlü edebiyatının kaynaklarını incelemekle işe başlamıştır. Ve bu kaynakları inceleyerek doğru sonuçlara varmaya çalışmışlardır. Kürt sorunuyla haşır-neşir gözükün ve ulusal kimliğini savunurken kendini feda etmeye hazır pek çok kişinin, çevrenin hala bu gerçeğin yeterince farkına varmamış olması düşündürücüdür.

Kurumsallaşmayı ben gönüllü sivil örgütlenme olarak görüyorum. Toplum bireylerinin bu gereksinmeyi hissetmesi gerekir. Ama toplumda yeterince bu bilinci geliştirmek için ciddi çaba göstermesi gerekir. Hangi anlamda olursa olsun sivil inisiyatiflerin geliştirilmesi toplum için, toplumun geleceği için büyük önem arzeder.

Kürt aydınlarıyla, Kürt kültür sanat kurumlarının ilişkisi nasıl olmalıdır?

Her şeyden önce aydının tarifini yapmak gerekir. Aydın, pek çok kimsenin sandığı gibi okumuş-yazmış, okul-üniversite bitirmiş kimse değildir. Aydın, çağını doğru kavramış, olayları ve olguları doğru algılayan, objektif ve bilimsel yöntemlerle durumları ve olguları ele alan, analiz eden kimsedir. Bu şekilde ortaya bilimsel doğrudan koyarak topluma yol gösteren kişidir. Aydın, slogançılık ve dogmalardan uzak duran, böyle şeylere prim vermeyen kimsedir. Her hal ve şart altında doğruları dile getiren kimsedir. Bu nitelikteki aydın toplumuna ve halkına yararlı olabilir.

Bazıları, aydınları genel bir kategori olarak özellikle horlama çabasındalar. Sezinlediğim kadarıyla bu gibilerin bilinçaltında toplumu bir sürü gibi görme tutumu ve alışkanlığı var. Bir kabile şefinin, bir sömürgecinin veya bir despotun işareti ve isteği doğrultusunda düşünen, topluca o istikamette hareket eden bir toplum sadece sürüdür. Tarihe de bakıldığında açıkça görülür ki, toplumların sürü durumundan çıkıp normal insan toplulukları haline gelmesinde aydınlar büyük rol oynamışlardır. Bilim ve düşünce yaratamayan öncülerin toplumu geliştirip, ilerletmeleri ve çağdaş hedeflere vardırılmaz mümkün olmamıştır.

Düşünün bir kere, Fransa, Almanya veya Amerika denince akla kral bilmem kaçınıc Luis, Kral Vilhem vs. gelmiyor, ilk olarak akla Montesçiu, Diterot, Göthe, Schiller ve Benyamin Franlin geliyor.

Özetlersek, sözkonusu kurumlar aydınları dışlama tavrına girmemeli, aksine onlardan yararlanabilme olanaklarını araştırıp bulmalıdır. Bütün geri kalmış toplumlarda olduğu gibi, Kürtlerde de aydın sayısı son derece azdır. Bu az sayıdaki kimselerden azami yararlanmak gerekir. Hele hele kültürel konular

günümüz koşullarında topyekün direnişin bir ayağını da kültür cephesindeki direniş oluşturmaktadır. Bu amaçla bu direnişin mevzileri olacak Ulusal Kültürel Kurumların oluşturulması ve yaşatılması gerekmektedir. Kürt ulusunun dünya ulusları içinde onurlu yerini alması, bir yanıyla da ulus olma gerçekliğini belirleyen dil, kültür, sanat, edebiyat, tarih ve diğer alanlarda yürütülecek ciddi çalışmalara bağlıdır. Kürt ulusu bütün zorluklara rağmen kendi rönensansını, kendi kültür devrimini gerçekleştirmek zorundadır. İşte Arya yukarıda saydığımız gerçeklerin bir sonucu olarak doğmuştur.

Son dönemlerde sıkça tartışılan "Kültürel özerklik" konusunda ne düşünüyorsunuz?

Savaşın kültürel cephesi AGİK sözleşmesi kapsamında ulus ve ülke gerçeğinin reddi ve üniter devlet yapısı içinde azınlık olarak kabul edilecek olan Kürtlere bazı kültürel "hak"ların verilmesi gibi manevraları da kapsamaktadır. Kuşkusuz, bu "hak"lar devletin denetim ve icazeti altında olacağından sonuç itibarıyla devletin çıkarlarına göre biçimlenecek ve sömürgeci tahakkümün sürmesi amacına hizmet edecektir. Ülkemizde sömürgeci devletin askeri, mali, idari v.d. kurumları korunurken kültürel "hak"lar; bu yapının korunması ve pekiştirilmesi amacına uyarlı olacaktır. Çünkü özgürlük ve bağımsızlığa tekabül etmeyen, bu uğurdaki mücadelede manivela işlevi göremeyen bir "hak" köleliğin yeni biçimler altında devam ettirilmesinden öteye bir anlam ifade etmez.

Programınız ve çalışma yöntemlerinizi genel hatlarıyla anlatabilir misiniz?

Devlet her türlü kurumlarını, örgütlülüklerini merkezi bir program içinde hareket ettirmektedir. Kürt ulusunun varlığını ve ulusal demokratik haklarını bir bütün olarak reddeden devlet, bu durumu kendi hukuk sistemleri içinde de formüle ederek, hem mevcut statüsüne "yasal" bir görünüm vermekte, hem de bu statünün korunup derinleştirileceği mekanizmalar geliştirilmektedir. Böyle bir mekanizma ve mevcut "yasalite" içinde kalınarak, onunla çatışmaya girilmesi göze alınmadan ulusal-demokratik alanda bir çalışma yürütülebilmesi mümkün değildir. Bu bakımdan, ulusal-demokratik alanda yürütülen ve kurumsallaşmayı önüne koyan her çalışmada, egemen sömürgeci hukuk anlayışının çizdiği çerçevesinin "yasalite"nin dışında, kaynağın tarihsel ve toplumsal haklılığından alan bir meşruiyet anlayışıyla hareket edilmesi gerektiği kanısındayız.

Ayrıca Ulusal Demokratik Kurumlar, ulusal değerlere sahip çıkıp korumanın yanısıra, bu değerleri mücadele içinde geliştirip, evrensel değerlerle ilişkilendirmek -Kürt olmanın yanı sıra dünyalı olmayı da unutmamak- gibi bir görevle de karşı karşıyadırlar. Bu ise, insanlığın mücadele tarihinin ortak kazanımları ışığında ulusal kültürel değerlerin, mücadele pratiği ile birlikte geliştirilmesinin de programlanmasını gerektirir. Çünkü bin yıldardan bu yana her türlü baskı ve imhaya karşın Kürt kültürünün dünya uygarlığına kattığı ve katacağı nice değerler olduğuna, olacağına olan inancımız tamdır. Ve halkımız uygar dünyada hakettiği yeri almalıdır. Bundan hareketle program hedeflerimizi şu şekilde belirledik:

1- Dil, kültür, sanat, edebiyat, tarih, folklor alanlarında araştırmalar yapar. Yapılmış araştırmaları derler, araştırma sonuçlarını ve ürünleri ulusun hizmetine sunar. Bu amaçla her alanda ilgili komisyonlar kurar. Bu

komisyonlarda ağırlı olarak kültür ve tarih alanında yetkin unsurların görev almasını sağlamaya çalışır.

2- Kürt dilinin öğrenilerek hayatın her alanında kullanılması amacıyla dil kursları açar. Kürt dilinin zenginliği, Kürt lehçeleri ve lehçeler arası dil birliği ile ilgili çalışmalar yapar.

3- Kürt tarihi ile ilgili dersler ve seminerler verir. Kürt tarihinden çıkarılacak dersleri ulusun hizmetine sunar.

4- Kürt edebiyatının ve edebiyat ürünlerinin tanıtılması amacıyla seminerler, söyleşiler ve imza günleri düzenler.

5- Ulusal düzeyde resim, heykel, fotoğrafçılık alanında çalışmaları programlar ve bu alanda yürütülen çalışmaları destekler.

6- Ulusal müzik alanında kurslar açar. Müzisyen kişi ve gruplara gece düzenler.

7- Kürt el sanatlarını tanıtıcı seminer ve sergiler, oyun ekipleri kurar ve çeşitli etkinliklerde bulunur.

8- Kürt halk oyunlarını öğretici kurslar düzenler. Halk oyunları ekipleri kurar ve çeşitli etkinliklerde bulunur.

9- Bütün faaliyetlerini sergilemek ve ulusa sunmak için her türlü yazılı, sözlü, görsel yayın faaliyeti yürütür.

10- Bu faaliyetleri için aynı amaçlar doğrultusunda çalışan merkezlerle işbirliği yapar. Dayanışmaya girer. Türkiye, Kürdistan ve diğer ülkelerdeki ulusal demokratik kuruluşlarla işbirliği yapar.

11- Kürt mahalleri başta olmak üzere şubeler açmayı hedefler.

12- Kürt aydınlarını doğal üyesi kabul eder. Dayanışma ve emek vermeleri için yönlendirir.

13- Sömürgeci devletin Kürdistanlılara yönelik asimilasyon politikasını teşhir etmek için Türkiye ve diğer ülkelerde her türlü sanatsal ve kültürel etkinliklerde bulunur.

14- Kürt coğrafyasına karşı girişilen katliamları sergileyen etkinliklerde bulunur. Çevreci kurum ve kuruluşlarla ortak kampanyalar açar, destek verir.

15- Özgür topraklarda çalışmaları destekleyerek, benzer faaliyetleri yürüten kurumlarla işbirliği yapar, dayanışır. Bu alanlarda şube ya da büro açar.

16- En çok eksik bırakılmış olan sinema ve benzeri görsel/işitsel alanlarda yapılmış olan film vb. malzemelerinin arşivini yapmak, kurumda ve ulaşılabilen en ücra alanlarda gösterimini organize etmek. İleride çağdaş Kürt sinemasının oluşumuna katkıda bulunabilecek filmler yapar.

17- Halkımızın asimile ve dejenerasyon oluşturan düşüncelerini en antantik haliyle organize etmek, asimile olmaktan kurtarıp, halkın bu değerlerle düşün, gösteri vb. yapmasını sağlar.

18- Gelecekte kültürümüzün geliştiricileri çağdaşlaştırıcıları olarak gördüğümüz, önemli ölçüde asimilasyonun tahribatlarını yaşayan çocuklarımızın anadil ve ulusal kültürle eğitilecekleri kreşler açar.

Yaklaşık bir yıldır faaliyet yürütüyorsunuz. Bu süre içerisinde programınızı ne ölçüde gerçekleştirebildiniz? Sizden beklenen nedir ve bunu ne oranda başardınız?

Aydınlarımızın, yazarlarımızın ilgisini çekmek ve onun ulusal kurumlaşma aşamasındaki kültür merkezlerinde temerküz etmenin o kadar "kolay"

ARYA İçin Ne Dediler.. ARYA İçin

gündemde olduğuna göre, bu gereksinim yaşamsal bir önem kazanmaktadır. Bana göre aydınlar da üzerlerine düşen görevleri yapmaya çalışmalıdır. Kendi kişisel düşüncelerinden farklı bir yapıda da olsa, herhangi bir kültürel kurumun bu yöndeki çalışmalarına destek vermelidir.

ARYA'nın faaliyetlerini (izleyebildiğiniz kadarıyla) nasıl buluyorsunuz? Bu konudaki beklenti ve önerileriniz nelerdir ?

Arya'nın faaliyetlerini çok olumlu buluyorum. Yeni bir başlangıçtır ve bu kurumda çaba sarfeden arkadaşlar bu işi tabii ki amatörce yapıyorlar. Bu safhada pek çok eksiklik ve yetersizliğin olması da normaldir. Ama önemli olan, bu arkadaşların sözkonusu eksiklerin farkında olması ve bu eksikliklerin giderilmesi için çaba göstermekte oluşlarıdır. İlerisi için çok iyi şeyler yapabilirler diye düşünüyorum.

Amaç ve hedefler konusunda benzer programlara sahip, Kürt Kültür-Sanat kurumlarının ortak duruş göstermeleri konusunda düşünce ve önerileriniz nelerdir, ortak duruş göstermenin temeli ne olmalıdır?

Benzer amaçlara sahip olan Arya, MKM, Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı ve Kürt Enstitüsü gibi kuruluşların mutlaka ortak çalışmalara yönelmesi gerekir. Benzer amaçlı kuruluşlar, çalışmalarını ayrı ayrı yürütürlerse, gerektiği gibi sonuçlara ulaşamazlar, istenen verimi sağlayamazlar diye düşünüyorum.

Bana göre, bu aşamada her kurum kendi hükmi şahsiyetini koruyarak, müşterek çalışmalara yönelebilirler. Federasyon tipi bir örgütlenmeye gidebilirler.

Gördüğüm kadarıyla herkesin kendi içine kapanarak yürüttüğü çalışmalarında ortaya pek çok yanlışlık çıkıyor. Dedim dediğim anlayışıyla hareket eden bazı kuruluşların çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan yanlışlıklar, böyle bir organizasyonla giderilebilir. Çalışmaları slogancılıktan uzak, bilimsel yöntem ve metodlara dayalı olarak yapılmalı. Toplumsal faaliyetlerin diğer sahaları slogancılığı az çok kaldırabilir, ama kültürel çalışmalarda slogancılık sadece ve yalnız kısırlaştırıcı bir rol oynar ve bütün çalışmaları sınıflandırmaktan başka bir işe yaramaz.

Sonuç olarak özetlersek müşterek çalışma, sayılamayacak derecede yararlıdır □

MEDYA GÜNEŞİ (İzmir Tem.)

Ulusal kurtuluş mücadelesi, gerçekte çok yönlü bir sosyal ve sınıfsal dalgalanma ve değişim sürecini içerir. Bu toplumsal ve sınıfsal değişimin bir parçası olan kültür ve sanatta devrime ve ulusal kurtuluş hareketine bağlı olarak gelişir. Bu genel olarak, yaşanan devrimlerde ve ulusal kurtuluş hareketlerinde böyle olmuştur, olmaktadır. Ama konu Kürt halkı ve Kürt ulususal kurtuluş hareketi olunca bu değişimlerin dozu ve önemi daha bir artmakta kendine has bir takım özellikler arz etmektedir. Bilindiği gibi Kürdistan'ın sömürgeci güçler tarafından dörde bölünmüş olması, her parçada hakim, sömürgeci devletlerin Kürt varlığını inkar etmeleri, Kürt kültürü, sanatı ve dili üzerinde gelişmeyi önleyici, yasakçı ve asimilasyoncu politikalar gütmeleri, Kürt kültür ve sanatının doğal gelişme sürecinden kopmasına neden olmuştur. Tam bu esnada oldukça büyük bir ivmeyle yükselen Kürt ulusal bilinci, siyasal alanda olduğu gibi kültür ve sanat alanında da kendisini hissettirmiş deyim yerindeyse Kürt rönesansı yaşanmaya başlanmıştır. Bu yüzden, kaybolmakla yüzyüze kalan Kürt kültür ve sanatının ve Kürt dilinin doğru, bilimsel metodlarla ortaya çıkarılıp Kürt halkının ilgisine ve hizmetine sunulması ve bu bağlamda dünya halklarına da tanıtılması açısından "ARYA" gibi kültür ve sanat kurumlarına oldukça büyük ve önemli görevler düşmektedir. Bu açıdan ulusal kurumların, sömürge koşullarında, sömürgeci güçlerin tahripkar ve yıkıcı etkilerini bertaraf etmeleri ve öze dönüşü aslına uygun, doğru temellere oturarak gerçekleştirmeleri gerekir. Her ne kadar tam olarak özgür olmasak da bu çalışmaları gerçekten özgür bir kafa ve objektif bir perspektifle yapmalıyız. Özellikle halkımızın ortak değerleri olan kültür ve sanatımızın gelişimini herhangi bir siyasi harekete endekslemeden doğal gelişim sürecine yeniden başlatmalı, bunu elden geldiğince hızlandırmalıyız.

İzlediğimiz kadarıyla ARYA Kültür ve Sanat Merkezi İzmir'de bu alanda büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Eksikliklerinin olması gayet doğaldır. Gösterilecek gerekli çabalarla bu eksikliklerin de zamanla aşılacağına ve böylelikle Kürt kültür ve sanatı alanında ileriki daha büyük ve kapsamlı çalışmaların temel taşlarından biri olacağı inancındayım □

Cemşit BENDER

Ulusal kurumlaşma sürecinin bir parçasını oluşturan kültür-sanat kurumlarının programları özerk olarak hazırlanmalıdır. Siyasal örgütlerin bir uzantısı ya da organik olarak siyasi örgütlere bağlı olmamalıdır. Çünkü siyasetin yapılacağı alanlar vardır. Bana göre işlevi şu olmalıdır: Halkımıza kültür-sanat çalışmalarıyla tarih bilincini aşılmalıdır. Tarih bilinci olmayan bir halk, halk değildir. Kültür ve sanat çalışmaları programlanırken sırasıyla tarih, kültür, uygarlık, dil çalışmaları ele alınmalı sanat alanında da edebiyat (şiir, roman, öykü, tiyatro eseri yazımı) folklor alanında halkımıza ait türküler, şarkılar yani

müzik ürünleri, halk oyunları, bu oyunlarda giyilen giysiler, töreler, gelenekler, inançlar her yörede taramalar yapılarak toplanmalıdır. Atasözleri, maniler, dengbej anlatıları teyplere alınmalıdır. Halkımıza ait mutfak kültürü her yöreye gidilerek sağlıklı bir şekilde tesbit edilmelidir. Diliimize ait kırsal kesimlerden başlayarak sözcükler, deyimler derlenmelidir. Bunlara halkımıza ait fıkralarla halk masallarını da katabiliriz. İşte programlar bu yazdığımız konularda çalışmalar yapılacak şekilde düzenlenmelidir. Önümüzde bakir bir araştırma alanı vardır. Her geçen yıl kaynak kişilerin vefatları nedeniyle bu olanaklar elden çıkmaktadır. Acil davranılmalı bu derlemeleri yapabilecek nitelikte araştırmacılar eğitilerek yetiştirilmelidir. Derleme yapacak kişilerin haliyle iyi kürtçe bilmeleri dikkate alınmalıdır. Halkımıza ait bir etnoğrafya müzesi kurulmalı ve Kürt Ansiklopedisi için çalışılmalıdır.

Kendisini Kürt aydını sayan kişi çevremizde çok azdır. Pek çok aydınımız maalesef asimilasyona uğramış, kimliğini inkar etmiştir ve etmektedir. Bir bölüm aydınımız da kimliğini inkar etmemekle beraber korkudan Kürt aydını olduklarını söylememekte, kendilerinden kültür ve sanat alanında bir hizmet istendiğinde çeşitli bahane ve yalanlar uydurarak görevden kaçmaktadırlar. Üstelik bu korkak aydın grubunda yer alanlar gerçekten çalışan Kürt aydınlarını da çeşitli haksız suçlamalarla suçlayarak çalışmalarını engellemeye çaba göstermekte böylece kendi çekimsemeye ve tembelliklerinin göze batmamasını sağlamaya çalışmaktadırlar. Çünkü hiç bir aydın hiç bir hizmet yapmazsa onların hizmet yapmadıkları bilinmeyecek ve göze batmayacaktır. Bize göre bu ikinci grupta yer alan aydınlarımız birinci grupta yer alanlardan da daha zararlıdır. Çünkü birinci gruptakilerin kim olduklarını zaten bildiğimizden onları dışlamamız kolay olmaktadır. Bana göre kültür-sanat kurumlarının işlevlerinden biriside sağlıklı çalışmalar yapan Kürt aydınlarını bulup ortaya çıkarmak olmalıdır. Kürt aydını da bu kurumlar bilgi ve kültür aktararak yeniden yetiştirmelidir. İşin özü, hastalıklı yapıdaki aydınların üzerine düşerek zaman yitirmemeleridir. Sağlıklı nitelikli aydınlarımız yetiştiği zamanda bu kişilere hizmet üretebilecekleri alanlarda yardımcı olunmalı, ürünlerinin yayınlanması için maddi olanaklar yaratılmalı, kendilerine kaynakça temin etmeli, bunların dışında da kültür-sanat kurumları içinde sempozyum, kongre ve konferans gibi faaliyetlerde görevler verilmelidir. Gençlerin yetişmelerinde kurs öğretmenliği yapılmalıdır.

ARYA'nın çalışma ve faaliyetlerini çok olumlu buluyorum. Dil, müzik, folklor, tarih, resim ve tiyatro kurslarıyla ARYA başarılı çalışmalar yapmaktadır. Bu bir hizmet yarışıdır. Kültür ve sanat kurumları özerk olmalıdır dedik. Maddi olanaklar el verdiği ölçüde yukarıda yapılmasını önerdiğimiz çalışmalarını her kim yaparsa kişi ya da kurum olsun ellerinden öperim □

Zelal (18 yaşında, kasiyer)

Arya'nın faaliyetleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz ?

Çok güzel şeyler düşünüyorum. Gelecekte de çok güzel şeyler yapacağına inanıyorum. Ulusal değerlere sahip çıkmaya çalışıyor. Değerlerimizi öğrenmemizde yardımcı oluyor. Ben bir Kürt olmama rağmen bilmediğim bir çok şeyi Arya'da öğrendim.

Arya'dan neler bekliyorsunuz ?

Ben Arya'dan çok güzel bir Kürt tiyatrosunun oluşturulmasını bekliyorum. Bir tiyatro öğrencisi olarak da bu konuda elimden gelen tüm çabayı sarfetmeye hazırım □

olmadığını gördük önce. Belirtmek gerekir ki kültür kurumlarımızın çalışmalarını yürütecek kadrolara özellikle ihtiyaç var. Biz ilk elde bunu oluşturmaya çalıştık. Eksiklerine karşın bu konuda yol aldığımızı ve programımızı asgari düzeyde yürütebileceğimizi söyleyebiliriz. Elbette eksiklerimiz, programımızı istediğimiz şekilde tam olarak uygulamamızı engelledi. En önemli eksikliğimiz İzmir'de kurulan ilk Kürt kültür merkezi olmamız ve bizden önce böylesi bir merkezin olmaması dolayısıyla deneyimimizin olmamasıdır. Buna kadro, maddi olanaksızlıklar, aydınların ilk başlardaki çekinceli duruşları vb. sorunları da eklersek, programımızı tam olarak neden uygulamadığımızı biraz olsun açıklamış oluruz.

Bizden, ulusal kurumlarımızın bir parçasını oluşturan kültür merkezini bir an önce gerçek işlevine kavuşturmamız ve asimilasyonun önüne hızla geçmemiz bekleniyor. Geçen hen gün, her saati kaybımız olarak görüyoruz. Kuruluş tarihimiz olan 18 Eylül 1993 tarihinden bu yana;

- Kürt dili üzerine teorik ve pratik çalışmalar,
- Kürt tarihi üzerine bilimsel yöntemlerle araştırma yapmayı önüne koymuş bir üst komisyon ile buna bağlı 8 alt komisyon,
- Kürt tiyatrosuna öncelikle "tiyatrocü" yetiştirmeyi ve çağdaş Kürt tiyatrosuna katkıda bulunmayı hedefleyen tiyatro çalışmaları,
- Müzik kurslarını yanı sıra klasik ve çağdaş Kürt müziği üzerine çalışan iki müzik grubu. Nitekim bu iki grubumuz bu yaz başında Avrupa'da çeşitli festivallerde müziğimizi başarıyla sergilediler.
- İçlerinde folklorümüzün zenginliğini ve güzelliğini Avrupa'da büyük bir başarıyla sergileyen halkoyunları ekiplerimizle birlikte 4 halk oyunları ekibi,
- Henüz eğitimleri sürdürmekle birlikte, gelecek vaat eden 20 kişilik çocuk korusu,
- Çocuk halk oyunları ekipleri,
- Kuruluşumuzdan bu yana çalışmalarını sürdüren resim kurslarıdır.

Bu süre içindeki etkinliklerimizi de şu şekilde sıralayabiliriz:

- Dilbilimci Feqi Hüseyin Sağınç'ın Kürt dili üzerine söyleşi,
- Tarihçi Selahattin Mihotuli'nin Kürt tarihi üzerine söyleşi,
- "Kürt Sözlü Edebiyatı ve Destanları" üzerine araştırmacı Ahmet Aras'ın söyleşi,

- "Ulusal Kurumlar ve Bir Deneme 'Kürt Enstitüsü'" adlı söyleşi ile araştırmacı-dilbilimci Kaya Müştakhan söyleşi,

- "Özgür İnsan, Örgütlü Toplum, Demokratik Devlet" adlı söyleşi ile araştırmacı-yazar Veysel Çamlıbel'in söyleşi,
- Müzik grupları ile halk oyunları ekiplerimizin gerek kurum içinde, gerekse çeşitli platformlarda sergiledikleri etkinlikler,
- Kurumun açılışından bu yana bir kaç kez kurumumuzla yapılan radyo röportajları, ayrıca "Clgerxwin'i anma" haftasında yaptığımız radyo programında şairimizi ve Kürt şiirlerini tanıttık.

Ayrıca dokuz aylık süre boyunca İzmir'deki Kürt mahallelerinde yapılan bir çok düğüne her hangi bir karışıklık beklemeden ekiplerimizle katıldık. Kürdistanlı değerleri kitlelere götürmek, yine değerlerin yaşatıcısı olan Kürt kitlelerinden öğrenmek açısından bu tür etkinlikler oldukça yararlı oldu.

Kurum merkezinde sergilediğimiz faaliyetleri, kurum bünyesinde oluşturduğumuz bir sistemle (ekranlarla) aynı anda her iki kattaki toplantı

salonlarına yansıtıyoruz.

Genel olarak ulusal kurumlaşmalar ve bu çerçevede içerisinde Arya'nın yerini nasıl tanımlıyorsunuz?

Ulusal kurumlaşma ile ilgili olarak 1. sorunuza verdiğimiz cevapta anlayışımızın bir bölümünü görmek mümkün. Ancak bazı eklemeler yaparsak; Kürtlerin en geç tanıştıkları alanlardan bir tanesi de ulusal kurumlaşma alanıdır. Halk olarak halen yolun başında sayılırız. Siyasal ve askeri mücadelenin kazandığı mevzi ve yarattığı değerlere karşın, kültür-sanat ve bilim alanında kurumlaşmanın eksik kaldığı ortaya çıktı. İleride en üst organizasyonun nüveleri olacak olan bu kurumlar, ulusal ve tarihsel bilincin geliştirilerek ulusal dinamikleri canlı tutmaya yönelik faaliyetler olarak algılanmaya başlandı.

Ancak her kurum kendi gerçek işlevine kavuşması biz Kürtler açısından çok önemlidir. Elbetteki yüzü ülkemizdeki canlı gelişmelere dönük her kurumun, o gelişmelerden etkilenmesi ve etkilemesi kaçınılmazdır. Ancak (kültür kurumları açısından düşünürsek) siyasal organizasyonların yan kuruluşları değil, kendi işlevi olan her görüşten insanın, bilim adamının, araştırmacının rahatlıkla çalışma yapabileceği, (bilimselliğe en çok ihtiyacı olan Kürt ulusunun) bilimsel metodlar ışığında araştırmalar yapılabildiği yerler olmak zorundadır. Aydınlarının sahip çıktığı bir kurum olmak yanında aydınlarını eleştiren, onların bilinçlerini entellektüel birikimlerini en üst düzeye sıfırlayan bir ulusal kurum olmak amacındayız. Çünkü en üst araştırma komisyonlarından en üst bilim kurullarına dek, bilimsel yöntem temel yöntemimizdir. Aydınlarımızın, araştırmacılarımızın diyalektik ve tarihsel materyalist bakış açısına sahip olmadıkları sürece, araştırmalarının bilimselliğinin tartışılacağı kanısındayız. Ayrıca, bugüne değin bir şeye çok önem verdik; bazı araştırmacıları vitrinimizde göstermek yerine, kurumumuzda önlerine programatik hedefler koyarak çalışmalarını, araştırma ve inceleme yapmalarını önerdik. Elbette bu kurumumuzdan çok uzakta olan aydınlarımızın, araştırmacılarımızın çalışmalarından yararlanmamamız, onları dışladığımız anlamına gelmez. Bu vesileyle uzak-yakın tüm aydınlarımızı, bilim adamlarımızı kurumumuza destek vermeye, birlikte çalışmaya ve çalışmalarını kurumumuz aracılığıyla ulusumuza ulaştırmaya çağırıyoruz.

Metropolde kurulu olmanız ne tür olumsuzluklar içeriyor? Bu olumsuzluklar nasıl aşılabilir?

Ulusal kurumlar, ancak ülke temelinde hareket ettikleri ve programlarında tüm bir ulusu ve ülkeyi esas aldıkları ölçüde kurumsallaşır ve kalıcı bir ULUSAL KURUM olma işlevine sahip olabilirler. Ulusal demokratik kurumlar, belli faaliyet alanlarında (örneğin ülkede, kazanılmış bölgelerde, sömürgeci ve emperyalist metropollerde) o yerin özgün durumunu da dikkate alarak pratik uygulamalar geliştirebilirler. Fakat, faaliyet gösterilen coğrafi alan neresi olursa olsun, bu çalışmalar ülkeye dönük yürütülmeli ve ulusun mücadelesinin hizmetine sunulmalıdır. Belli bazı zorunluluklar ya da ihtiyaçlar nedeniyle bu kurumların temelleri metropollerde atılmış, ilk çalışmalar bu yerlerde başlatılmış olabilir. Ancak bunların "ulusal kurum" olma niteliklerini belirleyen olgu, kuruldukları yer değil, kendilerini tanımladıkları teorik/pratik çerçevedir. Nitekim militarist cunta döneminde siyasi mülteci olarak Avrupa'ya giden Kürtler, değişik

ARYA İçin Ne Dediler... ARYA İçin

M. Ali AKSU (MKM İzmir Tem.)

Arya ilgili düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz ?

Şimdi Arya'nın amacını biliyoruz. Evvela halka hizmete yönelik bir kurumdur. Buna inanıyorum. Hedef olarak da ezilmiş halkların haklarını savunmak ve o insanların da tüm diğer halklar gibi insancıl haklardan yararlanmak, kurulan bir kurum olduğuna inanıyorum. Ve o yönde çalıştıklarını, sadece kendilerini halkın hizmetine adadıklarına inanıyorum.

Sömürge koşullarında ulusal kurumlaşmalar nasıl olmalıdır, siz bu yöndeki çalışmalarını nasıl görüyorsunuz ?

Şimdi elbetteki bu 70 yıldan beri, bu hakim güçlerin bu halkın üzerindeki baskısı, gittikçe yoğunlaşmıştır. Hatta inkarcı politikaya kadar biliyorsunuz yani hiç bir şeyi geri bırakmamışlar. Bu halkı asimilasyona bırakarak halkın varlığını inkar ederek, böyle bir halkın varlığının olmadığını, sık, sık bunun üzerine toplantı yapmak elden geldikçe herkese duyurmak gibi tabiki çabaları var. Ve tabiki böyle bir halkın varlığı, böyle bir ulusun varlığı inkar edilemez. Ancak, dediğim gibi baskıcı, adaletsiz ve demokrasiye inandırmayan insanların devamlı bu yönde bütün faaliyetlerini yoğunlaştırıyor. Apaçık meydandadır. Şimdi diğer uluslar gibi bu ulusun da kendisini, diğer halkların veya çağdaş insanların seviyesine ulaştırabilmesi için elbetteki çaba göstermektedir. Bu MKM'nin de bu yönde faaliyetlerini sürdürmektedir. Ve geniş alana yayılmıştır. Bu gün İstanbul'da, Adana'da, Diyarbakır'da, İzmir'de ve Güney Kürdistan'da bu MKM kurumlaşması sözkonusudur, olmuştur, mevcuttur ve bundan sonra da başka yerlerde de kurulması düşünülmektedir. Elden geldikçe bu kurumun yaygınlaştırılması ve hemen tüm Kürtlerin mevcut olduğu bölgelerde bu kurumların olması istenmektedir. inanıyorum ki, MKM bu yönde, büyük mesafeler katedecektir. Tabi diğer dost kurumlar gibi bu kurumunda halkın ilerlemesinde, halkın tam demokrasiye ulaşmasına yardımcı olmak için elinden geleni yapacaktır.

Ulusal Kurtuluş Mücadelesi içinde ulusal kurumlaşma çabasının bir parçasını oluşturan kültür-sanat kurularının amaç ve işlevi ne olmalıdır ?

Şimdi biliyorsunuz eskiden bir söz var. Ağlamayan çocuğa meme verilmez. Tıpkı onun gibi eğer bir ulus kendisini bırakıyorsa bir başka ulusun kucağına tamamiyle teslim ediyorsa herkes zaten her ulus gel hayır sen başka bir ulusun veya başka bir halkın, başka bir milliyetten vardır seni ayırayım demez yani kesinlikle demez, hele hele böyle bir ülkede. Kesinlikle söz konusu olamaz. Tabiki bir ulusun kendisini var olabilmesi için bir ulusun ayakta kalabilmesi için diğer halkların içinde yer alabilmesi için mutlaka başka ulusların sahip olduğu gerek sanatsal, gerek kültürel ve gerekse diğer alanlarda, neye sahip olursa bu ulusun da onlara kavuşması gerekiyor. Bu yıllardan beri biliyorsunuz bu halkın kültürü, Kürt halkının kültürü talan edilmektedir. Kendisi gibi bir halk kendisi inkar ediliyorsa zaten haliyle kültürü inkar edilmiştir. Şimdi halklar dini, lisanı, kültürü ve sanatıyla kendisini kanıtlayabilir. Eğer bi halkın, bir ulusun kültürü yoksa, sanatı yoksa, lisanı yoksa, haliyle kendisi yok olma, zaten yok olmaya mahkumdur. Bu kesindir. Onun için tüm alanlarda bur ulus kendini göstermelidir. İlk etapta kültürel faaliyetler, sanatsal faaliyetler ortaya koymalıdır. Tabi bununla birlikte, siyaset ve silahlı mücadele ve silahlı mücadele verilir, verilir elidir. Bunlar birer kademe olarak birbirlerini tamamlamaktadır. Birinin varlığı bi diğerinin yani yok olursa o ulusun eksikliği olur. Ancak hepsi bir araya geldiği zaman bir tamamlayıcı olur. Yoksa tamamlayıcı olamaz. Bir ulusun varlığını ispatlamaya yetmiyor. Tek birulusun varlığıyla. Ancak bu saydığımız alanlarda çaba gösterecek ve elden geldikçe yoğunlaştıracak ve halka ulaşabilmesi için böyle kurumların kurulması gerektiğinin inancındayım.

Sizin dışınızda sizinle benzer programlara sahip sanat-kültür kurumlarıyla ilişkileriniz ne düzeydedir? Ortak duruş göstermeye ve dayanışmaya dönük girişimleriniz varmı, bu girişimler hangi temel üzerinde yükseliyor?

Şimdi hepsi de dost kurumlardır. Halka yönelik hizmet veren her kurum bizim dostumuzdur. Hiç bir fark gözetmeden insanlığın ve insanlara yönelik tüm yararlı çalışan yani tüm yararlı olan her konuda faaliyet gösteren diğer kurumlar bizim dostlarımızdır. Biz destekleriz. Sonuna kadar da destekleyicisi olacağız. Ve onların da bize böyle bakmalarını istiyoruz. Çünkü sömürülen yalnız bu kuruma, korunmaya alınsalar değildir. Elbetteki bütün insanlar bundan nasibini almaktadır. Ve o insanlara, o insanları bu dar boğazdan kurtarmak için var olan baskı ve politikadan kurtarmak için faaliyet gösteren hangi kurum

ARYA İçin Ne Dediler... ARYA İçin

olursa olsun dernek olsun veya başka alanlarda bu yönde çalışmasını yoğunlaştıran her kurum dostumuzdur, yandaşımızdır ve destekleriz.

Dayanışmaya dönük tabiki girişimler vardır. Bu gün Türkiye'de yaşıyoruz. T.C'de biliyorsunuz belli kesimler bu halkın üzerinde tahakkümünü sürdürmektedir. Yani diyebilirimki çıkarılan yasalardan herkes yararlanamıyor. Bir yasa var bugün Türkiye'de mevcut bir yasa vardır. Acaba bu yasa her yerde ve her zaman herkese uygulanıyor mu? Mesela diyelim şimdi metropollerde yaşıyoruz. Buradan sanki yasa ayırmış Kürdistan'da. Mesesa bir gazete orada rahatlıkla okunabiliyorsa bir Özgür Ülke, bakıyoruz ki Van, Siirt veya Diyarbakır gibi yerlerde rahatlıkla okunamıyor, yani demektir ki evet yasa var mevcuttur. Her yerde tüm T.C. devletine mensup insanların hepsini kapsayan bir yasa çıkarmıştır. Ama bakıyoruz ki hayır bazı yerlerde gerçekten uygulanıyor, bazı yerlerde uygulanmıyor. İşte bu durumda herkes burda nasibini alıyor. Nasibini aldıktan ne yapıyor? Buna karşı bir direnme ve demokrasi çerçevesi içerisinde bu hakları elde etmek için çaba gösteriyorlar. Bu yönde çaba gösteren bu saydığımız kurumlar mutlaka vardır. Bu kurumlar aynı yönde çaba gösterdikleri için elbetteki dost kurumlar kabul ediyoruz. Ve bizim çabaladığımız mesala ortak yönlerimiz bunlardır.

Direkt Arya'dan herhangi bir birleşme sözkonusu değildir ancak bazı insanların niçin birleşmiyorsunuz. İki kurum aynı hizmete (aynı amaca) hizmet ediyorsa ve ortak yönleri varsa, bu halkın kültürünü, bu ulusun kültürünü işliyorlarsa niçin birleşmiyorsunuz diyorlar. Bu yani halende birleşmemizi istiyoruz mümkünse. Etkinliklerimizi bir yerde yoğunlaştıralım dediler. Öneri geldi bazı kimselerden, bu öneriyi ben de kabul ediyorum. Yani isterim bazı durumlarda belki iki kurum lüks gelebilir İzmir gibi bir yerde ve de birleşmeden yanayım. Ancak koşulsuz olacak herhangi bir koşul öne sürmeden, koşulsuz. Şöyle koşulsuz; eğer bir amaca iki kurumda (aynı amaca) hizmet ediyorsa ve aynı halkın kültürünü işliyorlarsa gerek bilimsel, gerek sanatsal ve diğer alanlarda aynı konuyu ve şeyi işliyorlarsa birleşmemesi için hiç bir neden yoktur ve değil bugün değil ki yani MKM ile Arya arasında bir ittifaki ben bütün halkın arasında ittifak isterim. Yani daima iyisini seçmeli ve her yerde birbirinden faydalanmalı, birbirlerine yardım etmelidirler. Hele hele bu iki kurum yani kardeş kurumlar öncelikle, bir arada çalışmalarını çok faydalıdır. Çok verimli olacağına inanıyorum. Burada bunun bu iki kurumun birleşmemesi için sanmıyorum aynı herhangi bir kimse çıkipta hayır olmaz, ama bazı nedenlerden dolayı mesala ön koşulları kimisi öne sürdüğü için işte bir araya gelemiyor, o da halkın isteği değil, bazı kişilerin yani bazı kişilerin isteği oluyor. Bu kişiler eğer halkı serbest bırakırsa halkın iradesine müdahale etmiyorsa halk haliyle bunu istiyor ve ben de bu halkın bi ferdiyim yani.

Yani Arya'dan birleşme çağrısı aldınız mı siz?

Hayır çağrı almadık.

Bu bahsettiğiniz koşullar nelerdir?

Şimdi tabi koşul, şimdi direk onlarla konuşmadım fakat kulaktan duyduğum bazı şeyler vardır. Mesala isim üzerinde duruluyor, bu isim bu olmasın şöyle olsun gibi şeyler böyle duyular direkmen onlardan almadım, bu öneriyi. Ancak dışardan kulağıma geldi o kadar, yani direk birbirimizle muhatap olmamışız. Yani bu konuda ne onlar böyle bir teklif bana ilemişler, ne de biz yani onlara öneri götürmüşüz. Birleşin falan gibi şey aramızda sözkonusu olmamıştır. Yalnız dışardan gelip bize bu öneride bulunanlar olmuştur. Birleşin diye birleşmiyorsunuz, gelin birleştirilim sizi gibi öneriler geldi. İşte dediğim gibi ben de onlara şu cevabı veriyorum. İstiyoruz yani koşulsuz istiyoruz. Yani hiç bir koşul öne sürmeden istiyoruz.

Teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim □

konularda önemli çalışmalar yürütmüşlerdir. Özellikle Kürt dili ve kültürü üzerine, buralarda elde ettikleri geniş kaynak ve olanakların da yardımı ile ciddi üretimlerde bulunmuşlardır. Fakat, çoğunlukla ülkeyi temel alan "yüzünü ülkeye dönen" bir anlayıştan uzak bir şekilde yürütülen ve ulusun, ülke olgusundan kopararak, tek başına ele alındığı (başka bir deyişle sorunun ülke boyutuyla değil, sadece Kürt sorunu boyutuyla ele alındığı) bu çalışmalar, kalıcı örgütlü kurumsal değerler yaratamamış, ulusal mücadelenin, ona ivme kazandıran bir unsuru haline gelememişlerdir. Avrupa'nın çeşitli merkezlerinde faaliyet sürdüren ve bir çoğu devletler düzeyindeki kuruluşlardan destek gören Kürt Enstitüleri içinde durum hemen hemen aynıdır. Bu bakımdan ARYA, başlangıçta metropollerde faaliyet yürütmek durumunda olsa da, faaliyet alanını burayla sınırlamayan, niteliği itibariyle, ülkeye dönük kapsamlı bir programa sahiptir. Zira bu alandaki çalışmaların temel kaynağı ve hedefi ülkemizdir ve ülke temelinde hareket eden bir programa sahip olunmadıkça, kalıcı değerlerin yaratılıp mücadelenin hizmetine sunulabilmesi mümkün değildir.

Metropollere akın etmiş ve kimi şehirlerin etrafını çepce çevre saran gecekonduvarlarda yaşayan insanlarımız, ülkemiz kültürü ile ilgili çalışmalarımızı canlı tutabileceğimiz ve onlar üzerindeki ırkçı-asimilasyoncu uygulamaları boşa çıkarabileceğimiz önemli alanlardır. Metropollerde çalışıyor olmamız ve ülkemiz şehirlerinde çalışma olanaklarımızın olmayışı ulusumuz ile canlı bağlar kurmamızı engelliyor. Bu nedenle ileriki dönemde çalışmalarımızı en küçük bir olanağı da değerlendirerek, bu alanlara kaydırmayı hedefliyoruz. Metropolde ise toplumumuzun nişan ve düşüncülerinden cemlerine, ulaşabileceğimiz en uçra alana kadar girmeyi düşünüyoruz. Bu alanlarda yaşayan canlı kültürümüzün mirasçıları olan dengbeçlerimizi, masal anlatan ninelerimizi, dedelerimizi, yetenekli gençlerimizi kurumumuza, dolayısıyla da ulusal kültürümüzün hizmetine kazandırmayı hedefliyoruz.

Diğer Kürt kurumlarıyla, başta MKM olmak üzere ilişkileriniz ne düzeyde? Ortak kurumlaşma düzeyinde girişimleriniz oldu mu? Ortak kurumlaşma, işbirliği ve dayanışma için temel hareket noktanız nedir?

Arya, bilim, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren Kürdistanî bütün kurum ve kuruluşları dost olarak görür. Sömürgeci kapitalizmin ulusal ve sınıfsal değerlerimiz üzerinde yarattığı tahribatlara karşı ulusal ve toplumsal dinamizmin kültür-sanat ayağını oluşturmak, bu alanlarda faaliyet yürüten kurumların ortak paydasıdır. Birlikte hareket etmenin, yardımlaşmada bulunmanın maddi temeli de budur. Ayrıca Kürt kültür ve sanatı alanında faaliyet yürüten bütün kurumların tek merkez altında birleşmeleri gerektiğine inanıyoruz. Buna yönelik girişimlerimizde sonuna kadar ısrarcı olacağız. Ulusumuza yönelik sömürgeci uygulamalar bir bütün olarak Kürt ulusunu hedef almıştır. Hedef Kürt ulusunun ulusal kimliğidir. Uygulamalar karşısında, ulusal duruş göstermeyi amaçlayan kurumların da ortak ulusal duruş göstermesi gerekiyor. Öte yandan Kürtler sınıflı bir toplumdur. Ortak ulusal duruş, ulusumuzun bütün direngen kesimlerini kapsamak durumundadır. Bu nedenle Kürt kültür ve Sanat Kurumlarının her şeyi kendisiyle başlatan anlayışlardan hızla kopmaları gerekiyor. Arya bu konuda da bu anlayıştan hareketle benzer programlara sahip diğer Kürt

Neslihan KARATAŞ (Halkoyunları Öğrt.)

Ezilen, sömürülen, baskı ve işkencelere maruz kalan Kürt ulusunun karanlıkta kalmış kültürünü aydınlığa çıkaran bir yapıdır Arya... Ulusal kurumlaşmayı hedeflemektedir. Eksiklikleri olmasına rağmen çabalarıyla ilerleyeceğine inanıyorum. Yeni kurulmuş bir yapı olmasına rağmen faaliyetleriyle şimdilik doyurucu görünüyor. Ancak önüne koyduğu etkinlikler bağlamında, şimdiki düzeyinden ileriye sıçrayışı hedeflemektedir.

Özellikle metropollere yerleşen ve muhacirleşen Kürt insanların kendi değerlerine yabancılaşmasının önüne geçebilmeli. Kürt gençlerinin dil, folklor, müzik yani bütün halinde kültürünü ve sanatını akademik anlamda öğrenmesini sağlamalıdır.

Kültür Sanat Kurumlarıyla ortak duruşta birleşme, işbirliği ve dayanışma olanaklarını aramıştır. MKM ile ilişkilerimize gelince; kuruluş aşamasında İzmir'de tüm yurtsever aydınlara ve çevrelere yaptığımız çağırımı, bizat İstanbul'a bir arkadaşımızı göndererek MKM'ye de yaptık. Ancak görmek istediğimiz tavrı bulamadık. Çağırımıza karşılık olarak "kendileri İzmir'e de Şube açacaklarını" belirttiler. İzmir'de, kendilerinin faaliyet göstereceği bina tutulduktan sonra, kendi kuruluş çalışmalarını da tartışacakları toplantıya son anda (o da bazı aydınlarımızın uyarıları sonucunda) davet edildik. (Zaten bizim dışımızda bu güne değin hiç bir çevreye çağrı yapılmadı.) Toplantıda halen İzmir MKM başkanı ve diğer kurucular da vardı. Kabul edilmeli ki ezilen ulusun fertleri oluşturacakları her kurumun yapısını çok iyi hesaplayarak inşa etmelidirler. Birlikteliğin sağlam temeller üzerine inşası esastır. Bir kültür kurumu bile olsa değişik görüşten insanların çalışma yapabilecekleri bir ortamın belli ilke, program ve prensipler üzerine oturması gerekmektedir. Bundan hareketle ilke, program ve prensiplerle işleyişi düzenleyen bir protokolle ortak kurumlaşma önerisi götürdük. Bu yöndeki teklifimizin kabulü ve yazılı hale gelmesi halinde MKM'nin şubesi olabileceğimiz yönündeki çağırımızı reddedildi. Teklifimizi kendilerinin de savunduklarını sözlü olarak kabullenmesine rağmen yazılı hale getirilmesinden kaçındılar. Gerekeceği kadar "biz protokollerle devletlerle yapıyoruz" dediler. Böbürlenme içeren bu red tavrı, kayıtsız koşulsuz ilhakı öneriyordu. Talihsizlik olarak değerlendirdiğimiz bu tavrı, ulusal kurumlarla değil, emperyalist-kapitalist devletlerle protokoller yapmayı öngörüyoruz.

İzmir MKM kuruluşumuzdan yaklaşık 7 ay sonra açıldı, faaliyetlerine başladı. Aynı kültür ve aynı potansiyel üzerinde çalışıyoruz. Bu yöndeki anlayışımız, birbirini karalayan, tüketmeye çalışan değil en güzeli, en doğruyu dostça bir yarışma anlayışıyla yapmak ve onu ulusumuzun hizmetine sunan kurumlar olmaktır. Başta da belirttiğimiz gibi ileriki aşamada merkezi bir çatı altında birleşmek kaçınılmazdır. Biz, bizden önceki ve bizden sonra oluşabilecek kurumlarımızı ulusumuzun binlerce yıllık kültür mirasımızın araştırmacıları ve uygulayıcıları olarak görmekteyiz.

MKM ile de olanaklarımız ölçüsünde dayanışmaya belge, bilgi alışverişine, ortak organizasyonlara v.b. hazırız.

Diğer ulusal kurumlarımız ile sıkı bağlar geliştirmeye çalışıyoruz. Ancak hemen belirtelim ki bu konuda ulusal basın organlarından şimdiye kadar kaydadeğer bir yardım alamadık. Etkinliklerimizin duyurulması, izlenmesi ve sonuçlarının kitlelere aktarılması noktasında bir iki istisna dışında Kürt basını bizi görmemezlikten gelme tavrını seçti. Bu tavrıda bu faaliyetlerin öneminin yeterince anlaşılmasını payının olduğunu düşünüyoruz. Diğer boyutu ise benzer programlara sahip Kültür Sanat Kurumları arasında ayırım yapmak ve rekabetçi bir bakış açısına sahip olmaktır. Günlük basından aylık basına dek tüm basını, kurumumuzu tanıtmaya, çalışmalarımızı halkımıza ulaştırmamıza yardımcı olmaya çağırıyoruz. Bu aynı zamanda bu kurumların görevidir de.

Önümüzdeki döneme ilişkin programladığınız faaliyetleri öğrenebilir miyiz? Faaliyetlerinizi nasıl ve hangi araçlarla yaygınlaştırmayı düşünüyorsunuz?

Elbette programımızda belirlediğimiz hedeflere ulaşmak en önemli amacımızdır. Halen bünyemizde yapılmakta olan çalışmaları daha da geliştirmek, ulusumuza sergilemek, ülkemiz ile sıkı bağlarımızı geliştirerek ülkeden alıp, ülkeye vermek temel amacımızdır. Ayrıca kurum içinde seminer, söyleşi, film ve slayt gösterisi, müzik dinletisi, tiyatro gösterimi v.b. etkinliklerle, gecekondulara ve şartlar elverirse ülkemizin çeşitli şehirlerinde çalışmalarımızı halkımıza sunmayı düşünüyoruz. Ayrıca

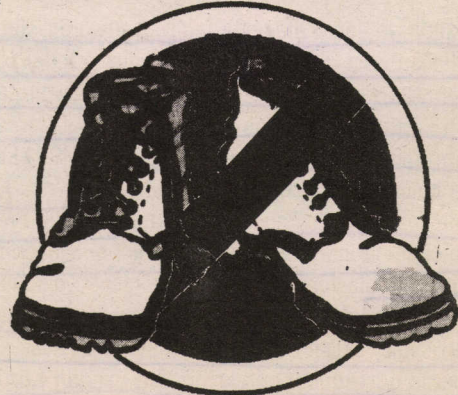

önümüzdeki dönemde, değişik semtlerde Kürt düğünlerini yöresine ve ulusal gelenek-göreneklere göre en otantik haliyle baştan sona organize etmeyi düşünüyoruz.

Sinema, tiyatro ve resime diğer dalların yanısıra büyük değer biçiyoruz. Bu çağdaş dallarda ulusumuzun kültürüne katkılar yapmak en önemli amaçlarımızdandır.

Bunların yanısıra yerel bir radvoda haftada birgün ve bir saat olmak üzere periyodik radyo programları hazırlıyoruz. Bu programlarda Kürt müziği, edebiyatı, şiirleri, önemli günler v.b. konular ele alınacak. Derginiz aracılığıyla tüm yurtsever insanla imızı, aydınlarımızı, araştırmacılarımızı kurumumuza sahip çıkmaya, koruyup geliştirmeye çağırıyoruz □

EM NAXWAZIN BIN-POSTAL !

ASKERİ İŞGALE SON !

Stêrka Rizgarî'yi oku - okut / bixwine

rizgarî

"ARYA" KAVRAMI ÜZERİNE KISA BİR NOT

Bundan yaklaşık dokuz ay önce İzmir'de faaliyete başlayan ARYA Kültür ve Sanat Merkezi'nin kuruluşu ile birlikte daha çok aydınlar tarafından sürdürülen bir tartışma dikkat çekiciydi. "ARYA" kavramı üzerine sürdürülen bu tartışmalarda, bilimsel olgulardan ziyade spekülatif bir tarzda ideolojik kavramların/tanımlamaların öne çıkartılması, asıl tartışılması gereken olguyu dikkatlerden uzaklaştırmaktadır.

Bazı kavramlar vardır ki ona kendi taşıdığından farklı anlamlar yüklenerek şişirilmiş ve kendi gerçek anlamı dışına çıkarılarak yozlaştırılmıştır. Gerçek anlamından uzaklaşan kavram şaşkınca ortalıkta dolaşırken şamaroğlan'ına dönmüş, artık ne kendi anlamını, nede kendine atfedilen şişirme anlamları taşıyamaz olmuştur. Gerek günlük konuşma dilimizde, gerekse siyasal ve bilimsel literatürümüzde böyle pozisyonlara sokulmuş öyle çok kavram varki...!

Bizim kavramımızda Ari yada diğer bir deyişle Arya; bu kavramın etimolojik, tarihsel kökeni ile ilgili bir değinme.

Son dönem yayınlanan Kürdistan tarihi ile ilgili araştırmalarda dikkat çekici nokta, özellikle eski çağ tarihine geniş ve ayrıntılı yer verilmiş olmasıdır. Bizim yazımızın konusu olması itibarı ile ve eski çağ tarihinin kapsamına girmesi nedeniyle Arya(ya da Ari) kavramına yazarlarımız nasıl yaklaşmışlar bakalım. sim vermiyorum.

a. Aryan teriminin Avrupa burjuvazisinin bir ürünü olduğu su götürmez bir gerçekliktir.

aa. Kürt halkı için Ari yada Arya gibi deyimlerin kullanılması.. Hitler Almanyasının yarattığı karambolun uzantısından ve etkisinden başka bir şey değildir.

aaa. Kısaca Önasya kaya ve mağaralarına resim yapan halk kim ise !

Mezopotamya uygarlığını yaratan, Anadolu kült standartlarıyla hayretler uyandıran, Hitit,Urartu,Med vs.. uygarlıkları ile Yunan, dolayısıyla Avrupa uygarlıklarına kaynak olan halk da odur. O dönemde adı Aryalar olan bu halkın bu günkü adı ise Kürt'tür...

Alıntılar dar olsa bile yine de belli bir açıklığı da içinde taşıyor. Kimi utangaçca Nazist bir eğilime işaret ederken, kimide hemen bütün Ön Asya uygarlıklarını bu kavramla (Arya) tanımlayıyor. Ancak yukarıda belirttiğimiz her üç durumda kendi mantığı içerisinde haklılık payıda taşıyor değil.Çünkü onlarca yıldır yiğit hem öldürülmüş hem de hakkı yenmiştir.

Evet ; kavramımızı fazlaca ortada bırakmadan konumuza geçelim.

Sanskritçe Arya adı soylu anlamına gelir. Zerdüştüğüün. kutsal kitabı avestada da Arya "soylular" anlamındadır.

"En eski Hindu kutsal kitabı olan Rig.veda ilahileri (M.Ö 1500-1000 yılları arasında düzenlendiği sanılıyor.), Kabul ve Kurrum'dan Ganj nehrinin ana kollarına ve Jumba'ya kadar serpilmiş durumdaki Aryan kabilelerini anlatır"¹

Bizim katılmadığımız (anavatan ve güzergah) ancak kimi araştırmacılar tarafından öne sürülen "bu kabilelerin Kafkas dağlarının kuzeyinden ve (Kuban vadisi) Hazar denizi 'nin Kuzey yamaçlarından geçerek Indus vadi-sine inmiş" olduklarıdır.

Amerika'lı tarihçi Will Durant'a göre ;Sanskritçede ki "ar" kökü,(Ki bu dilde "saban sürmek " demektir) Latince'ye "arare", Rusça'ya "orati", igilizceye "arable" (ekilebilir), art, oar (kürek) şeklinde geçti ve belki Hint-Avrupa dillerine verilen Aryan kelimesinde orijini budur. Çünkü Arya'nın bir diğer manasında "saban sürenler.dir"² L.A. Wadell'de yine Aryanın asıl anlamının saban

KAYA MÜŞTAKHAN ve CEMŞİT BENDER'DEN KARŞILIKLI AÇIKLAMA

Istanbul Kürt Enstitüsü Kurultayı'nda yaptığımız konuşma, Cemşid Bender'i ziyadesiyle tedirgin etmiş bulunmaktadır.

Istanbul dönüşü, İzmir'de Komal Bürosu'nda, Komal ve Stërka Rizgarî'nin temsilcileri huzurunda, C. Bender'e Kurultay sürecini ve konuşmamı aktarmayı uygun buldum. Özetçe:

Kurumların temelinde bilim, bilim yöntemi ve bilim tekniklerinin bulunması gerekmektedir. Enstitü'nün henüz bu aşamaya gelmediğini, bilimsel bir üretimde bulunmadığını, oluşturulan "Bilim Kurulu" ve "Bilim Komisyonları"nın çalışmadığını, üstelik C. Bender yüzünden Enstitü'nün "Bilim Kurulu ve Bilim Yöntemleri"nin bu saçmalıklar karşısında sessizliği, Bender'i onaylamaktır; biçiminde suçlandığı ve eleştirilerin ağırlık noktasının C. Bender'in dil ve tarih görüşlerini Enstitü'nün Tarih Komisyonu'nda ve Bilim Kurulu'nda tartışmaya açmasının yararlı olacağını, çünkü C. Bender Enstitü'nün Tarih Komisyonu Başkanı ve Bilim Kurulu üyesidir. Enstitü Başkanı Sayın Şefik Beyaz'ın da eleştirilere genellikle katıldığını anca, Enstitü üyesi yazarların düşüncelerine ambargo koymayı düşünmediklerini söylemekle yetindi. Daha sonra Özgür Ülke (6.5.1994) de "Bizim tarihe yaklaşımımız bilimsel bir yaklaşımdır. Biz diyalektik ve tarihsel materyalizmin ışığında sorunlara yaklaşıyoruz ve her uygarlığı Kürtlere mal eden bir Güneş-Dil Teorisi'ni kabul etmiyoruz... açıklamasında bulundu.

Stërka Rizgarî, Kürtçe yapılan Kurultay konuşma ve tartışmalarını yayınlamakla önemli bir görevi de başarmış oldu. Bu arada bazı tesbitlerinde eksiklikler olabileceğini doğal karşılamak gerekir. Örneğin, Bu görüşlerinin aktarıldığı yayın organları da Bender'in bu sıfatını vurguluyorlar ve "C. Bender Türk Güneş-Dil Teorisi'ni Güneş-Dil Teorisine çevirmiş" şeklindeki tespit bana ait değildir. İddia, eleştiride bulunan çevrelerce yapılmakta, ileri sürülmektedir.

C. Bender'e İzmir Komal Bürosu'nda, Kurultay'da C. Bender bu tez ve teoriyi savunuyor demediğimi ancak, bunun Tarih Tezi ve Güneş-Dil Teorisi'ni savunmadığı anlamına gelmediğini, bu tez ve teorilerin bilimsel bir açıklamasının yapılması gerektiğini, çünkü Türk, Kürt, Arap ve Farslar'dan da böyle teorileri savunuların bulunduğu anlatım. Ayrıca C. Bender'e tarih kelimesini eklemekle kitaplarının tarih kitabı sayılmayacağını, üstelik kendisinin de bir tarihçi olmadığını, çünkü tarihi metodolojisini ve tekniklerini bilmediğini hatırlattım. C. Bender de bir tarihçi olmadığını, bir yazar olduğunu, kitapları hakkında 15 eleştiri yapıldığını, Kavga, Y. Forum ve E. Kültür Dergileri'nde yapılan eleştirileri cevapladığını söyleyerek bizim de "Dilbilimci" olmadığımızı ileri sürdü.

C. Bender, kendisi hakkında üç eleştiri yapıldığını ileri sürmektedir. Oysa Türk Solu ve Kürt-Demokrat çevrelerinde, dergi bürolarında C. Bender'in tezleri eleştirilmekte, yer yer mizaha konu olmaktadır. Biz sözlü eleştirilerin çoğunluğunu bir yana bırakarak yazılı eleştirilerin bir listesini sunalım:

1- Daimi Cengiz: "Bender yaratmaları mı Kürt yaratmaları mı?" (E. Kültür Dergisi, s. 26, Şubat 1994) C. Bender, bu cevabında şahsiyat yapmakta, yazara hakaret etmekte ve orijinal yazısında Edip Polat'ı, Daimi Cengiz'i, A. Haydar Avcı ve H. Dikme'yi "özel tim" olarak nitelendirmektedir. (Bkz. E. Kültür, s. 28, Nisan 1994)

2- Ahmet Turan: "Kürt Tarihi ve Uygarlığı" (Y. Forum Dergisi, s. 273, Şubat 1992) Onüç sayfalık kapsamlı bu eleştiriye C. Bender'in yanıtına rastlayamadık.

3- Aydın Yalçın: Y. Forum Dergisi'nde C. Bender'i eleştirdiği ve C. Bender'in de Yaba-Öykü Dergisi'nde A. Yalçın'a cevap verdiği konusunda bir belgeye rastlayamadık.

4- Edip Polat: "Kürt Uygarlığı'na bilimsel yaklaşımın gerekliliği" (Y. Emekçiler Dergisi, s. 4, Kasım 1993) C. Bender E. Polat'a verdiği cevapta şahsiyat yapmakta, E. Polat'ı resmi ideolojiyi savunmakla suçlamaktadır. (Bkz. Y. Emekçiler, s. 5, Aralık-Ocak 1994)

5- Selahaddin Mihotuli: "Kürtler kimliksiz bir halk değildir. (Y. Ülke, s. 45, 11-17 Ağustos 1991) C. Bender "Hayal gücü şiir olur ama bilim olmaz." (Bkz. Y. Ülke, s. 48, 22-28 Eylül 1991)

6- Gürdal Aksoy: "Newroz'un tarihsel temeli ve Kawa'nın kimliği" (Toplumsal Kurtuluş Dergisi, s. 32, Nisan 1990, s. 44-45 H-T 1991) C. Bender, "Kürt Tarihi ve Uygarlığı" adlı kitabında sf. 133-140, tanımadığı yazar hakkında şahsiyat yapmakta, bol kaynak göstermesini maksatlı bulmakta ve yadırganır bir üslupla cevap vermeye çalışmaktadır. G. Aksoy'un "Kürt Dili ve Söylenceleri" adlı kitabını bilimsel ve yararlı bulduğumuzu belirtelim.

Çok Değerli Dostlar,

Gerçekten içerik ve görünüm olarak büyük değer biçtiğim derginizin 2. sayısının 50. sayfasında şahsımı hedef alan bir yazınızda, Kaya Müştakhan tarafından kişiliğime ve çalışmalarına yönelik bir sataşmayla karşılaştım. Bu yazının yayınlanmasından sonra Kaya Müştakhan beni aradı ve görüşme isteğinde bulundu. Bende Komal İzmir Bürosu'nda buluşabileceğimizi bildirdim. 26 Mayıs 1994 günü saat 17'de bir araya geldik.

Büro da o anda Mine Sağnıç ile Songül adındaki kızımız da vardı. Sohbetimizde Kaya Müştakhan, Kürt Enstitüsü Kurultayı'nda konuşmasını Kürtçe yaptığını muhtemelen kurultayı izleyen muhabirinizin iyi Kürtçe bilmemesinden kaynaklanan bir hataya düşerek, böyle bir yazıyı kaleme almış olabileceğini, Özellikle (Bender, güneş dil teorisini GÜNEŞ KÜRT TEORİSİNE çevirmiş şeklinde bir söz etmediğini) vurguladı. Aynı yazının iki ayrı yerinde Kürt Enstitüsü Kurultayı'nda bulunmadığımdan da söz edilmiştir. Üyesi olduğum kurultayın yapıldığı gün, Ankara'da daha önce ilan edilmiş bir görevim olduğundan katılmadım. Çünkü, aynı anda iki ayrı ilde olmam mümkün değildir.

Muhabirinizin Kaya Müştakhan'a atfen belirttiği şekilde benim Kürt Tarihi hakkında yazdığım kitap ve makalelere karşı, 15 ayrı yerde eleştiriler çıktığı da doğru değildir. Prof. Dr. Aydın Yalçın, Yeni Forum'da, Eski TKP'li R. Yörükoğlu, KAVGAM adlı dergisinde, Daimi Cengiz, Evrensel Kültür Dergisi'nde, bizi Kürt milliyetçiliği yaptığımız konusunda eleştirmişlerdir. Ön isimlerden ilk ikisi, Kürt halkının demokratik mücadelesine kökten karşı çıkan, Kemalist çizgiyi benimsemiş yazarlardır. Daimi Cengiz'e gelince: bu yazar da Zaza lehçesi konuşan Kürtleri ayrı bir halk sayarak, özellikle bizi bu noktadan eleştirmektedir. Antik Çağ'da Aşıklık Geleneği adlı yazımızla, hiç ilgisi olmayan yapay alıntılar yaratarak ve hiç değinmediğimiz konuları ortaya atarak bize çatmıştır. Yukarıda adları yazılı tüm yazarlara, bilimsel ölçü içinde gereken yanıtlar verilmiş ve bu yanıtlarımız Aydın Yalçın'ın ki dışında aynı dergilerin bir sonraki sayılarında yayınlanmıştır. Aydın Yalçın'a yanıtımız ise YABA-ÖYKÜ Dergisi'nde çıkmıştır. İşte bu yanıtlarımız geniş çevrede büyük tasvip görmüştür.

Yine, Kaya Müştakhan'a atılı olarak muhabirinizin verdiği diğer bir bilgi de, bizim başkanlık sıfatımızı yayınlarımızda kullandığımız öne sürülüyor. Bu da doğru değildir. Hiçbir kitabımızda "Kürt Enstitüsü Yayınıdır." diye bir ibare yoktur. Hiçbir makalemizde bu sıfatımızı adımızın yanına yazmış değiliz. "Kürt Kızı Zenge" adlı kitabımızda editörümüz İsmet Arslan özgeçmişimizi yazarken doğal olarak bu sıfatımızdan söz etmiştir. Bu da bir öykü kitabıdır, tarih kitabı değil. Hiçbir konferansımızda da tarih bölümü başkanı olduğumu söylememişimdir. Buna binlerce dinleyicimiz taniktir. Çünkü söyleşilerimi kendi adıma yaptım.

Görüldüğü gibi hakkımızda 15 eleştiri yapıldığı ne kadar gerçek dışıysa, bu son iddia da tümüyle asılsızdır.

Avrupa'nın önemli başkentleri de dahil pek çok devletinde, 1992'den günümüze, davet ve istek üzerine aynı konularda çok seçkin topluluklar önünde toplam sayısı 29'u bulan tartışmaları-bilimsel konferanslar vermiş bir yazarım. Evet hiçbir konferansımız tartışmaya kapalı yapılmamıştır. Konferans sayısı açısından bu bir rekordur. Bu çabalarımızın dışında Avrupa'da 4 radyo konuşması ile 3 televizyon konuşması yaptık. Toplantılarımızda pek çok bilim adamında hazır bulunmuştur. Biz tümüyle kaynakçalara, bizden önce yapılmış araştırmalara ve son yıllarda yapılan arkeolojik kazılara, bu kazılarda ele geçen kil tabletlere, taş kitabelere, antropolojik ve onomastik verilere göre çalışmalarımızı yürütmekteyiz. Bu objektifliğimiz yüzündendir ki, konferanslarımızın dışında İngiltere Parlemantosuna Kültür Salonu'nda da konuşma olanağına kavuşabildik. Görüldüğü gibi lafla peynir gemisi yürümüyor. Ayrıca çıkardığımız kitaplarımızın pek çok baskı yapması da okurlarımızın gösterdikleri ilgi açısından objektif olduğumuzu kanıtıyor. Şimdi bize göre en önemli konuya giriyorum. Kürt halkının genelde çok önemli istisnalar dışında- göçer hayatı olmamıştır. Bu nedenle bu halkın güneş dil teorisi gibi yalan ve dolanlara hiç bir gereksinimi yoktur.

Stërka Rizgarî'nin değerli yöneticilerini saygı ve sevgiyel selamlıyorum.

Cemşit Bender

7- R. Yörükoğlu: "Hamburg Konferansı alıntısı" (Kavga Dergisi, s. 14, Nisan 1992) R. Yörükoğlu, ezen ulus ile ezilen ulus milliyetçiliğini karşılaştırmakta, C. Bender'den alıntılar yaparak görüşlerinin yanlış ve uydurma olduğunu, Kürt Halkı'nın geçmişine saygılı olduğunu açıklamakta ve "geçmiş bunun kanıtıdır" demektir. C. Bender, aynı dergide yayınlanan "Kavgam'a yanıt" (8.3.1992) başlıklı yazısında, R. Yörükoğlu'nu resmi ideolojiyi savunmakla suçlamakta, konuyla ilgisi bulunmayan belirlemeler yapmakta, Kavga Dergisi'ne "Kavgam" yakıştırmaları (Hitler'n kitabı) benzetmesi yaparak, R. Yörükoğlu'nu TKP'li olduğu, aleviliğe soyunduğu için, hakkındaki olumlu düşüncelerini değiştirdiğini ve eleştirilerini ciddiye almadığını söylemektedir:

8- Kavga Dergisi görüşü: (Kavga Dergisi, s. 14, Nisan 1992)

C. Bender (Mehdi Halıcı) için: "Yalan söylemekte, yalan yazmakta, Kürt halkının bilincini bulandırmayı amaçlamaktadır.

...bilimsel namustan nasibini aldığı söylenebilir mi? Yüreği, beyni çirkin bir insanla, **şark kurnazı bir provokatörle karşı karşıyayız..** demektir. C. Bender'in Londra konuşmasında "**Alevi Derneklerinin hepsinin MIT ve Devlet tarafından açıldığını..**" söylediğini ve C. Bender'i iddiasını ispata davet etmektedir.

9- Yusuf Vurgun: "C. Bender'in ırkçı-şoven teorileri" (Kavga Dergisi, s. 19, Nisan 1993.) Bu yazıda C. Bender'in görüşleri kapsamlı bir şekilde özetlenmektedir. C. Bender bu eleştiriye cevap vermemiştir.

10- Cengiz Özakıncı: "Doktor Cemşid Bender'in Kürt Tarih Tezi ve Güneş Kürt Teorisi: Psiko Newruz" (Kitap Gazetesi, s. 19, Nisan 1993.) "Aydınlatamama örnekleri" serlevhalı üç sayfalık ve yedi ara başlık altında C. Bender'in görüşleri özetlenmekte ve "Mezopotamya Tarihi konusunda bilgisi olanların bu görüşlere katıla katıla gülererek okuduklarını, ancak herkes bu konuda bilgili olmadığı için Bender'in kitabının dördüncü baskısını da yaptığını" yazmaktadır

SONUÇ

Görülüyorki C. Bender'i eleştirenlerin sayısı epey fazladır. Fakat C. Bender'in bu eleştirilere cevabını yöntem, üslup ve bilim açısından doğru bulmamaktayız. Yapılan eleştirilerin tümüne katılmadığımız gibi, Bender'in de kimi cevaplarını duygusal, yanlış, haksız bulduğumuzu belirtelim.

Biz yine de C. Bender'in görüşlerinin tartışılmasında (özellikle Kürt Enstitüsü Tarih ve Bilim Kurullarında) yarar görmekteyiz. Tartışmak, "düşünceye" ambargo

koymak sayılmamalıdır. Kürt Enstitüsü Başkanı'nın bu görüşüne katılmak mümkün değildir; ancak Enstitü Başkanı'nın Tarihsel Materyalizmi kabul etmelerini takdir etmekteyiz.

C. Bender'in kitaplarında önemli yanlışlıklar, tahrifatlar, montajlar hatta fikir ve emek hırsızlığı bulunmaktadır. Demokrat-sol çevreleri tedirgin etmeye, Alevi Derneklerini MIT ve devlet destekli göstermeye, Kürt yazarlarını kendisi gibi düşünmedikleri için "resmi ideolojiyi savunmakla" suçlamaya "bilimsel tartışma" hatta "tartışma" demek mümkün değildir. C. Bender bizim de "dilbilimci" olmadığımızı söylemektedir. Biz hiçbir zaman, hiçbir yerde dilbilimci olduğumuzu belirtmedik Aksine, C. Bender yazılarında, konuşmalarında bize "dilbilimci" demektir. "Değildir/dir" söylemini neye göre yapmaktadır? Kaldı ki C. Bender Kürtçe bilmemektedir. Dil bilmeyen birisi nasıl böyle bir değerlendirmede bulunmaktadır? Yine C. Bender Kürtçe bilmediği halde, İsveç'te yayınlanan (Kürtçe) bir derginin Türkiye-Temsilciliğini de yapabilmektedir!? Bir başka dikkat çekici nokta da iki ayrı kimlikle (Mehdi Halıcı/C. Bender) aynı mealdaki yazıyı hem Kültür Bakanlığı'na ait bir dergiye, hem de Kürtçe yayınlanan bir dergide yayınlamaktadır (1). Mehdi Halıcı imzasıyla bir Türk Yazarı'nın tüm özellikleri, C. Bender imzasıyla da bir Kürt Yazarı görünmektedir. Resmi Dergi'de "Kürt ve Zagros" kelimelerine rastlanmamakta fakat, Kürtçe yayınlanan dergide bolca "Kürt ve Zagros" kelimeleri kullanılmaktadır. Bu, çifte standarttır, Kürt ve Türk kamuoyunu yanıltmaktır. Halkların tarih bilincini bulandırmaktır ve de bir yazara, bir araştırmacıya yakışmamaktadır. Biz MKM, Kürt Enstitüsü, Kültür Vakfı ve Kurumlarını, Arya ve benzer Kurumları çifte standart, çifte kimlik kullanan C. Bender'i daha yakından tanımaya ve izlemeye çağırılmaktayız.

Kaya MÜŞTAKHAN

Dipnot:

1- Berhem Dergisi, s. 5, Mart 1993 "Kürt Halk Yaratması Aşıklık Geleneği" (C. Bender)

Halk Ozanlarının Sesi, s. 2, Mart 1993 "Aşıklık Geleneğinin kökeni (Mehdi Halıcı)

AVRUPA BİRLİĞİ ZİRVESİ TOPLANDI

25 - 26 Haziran 1994 tarihleri arasında Yunanistan'ın Kerkira adasında Avrupa Birliği Zirve Toplantısı yapıldı. Yunanistan'ın dönem başkanlığı sona ererken, Almanya yeni dönem başkanlığına getirildi. Zirvenin başlamasından önce birlik içindeki "sosyalist" liderler bir araya geldiler. Bu ön toplantıda Avrupa Parlamentosu seçimlerinde "sosyalistlerin" başarıları değerlendirildi. Ayrıca İtalyan Hükümet ortaklarından faşist partinin komşyonunda yer almasına karşı ortak tavır konulması kararlaştırıldı. Yunanistan'ın dönem başkanlığı süresince başarılı bir çalışma yürüttüğü Avrupa liderler tarafından kabul gördü.

Yunanistan'ın başarıları şöyle sıralanıyor.

1- Dört yeni devletin (Finlandiya, Avusturya, Norveç, İsveç) Avrupa Birliğince üyelikleri kesinleşti.

2- Rusya ile ortak çalışılması konusunda bir anlaşma imzalandı. Bu anlaşma ile; Yunanistan'ın da yararlanacağı doğal gaz projesi konusunda anlaşma sağlandı. Böylece Rusya'dan Avrupa Birliği ülkelerine doğal gaz hattı kurulacak.

3- Rusya'dan Yunanistan'a bir otoban kurulması üzerinde anlaşma sağlandı. Bu otoban Bulgaristan üzerinden Yunanistan'ın Patra limanına bağlanacak. Ayrıca petrol boru hattı Agiya Petropolina'ya kadar

uzatılacak. Bu projenin gerçekleşmesinin Avrupa için, özellikle Yunanistan için önemli olduğu belirtiliyor.

4- Ekonomik konularda bir dizi karar alındı. Özellikle işsizlik konusuna ağırlık verildi.

5- İtalya-Yunanistan elektrik hattının kurulması kararlaştırıldı.

6- Kıbrıs ve Malta'nın Avrupa Birliği'ne üye olmaları konusunda prensip anlaşmasına varıldı ve her iki devlette üye olabilecek ilk iki devlet sıralamasına girdi.

Avrupa Birliği başkanlığını yapan Jack Dellor'un 11 yıllık görev süresi bittiği için yeni Başkan'ın seçilmesi gerekiyordu. Yunanistan'ın da desteklediği, Belçika Başkanı Zan Duk İngiltere'nin vetosu nedeniyle yeni dönem başkanlığına seçilemedi. Yeni bir başkanın seçilememesinden dolayı, Dellor'un görev süresi kendiliğinden uzadı. İngiltere tek yanlı bir aday önerdi ve adaya yalnızca kendisi oy verdi. İngiltere'nin veto tavrı siyasi gözlemciler tarafından "Avrupa Birliği'ne aykırı davranma, Amerika yanlısı bir tutum içinde olma" şeklinde değerlendirildi.

X. Bulut/Stërka Rizgarî - Atina

WAHŞET Î TALAN

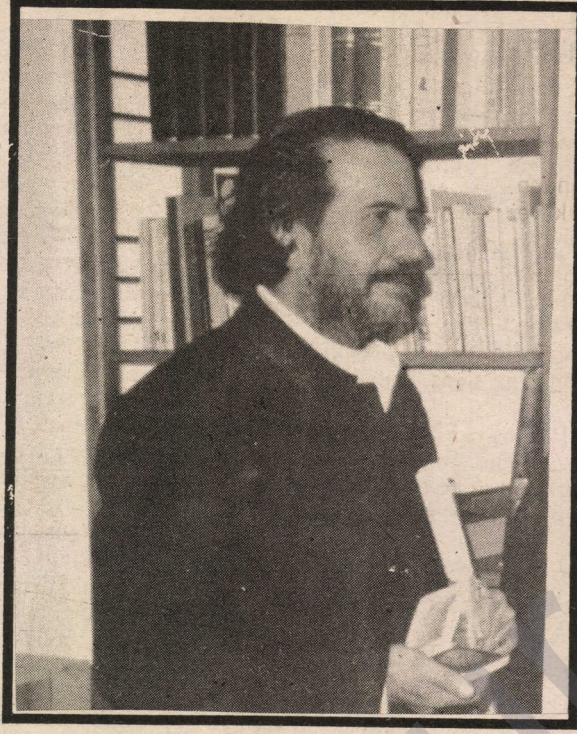
Fatma paşil (hemîle) bû. Be-bika di zikê wê de bûbû şex mehîni. Kûrê wê navî xwe Firat bû û heft salî bû. Be-bika di zikê wê de zarukê wê a diduwan bû. Kûrêkî wê hebû, lê wê dixwast ev jî keç (kîz) be. Mêrê wê qet jê re nedigot "Fatme", jê re digot "Fato" an jî "Fatê". Ber bi êvarê bû. Fatê bi wê nexweşiya xwe karê malê kiribû û qedandibû. Çû metbaxê ku xwarina êvarê jî çêke. Dengê Zîla telefonê hat. Ev çû oda telefonê û rakir da ber guhê xwe, dengê mêrê xwe Hemîd cîda nas kir.

Hemîd got: "Alo, Fatê tu çawanî, çi dikî?"
Fatê: "Ez başim, sipas. Nuha ez xwarin çê dikim."
Hemîd: "Pir baş e. Sê heval hene, dê îşev bibin mêvanê me. Em ê hinekî bi hev re bipeyivin. Ger tu nexweşî, nikarî nan çêkî, ez wan bibim aşxanê û paşê em bîn mal."
Fatê: "Na, ez nexweş nimim, karim xwarinê çêkim. Wan bîne mal, lê zebeşek bistîne, bi xwe re bîne. Piştê nan em bidin mêvanan."
Hemîd: "Fatê, qey dilê te diçû zebeşê, dibên jinên başil dilê wan, nefsa wan diçe pir tiştan. Lê bi soz tu çi bixwazî ji min re bêje, ez ê ji te re bikirim."
Fatê: "Ez ji bo xwe nabejim, jibo mêvanan dibêm zebeş bistîne. De haydê ji te re oxir be, ez divê biçim metbaxê, run li ser agir şewitî."
Bûbû êvar, Hemîd zebeşek kirî û tevî hersê hevalên xwe ve hate mal. Fatê bi destê mêvanan girt, xêrhatin li wan kir û mêvan derbasî odê bûn, rûniştin. Fatî sîniya mezin anî danî, Hemîd jî alikariya wê kir, nan û xwarin danîn ser sîniyê; nanê xwe xwarin. Hamîd û hevalên wî, hem nan dixwarin û hem jî bi hev re dipeyivîn. Li ser rewşa welat, terora dewleta qolonyalîst a Tirk ku her diçe li ser gelê Kurd zêde dibe. Li ser xizbil-kontra ûwd. dipeyivan. Piştê nan xwarinê, Fatê firax helanîn. Di navbenê da demek derbas bû, Fatê ji metbaxê bang kir Hemîd û ji re got: "Zebeş giran e, ez nikarim helgirim. Tu bikanî bibî daynî ser sînayê û dilimke bila mêvan bixwun."
Hendî şev bû. Li derve hemû cîh bûbû tarî û zîlamat. Usa tarî bû ku, mirov tîlîyan di çavê hev re bikrana hevu du nediditîn. Polîs û tîmên teybetî ên xwînxwar der û dora xaniyê Hemîd girtibûn. Qet deng ji wan dernediket. Çend kesên nîşandar xwe dabûn rûkalê şibaka (pencere) mala Hemîd. Xaniyê Hemîd yek qat bû û şibak jî nêzikî erdê bû. Lê ji derva, di şibakê-re hundirê odê de wek serê mirovekî dît. Ji wî xîyal mirovek di nava odê da rûniştiye û tenê serê wî xuyaye. Tîm û polîsan qet li mala Hemîd deng nekiribûn û ji wan re negotibûn, "teslîm bibin". Armanca polîs û leşkerên tirk bi ganîti girtina wan mirovan nebû, kuştina wan bû. Serleşkerê asker û mezinê polîsan ji wan re gotibû: "wan her çaran jî bikujin."
Ji tîmên taybetî yekî nîşandar rind nîşana ew ew qerebûtika ku di nav odê da bû girt û pêl li tetik kir. Gule cam qul kir û çû li nava zebeş ket, zebeş bû sed parçe. Hendî bûbû teqîn û reqîna çekan, wek barana buharê gule di avetin mala Hemîd. Camê şibakê perçe perçe bûbûn û gule di odê da li dîwaran diketin. Hemîd û hevalên wî ji xwe re şaş û ecêp mabûn. Lê wan diz-anibûn ku hendî xelasiya wan tune, dê wan bikujin. Hemîd ji wan hevalên xwe re got: "Dijminê xwînxwar avêtin ser me. Roja

reş hat. Felek bibe bavê me jî, em ji vir xelas nabin. Lê em ê li berxwe bidin, şer bikin û bi mêranî bimrin"
Di mala Hemîd da çekên mezin, an keleşkof tunebûn. Bi hevalê wî re demançe hebûn. Wan jî bi demançe xwe gule berdan derva ser leşker û polîsan.
Hemîd zanibû dê ew û hevalên wî bîn kuştin, lê heşê wî da jina wî Fatê û kurê wî Firat hebû. Dê ew çawa xelas bikirana? Baş bû ku ew herdu di metbaxê da bûn. Metbax li paş odê bû û gule wêda nedîçûn. Hemîd xwe bi erdê ve kişand û çû aliyê metbaxê. Ji jina xwe re got: "Fatê, hendî dawîya me hat. Tu û Firat xwe veşêrin, qet nebe belkî hûn xelas bibin."
Fatê got: "Ku hûn kuştin, bila me jî bikujin. Ji xwe di bin zilm û koletîya van zaliman da her roja me mirine."
Hemîd got: "Fatê usa mebjê. Xwedê bila tu û kurê min xelas bin. Ger tu sax may, li pey min megrî. Kurê min wek welatparêzekî hêja mezin bike. Bila ew jî jibo rizgariya welatê xwe kar xebatê bike. Miqayitê zikê xwe be. Te tim keçek dixwest, ku keç be navê wê dayne Berîvan, ku kur be navê wî Serdar dayne. Nuha xwe feşêrin. Bila Firat biçê xwe bixê paş buzdolabê, tu jî xwe bixê çiyekî selamet."
Fatê got: "Baş e, bila Firat biçê xwe bixê paş dolabê. Ezê li vir bisekinim. Tu jî veger here ba hevalên xwe."
Hemîd dîsa xwe bi erdê ve kişand û çû cem hevalên xwe. Hevalên wî bi demançe şer dikirin, li ber xwe dan. Şer demekî kin ajot, polîs û tîmên taybetî rokê û bombên destan avêtin odê. Hemîd û her sê hevalên wî şehîd kirin. Polîs û tîm çûn ketin hindirê odê. Li erdê jî gule berdan wan. Laşê wan ji ber gulan bûbû wek seradê.
Polîsek çû aliyê metbaxê û li wir Fatê dît. Çek di destê polîs da bû lê, gule berneda Fatê. Qey rehm ket dilê wî an jî piçek bîhna însanîtiyê ji wî polîsî dihat. Loma wî Fato nekuşt. Polîs li wê mêze kir ku zikê wê mezine, li ber deviye. Polîs ji re got: "Qey tu bi paşilî, ka bide pey min em biçin derva." Wê gavê ji tîmên taybetî yek hat li polîs hêrs bû û got: "Te çima va qehpika di hundir de nekuşt? Tu wê didî pey xwe tîni derve. Ez ê a nuha livir wê bikujim."
Polîs xwe da pêşiya Fatê û li ew kesên tîmên taybetî qirîya û got: "Bese lo... Waye we hemû hemû kuştin, hûn ji vê jina bi paşil çî dixwazin, sûç û gunê wê çiyê? Ez nahêlim kes destê xwe bide pê!"
Ew kesê ji Tîma taybetî: "Zikê wê tîjiye, dê piçek bîne dinê û ew jî bibe belê serê me û dewa (doza) kurdayetiye bike. Divê em wan hemûyan bikujin.; wan qir bikin."
Polîs got: "Qey bi kuştinê diqedin, de karê we tune bikujin."
Bi xêra polîs Fatê ji kuştina xelas bû lê, ji lêdan û îşkencê xelas nebû. Fatê girtin birin û kirne zindanê. Sê roj û sê şev bi wê îşkence kirin. Roja çaran bebika wê jî di zikê wê da kuştin, xwîn wek ava kaniyê jê dihat. Wê rakirin birin nexweşxanê, bebik mirî ji ber çû. Ew jî ji mirinê xelas bû; hindek mabû ew jî bim-re.
Fatê gelek xemgîn bû. Derd û kulên wê giran bûn. Dijminê xwînxwar bi hovîti mêrê wê û bebika di zikê wê da kuştibû. Lê tevê vê buyerê, heş û aqilê wê li ser kurê wê Firat bû. Gelo polîs û esker kurik dibûn û kuştibûn an jî ew nedibûn û Firat xelas bûbû?
Polîs û tîmên taybetî Firat nedibûn. Di oda wan de piştê ku pere, zêr û amarete mala Hemîd dibûn, ji xwe re ew tişt girtibûn biribûn, mala wê talan kiribûn; zêr û perên wan biribûn. Cîranên wê hatin sersaxiya wê. Kurê wê Firat, li mala cîrana wê mabû. Ew jî hat. Fatê kurê xwe hemiz kir, têr û tijî ramîsa û ji re got: "Kurê min, bavê te û xuşka te kuştin. Leşkerên Romê li me hovîtiyekî mezin kirin, mala me talan kirin. De mezin be û doza me ji van xwînxwaran re nehêle..."
Cîranên Fatê dil dan ber û yekê ji wan got: "Xuşka min, xem mexwe. Ew ecêp û sosretê anîn serê we. Dijminê gelê Kurd hemû jî barbariya xwe nîşanî me didin. Bav, kal û bapirê wan jî barbar bûn û tiştên weha pir bi me kirin. Heta ku em di bin destê wan de kole bin, dê vê zilm û tehde yê berdewam bikin. Lê nê-zike, hindik maye ku, em nîrê koletiyê bişkenin; qeyd û zincîrên kolonyalîzmê biqetînin. Kinga welatê me rizgar bû û gelê me azad bû, wê gavê em ê jîyanekî bi rûmet bijîn."
Cîranekî din jî got: "Her roj bi dehan, bi sedan ewladê gelê Kurd şehîd dikevin. Xwîna şehîdan ji bila sebe nahê rêtin. Gelê Kurd dê dijmin di nav xwîna xwe de bixeniqîne. Hemîd û hevalên wî di riya rizgariya waletê xwe de şehîd ketin. Gelê Kurd wan û bi hezaran şehîdên xwe ji bîr nake. Bila serê te û serê gelê Kurd sax be. Xwîna wan li erdê namîne..."

Lokman POLAT

Kürdistan İhtilali'nin bir silahı daha...

Haris Pulumidis

Tiyatro yazarı ve yönetmen HARİS PULUMİDİS, Atina Tiyatro-Sanat Karolu Kun Yüksek Okulunu iftiharla bitirdi. Daha sonra burs kazanarak, Laboratorium Grotovski Vroclav/Polanya'da yüksek tiyatro tahsili gördü. Yunanistan'da ilk özerk tiyatro hareketi "Xronoteatro"yu kurdu. Bir çok tiyatro konulu araştırması olan Pulumidis, Lavrion Mülteci Kampında özellikle Kürt ve Filistinli mültecilere yönelik değerli çalışmalar yaptı. Pulumidis'in bu çalışmaları, Amnesty ve Barış Örgütlerince başarıya layık görülmüştür. Polanya'da düzenlenen 8. Uluslararası toplantıda Yunanistan'ı temsil eden Pulumidis, Unesco adına "Eski dramın oluşumu" konulu bir araştırmayı da sürdürmüştür. Çalışmaları Taşkent Sinema arşivinde bulunmaktadır. Pulumidis uzun bir dönemde sürdürdüğü "ORESTİADA" isimli eserinin yazımını tamamlamıştır. 4 tiyatro sanatçısı tarafından sahnelenecek eser, Kürdistan'ı işlemektedir. KOMAL yayınevi tarafından basıma hazırlanan eser, Kürt kültürü ve Komal yayıneviyle dayanışma amacıyla sahnelenecektir. Brezilya Santa Maria Üniversiteler Birliği'nce şeref maddesine layık görülen Pulumidis, Kürt halkıyla dayanışmasını aralıksız sürdürmektedir...

UYGARLIK

*****Atina Belediyesi ve PRK - Rizgarî Yunanistan Temsilciliği'nin ortaklaşa düzenledikleri NEWROZ şenliklerinden biri de Atina'nın Eksarhiya meydanında gerçekleşti. Gece ünlü Yunanlı tiyatrocusu Haris Pulumidis tarafından sunuldu. Geceyi çoşkulu bir konuşma ile açan Pulumidis'in konuşma metninin tümünü Yorgo Baca Stêrka Rizgarî okuyucuları için türkçeleştirdi...*****

"Bugün Yunanistan'ın kalbi Atina'da toplanarak Kürtlerin yeni yılını, NEWROZ Milli Bayramı'nı kutluyoruz. Gecede gösteri yapmak üzere Kürt folklorcular ve müzik grupları da yanımızda bulunmaktadır. Türk terörizmine karşı kültür, sanat ve folklor gösterileriyle mücadelelerini sürdürmektedirler.

Bu gösteriler demokrasinin ve uygarlığın doğduğu, beşiği sayılan bir ülkede yapılmaktadır. Bu nedenle biz Yunanlılar Kürt ulusunun Türk sömürgeciliği ve işgaline karşı verdiği haklı mücadeleyi meşru saymalıyız ve yanında olmalıyız. Atinalılar, bugün başta Kürt Newroz Bayramı olmak üzere; geceyi düzenleyen Atina Belediyesi ile Rizgarî - Yunanistan Temsilciliği'ni, ayrıca özgürlük ve uygarlığı temsil eden devrimci folklor ve müzik grubunu saygıyla selamlıyor...

Şimdi burada oynanacak oyunları

tanıtmaya çalışacağım: Burada oynanacak oyunların adları Kürdistan'daki tarihi şehirlerin adlarıdır ve Türk devleti bu tarihi şehirlerin adlarını bilinçli olarak Türk isimleri ile değiştirmiştir. Oysa, Kürt kültürünün korunması ve desteklenmesi gerekmektedir. Örneğin, bugünkü Diyarbakır'ın gerçek adı Amed'dir. Çevlik Bingöl, Semsur Adıyaman olmuştur. Bütün bunlar hep bilinçli olarak yapılmaktadır ve Kürt tarihi ile uygarlığın asimile edilmesi amaçlanmaktadır. Bu asimilasyon siyasetine karşı Kürtleri var gücümüzle desteklemek aynı zamanda uygarlığın desteklenmesidir ve temel bir görevdir.

Folklor grubu gösterilerine Çevlik yöresinden oyunlarla başlayacak. Bu yörenin bildiğimiz zengin ormanları ve yeşilliği bugün hiç kalmamıştır. Türk devleti bu güzellikleri ve uygarlığı yerle bir etmiştir.

Kürtlere karşı ve özellikle dağlık yüksek mıntikalarda peşmergelere karşı yürütülen Türk ordusunun operasyonlarıyla, Çevlik'in tüm yeşilliği ve güzelliği yakımsı-yıkılmıştır. Kürt Ulusu'na karşı uygulanan soykırım ve çevrenin tahribi her araçla protesto edilmiştir. Bu bir insanlık görevidir.

Kürtler kendilerine yapılan baskı, soykırım ve imhaya karşı mücadele etmektedirler. Mücadeleyi her araç ve gereçle sürdürmektedirler. Mücadelenin en önemli

araçlarından biri de hiç şüphesiz kültür mücadelesidir. Zaten, doğal olguların her zaman Kürtlerin felsefe ve dinlerinde ayrı yerleri vardır. Kürtlere müslümanlık zorla kabul ettirilmiştir. Kürtler daha önce ZRDÜŞT dinine mensuplardı. Zerdüşt'lük, Kürtlerin bir kesiminde, Yezidi olarak adlandırılan kesiminde hala canlılığını korumaktadır. Yezidiler, ışığa, ateşe ve güneşe tapıyorlar. Gerek Araplar ve gerekse Türkler, müslümanlığı Kürtlere zorla dayatmışlardır. Nitekim Kürtlerin doğal dinleri Newroz'da kendini en açık bir biçimde gösteriyor. Bütün Kürdistan'da ateşler yakılarak, Newroz çoşkuyla kutlanıyor...

Türk devleti ateşten çok korkuyor. Çünkü, ateş direnmeyi simgeliyor. Ateşte bir güç, bir özgürlük, bir direnme var... Ateş aynı zamanda devrimci bir atılımı simgeliyor. Türk devleti bu nedenle her Newroz'da Kürt ulusunu kana boğarak, hapsilere atarak, işkence ederek, Kürtlerin haklı mücadelelerini engellemek istiyor.

Kazanları kaynatarak, demiri eriten ve duygulara güç kazandıran ateş önünde Türk generalleri, sömürgeciler; Kıbrıs'taki işgal orduları, Kürt ulusunun katilleri, Ermeni soykırımcıları, Rum-Pontusları, Ön-Asya ve İstanbul Rumlarını yerlerinden, yurtlarından kovanlar titremekte ve korkmaktadır. Bu ateş yalnız onları değil,

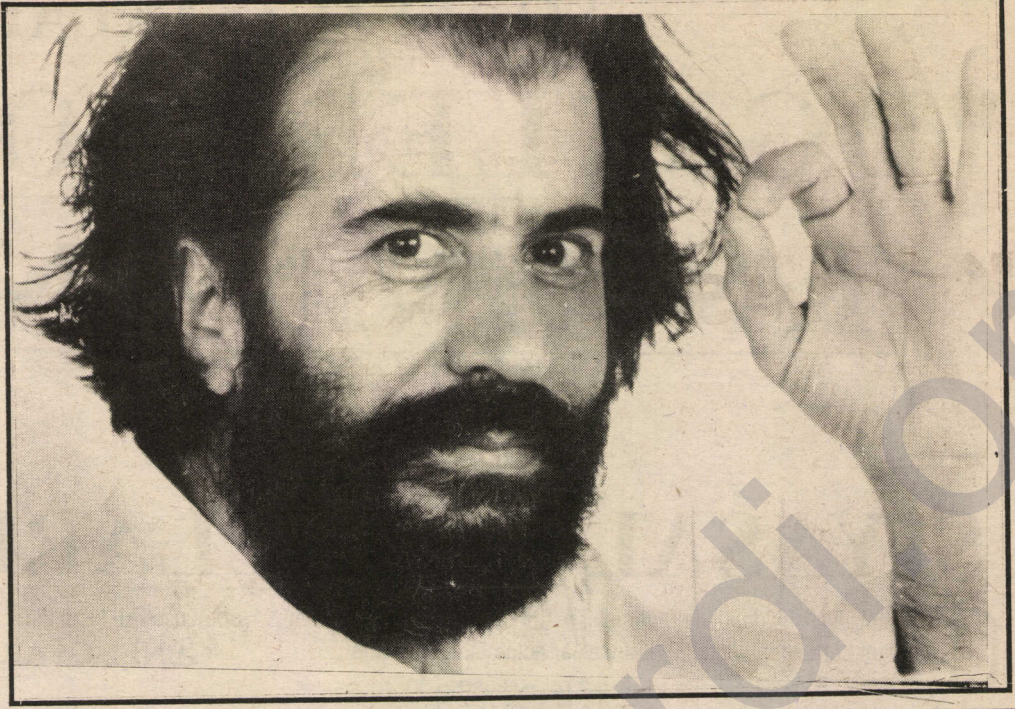
onların tüm batılı dostlarını, emperyalistleri de rahatsız etmektedir. Atinalılar; uygarlık insanoğlunun en büyük silahlarından biridir. Çünkü, kendi neslini ve varlığını üretebilmenin en önemli aracıdır. Kürtler özellikle bunu çok iyi biliyorlar.

Amed, Kürdistan'ın en büyük kentlerinden biridir. Amed öte yandan bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin sembolüdür de. Büyük acılar içinde yaşayan Amed bugün bir milyonun üzerinde bir nüfusa sahiptir. Amed'de bir de kanlı Diyarbekir Zıندانı da bulunmaktadır. Dünyanın en vahşi işkencehanelerinden biri olan Amed zıندانında binlerce Kürt aydını militanı hapsedildi. 1980 Cunta'sından bu yana hala bu zıندان boş kalmadı. Burada en vahşi işkenceler yapıldı, yapılmaya devam ediyor. Ama, Kürtler asla işkenceye boyun eğmedi. Ölenler şehitler kervanına kaldı. Sakatlar ise halen tedavi altındadırlar. Amed Zıندانı'nın gardiyanları bile bu vahşete dayanamadılar. Bir çoğu şu an sefilce yaşamaktadır... Amed, şimdi yara, kan ve şehit peşmergelerin üzerinde yeniden doğuyor. Acı, hayat ve mücadele oyunu zafere kadar devam edecektir. Amed'e özgüoyunlarda Kürt aşiretlerini temel gelenekleri görülmektedir. Kürt

aşiretlerinin farklılıkları ve kültür zenginliklerini bileşimi güzel bir Kürt ulusal sentezini oluşturmaktadır. Kürtlerde, kadının büyük fonksiyonu ve günlük yaşamda önemli rolü vardır. Amed oyunlarında birzandan izleyeceğiniz bir bölümde kadını rolü net görülmektedir. Farklı aşiretin erkekleri arasında kavga çıkmaktadır. Kadın araya girmekte ve leçeğini atmaktadır. Kavga hemen durmaktadır. Kadın leçeğini atmasından, kadını bakireliğini kaybetmesi anlaşılmaktadır. Bununla doğanın ve dünyanın bakireliğini kaybetmesi de anlaşılmaktadır.

Sem-sur bir başka şirin Kürt şehridir. Sem-sur şimdi Adıyaman olarak anılıyor. Sem-sur kadim Nemrut'un kendisidir. Bu şehirde büyük Kürt heykeltıraşları yetişmiştir. Sem-sur'daki kocaman heykeller, Kürt uygarlığını canlı bir şekilde günümüze yansıtıyor.

Sömürgeciler Kürdistan'daki heykelleri ve sanat eserlerini kireç yapmaya yetişemediler. Geçmişte Osmanlılar, Parthenon mermerlerini yerle bir ederek, onlardan çıkardıkları kurşunlarla Yunan devrimcilerini ve direnişçilerini katlettiler. Yunanlılar bu dönemde kendilerine sıkılan kurşunları satın alarak, Osmanlıya geri vermiş ve tarihi eserleri korumaya çalışmışlardı. Akropol'ü kurtarmak için harcanan çaba, Türk vahşeti karşısında çaresiz kalmıştı. Onlar, sanata ve tarihe karşı düşmanlıklarını her dönem gösterdiler, bugünde Kürt sanatı ve kültürüne karşı gösteriyorlar.

"Türk devleti ateşten çok korkuyor... Çünkü ateş direnmeyi simgeliyor. Ateşte bir güç, bir özgürlük, bir direnme var..."

Türkler bir yandan sanat ve kültür eserlerini tahrip ederken, öte yandan peşmerge güçlerini imha edebilmek için doğayı da tahrip etmektedirler. Ama, hala Kürt sanatı doğanın canlılığı içinde kırık-dökük de olsa yaşamaya devam ediyor... Semsur şehri eskiden Nemrut olarak anılıyordu. Bu adı Nemrut dağından alıyordu. Kürt heykeltıraşları Nemrut dağındaki taşları işleyerek büyük eserler meydana getirdiler. Bu heykeller çok büyük boyuttadırlar ve kendi ulusu için mücadele eden bir tanrıyı simgelemektedir. Amed, Çevlik ve diğer Kürdistan şehirleri nasıl Kürt tarihini ve kültürünü simgeliyorsa, Semsur'da Kürt geleneğinin önemli noktalarından biri... Bir ülkede, ne zaman köyler tahrip edilir, insanlar aç ve sefil kalırsa; o ülke gelişmemiş bir halde bırakılırsa, o vakit her türlü direnme haklılık kazanır ve topyekun direniş meşrulaşır. Türkler, Kürdistan'ı siyasal olarak kaybettiler. Ama, denetimlerini askeri zorla sürdürüyorlar. Hiç rahatsız olmadan, 1925 ve 1937'lerin yöntemlerini uyguluyorlar. Fakat, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini boğmaya güçleri yetmeyecektir.

Bir başka tarih ve kültür merkezi de Bedlis'tir. Bedlis, entellektüellerin ve sanatçıların toplandığı bir merkez durumundaydı. Üniversiteler, sanat ve bilim merkezleri hep bu şehirde toplanmıştı... Bedlis halk dansları şehrin ve bölgenin entellektüelizminden ve kalbinden çıkmıştır. Bugün Kürdistan'da acımasız bir jenosit ve asimilasyon siyaseti sürdürülmektedir. Uy-

gulanan yöntemlerin hiç biri, gerçek durumu inkara ve gizlemeye yetmiyor. Zaten bütün Türk tarihi yalana, inkara ve unutturmaya dayalıdır. Ama, bir gün Kürt ulusu gibi diğer zulüm gören uluslarda kendi tarihlerini yazacaklardır. Yiğit yürekleriyle, ölümü bile göze alarak özgürlük mücadelesinde Kürt kültürünün gelişmesi ve korunmasını kıvançla yürüten Kürt devrimcilerini alkışlayın. Vatanlarından uzakta, yaşantılarını tehlikeye atarak mücadeleye devam ediyorlar. Hiç bir terörizm, barbarlık ve TC'nin baskı ve zulmü Kürtlerin direniş ruhunu bükemeyecektir, devrimi engelleyemeyecektir. İnsanla bir devrim... Dostluk ve ulusların, halkların kültürleri için bir devrim...

Yaşasın Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi!

Kahrolsun Büyük Güçlerin İkiyüzlülüğü! BIJÎ NEWROZ..."

ASKERİ İŞGALE SON !

Stêrka Rizgarî'yî oku – okut / bixwine – bide xwendin

SIYASİ TUTSAKLARIN "DGM'LERİ BOYKOT" TAVRININ ANLAMAMI

VE

SIYASAL SONUÇLARI ÜZERİNE

Geçtiğimiz 8 Nisan'da, önce Diyarbakır E Tipi Cezaevi'ndeki, ardından da diğer cezaevlerindeki PKK'lı tutsaklar adına birer açıklama yapılarak, "TC yargı sistemini ihsiz hale getirmek için mahkemelere, DGM'lere kılınmaya" ilan edildi. 15 Nisan'da, Sağlıkçılar'daki PKK Davası Tutsakları adına yapılan ve daha çok uluslararası kamuoyuna yönelik olan "Kamuyu ve insanlara" başlıklı açıklamada; TC'nin Kürdistan'da yürüttüğü özel savaşın niteliği ve kapsamı ile MGK ve onun güdümünde hareket eden kurum ve kuruluşların fonksiyonu hakkında bazı değerlendirmelerde bulunulduktan sonra özetle; **"işkencehanelerde, DGM'lerde ve zindanlardaki uygulamaların 12 Eylül uygulamalarını da aratacak boyutlara vardırıldığı ve kitlesel olarak tutuklanan insanlar hakkında, işkencelerle düzenlenen polis fevke ve tutanaklarına dayanılarak hazırlanan iddianamelerle davalar açılıp, DGM'lerde göstermelik yargılamalar sürdürüldüğü, DGM'lerin, TC'nin politik uzantısı olduğu ve gelinen aşamada, ulusal kimliği tanımayan, soykırımı, işkenceyi ve yoketmeyi dayatan DGM hukuku'nun teşhir ve tecrit edileceği, MGK'nin emirleri durumunda olan DGM Savcı ve Hakimleri önünde verilecek bir hesabın bulunmadığı, bundan böyle TC hukukunu, yargısını ve tamamen politik işlevde somutlaşan DGM yargılamalarının tanınmayacağı ve duruşmalara süresiz olarak çıkılmayacağı"** belirtiliyordu. "Xurtsever Halkımız" başlıklı diğer bir açıklamada ise kısaca; "DGM yargılamaları nın tanınmaması, işkenceli sorgulamalarda sorgu verilmesi, DGM Savcıları ve Hakimlerine hiçbir ifade verilmesi ve tutuklanmaların meşru görülmemesi, DGM duruşmalarının protesto edilerek tanınmaması ve duruşmalara çıkılmaması" çağrısında bulunuluyordu.

Çeşitli cezaevlerindeki PKK davası tutsaklarının bu ve benzeri açıklamaları "DGM'leri meşru görmediklerini" belirtip duruşmalara çıkmamalarının ardından, değişik cezaevlerindeki DHP, TKP/ML-TİKKO, TİKB, DH, TDKP, TDP, TKEP, MLSBP, TKEP/L, TKP/ML H., THPKP/C -HDÖ, TKİH, HKG, DY, Kawa, Ekim, DS, ve DKP davası tutsakları adına yapılan açıklamalarda da, DGM'lerin meşru görülmediği ve duruşmalara çıkılmayacağı belirtildi.

TC Hukuk Sistemine ve onun pratikteki uygulayıcılarından olan DGM'lere yönelik bu tavır, gerçekten de son derece önemli ve olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmelidir. Ancak, şu ana kadar yapılan açıklamalardan, bu tavrın siyasal ve tarihsel önemi konusunda yeterince açık ve net bir anlayışa sahip olunmadığı görülmektedir. Söz konusu tavır, bazen aynı açıklama içinde bile değişik şekillerde nitelenmekte, **"boykot", "süresiz protesto", "DGM'leri meşru görmeme"** v.b. gibi tanımlamalarla kamuoyuna sunulmaktadır. Aynı şekilde, bu tavrın uygulamasında da; eylemin süreye bağlı olup olmadığı, nihai talebinin ne olduğu, pratik katılımın ne şekilde olacağı, avukatların bu eylem karşısında nasıl bir tavır geliştireceği v.b. gibi konularda önemli belirsizlikler söz konusudur. Diyarbakır ve Buca'da sürdürülen eylemlerin sona erdirildiği ve DGM'lere çıkılmaya başlandığı yolunda gelen haberlerle birlikte değerlendirildiğinde, bu belirsizliğin belli olumsuzlukları da beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu eylemin tarihsel ve siyasal önemi bakımından yerli yerine oturtulması, olgunun temel yanlarının,

bütünsellikli bir şekilde tanımlanmasını gerekli kılmaktadır.

GENEL OLARAK TC HUKUK SİSTEMİ

Gerek TC, gerekse diğer sömürgeci devletler, tüm faaliyet ve örgütlenmelerini Kürdistan'ın mevcut sömürge statüsünü sürdürmeye yönelik olarak şekillendirmişlerdir. Resmi ideolojinin ırkçı, şoven, inkarcı, asimilasyoncu niteliği, TC Hukuk Sisteminin de temelini oluşturur. Resmi ideolojiye göre, Kürtlerin varlığı, dili, kültürü, tarihi, kısacası Kürtlerle ilgili daha bir çok şey, yani ulusal bir varlık olarak Kürtler **YOK**'tur. Dolayısıyla, tüm bu ulusal değerlerin bir arada üzerinde yer aldığı bir coğrafya, yani Kürdistan da **YOK**'tur. Ulusal bir devlet olarak TC, Türklerden müteşekkildir ve misak-ı milli sınırları içindeki herkes, aslında Türklerin değişik kollarından başka bir şey değildir. Bu söylem üzerinde şekillenen TC Hukuk Sistemi içinde Kürdistan ve Kürt Ulusu olgusu, Kürt ulusunun ulusal demokratik hakları olgusu hiç bir şekilde tanımlanmamıştır. **TC Hukuk Sistemi ve onun tüm maddi kaynakları, mevzuatı, Kürdistan'a yönelik sömürgeci uygulamaları meşrulaştırmada, ona şekli bir "yasallık" tanımada temel bir araç olma işlevine sahiptir.** Başta Anayasalar olmak üzere yasalar ve tüm bir hukuk mevzuatı, bu anlayış üzerine kuruludur. Bu anlamda mevcut hukuk mevzuatı TC'nin "üniter" devlet yapısının, ırkçı bir temelde ezen ulus egemenliğinin manifestosudur.

Ancak, bu mevzuat içinde Kürt Ulusu ve Kürdistan'a ilişkin pozitif herhangi bir tanıma rastlanmamakla birlikte, uygulamaya dönük negatif tanımlamaları bol miktarda tesbit edebilmek mümkündür. Gerek Anayasa'larda, gerekse diğer yasal mevzuat içerisinde açık olarak belirtilmemekle birlikte, Kürtlere ilişkin, Kürdistan'daki uygulamalara ilişkin **özel** bir çok tanımlamalar yapılmıştır. "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin İkesi ve milletiyle b l meş b t n l ..." şeklindeki "sihirli" ibarelerle başlayan ve hemen hepsi ağır cezai yaptırımlar öngören yasa maddelerinde "suç" olarak tanımlanan olgular, gerçekte Kürdistan ve Kürt ulusal varlığı gözönünde bulundurulmuş biçimlendirilmişlerdir. Başka bir deyişle, bir yandan Kürt ulusu, Kürtlerin ulusal-demokratik hakları olgusu bir bütün olarak **YOK** sayılırken, bir yandan da bu olguların bilimsel gerçekliği ve **VARLIĞI**, "suç" olarak gösterilen ve ağır cezai yaptırımlara bağlanan hükümler içerisinde -negatif olarak- tanımlanmaktadır. Örneğin, Türk Ceza Kanunu'nun **125.** maddesi, salt Kürdistan'lı devrimcilere uygulanan bir ceza maddesidir ve bu maddede "suç" olarak tanımlanan eylemin Kürtlerden, Kürdistan'lı devrimcilerden başka kimseler için uygulanması söz konusu değildir. "Devletin İkesi ve milleti ile b l meş b t n l ..." diye başlayan yasa maddelerindeki **"devletin ülkesi"** kavramı, TC'nin **"üniter"** yapısını, başka bir deyişle, **işgal ettiği Kürdistan topraklarıyla birlikte TC'nin resmi sınırlarını**, "Devletin milleti" kavramı, bu sınırlar içinde bir tek ulustan, Türk ulusundan başka hiç bir ulusun yaşamadığı, başka bir deyişle **TC sınırları içindeki Kürtlerin ayrı bir ulusal varlık değil, Türk ulusal varlığı olduğu** söylemini, **"bölünmez bütünlük"** kavramı ise bu olguların, yani **Kürdistan'ın sömürge statüsünün değiştirilemezliğini** vurgulamaktadır.

TC Hukuk Sistemi genel olarak anti-demokratik bir niteliğe sahiptir ve bu onun sömürgeci karakterinin bir sonucudur. Bu karakteri, gerek "genel" e ilişkin mevzuatın içine serpiştirilen "özel" hükümlerde, gerekse Kürt Ulusuna ve Kürdistan'a yönelik "özel" hukuk düzeni içinde tesbit etmek mümkündür. Geçmişte, "**Takrir-i Sükun Kanunu**", "**Mecburi İskan Kanunu**", "**İstiklal Mahkemeleri Kanunu**", "**Tunceli Kanunu**", "**Genel Müfettişlikler**" v.b.; günümüzde ise "**Olağanüstü Hal Kanunu**", "**Terörle Mücadele Yasası**", "**DGM Yasası**", "**CMUK**", "**SS Kararnameleri**" v.b. düzenlemeler, bir yarıyla sömürgeci uygulamaların "**yasal korunak**"larını teşkil etmekte, diğer yarıyla da TC Hukuk Sistemi'nin uygulamadaki "**ikili**" yanını da yansıtmaktadır. Kürdistan, açık şekilde tanımlanmasa bile bu güne kadar hep farklı idari yapılanmalar içinde yönetilmiştir. Sıkıyönetim, umumi müfettişlik, olağanüstü hal, bölge valiliği gibi uygulamalar bu yönetim tarzının en bilinen biçimlerini oluşturmuştur. Bu biçimlerin yasalitesini oluşturan mevzuat, mevcut hukuk sisteminin gerçekte salt Kürtlere, Kürdistan'a ilişkin uygulamalarını tanımlamaktadır. Kürdistan'a yönelik sömürgeci siyasetler, bir "Takrir-i Sükun"da, "Mecburi İskan"da, "Tunceli Kanunu"nda olduğu gibi bu hukuk sistemi içinde "özel" olarak yasallaştırılmaktadır ve bu anlamda, sömürgeci uygulamaların geliştirilip derinleştirilmesine bağlı olarak sistem içinde bu mevzuata da yenileri eklenmektedir. TC Hukuk Sistemi'nin ikili yapısının bir diğer yanını ise, TCK, CMUK, DGM, Terörle Mücadele gibi sömürgecilerin ceza ve yargılama siyasetlerinin yasa mevzuatında görmek mümkündür. Yukarıda da belirtildiği üzere T. Ceza Kanunu'nun 125, 312 gibi daha bir çok maddelerinin ana hedefi, doğrudan doğruya Kürt Ulusu, Kürdistan ve KUKM'dir. Aynı şekilde CMUK'ta gözaltı süreleri, sorgudada avukat bulundurma v.s. gibi düzenlemelerin Kürdistan'da farklı uygulanması ya da uygulanmaması gibi, bir düzenlemenin Kürtler için farklı uygulandığı yasa maddeleri de bulunmaktadır. Sonuçta, bir bütün olarak **INKAR** edilen, **YOK** sayılan Kürt ulusu ve Kürdistan olgusu, bu hukuk düzeninin, ceza ve yargılama siyasetinin başlıca varlık nedenini, konusunu ve **HEDEF**'ini oluşturmaktadır. Kürdistan'da oluşturulan "sömürge tipi" idari yapılanma ve bunun ihtiyaç duyduğu kurumlar böyle bir hukuk düzeni içinde tanımlanmıştır. Bu bakımdan, **TC Hukuk Sistemi bir bütün olarak Kürt ulusuna, Kürdistan'a, Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Mücadelesine yönelik sömürgeci siyasetlerin, buna bağlı devlet terörünün "hukukileştirilmesi"nin önemli bir aracıdır bu yönüyle de Kürt ulusu açısından hiç bir meşruiyeti bulunmamaktadır.**

DGM'LER, TC HUKUK SİSTEMİNİN ÖNEMLİ BİR ÖGESİDİR

TC militarizminin Kürdistan'a yönelik sömürgeci uygulamaları, yine bu uygulamaların en üst kurumlarından biri olan TC Parlamentosu eliyle tamamen "yasal" bir statüye kavuşturulurken, Kürt ulusunun bu uygulamalar karşısındaki en güçlü direnişi "yasadışı" ilan edilip, ceza tehditi altında tutulmaktadır.

TC'nin adli ve idari teşkilatı, polisi, jandarması, Mahkemeleri, cezaevleri, MIT-JITEM gibi istihbarat kuruluşları, özel savaş birimleri ve diğer üniteler, aralarında tam bir ilişki ve işbirliği içinde bu hukuk sisteminin uygulayıcısıdır. Özellikle Mahkemeler, TC'nin "ceza ve yargılama siyaseti"nin temel bir kurumudur. Kürt ulusunu, ulusal ve kültürel varlığını, dilini bir hütün olarak red ve inkar eden bir hukuk sisteminin uygulayıcısı olan Mahkemeler karşısında Kürtler, daha baştan kendilerini "**suçlu**", "**haksız**" hissetmek durumunda bırakılmaktadırlar.

TC'nin mevcut hukuk sistemi, karakteri itibarıyla bir bütünsellik arz etmektedir ve bu, tamamen TC'nin sömürgeci niteliğiyle belirlenmektedir. TC'nin mevcut hukuk sistemine, yasalarına, uygulamadaki kurumlarına v.s. bir eleştiri yöneltilirken, bunun mutlaka TC'nin genel sömürgeci karakterini de kapsamaması ve onun siyasal-ideolojik temellerinden bir kopuşla ifade edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda sömürgeciliğin kurumsallaşmasında önemli bir işlevi bulunan TC Hukuk Sistemi'nin olduğu gibi, onun uygulamadaki ayaklarını oluşturan **TC Mahkemelerinin ve bu mahkemelerdeki şekli "yargılamalar"ın da bir bütün olarak Kürt ulusu açısından hiç bir meşruiyetinin bulunmadığı daha baştan belirtilmelidir.**

"Ceza ve yargılama siyaseti"nin uygulamadaki kurumları olarak mahkemeler,

er, dönemsel olarak farklı biçimlerde ya da özel yöntemlerle, hatta giderek belli alanlarda uzmanlaştırılarak faaliyet göstermektedir. Geçmişte "İstiklal Mahkemeleri" ya da "Sıkıyönetim Mahkemeleri"nde olduğu gibi günümüzde de DGM'ler, düzen karşıtlarına ve başta da Kürtlere ilişkin "yargılama"ların **uzman uygulayıcıları** olarak konumlandırılmışlardır.

DGM'ler, gerek kuruluş biçimi, gerekse yargılama usulü ayrı bir yasa ile ve özel hükümlerle düzenlenmiş, oldukça geniş yetkilerle donatılmış özel mahkemelerdir. Sorgu ve duruşma usulünden, gözaltı hükümlerine, görev alanından, savcı ve hakimlerin niteliğine varıncaya kadar -ki askeri hakim ve savcılar da çalışmaktadır- bir çok konuda sıkıyönetim mahkemelerine benzer düzenlemelere gidilmiştir. Bir anlamda "sivil" görünümüne askeri mahkemelerdir. Halen sekiz yerde kurulan DGM'lerin üçü, doğrudan doğruya Kürdistan'da faaliyet göstermek üzere oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra, Ankara, İstanbul ve İzmir'de kurulu DGM'ler başta olmak üzere, diğer DGM'lerde sürdürülen yargılamaların çok büyük bir kısmının yine Kürtlerle ilgili olduğu yakından bilinmektedir.

DGM'lerdeki yargılamalarda -ki Kürtlerle ilgili siyasi yargılamalarda bu geçmişten bu yana hep böyledir- devletin değişik birimleri arasında ilişki ve işbirliğini açık bir şekilde görmek mümkündür. MIT-JITEM gibi istihbarat kuruluşlarının yönlendirmeleri, polis ve jandarmanın önceden hazırlanan senaryolar çerçevesinde ağır işkenceler ve insanlık dışı uygulamalarla oluşturduğu felekeler, tüm yargılama süreçlerine egemendir. "Savunma" olgusu ise bu çerçeve içinde tamamen şekli bir unsur olarak yer almakta ve hiç bir işlev de taşımamaktadır. **Mahkemelerdeki "yargılama"lar, TC açısından şekli bir formalitenin yerine getirilmesinden ibarettir.**

Siyasi tutsakların DGM'lere karşı geliştirdiği tavrın anlamı bu bakımdan oldukça önemlidir. Ancak, bu tavrın temel sorunsalı gözden kaçırmayacak bir tarzda şekilde ifade edilmesi de son derece gereklidir. **Kürdistan'lı tutsaklar açısından hesaplaşılması gereken olgu, tek başına DGM'ler değil, TC Hukuk Sistemi'nin bütünüdür.** DGM'ler, bu sistemin parçalarından yalnızca biridir. TC Hukuk Sistemi ile hesaplaşma ise, onu bütünüyle karşıya almayı, reddetmeyi gerektirir. **Kürt Ulusu açısından hiç bir meşruiyeti bulunmayan TC Hukuk Sistemi'nin ve onun önemli bir uzvu olan DGM'lerin "boykot"tan da öte, bir bütün olarak REDDEDİLMESİ gerekir.** "Boykot", esas olarak sistemin kendisi değil, işleyişine ilişkin eleştirileri içinde barındıran dönemsel bir eylem biçimidir.

"DGM'leri boykot" olarak adlandırılan tavra ilişkin açıklamalarda -kısmen bu eylemin TC Hukuk Sisteminin bütününe ilişkin olduğuna dair belirlemelerde bulunulmaktaysa da- bu perspektifin genel olarak gözden kaçırıldığı, eylemin, DGM'lerin işleyişine ilişkin eleştirilerle sınırlı tutulduğu gözlenmektedir. Bu eylemle birlikte DGM'lerin işleyişi değiştirilse, ya da anti-demokratik olduğu kabul edilip ortadan kaldırılsa bile -ki böyle bir gelişme elbetteki mücadelenin kazanımı olacaktır- TC Hukuk Sistemi'nin bu genel niteliği, sömürgeci karakteri değişmeyecek ve bu değişmediği sürece de, başka mahkemeler, bu fonksiyonu farklı biçimler içinde sürdüreceklidir.

Keza bu tavır, ciddi yöntem ve zamanlama eksiklikleri ile gündeme gelse bile, artık genel, sürekli ve geri dönülmez bir eylem olarak görülme durumundadır. DGM'ler ortadan kaldırılmadan bu eyleme son verilmesinin -ki Diyarbakir ve Buca'daki tutsakların kısmen de olsa DGM duruşmalarına çıkmaya başladıkları haber alınmaktadır- bu mahkemelerin meşruiyetini kabul anlamına gelebileceği mutlaka gözönünde bulundurulmalıdır. Özellikle polis süreci ile DGM savcı ve hakimleri önündeki hazırlık sürecinde ifade verilmesinin reddedilmesi -Sağmalcılar'daki PKK tutsaklarının açıklamalarından birinde bu husus belirtilmektedir- TC'nin, sömürgeci yargı sistemini işlemez bir hale getirebilecektir.

Sonuç olarak, böylesine önemli bir silahın kullanımında çok titiz olunmalı, programlı ve kararlı bir şekilde hareket edilmelidir. TC'nin genel sömürgeci yapısı değiştirilmeden, Kürdistan'daki sömürgeci varlığı ortadan kaldırılmadan, salt yasalarda ve uygulamada bir takım iyileştirmelerle TC Hukuk Sisteminin Kürt Ulusuna ve KUKM'ne karşı işleyen sömürgeci karakteri değişmeyeceği gözden kaçırılmamalıdır. Zira, mevcut yasalarda ve uygulamada zaman içerisinde belli iyileştirmeler yapılırsa bile, esas olarak sistemin varlığı ile ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri önüne bir set oluşturma işlevi devam edecektir □

Z. HALİD

KRİZ ve TÜRKİYE

Gerçekler inatçıdır. 'İlahların' hoşuna gitmese de inatçıdır. (...) Türkiye, dış dünya nezdinde müthiş bir hızla itibar yitirmektedir. Modern tarihinde hiç olmadığı kadar tecrite sürüklenmektedir." (Hadi Uluengin, Hürriyet, 30/04/1994)

"Türkiye'de ekonomik kriz hızla siyasi krize dönüşüyor." (Ertuğrul Özkök, y.a.g.k)

"Piyasalardaki güvensizlik ve belirsizlik, alınan önlemlere rağmen giderilmiş değil. Türkiye'de başta hükümet olmak üzere, büyük küçük bütün sektörler günlük yaşıyorlar. Kimse yarın nasıl bir sürprizle karşılaşacağını kestiremiyor. (...) Hazırdan yiyerek, yani borç alarak yaşamak sistemi tıkandı.

"Yani vur patlasın çal oynasın dönemi bitti artık. (...) Sonunda denizin bittiğini fark ettik. Ama biraz geç oldu." (Tufan Türeç, y.a.g.k)

"A Takım, lütfen sahaya..." (Rauf Tamer, y.a.g.k)

Yukarıdaki satırlar, 'Hürriyet' Gazetesi'nin farklı köşelerinde aynı gün yayınlandı... Tesbit ortak: *Derinleşen bir kriz yaşanıyor. Yönetenler, yönetememe sürecine giriyorlar. Denizin bittiği yerde, kaygan bir zemine ayak basıyorlar. Kaygan zeminde artık herşey olası. O halde, "A Takım, lütfen sahaya..."*

"A Takım"ın sahaya çağrıldığı zaman dilimleri, burjuvazinin kriz dönemleridir... Özeldir Türkiye, genelde dünya kapitalizmi ciddi bir kriz kesitinden geçiyor...

Üzerinde çok söz edilen krize, öncelikle açımlayıcı bir tanımlama gerekiyor. Bunun için de ilk baş vurulması gereken, elbette Marx oluyor...

Kapitalist sermaye birikiminin doğası ve işlerliği, kapitalist krizin ana kaynağını oluşturur. Kapitalist gelişmenin bir diğer yüzü de kriz gerçeğidir. Evet, kapitalizm kriz yüklü bir gelişimdir.

Marx'a göre:

"Krizler, sürekli varolan çelişkilerin ancak ani ve zora dayanan çözümleridir. Onlar bozulmuş dengeyi bir süre için yeniden kuran şiddetli patlamalardır. Çelişki, genel bir deyişle, kapitalist üretim tarzının, -değer ve bu değer içerdiği artıkdeğer ve kapitalist üretimin olduğu toplumsal koşullar dikkate alınmaksızın- üretici güçlerin mutlak gelişimine doğru bir eğilim taşımasından ileri gelir; öte yandansa onun amacı mevcut sermayenin değerini korumak ve kendi kendini geliştirme çabasına karşıt olarak, sürekli kitlelerin yok

"Bütün gerçek krizlerin nihai nedeni, kapitalist üretimin üretici güçleri, sanki yalnızca toplumun mutlak tüketim gücü ve bu güçlerin sınırını teşkil edermişcesine geliştirme çabasına karşıt olarak, sürekli kitlelerin yok

sulluğu ve sınırlı tüketimidir." (K. Marx, Kapital, C. 3, s. 472)

"Krizlerin efektif tüketim ya da efektif tüketiciler eksikliği sonucunda oluştuğunu söylemek tümenden bir totolojidir. Kapitalist sistem, dilencinininki ya da dolandırıcınıninki dışında, efektif olanlardan başka hiçbir üretim tarzı tanımaz... Fakat bu totolojiye, çalışan sınıfın kendi ürününün çok küçük bir kısmını aldığını ve bu kötü durumun, çalışan sınıfın ürünün daha büyük bir kısmını almasıyla derhal düzeleceğini ve sonuç olarak ücretlerin yükseleceğini söylemekle daha derin bir haklılık kazandırılacaksa, krizlerin sürekli ücretlerin genel olarak yükseldiği ve çalışan sınıfın çoğu kez yıllık ürünün tüketime ayrılan kısmının daha büyük bir payını

elde ettiği bir dönemde hazırlandığına dikkat edilmez. Bu sağlam ve 'yalın'(!) sağduyu, yandaşlarının görüşlerine göre, böyle bir dönemin, daha çok, krizi ortadan kaldırması gerekir. O halde, öyle görünüyor ki, kapitalist üretim, çalışan sınıfların görece bir refahtan yararlanmalarına ancak geçici olarak izin veren ve sürekli, yalnızca yaklaşan bir krizin habercisi ve iyi ile kötü niyetten bağımsız olan koşulları kapsamaktadır." (K. Marx, Kapital, C. 2, s. 410)

Kendinden önceki "geleneksel" kriz kuramlarının hiç birine bağlanmayan Marx, yöntem olarak krizlerin, kapitalizmin gerçek gelişimi bağlamında incelenmesini benimsedi. Bundan ötürü de, "gerçek krizin ancak kapitalist üretim, rekabet ve kredinin gerçek hareketinden çıkartılabileceği"nin (Kapital, C. 2, s. 410) altını özenle çizdi.

Ayrıca da ekledi:

"Kapitalist üretimin gerçek engeli sermayenin kendisidir. İşte bu sermaye ve onun kendi kendini genişletmesidir ki, üretimin başlama ve bitiş noktası, itici gücü ve amacı olarak görünür. Bu üretim yalnızca sermaye için üretimdir, ama tersi doğru değildir; üretim araçları, salt üreticiler toplumunun yaşama sürecinin sürekli genişlemesine yönelik araçlar değillerdir." (K. Marx)

Unutulmaması gerekiyor: Hangi somut biçimi alırsa alsın kriz, sürekli olarak kapitalizmin içsel çelişkilerinden kaynaklanır ve onları daha güçlendirerek açığa çıkartır. Çünkü, paranın değişim aracı olarak görev yaptığı ve ücretli kölelik işlerliğine temellenmiş ekonomik yapıda; yani satınalma ve satmanın birbirinden ayrıldığı değişim (eşitsiz mübadele) ekonomisinde kriz, sistemin 'olmazsa olmaz'ıdır.

Marx'ın, yeniden üretim sürecinin tümenden alt üst olma ve kesintiye uğrama aşaması olarak tanımladığı kriz; birim süreci ve ona denk düşen toplumsal ilişkilerin de tıkandığı ve köklü yenilenmelere muhtaç olduğu kesit olarak da tanımlanmaktadır. Bu bağlamda denilebilir ki kriz, gelişme sürecinde çözümlenmemiş çelişkilerin birikmesi, değişikliklerin hızlanmaya başladığı olağanüstü dönemlerdir. Yeni düzenleme gereksinimleri toplumun önüne koyan kriz dönemleri, bir yanıyla da niteliksel sıçrama momentleridir.

Krizin, hareket ve gelişimi içinde çeşitli aşamalarının (fazlarının) bulunması; bir geçiş olan krizde kendi içinde, çeşitli dönemlere tekabül etmesine yol açar.

Bir an sorunu olmayan ve aşamalara denk düşen kriz, yeni bizzatihi kendisi ile açıklanması gereken devingen oluşumdur. Soyut tüm şemaların kucaklaması mümkün olmayan kriz gerçeğinin üretken zeminini elbette alt yapı oluşturur. Ancak, alt yapı çözümlemeleri, görece özerkliğe sahip olan üst yapı krizleri de bire bir açıklayıcı olamaz. Üzerinde yükseldiği temel itibarıyla kriz, elbette sermayenin metamorfozundan kaynaklanır. Ama bu tümüyle krizi

açıklayıcı temel veri olarak ele alınamaz. Kriz, binlerce ekonomik, toplumsal, kültürel v.b'i bağıntısı olan tarihsel-toplumsal birikimin değişime ihtiyaç duyduğu yoğunlaşmış zaman dilimidir. Kendi iç aşamaları olan bir geçitir.

Krizin Kapitalizm bağlamında kazandığı anlama gelince, o da özetle şöyle tarif edilebilir: Kapitalist üretim tarzının ücretli kölelik üzerinde yükselen "ulusal"/uluslararası piramidal çatısı altında, merkez ilişkisini emek sermaye çelişkisi oluşturur. Bu merkezi ilişkinin yeniden üretilmesinin devam edebilmesi için daha fazla canlı emek cansız emeğe katılmalıdır. Bu ise sadece ve sadece giderek daha fazla artı değer üretilerek bunun yatırma yönelmesi ve daha fazla canlı emekle karşılaşarak tüketerek bunu cansız emeğe katması ile gerçekleşir. İşlerliği içinde sınıflar kavgasına ivme katan bu süreç sadece "ulusal" ekonomi bağlamında kavranamaz. Uluslararası bütünleyenleri ışığında kavranıp, açıklanabilir.

"Ulusal" ve uluslararası bağlamda eşitsiz gelişme yasası ile açıklanabilmesi hâlâ mümkün olan kriz, kapitalist dünya ekonomisinin ve birikim tarzının krizidir.

Öyle ise bu açıklamalar ışığında, Türkiye'de yaşanan kriz için şu saptamaları yapabiliriz: *Türkiye'deki kriz, tekelci kapitalist hâkim sermaye birikim tarzının krizidir. Ait olduğu dünya ekonomisi ile doğrudan ilintilidir. Özetle dünya kapitalizminin eşitsiz mübadele ve ücretli kölelik piramidal hiyerarşisi içinde yer alan Türkiye'de de, yirmibirinci yüzyılın eşliğinde (senkronize bağlamı) sermaye birikim rejiminin krizi yaşanmaktadır.*

Anların ve dönemlerin tarihsel birikim ve sonuçlarını oluşturan kriz Türkiye'de ve kapitalist dünyada ne ezenler ne de ezilenler açısından bugünden yarına çözüme bağlanacak gibi görünmemektedir. Emek/sermaye ve Kuzey/Güney çelişkilerinin daha biriktirmeye ihtiyacı vardır. Kuzey'in kendi saflarında öne çıkan sorun ve kapışmalarsa, artık geri dönülmesi mümkün olmayan değişim ve alt üst oluş sürecine girildiğinin ilk verileridir.

Türkiye'de yaşanan kriz de, kısa vadede çözüme bağlanacak gibi durmamaktadır. Son gelişmelerle toplum Türkiye'de muhtacı olduğu bir devinimi yaşayacaktır. Kesit sancılı olacak, ama çözücülerini oluşturması bağlamında da biriktirecektir. Kimse, bugünden yarına krizle kapımızı çalacak olan çözümlerin eşikte olduğu hayaline kapılmasın. Önümüzde, iç aşamaları da olan bir süreç vardır...

Türkiye'de yaşanan kriz, nihai şeklini almamış ve bu anlamda da çözücülerini alternatifleri ile siyaset sahnesine çıkarmamıştır. Yaşanan kriz, daha bir çok değişime gebe. Bu bağlamda uzatmalı bir krizin daha "başlangıç"ında olduğumuzdan söz edebiliriz. Başlangıç, bir depresyonda ifadesini bulmuştur. Başlangıcın ve getirisi olan depresyonun arkası mutlaka gelecektir. Karşımıza dikilen somut krizin daha ilk belirtileridir. Kriz daha dallanıp, budaklanacaktır.

Unutulmasın, Türkiye'nin de yaşamaya başladığı gibi, kriz dönemleri ekonominin "kilitlenme" sinyalleri vermesi yanında, hepimizin bildiği gibi; "yönetenlerin artık yönetemez oldukları ve yönetilenlerin de artık eskisi gibi yönetilmek istemedikleri" sürece girdikleri durumdur... Söz konusu durum, yeninin arayışını devreye sokan dinamiklerle karakterize olur. *Kriz, çürüme yanında umudun arandığı ve umudun yaratılması ihtiyacının büyüdüğü dönemlerdir. Politik gücün, örgütlülüğün ve ideolojinin devasa önem kazandığı bu dönemler; öte yandan da, değerler sisteminin alt üst olduğu kavram kargaşalarına, sapla samanın karıştığı kesitlere denk düşer.*

Toplumsal düzeyde bilinç bulanıklığının egemen olduğu,

endişe ve toplumsal korkunun büyüdüğü bu kesitler de, zaman zaman umut arayışlarında karşı devrimci toplumsal his-terilerin realize olabilmesi imkânının da önünü açabilir.

Kimlik ve örgütlülük arayışının geleneksel siyaset kanalları dışına taşıdığı kriz dönemleri, radikal çözüm önerileri için üretken zemini oluşturur. Yani geleneksel siyasal çözümlerin inandırıcılığını yitirdiği, düzen içi ideolojik referansların yok olmaya yüz tuttuğu ve buharlaşma sürecine girdiği toplumsal erozyon dönemleridir.

Türkiye'de yaşanan uzatmalı krizin başlangıcındayız, kriz sonuçlarını yeni yeni üretiyor... demiştik. Bunun bir kanıtı ekonomik durum ise, diğeri de İslâmi yükseliştir...

Özellikle Kuzey/Güney çelişkisinin derinleştiği dünyamızı kolları arasına alan uygarlık krizi, sosyalist alternatifi "reel deneyim"leri ile yaşadığı trajedinin ardından; Güney'de, yeni bir muhafazakârlık türü olarak İslâmi yükselişin önünü açmıştır. İçinde taşıdığı yüzlerce açmaza rağmen, İslâmîliğin Güney'deki etki ve genişlemesi henüz durmadı ve kısa sürede de duracağı benzemiyor. Batı (Kuzey) ve modernlik karşıtı bir söylemle, insan(lık)ı eşitsiz mübadeleye karşı çıkmaya (!?) çağırın sözde popülizmi ile İslâm; aciz kapitalist iktidarın ve pelte muhafazetinin farklı yerinde durarak, insanlara "yeni" (!?) bir "alternatif" sunmaktadır.

Uygarlık krizine ve kapitalizme demogojik olarak "karşı çıkmak"(!?) ile karakterize olsa da, radikal/örgütlü solun olmadığı ortamda İslâm, bu boşluğu doldurmayı denemektedir...

Yani kriz koşullarının karşı devrimci örgütlenmesi olarak İslâm; i-) Kuzey'in Güney'e dayattığı Monetarist "kalkınma" modeline tepki olması yanında; ii-) Kriz koşullarındaki insani kimlik arayışına "yanıt" arayışıdır. Bu arayışın İslâmi hareket açısından gerici gelenekselliğe alet edilmesi, konunun bir diğer yanını oluşturmaktadır.

Yükselen ve daha da yükselmesi mümkün olan İslâmi hareket, formu ne olursa olsun, kriz dönemi harekettir. Ve en önemlisi de, kapitalizme karşı radikal sosyalistlerin elinin kolunun bağlı olmasının karşı devrimci kefaretidir...

Şimdi, Türkiye ve dünyada yaşanan krizi yine bu krizin verileriyle tanımlama, bu krizi aşmaya yönelik alternatifi oluşturma zamanıdır. Ortada kaybedilmiş bir şey yoktur. Her şey çok güç gibi görünse de, işin "başındayız" ve hâlâ çözümleri yaratabiliriz...

Ancak radikal solun, burnunun ötesini görmeyen darlığının aşılması ve eleştiri götürmeyen eylemsizlik coğrafyasının, işi ve eylemi örgütleyen girişimcilikle aşılmasıyla elbette...

Krizin öne çıkardığı ihtiyaçlara, bu ihtiyaçları karşılayacak örgütlülüklerle yanıt verilmesi ve krizin oluşturduğu siyasal boşluğu İslâmın doldurmasına izin vermeden elbette...

Bir nokta daha: Kriz dönemlerinde, renkler ve şekiller değişerek iç içe geçer. Gerçek karşımıza farklı giysileriyle çıkar. Sorun karmaşayı anlamaktır. Karmaşayı anlamak ve çözümlenmek ise, bütünü elimizdeki parçalarını yeniden kurulmasına talip olmaktır. Unutulmasın, kriz dönemlerinde önemli olan parçalar değil, onların bütünsel birlikteliğidir... Bütünü yakalamak ve parça ile yetinmemektir. Bunun içindir ki, kriz dönemleri reform aldatmacalarının parçalarına fazla itibar edilmemesi gereken, devrimci savaşım dönemleridir...

Yücel - Temel DEMİRER

1992 yılında Öz-Ge yayınları tarafından Robert Olson'un "Kürt Milliyetçiliğinin Kaynakları ve ŞEYH SAİD İSYANI" Kitabı yayımlandı. Kürt tarihin en kritik dönemlerini tarihi belgelerle anlatan bu kitabın okura kazandırılması sevindiricidir....

Amacımız burada bu önemli kitabın tanıtımını yapmak değildir. Dileyen okuyucu bu kitabın tanıtımı için (ayrıca iki önemli çeviri yanlışlığı için) Rewşen Dergisi'nin 93 Ekim, 11 sayısındaki Cemil Gündoğan'ın bu konuyla ilgili makalesine bakabilir.

Biz burada okuyucuyu çeviri hatalarına karşı uyararak istiyoruz. Hemen belirtelim ki, bilimsel çalışmalara önemli materyaller sunabilecek olan bu kitabın çevirisine yeterli özen ve dikkat gösterilmemiş, kanımızca, çeviri çok aceleyle getirilmiştir. Özellikle İngilizcede önemli bir yer edinen "deyim fiilleri"nin türkçe karşılıkları yerli yerine oturtulmamış

Turks were not reached until at least 1 April. (s. 116-174.)

IV bölümde anlatıldığı gibi Türk kuvvetleri 1 Nisan'a kadar en az 52.000 kişilik güce ulaşmıştı.

4. bölümde gösterildiği gibi 52.000 kişilik Türk gücü en azından 1 Nisan'a kadar (isyani bölgesine Ç.N.) ulaşmamıştı.

Elazığ remained in a state of panic as news reached it that Çemişgezek, north of Elazığ and north of the Murat Su River, had been plundered by the Dersim Kurds; (112-167.)

Elazığ'ın ve Murad Suyu'nun

Robert Olson KÜRT MİLLİYETÇİLİĞİNİN KAYNAKLARI ve ŞEYH SAİD İSYANI

Özge

Robert Olson
Kürt Milliyetçiliğinin
Kaynakları ve Şeyh
Sait İsyanı

Çev.
B. Peker -N. Kırac

ÖZ-GE Yayınları
1992 - Ankara

İbrahim BİNGÖL

Mart 1924'te halifeliğin kaldırılması ve Ulusal Hakuk, Adli Teşkilat Kanunu Mahkemelerin kurulması (bu gerici (bu gerici) tarafından kışkırtılan bir dini ayaklanma olarak tanımlandığı ve tanımlamaya devam edildiği unutulmamalıdır.

It was clear to Britihs intelligence and to British officials who had some sympathy for the Kurds that generous treatment of Kurds in Iraq and emigrant Kurds an encouragement of their national sensibilities, if they could be reduced to practical terms, "would repay themselves over and over again". (s. 50-82.)

Irak'taki Kürtlere ve göçmen Kürtlere cömert davranmanın ve milliyetçi duygularını desteklemenin "tekrar ve tekrar" edebilecekleri gibi pratik ifadeler indirgenibilmesine bağlı olduğu Kürtlere sempati duyan İngiliz istihbaratı ve subayları için aşıkardı.

Eğer pratiği uygulanabilirse, Irak'taki Kürtlere ve Kürt göçmenlere cömert davranma ve onların ulusal duygularının teşvik edilmesi sonuçta, "karşılığını fazlasıyla geri ödeyeceği", Kürtlere sempati duyan İngiliz subayları ve İngiliz istihbarat servisi elemanları için aşıkardı.

And does not give separate figures for Turks and Kurds (s. 19_42.)

Türk ve Kürtler için ayrı rakam belirtmektedir.

Türkler ve Kürtler için ayrı rakamlar vermemektedir.

It was suggested above that probably more than 500.000 Kurds in Turkey proper during world I. (s. 21-45.)

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Birinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'nin tamamında muhtemelen 150 binin üzerinde Kürt ölmüş bulunmaktaydı.

Yukarıda belirtildiği gibi I. Dünya Savaşı sırasında yalnızca Türkiye'de muhtemelen 500 binden daha fazla Kürt ölmüştür.

The Kurds executed the Turkish commander.. (s. 32-59)

Kürtler Türk kumandanını yakaladılar.

Kürtler Türk komutanını öldürdüler.

Or-3 sees not only the Turkish fear of British designs on the Middle East but also the nature of the struggle that threatened to break out over Turkish-Iraqi borders. (s. XVII-15.)

Yalnızca Türklerin Ortadoğu üzerine taşarladıkları oyunlara yönelik korkuların değil, Türk-Irak sınırında patlamaya hazır mücadelenin tabiatını da anlamak mümkündür.

İnsan yalnızca Türklerin, Ortadoğu üzerindeki İngiliz planlarına yönelik korkularını değil, aynı zamanda Türk Irak sınırı üzerinde olası bir savaşa yol açabilecek bir mücadelenin doğasında anlayabilir.

One must keep in mind that Van Bruinessen's Kurdish nationalist informants would find it desirable to indicate that Kurdish units, whether sunni or shi'i Hamidiye or non-Hamidiye, participated with the Turkish nationalist forces to push the Russians and Armenians back to the Caucasus. (s. 26-52.)

Van Bruinessen'i ilgilendiren, Kürtlerin sunni-şii, Hamidiye mensubu hamidiye mensubu olmayan tüm Kürt birliklerinin Rus ve Ermenileri Kafkasya'ya püskürtmek için Türk milliyetçi kuvvetlerine tamamen katılma arzusunda olabilecekleri akıldan tutulmalı.

Van Bruinessen'i bilgilendiren Kürt milliyetçi kaynaklarının ister suni olsun ister şii ve ister hamidiye mensubu olsun, ister olmasın bütün Kürt birliklerinin Rus ve Ermenileri Kafkasya'ya püskürtmek için Türk milliyetçi güçlerine katıldıklarını gösterme arzusunda olabilecekleri unutulmamalıdır.

But these observations seemed to be a bit wide of the mark. (s. 13-34.)

"Kürt Milliyetçiliğinin Kaynakları ve ŞEYH SAİD İSYANI" Kitabının Çevirisi Üzerine...

yaklaşık anlamlarla geçiştirilmiştir. Çokca fazla olmasından dolayı biz bu tür hatalara el atmadık.

Aşağıda önemli bulduğumuz çeviri hatalarını orjinal metinlerle beraber veriyoruz. Her orjinal metinden sonra gelen ilk çeviriler kitabı çevirenlere, ikinci çevirilerde bize aittir. Kitaptan bazen paragraf, bazen tek tek cümlelerin alınıp çevrilmesinin yarattığı bazı teknik nedenlerden dolayı, olabildiğince kitaptaki çevirinin terminolojisine bağlı kalmaya çalıştık....

... but if the Sirmak tribes did join the Rebellion then all of the neighboring tribes would join and Turks would be hard put to suppress and rapid movement of troops were almost an impossibility. (s. 96-148.)

Fakat Şırnak Aşiretleri katılmayınca tüm diğer komşu aşiretlerin isyana katılması beklenebilirdi; o zaman, muharebe ve birliklerin hızlı hareketi gibi önemli unsurların neredeyse imkansız olduğu bir bölgede Türklerin pek çok yerde aynı zamanda başlayan bir isyana bastırması hayli zor olacaktı.

... eğer Şırnak aşiretleri isyana katılmış olsalardı, o zaman bütün komşu aşiretler(de) isyana katılacaklardı. Bu da, Türklerin, muharebe ve birliklerin hızlı hareket edilebilmesinin neredeyse imkansız olduğu bu kadar çok geniş bölgede isyana eş zamanlı bastırması zor olacaktı.

Van Bruinessen gives no date for the meeting at which the fronts were established. (s. 198-285.)

Van Bruinessen sınırların çizilmiş olduğu toplantıya ilişkin bir tarih vermez.

Van Bruinessen Cephelerin oluşturulduğu toplantıya ilişkin bir tarih vermiyor.

Over the next several months. (s. 67-105.)

Sonraki 7 ay boyunca.

Sonraki bir kaç ay boyunca.

It was reported that Gustav Stresemann, the German foreign minister, had reprimanded Herr Nadolny, German ambassador to Turkey, for encouraging Turkey to look for German support on Mosul. (s. 135-200.)

Raporlara göre, Alman Dışişleri Bakanı Gustav Stresemann, Almanya'nın Türkiye Büyük Elçisi Herr Nadolny'ye, Musul meselesinde Almanya'nın desteğini elde etmeye çalışması için Türkiye'nin teşvik edilmesi hususunda talimat vermiş bulunmaktaydı.

Raporlara göre Almanya Dışişleri Bakanı Gustav Stresemann, Almanya'nın Büyük Elçisi Herr Nadolny'yi Musul konusunda Türkiye'yi Alman desteğini alması amacıyla teşvik ettiği için azarlamıştı.

He added, However, that the Mosul question could not be resolved if the British and the league of Nations, citing protection of Kurdis rights, attempted to use the Kurds of Iraq against Turkey, the country in which the majority of Kurds lived. (s. 133-198.)

Ancak, şu hususu da ilave etmekteydi: İngilizler ve Kürt hukukunu göz önünde bulunduran Milletler Cemiyeti, Kürt ekseriyetinin yaşamakta olduğu Türkiye'ye karşı Irak Kürtlerini'ni kullanma cihetine gitmedikçe Musul meselesini de halledemezlerdi.

Bununla birlikte İngilizler ve Milliyetler Cemiyeti Kürt haklarını korumayı ileri sürerek Irak Kürtlerini Kürt çoğunluğunun yaşadığı ülke olan Türkiye'ye karşı kullanma girişimlerinde bulunduğu sürece Musul sorununun çözülmeyeceğini ilave olarak belirtmekteydi.

... but that "the documents seem to refer to period of 1919 and 1920 when ideas of Kurdish autonomy were very much to the fore".

Fakat belgeler, Kürt otonomisi fikirlerinin henüz başlangıçta olduğu 1919-1920 dönemine ilişkin gibi görünmektedir.

Fakat belgeler Kürt otonomisi fikirlerinin çok daha gündemde olduğu 1919-1920 dönemine ilişkin gibi görünmektedir.

As indicated in chapter 4, the 52.000 ration forces of the

LOZAN KÜRDİSTAN'IN 71 YILLIK KÖLELİĞİNİN KİLİDİ

Kürdistan'ın parçalanmışlığı ve sömürge statüsünün uluslararası anlaşmalarla tescili, bundan 71 yıl öncesine dayanıyor. "Lozan Antlaşması" olarak tarihe geçen bu antlaşma ile Kürdistan'ın uluslararası sömürge konumu garantiye alınıyordu. Kürdistan'ın Türkiye, Fransa ve İngiltere tarafından bölüşülmesi eylemiyle, ülkemizin bağına bir hançer saplanıyordu. Emperyalist-sömürgeci ülkelerin Kürdistan'ın bağına sapladıkları bu paslı hançer, ne yazık ki Sovyetler tarafından görmezlikten geliniyordu.

Lozan'a Doğru Taraf ülkeler ve Koşullar

"Doğu'ya barış getirmek" savıyla Lozan'da başlayan ve "Şark İşleri Konferansı" adıyla anılan Lozan Konferansı için 4.11.1922 tarihinde başlayan görüşmeler, 23 Temmuz 1923 tarihinde sonuçlandı.

Konferansa, İngiltere İmparatorluğu, Fransa, İtalya, ABD ve Japonya devletlerinin temsilcilerinin yanı sıra, Yunanistan, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven Krallıkları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti temsilcileri katılmışlardı. Portekiz, İspanya ve Belçika devletleri temsilcileri Mali-Hukuki ve ekonomik konuların görüşülmesinde, Rusya ve Bulgaristan devletleri temsilcileri ise, Boğazlar Sorunu'nun görüşülmesinde hazır bulunmuşlardı..

Konferansın yapılmasının nedeni 1. Emperyalist paylaşım savaşı sonrasında meydana gelen gelişmelerdir. Zira "Şark Cephesi" bu gelişmeler sonucunda istikrarsızlık içindedir ve statükolar zorlanmaktadır. En azından "yeni" statükonun hangi esaslar üzerinde yükseleceğinin belirlenmesi ve tarafları bağlayacak uluslararası güvencelere kavuşturulması gerekmektedir. Kuşkusuz tesis edilecek yeni statüko, 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan önce Müttefik devletlerin aralarında gizli anlaşmalarla planladıkları biçimde Osmanlı egemenliği altındaki toprakların bölüşülmesi temelindedir. Fakat 1917 Ekim Devrimi'nin yarattığı yeni durumdan hareketle TC'nin rızalarını alarak..

Yine bölge ülkelerine yönelik olarak, 1945'lerde bütünüyle şekillenecek olan "yeni sömürgeci" politikanın uygulamaya koyulması, bu ülkelerden oluşan güçlü bir bloğun Sovyetlere karşı kalkan ve jandarma olarak kullanılması demektir. Savaş galibi devletler aynı zamanda savaş yorgunuydular. Bu yüzden savaşın sürdüğü tek cephenin (Kürdistan cephesinin) sükuna kavuşturulması gerekiyordu. Öyleki kapitülasyonların kaldırılması dahil bir çok noktada "ödün"e dünden hazırdılar. İngiltere, Fransa ve İtalya sorunların kendi lehine çözümünü, bu çözüme TC'nin razı edilmesi ve Sovyetlere karşı güçlü bir TC formülü peşindeydiler. TC ise bu role çoktan hazır. Zira "milli kurtuluş" olarak adlandırılan Türk-Yunan savaşında bu ülkelerin yardımlarını

görmüş, ilgili ülkelerin kendisine yönelik hesaplarını çözmüştü. Orneğin Fransa, Türk askerlerine ateş etme yasağı koyarken, İngilizler İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal'ini ve Ermeni direnişini kinamaktadırlar..

Sovyetler Birliği "mazlum Türk Ulusu"nun yedi düvele(?) karşı direnişine(!) övgüler düzmekte, silah ve finans yardımı sağlamaktadır. Savaş sonrası 16 Mart 1921'de imzalanan ve Kürdistan, Ermenistan, Batum, Doğu Trakya'da plebisit şartını içeren anlaşmanın mürekkebi kurumadan Sovyetler, anlaşma maddelerinin içerdiği hükümleri unutmaya hazır. Boğazlar sorunu boyutuyla katıldıkları Lozan görüşlerinde TC'nin Sovyet tezine uygun davranacağını sanan Sovyetler, TC'nin tercihini emperyalistlerden yana yapmış olmasının yarattığı politik başarısızlığı elçileri Arolov'a fatura ederler. Görevden alınan Arolov kütüphane memurluğuna atanarak ödüllendirilir. Politik başarısızlığın aslında politik hazımsızlık olduğu, aynı politikanın sürdürüldüğü ise olgularla sabittir. Sovyetler, koşullarında zorlamasıyla, "milli sınırları" korumakla eş anlamlı olan "sosyalist anavatan'ın savunulması" politikası adına kulaklarını Kürt ulusunun çığlığına kapatmaya kararlıdır. Öyle ki Berzenci'nin yardım içeren iki mektubu yanıtlanmaz, İngiliz uçaklarıyla son olarak yapılan katliama, hiç olmazsa tanık olmalarını isteyen çağrısına dahi kayıtsız kalınır. İlginci olan no'ta, bu çağrının 22 Haziran 1923 tarihli Pravda Gazetesi'nde yayınlanmasındır. 2. paylaşım savaşında pekişen ve günümüze kadar gelen geleneksel politikanın temelleri Kürdistan sorununda atılmaya başlamıştır. Bu politika ise, tamponlar, garantiler, statükolar uğruna ve "sosyalist kale"nin savunulması adına ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerine sırtını dönmektir. Kürdistan sorununda kendisini her seferinde gösteren bu politikanın diğer yansımaları, Yunan ve İspanya direnişlerinin satılmasında gördük..

TC Devletinin Durumu ve Lozan'dan Beklentileri

TC devleti emperyalistlerle Sovyetler arasındaki çelişkilere dayanarak, çelişkilerin yarattığı çatlaklardan yararlanarak adım adım kendi otoritesini tesis ediyordu. TC'nin esas amacı Misak-ı Milli'yi onaylatmaktı. Ancak Misak-ı Milli'nin 1. maddesinde belirtilen sınırlar artık geçerli değildi. Zira günün dengeleri Kemalist diktatörlüğün önceden saptanmış sınırları değil, ekonomik ve siyasi çıkarları gözetmesini zorlu kılıyordu. Görüşmeler sırasında Musul'dan vazgeçilmesine TBMM'de duyulan tepkiler üzerine M. Kemal meclis kürsüsünde şunları söylüyordu:

"Efendiler, arazi sorunu ve hudut sorunu, Misak-ı Milli'nin bildiğiniz gibi birinci maddesinin içindedir. Misak-ı Milli, şu hat bu hat diye hiçbir vakitte

hudut çizmemiştir. O hudutu çizen şey, milletin çıkarı ve Büyük Kurul'un bakışıdır. Yoksa, bir haritası mevcut bir hudut yoktur."

TC açısından Musul sorunu esas olarak çözülmüştür. Meclis'ten gizli olarak İngiltere ile yürütülen görüşmeler sonucu Musul sorunu "petrol gelirlerinden pay almak" noktasına kadar getirilmiştir. Bu gelişmeler Fransa'nın da bilgisi dahilindedir. Fransa TC'nin çıkarları konusunda titizdir. Bütün görüşmeler boyunca TC'nin çıkarlarının sözcülüğü pahasına, İngiltere'yi dengelemeye çalışmaktadır. TC'nin Musul'u petrol gelirlerinden elde edilecek pay karşılığı İngiltere'ye bırakmak istemesinin nedenleri arasında, Güney'de 'yüzyıl' savaşı olarak adlandırılan direniş geleneğinin yarattığı korku da vardır. Berzenci ve Simko hareketi TC'nin gözünü korkutmaktadır. Denetleyemeyecekleri bir alanı ellerinde tutmaktansa, bu alanın yağmasından pay almak çok daha cazip gelmektedir. Bu olguyu Meclisin gizli görüşmesinde Erzurum Milletvekili Durak Bey şu cümlelerle anlatmaktadır:

"Efendiler... Musul gayet mühim bir meseledir. Çünkü orada bir Kürdistan hükümeti teşekkül etmiştir. Açık söylemek gerekirse, şimdiye kadar iyi bir idare tesis etmemişiz. Halk gayri memnundur. Eğer memlekette iyi bir idare tesis etmiş olsaydık bunu bu kadar mühim görmeyecektim. Memleketteki idaremize güvenecek hiç bir yerimiz yoktur... Eğer Musul meselesi etrafa yayılır ve Kürdistan'da gerek İngiliz propagandasıyla gerek İngiliz parasıyla ve bir çok şeyler yapılır ve orada bir çok esaslar ortaya çıkarsa bunu kolay imha etmek imkanı yoktur... Kürdistan'da cereyan edecek münim olaylar yalnız İngiliz vasıtasıyla olmaz."

Kemalistler, Güney Kürdistan'da İngilizlerin isteğiyle sürgünde bulunduğu Hindistan'dan dönen ve döner dönmez İngilizlere direnerek, bağımsızlığını ilan eden Şeyh Mahmut Berzenci hareketini, Doğu Kürdistan'da Simko hareketini gözünüde bulurdurarak Musul sorununa fazla bulaşmak istemezler. Yukarıda sıraladığımız iki faktörün dışında üçüncü bir faktör daha bulunmaktadır. Bu faktör ise Lozan'da tanımı ve çerçevesi tartışılan "azınlıklar" sorunudur. Lord Curzon, Türklerle yaptıkları gizli görüşmeler sonucu "Müslüman olan ve olmayan azınlıklar" formülünü ortaya atar. Bu formül Türkleri başlarda ürkütse de, peşinden işlerini kolaylaştırmıştır. Zira emperyalistlerin Misak-ı Milli sınırları içindeki müslüman azınlıklara ilgisinin olmadığını/olmayacağını, "Türkiye sınırları içindeki müslüman azınlıkların Türkiye'den memnun oldukları, dolayısıyla azınlık statüsünü kabul etmedikleri" yönündeki Türk tezinin, emperyalistlerin 'inşallah öyledir' temennisiyle kabul edildiğini gördüklerinde rahatlamışlardı. Bu politikanın devamı Kürtlerin ayrı bir ulus olmadığı tezidir. Nitekim İsmet İnönü Lord Curzon'a gönderdiği bir mektupta:

"Kürt halkı, İran kökenli değil, Turani kökenlidir... Tarihin çok eski dönemlerinde, Asur'ların hakimiyetindeki dağlarda, Turani kökenli bir halk olan "Guda"lar oturuyorlardı. Üstün savaşçı olan bu halkın, savaşçı anlamına gelen ismi Asurcaya çerildildiğinde Gardu ya da Kardü anlamına geliyordu ki bu Kürt kelimesinin geldiği yerdir." diyordu. (23 Aralık 1923 tarihli mektup) Bu durum değişikliği emperyalistlerle inkarda birleşme tavrının sonucudur.

Daha düne kadar plebisit hayranı(!) olan Curzon, Kürtlerin bunu kullanacak yetenek ve bilinçten yoksun olduğundan dem vurmaya başlar. Bu tezi kanıtlamak için de sık sık İsmet Paşa'nın tanıklığına sığınır:

"Kürdistan'da bir plebisit yapıldığını düşünelim. Neler olacaktır? İsmet Paşa'nın dediği gibi bu halk durmadan yer değiştirmektedir... Okuma yazması yoktur. Nasıl oy vereceklerini bilmeyeceklerdir... Sonuç, içinden çıkılmaz bir karışıklıktan başka bir şey olmayacaktır; Böylece büyük devletler kendilerini gülünç duruma sokmuş olacaktır."

Sömürgeciler ve emperyalistler artık bir ülkenin başına hançer saplama töreninin aşamalarını oynamaktadırlar. Kurban sahibinin kurbanı için döktüğü sahte gözyaşları, ondan minnet ve iyilikle söz etmesi bildik davranışlardır.

Öte yandan Musul'da etnik nüfusun oranı konusunda her iki tarafta Kürtler'in 5/8 oranıyla en büyük grup olduğunu kabul etmişti. Bir taraftan TC'nin tescil edilmiş bu kabulü, diğer taraftan burada yüzyıldır süren mücadele sonucunda kendini kabul ettiren Kürdistan gerçekliği, TC'nin

Musul'u istemesinin, 'Kürt azınlık' kategorisini kabul anlamına geleceğini gösteriyordu. İşte TC 'gayri müslim'ler dışında bir azınlık kategorisi ve kabulüyle karşı karşıya kalmamak için Musul'da ellerini yıkamak zorundaydı.

Kemalistler, muhalefetten dolayı bu politikayı Meclise kabul ettirmekte zorlanıyorlardı. Bu nedenle görüşmeleri yarıda keserler. Resmî tarihlerinde anlaşma sağlanamaması üzerine görüşmelerin kesilmesi olarak aktarılan bu olay, aslında muhalefetin sindirilmesidir. Nitekim, görüşmecî heyetin Türkiye'ye dönmelerinden sonra seçimler yenilenir. 1 Nisan 1923'te yenilene seçimlerle aşırı uçlar temizlenir. Muhaliflerin içinde, Musul'un Türkiye toprakları içinde kalmasını, Kürtlerin ayrı devletlerin sınırları içinde kalmasının kendisinde yarattığı derin üzüntüleri anlatan, aslında Güney'deki direniş geleneğinin Kuzey'de sıçramasını, parçalar arası kan bağının kesilmemesini isteyen ve bunun sakıncalarını gören Bitlis Mebusu ve illegal AZADİ Örgütü'nün kurucusu Yusuf Ziya da vardır.

Görüşmeler ve Sonuçlar

"Lozan Antlaşması, TC. açısından ekonomik temelde, "Müttefikler"e - emperyalizme- teslimiyetti denilebilir. Ancak, siyasi olarak, yeni yapının (Ankara Hükümeti'nin/yeni TC) uluslararası düzeyde kabulü ve "Misak-ı Milli" olarak ilan edilen sınırların kazanılması noktasında, büyük bir başarıydı..."

Diğer yandan Lozan Antlaşması, sosyal-kültürel ve dinî hakların tanınması ve kullanımının güvence altına alınmasıyla, Müslüman olmayan azınlıklar (Rumlar, Yahudiler ve "Bağımsız, Birleşik Ermenistan" tasarısından geri adım atılmış olmasına rağmen Ermeniler) için de bir kazançtı.

Lozan Antlaşması'nın 1. bölümünde (37'den 44'e kadar olan maddeler); "Müslüman olmayan azınlıkların serbestçe ibadethane açmaları, kendi anadilleri ile ibadetlerini yapmaları, örf ve geleneklerine göre sosyal yaşamlarını sürdürmeleri ve bu hususta gereken kurumları oluşturmaları, buna gereken kolaylıkların sağlanması, ana dilde eğitim ve öğretim hakları, okul ve benzeri müesseseler kurma, vakıflar tesisi, bu oluşumlar için devlet bütçesinden katkı ve bu hakların kullanım ve korunmasında Milletler Cemiyeti'nin Kontrolü" kabul edilmiştir.

Lozan Antlaşması, sadece Kürt ulusu için bir kayıptı. Denilebilir ki, Lozan Antlaşması Kürt ulusunun ulusal haklarının ve verdiği kavga'nın inkarıydı...

Kürt ulusu Lozan'da, ulusal kimliği, ulusal talepleri, bu yöndeki mücadelesi ve bölgedeki konumu ile ele alınıp, "Ulusların Kendi Kaderlerini Kendilerinin belirlemeleri" ilkesine ilişkin olarak tartışılmamıştır. Kürt ulusundan, sadece Türkiye'nin güney sınırının (tarihi, coğrafi, ekonomik vb... hiçbir temeli olmayan, "Müttefik Devletler"ce sun'î olarak yaratılan, Suriye ve Irak devletleri ile Türk sınırı) tespitinde sözedilmiştir. Tartışmada sorun, Musul Vilayeti'ydî. Musul Vilayeti'nin hangi devletin sınırları içine alınacağı tartışılıyordu...

İlginç olan, Alt Komisyon toplantılarında ve genel oturumlarda sorunla ilgili sürdürülen tartışmalarda. Türk ve İngiliz temsilci heyetleri açıklamalarında ve gösterdikleri istatistiklerde, Musul Vilayeti'nin Kürtlerin ülkesi olduğu, buradaki toplam nüfusun 5/8'ini Kürtlerin oluşturduğu ve bu bölgenin en eski ve yerleşik halkının Kürtler olduğu gerçeği... Kürt Ulusunun Kendi Kaderini Kendisinin Belirlemesi Hakkı ve yönetimde asal unsur olması gerektiği noktasında değil, bu ülkede azınlıkta bulunan Türk ve Arap halkından hangisi ile birlikte hareket edebileceği.. Ve hangi devletin uyrukluğuna verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir..

Örneğin; 23 Ocak 1923 günü öğleden sonraki oturumda İsmet Paşa;

"İngiliz Temsilci Heyeti'nin verdiği rakkamlar kabul edilse bile, Arapların, Musul nüfusunun ancak dörtte biri olduğu gözükmektedir. Bir ülkenin

toplam nüfusunun ancak dörtte birini bulan bir etnik unsura verilmesini - böyle bir mantığı- savunmak güçtür."

Şeklinde bir belirleme ile, Lord Curzon'u eleştirmiş ve ardından aynı mantıkla Musul'un, toplam nüfusun ancak 1/12'sini oluşturan Türk etnik unsuruna bağlı olarak Türk Devleti'nin sınırları içine alınmasını istemiştir..

Bu mantık bağlantısı içinde, antlaşmanın 3. maddesinde, 350.000'in

"Sömürgeciler ve emperyalistler artık bir ülkenin başına hançer saplama töreninin aşamalarını oynamaktadırlar. Kurban sahibinin kurbanı için döktüğü sahte gözyaşları, ondan minnet ve iyilikle söz etmesi bildik davranışlardır."

üstünde bir Kürt nüfusunun yaşadığı Kürdistan'ın diğer bir kesimini Suriye'ye bırakan; Fransa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti arasında yapılan 20 Ekim 1921 tarihli antlaşmanın 8. maddesi'nde saptanmış olan sınır, tartışmasız onaylanmıştır..

Aynı madde'de, yine aynı düşünce ve değerlendirme çerçevesinde, Türkiye Devleti'nin Irak'la sınırının, Türkiye ile İngilizler arasında ikili görüşmeyle çözümlenmesi; belirtilen 9 aylık süre içinde çözümlenememesi durumunda, sorunun, Milletler Cemiyeti'ne götürülmesi ve çözüme kadar mevcut sınırın korunması benimsenmiştir..

Sorun daha sonra, Milletler Cemiyeti'ne götürülmüştür. Milletler Cemiyeti, sorunu, aynı biçim ve muhtevada ele almış, daha önce saptanan ("Bruxelle Hattı" olarak tanımlanan) sınırı (bugünkü) esas alarak çözümlenmiştir.

Milletler Cemiyeti, İnceleme Komisyonu Başkanı Kont Teleki'nin verdiği raporda yer alan;

"Eğer etnik delilden bir sonuç çıkarmak gerekseydi, bu, ahali'nin 5/8'ini Kürtlerin oluşturması nedeniyle, bizi, bağımsız bir Kürt Devleti kurmasını öne sürmeye iterdi. Böyle bir çözümün düşünülmesi halinde, verilen sayıya Mecusi (zerdüş) dinine bağlı Kürtlerden Yezidileri ve Kürt unsuru tarafından asimilasyonu kolay olacak Türkleri katmak yerinde olur. Bu haliyle Kürtler ahali'nin 7/8'ini oluşturmuş olur. Her iki tarafça sunulan istatistikler ve haritalar yanlıştır..."

şeklindeki açıklamaya karşın bu kararı almıştır..

Suçunu gizlemek için olsa gerek, verilen karara ek olarak;

"Kürtlerin ülkelerindeki yönetim, adliye işleri, okullardaki eğitim için kendi ırklarından memurlar atanması, Kürtçenin bu hizmetlerin resmi dili olması yolundaki istemleri hesaba katılmalıdır."

şeklinde, Irak Krallığı'na t a v s i y e d e bulunmuştur..

Bazı çevrelerde, (Bazı Kürt 'aydın'larıyla, sömürgeci sitemin en sadık bekçileri sosyal-demokrat kesimde) Müslüman azınlıkların ve bu bağlantıda Kürt halkının ulusal demokratik haklarının (dil ve kültürünü), Lozan Antlaşması'na getirilen genel kapsamlı 38 ve 39. maddelerle tanındığı ve korunduğu s a v u n u l u r. Belirli dönemlerde -özellikle ulusal muhalefetin gelişen süreçlerinde- soruna çözüm olarak, Lozan Antlaşması'nda sözü edilen bu maddelerin uygulanması, TC. Devletine karşı slogan olarak da, kamuoyunda kullanılmıştır." (Z. BARAN Rızgari S.20). Lozan'ı Kürtler açısından meşru kılmaya uyarlı bu savunu bugünlerde yeniden ısıtılarak sunulmaktadır. Bir ülkenin parçalanması, bir ulusun köleleştirilmesi uygulamasına, uluslararası hukuk çerçevesinde meşrutiyet kazandıran ve sömürgeci-emperyalist güçlerin enternasyonel kurumu olan Milletler Cemiyeti'nin garantisine alan böyle bir anlaşmanın sömürge bir ülkeye bu tür savunularla sunulması, en hafifinden sömürgeciliği sevimli ve kabuledilebilir kılma çabasıdır. Bu çaba salt Lozan'ı açıkça savunan kesimlerde değil, parçacı bakış açısını muhafaza eden Kürdistan solunda da mevcuttur.

"Türk Temsilciler Heyeti, kurulacak yeni devletin Türk milliyetçiliği üzerine oturtulması çalışmaları nedeniyle, Lozan Antlaşması'na büyük önem vermiş ve Türkiye açısından, Kürt ulusu ile ilgili bir yükümlülüğün getirilmemesine özen göstermiştir.. Müttefikler'de bu konuda titiz davranmışlardır. Türk Devleti ve bölgede kurulan diğer devletlerin sisteme bağımlı kalmaları, çıkarları açısından en uygun olanıydı. Ve yapmak istedikleri de buydu. Bu çözümün, o ülkelerdeki kullanılabilecek iç ve dış sorunların bulunması durumunda, daha kolay olacağı da biliniyordu.. Titizlikleri bundandı.. Bu nedenlerle oluşturmak istedikleri sisteme

uygun düştüğü için, Kürt Sorunu'nda ısrar edici olmamışlardır. Ancak, bunu, Türk Temsilciler Heyetine karşı bazı yaptırımlar için ödün olarak kullanmışlardır...

Konferansın 9 Ocak 1923 günkü oturumunda, İtalyan Devleti Temsilcisi Montagna tarafından sunulan Alt Komisyon raporunda, şu görüşler yer almıştı:

"Azınlıkların korunmasına ilişkin hükümlerin Türkiye'de soy, dil ve din azınlıklarının -Müslüman azınlıkları da içine almak üzere- hepsine uygulanması konusunda uzun bir tartışmadan sonra, Alt Komisyon bu hükümlerin uygulama alanını Müslüman olmayan azınlıklarla sınırlandırabileceğini düşünmüştür".

Bu açıklama karşısında Fransa Devleti temsilcisi M. Barrére ise şu belirlemede bulunmuştur:

"Türk Temsilci Heyeti'nin şüphesiz görmüş olacağı gibi, Müttefikler çok önemli tavizlerde bulunmuşlardır.

Görüşmelerimize temel olan tasarıda yazılı özel hak ve garantilerin yalnız Müslüman olmayanları kapsaması bir tavizdir... Müttefikler'ce gösterilen uzlaşma zihniyetinin elle tutulabilir işaretleridir. Bunu da, Türk Kamuoyu, Müttefiklerin Türkiye'ye karşı iyi niyetli tutumlarının bir kanıtı sayabilir".

Aynı oturumda, İngiliz İmparatorluğu Temsilcisi Lord Curzon'da konuya temas ederek şöyle demişti:

"M. Barrére'nin belirttiği gibi, Alt Komisyon'un Türk Temsilci Heyetine verdiği taviz'e geçiyorum. Alt Komisyon önce, bütün etnik azınlıkların, başka deyimle, Müslüman olmayan azınlıklar gibi Müslüman azınlıkların da -örneğin, Kürtlerin, Çerkezlerin ve Arapların- tasarıdaki hak ve koruma tedbirlerinden yararlanmalarında direnmişti.. Ancak, Türk temsilci Heyeti'nin, bunların korumaya ihtiyaçlarının olmadığını belirtmeleri ve gösterdikleri tepki karşısında; Alt Komisyon bu koruma tedbirlerini yalnız Müslüman olmayan azınlıklarla sınırlamayı kabul etmiştir."

Yukarıda belirlenen, Lord Curzon ve M. Barrére'nin görüşleri açıkça, bazı çevrelerin, Lozan Antlaşması'nın 38 ve 39. maddeleri'nin içeriği ile ilgili getirdikleri yorumu yalanlamaktadır. .

Ayrıca, kazanılmak istenen ticari imtiyazlar, maden, petrol arama ruhsatları, ticari ve sınai şirketlerin haklarının garanti altına alınması ve bölgede düşünülen bölüşüm ve siyasi yapıların hesabına, Türk olmayan Müslüman halkların -aslında yalnız Kürt halkının- peşkeş çekildiği ve kullanıldığı gerçeğini de ortaya koymaktadır.

"Müttefikler", Osmanlı imparatorluğuna bağlı halklara ve azınlıklara çeşitli vaad ve taahhütlerde bulunmuşlardı. Bunun nedeni belliydi: Hem savaş döneminde bunları imparatorluğa karşı savaşa sokmak ya da en azından

"Müttefikler", Osmanlı imparatorluğuna bağlı halklara ve azınlıklara çeşitli vaad ve taahhütlerde bulunmuşlardı. Bunun nedeni belliydi: Hem savaş döneminde bunları imparatorluğa karşı savaşa sokmak ya da en azından savaş dışı tutmak; hem de savaş sonrası düşünülen bölüşümün ve bölgedeki çıkarlarının kontrolü ve korunması açısından, kendilerine bağımlı siyasi yapıların yarılmasıydı..

İstedikleri; bölgedeki petrol ve diğer hammaddeler, arama ve işletme imtiyazları, deniz taşıma yolları, körfez ve kanalların kontrolü, pazar alanlarının güvence altına alınmasıydı..

Savaş öncesi ve sonrası, Sevr ve Lozan Antlaşmalarında gözlenen, yukarıda sözünü ettiğimiz çıkarların korunması ve bölgenin kontrolü açısından siyasi denge'nin kurulmasıydı.

Sevr Antlaşması'nda; Birleşik-Bağımsız Ermenistan Devleti ile bunun yanında: coğrafi, ırki ve ekonomik homojenlikten yoksun; tarihi ve ideolojik temeli olmayan Irak ve Suriye Devletlerinin kurulmasının planlanmasıydı... Tampon bir bölgede, Kürtler için Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı "dahili Otonomi"nin düşünülerek ve ardından Lozan Antlaşmasında bundan geri adım atılması ise; yukarıda belirlediğimiz denge'nin kurulmasıyla ilgiliydi...

"Müttefiklerce", o günkü koşullarda sorunları itibariyle kendilerine bağımlı bir Türk Devleti ve yönlendirebilecekleri Suriye ve Irak Devletleri; ırki ve coğrafi homojenliğe sahip Kürt ulusunun kuracağı bağımsız Kürt Devletine tercih edilmiş ve KÜRDİSTAN PARÇALANMIŞTIR... Kürdistan'ın s ö m ü r g e s t a t ü ü resmleşmiştir.

Lozan Konferansında egemen düşünce buydu. Bu düşünce çerçevesinde, bölgede kurulacak siyasi statüko evvelden saptanmıştı. Antlaşmayla; düşünülen bu siyasi ve ekonomik statüko'ya, hukuki kılıf bulunmuş ve uluslararası güvence sağlanmıştı...

Gelinen sonuçta; Kürt örgütlerinin, siyasi lider ve kadroların, aydınların ve yurtsever eşrafın da günahı var. Savaş sonrası dönemde, uluslararası eğilimi de hesaba katarak, Kürdistan'da varolan güçleri harekete geçirip, sorunun fiilen çözümü yerine; "Müttefikler" ve M. Kemal Hareketi'nin ilgi ve taahhütleri (bölgedeki gelişmeler ve "Müttefiklerin" bölgedeki ekonomik, siyasi hesapları gözardı edilerek) önemsenmiş ve bu bağlantıda ÇÖZÜM BEKLENMİŞ'tir...

Savaşta ve barış masasında da başarının, sahip olunan siyasi-askeri güç ve otoriteyle olan bağlantısı hesaba katılmamış'tır...

Lozan Antlaşma'sı milyonları aldı... Kürdistan'ı bir baştan bir başa kana boğdu... Diyebiliriz ki, alınan derslerin -eğer alınmışsa- faturası ağır olmuştur. Önemli olan, oyuna bir daha gelinmemesi ve tarihin -bu işlerlikte- tekerrürüne fırsat verilmemesidir." (R.20 Z.Baran) Bu tür oyunlara gelmemenin yolu ise sömürgeci-emperyalist rasyonellere yatmamak, parçacı bakış açısından kurtulmaktır. Köleliği sağlayan ve perçinleyen anlaşmaları bize sevimli ve kabul edilebilir göstermeye çalışan Kürt "şahsiyet(siz)"lerinin

Celâl ŞERVAN

EM NAXWAZIN BIN-POSTAL !

ASKERİ İŞGALE SON !

"KÜRT REALİTESİ"NDEN "ANAYASAL VATANDAŞLIK"A

Sömürgeci devlet, tarihin en sıkışık dönemini yaşıyor. İnkarcılık ve çağdışılık üzerine bina edilmiş bütün bir yapı (siyaset ve kurumlarıyla) çatardayıp, bir uçtan öteki uca savruluyor.

Buna karşın devletin Kürdistan gedliğini kapatması mümkün olamıyor.

Egemen güçlerin siyasi sözcülerinin yapay olarak "ürettikleri" her kavram ve siyaset, maddi yaşamın granitten duvarlarına çarpıp, pek kısa sürede tuzla buz oluyor. 1991'de dillendirilen "Kürt Realitesi"nin içi ve arkası boş olduğu için devlete geçici bir soluk olmasının ötesinde pek bir işe yaramadı. 1994 Türkiye'sinde bu kez de "Anayasal vatandaşlık" tartışmaları başlatılarak 'ara soluklanma'ya fırsat yaratılmak isteniyor. Devletin en üst katından başlatılan bu kampanya sanki derde deva olacakmış gibi burjuva basının önde gelen bir kısım kaleşörleri tarafından övgülere boğuluyor!

Eğer bir takım beylik laflarla ve yabancı orijinli hukuk sistemleriyle, özgün-ulusal problemler çözümlenmiş olsaydı, her türlü tarih ve toplum bilimi, siyaset etme tarzı gereksiz bir çaba olurdu! Verili koşullarda etnik sorunlarını zorla "çözmüş" olan Amerikan siyaseti ve hukuk sistemi, emperyalistlerin uşaklarınca kabul edilebilir olsa da, bu model ülkemiz koşullarında asla hayat bulamaz. Şundan dolayı ki; ortada bütün yakıcılığı ve diriliğiyle bir Kürt halk hareketi vardır. Bugün Kürtler neyin kavgasını veriyorlar? Onların talepleri Türk vatandaşlığı veya "Anayasal vatandaşlık" mıdır, yoksa kendi ulusal kimliklerinin ve haklarının kazanılması mı?!

Kürt ve Kürdistan sorununu bir türlü anlamak ve kabul etmek istemeyen ırkçı kafalılar sahte "çözüm"ler, arayışlar peşinde koşarak zaman öldürüyorlar. Sonuç; gündemin işgali ve halkların acı çekmesi oluyor.

Neymiş TC'nin "Anayasal vatandaş"ları kendilerine Kürdüm diyebilirlermiş! Peki bu "Anayasal vatandaş"lık hukukunda kendilerini Kürt olarak tanımlayanların ulusal-demokratik hakları da olacak mı?! Asla! ve Asla! O halde olan biten nedir? Olan biten şudur ki: "Anayasal vatandaş"lık "şerefine" nail olacak olan Kürtler, "Anayasal TC. devletleriyle" övünüp ona sahip çıkacaklar!... Böylece "Ayrılık, gayrılık, etnik farklılık" gibi çelişkilerde "unutulacak"tır!... Sonra Türkiye devleti "yeni" bir görüntü oluşturarak, dışa karşı diyecek ki; "Bakın biz kendimizi yeniledik, ırk devleti olmaktan çıkıp, çağdaş demokrasiye geçtik. Kürt vatandaşlarımızı da kucaklayıp devletle kaynaştırdık. Türkiye'de Kürt sorununu çıkaranlar sadece bir avuç marksist teröristlerdir." v.d. v.d.

Başta da belirttik; Kürdistan gerçeği ve mücadelesi bütün sömürgeci siyasetleri deşifre etmiştir. Yetmiş yıllık Kemalizm öldü. "Kürt Realitesi" üç yılda tüm barutunu tüketti. Sömürge valiliği ve olağanüstü sömürge yönetimi mücadele ateşini söndürmek bir yana özgürlük saflarını günbe gün genişleterek ateşin alevinin gökleri yalamasına neden oldu! Şu anda Kürdistan'da devletin otoritesi sadece semboliktir. Tankla, topla, uçakla, kimyasal imha silahlarıyla, yarım milyona varan güvenlik gücüyle ayakta durmaya çalışıyor. Yine bu askeri zor devlete ve onun siyasetine hükmediyor. Askeri kurmay herşeydir. Burjuva politikacılar figürandırlar ve karanlıkta yürüyorlar. Her defasında namluların ağzıyla konuşuyorlar, dünyaya namluların gözüyle bakıyorlar ve yine dünyayı namluların kulağıyla dinliyorlar!... Sevindirici ve umut verici olanı şudur ki; Kürt halkı, uçurumu onların ayak uçlarına dek getirmiştir. Kurtuluş yolları yoktur, ya düşecekler ya düşecek-

Sedat Günçektî

Stêrka Rizgarî'yi oku - okut / bixwine

stêrka
rizgarî

devrimci doğu kültür ocakları

Komando Harekatı.
Türkiye'nin gelişen ulusal-demokratik mücadelesini engellemek, halkı sindirmek ve aydınları soyutlamak için "Doğu ve Güney-Doğu Anadolu" bölgelerinde Komando Harekatı başlatılmıştı. Şehir, kasaba ve köyler motorlu araçlar ve helikopterlerle kuşatılmış, halk üzerindeki işkenceler yoğunlaşmıştı.

gönderilmiştir.
Adı geçen raporda sonuç olarak özetle şunlar söylenmişti:
"...Türkiye'nin 'Doğu ve Güneydoğu'sunda yaşayan halka yapılan baskı-zulüm-jenosid hareketi bize göre yasa-dışı, insanlık-dışı bir anlayışın sonucudur. 'Eşkiya aranıyor' gerekçesi ile yapılan bu hareketin anlamı nedir? Eğer, Türkiye tarihi incelenirse görülür ki, Türkiye'nin bu bölgelerinde halka tatbik edilen bu insanlık-dışı baskı ne ilktir ne de son... Devrimci 'Doğu'lu öğrenciler

"DOĞU MİTINGLERİ"nde;

1-Kürdistan'daki işbirlikçilerin emperyalistlerle birlikte Kürt Halkı'nı sömürdükleri,
2-Cumhuriyet Hükümeti'nin 3 kez uyguladığı sürgün ve Mecburi İskân siyasetinin şöven yapısı,
3-"Doğu Anadolu"nun geri kalmışlığının yanında etnik bir sorunun da olduğu ve bu durumun teşhiri gündeme getirilmiştir.
Halk mitinglere çok fazla ilgi göstermiştir.

DDKO'lar ayrıca metropollerde de birçok miting ve gösteri düzenlemişlerdir. Daha önceleri her yıl düzenlenen, burjuvazinin eğlendirilmesi ve para kazanma gibi amaçlarla yozlaşmış "Doğu Geceleri" ya da "il-ilçe geceleri"ne müdahale edilmiş, bu tür geceler, DDKO'ların amaç ve niteliklerine uygun gecelere dönüştürülmüştür. Geceler, Kürt folkloru ve kültürünün sergilendiği, siyasi konuşmalar yapıldığı bir gösteri halini almıştır. Bu müdahaleler karşısında "Doğulu Gençlere Yardım Dernekleri" kurularak, hem eskiden yapılan yoz gecelerin devam ettirilmesi, hem de DDKO'ların gelişmeleri engellenmeye çalışılmıştır. Ancak, DDKO'ların gelişmesi engellenememiş ve o yoz geceler Hilton salonlarından Üniversite ya da halkın gidebileceği salonlara indirilebilmiştir.
(...)

Erkek ve kadınlar çırılçıplak soyundurularak, erkeklerin cinsiyet uzuvlarına ipler bağlanmış ve ipler kadınların ellerine tutuşturularak gün boyu ortalıkta dolaştırılmıştı. İnsanlara hayvan pisliği yedirilmeye kadar iş vardiрилmişti.. İşkence ve baskılar sonucu birçok insan hayatını yitirmiş ya da sakat kalmıştı. İşte, DDKO'lar bu Komando Harekatı karşısında birçok üyesini ivedi olarak Kürdistan'a göndermiş, alanda gerekli araştırmalar yaptırmıştı. Uygulama-lardan zarar gören, ölen ya da sakatlananlardan alınan bilgi, belge ve fotoğraflar toplanarak, en geniş biçimde kamuoyunda teşhir edilmişti. DDKO'ların Komando Harekatı ile ilgili yaptığı çalışmalar birçok protestoların oluşmasını sağlamış ve kamuoyu yaratmıştı.. Kürdistan'daki Komando Harekatı 16 kuruluşla birlikte protesto edilmiş, yapılan zulüm ve işken-cenin gerçek yüzü (!) Cumhurbaşkanı'na bir telgrafla bildirilmişti. 12 Nisan 1970 tarihli olan bu tel-grafa o zamanki Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri 20 Nisan 1970 tarihinde şu cevabı veriyordu: "Olayların araştırılabilmesi için kaynakların tespiti ve bilgilerin acele Cumhurbaşkanlığı Genel sekreterliğine bildirilmesi gerekir".. Oysa, olaylara doğrudan müdahale edilmesi mümkündü. En önemlisi de devletin üst kurumunun bu olaylarla ilgili haberinin olmaması oldukça şaşırtıcı ve düşündürücüydü.. Bütün herşeye rağmen, toplanan bilgi ve belgeler ışığında DDKO'lar tarafından bir rapor düzenlenerek 15 Mayıs 1970'te Cumhurbaşkanı Genel Sekreterliği'ne

olarak yasa-dışı hareketleri şiddetle kınar, iktidarın bu yoldaki eylemlerine karşı bundan böyle her zaman bütün gücümüzle karşı koyacağımızı bildiririz..." (Bak: "DDKO Dava Dosyası" Cilt:1, Sh:597-603. "Cumhurbaşkanına sunulan Rapor".)

DDKO'ların 1970 yılında, kapatılmalarından önce gerçekleştirdikleri en önemli çalışmalarından biri de TİP 4. Büyük Kongresine sunulmak üzere düzenledikleri "HALKLAR TASARISI"dır. DDKO'lar tasarısı 3 çekimser 1. karşı oya karşın, Kongreye "Doğu"lu delegelerin ortak tasarısı olarak sunulmuştu. Diğer tasarılarla birlikte Kongrede ele alınan DDKO tasarısının ağırlıklı yanları ile 2 çekimser 1 red oyuna karşı oy çokluğu ile "HALKLAR TASARISI" çıkabilmişti. (Bak: "DDKO Dava Dosyası", Cilt:1, Sh:248-249. "TİP 4. Büyük Kongresi'ne sunulan "HALKLAR TASARISI".)

DDKO'ların legal sunuluşları itibarıyla genel stratejileri ilk Genel kurullar sonrası ortak bir KARAR TASARISI ile belirlenmişti.

DDKO'lar "I. DÖNEM KARAR TASARISI"nda özetle;

"Kürt halkının varlığına, diline, kültürüne saygı gösterilmesi" istenerek, "yaşadığı bölgelerde devletin uyguladığı 'KOMANDO ZULMÜ' ne, toprak ağalığına, aşiretçiliğe devrimci açıdan karşı çıkıldığı ve tavır alındığı" belirtilmekteydi. Ayrıca, "Dünya'daki genel durum

değerlendirilmesi" yapılarak, "kapitalist-empyralist eko-nominin işleyişi" incelenmiş, "empyralizmin geri bırakılmış ülkeler ve mazlum dünya ulusları ile çelişki halinde olduğu", çağımızın "empyralizm ve onun yerli işbirlikçilerine karşı başkaldırı halinde olan ulusal kurtuluş hareketleri çağı" olduğu vurgulanmıştır. "Orta-Doğu, Bağdat, Cento ve İslam Paktlar"nın görev ve nitelikleri irdelenerek, Türkiye'nin "sosyo-ekonomik yapısı ve sınıflar mevzilenmesi" de o günkü koşullara göre tahlil edilmişti.

(...)

Ankara **DDKO** Genel kurulu için hazırlanan "I. DÖNEM ÇALIŞMA RAPORU"nda, genel durum değerlendirilmesi yapılarak, örgütün amaç ve hedefi ile ilgili şu görüşlere yer verilmişti;

"...bizim örgütümüz, toplumsal bir düşünmeden dolayı ortak ve kurumsal (dernek kurma hakkı) çalışma düzeyidir.. Bu, ortak sorumluluk için belirli çalışma biçimleri ortaya koymak, her halde ve alanda genç arkadaşlarımızı zamanlaştırmak, böylece meydana gelen bir **DEVİRİMCİ ÇEKİRDEK** ve onun etrafındaki kadronun kendine özgü **ORGANİZASYONU**'nu sağlamak içindir. Bu gelişme, halkın sosyal ideallerini çok iyi bilen **TEORİK** ve **PRATİK** donatılmış **BİR ÖNCÜ MÜFREZEYİ** meydana getirecektir.. Böyle bir örgüt, devamlılığı olan ve tek tek aynı görevi başarıya ulaştıracak bir **LİDERLER ÖRGÜTÜ**'dür."

(...)

DDKO'ların önlerine koydukları görevleri ise şöyle sıralayabiliriz:

"...

- 1-Bizimle aynı startejiyi benimseyen Türkiye'deki bütün kuruluşlarla tam bir dayanışma ve işbirliği içinde çalışmalıyız,
- 2-Gençliği, halkının mücadelesi ile bütünleşen, onu bilinçlendirme ve örgütlenmesine yardım eden bir tarzda yetiştirmeliyiz,
- 3-Gençliğin tepeden inmece, kadrocu (!?), emekçi sınıflardan uzak ve anarşist akımlara kapılmamaları için çalışmalıyız,
- 4-Toplumun ve halkın sorunlarını bilimsel çalışmalar ve incelemeler ile ortaya koyup, çözüm yolları göstermeliyiz,
- 5-Halklararası eşitliğin ve kardeşliğin gerçekleştiği, sömürsüz bir dünyanın kurulmasına bütün gücümüzle çalışmalı ve işçilere, yoksul köylülere gitmeliyiz,
- 6-Millet ve milliyetçilik konularında şoven şartlanmayı kırmalıyız..."

Ayrıca **DDKO**'lar, "aydınların ve ilericilerin kapitalist-empyralist kurumların Türkiye'ye girişlerini hasretle çağırduklarını, bunların gönüllü misyonerleri durumuna düşüklerini" be-

lirtmiş ve "Kürt aydınlarının bundan sakınmaları" çağrısında bulunmuştur.. (**DDKO**'lar "I. Genel Kurul **KARAR TA-SARISI**" ve "I. Dönem çalışma **ÇALIŞMA RAPORU**" için Bak: "**DDKO** Arşivi" Belge No: 10-12; "**DDKO** Dava Dosyası", Sh: 585-594 ve 607-630) (...)

Kürt Ulusu üzerindeki ırkçı-şoven uygulamalar karşısında **DDKO**'ların çalışmaları ve mücadelesi egemen güçler tarafından hazmedilemedi. Devlet açıkça **DDKO**'lar önünde panik gösterdi., rahatsız oldu.. **VE** polisiye komplolar geliştirilmeye başlandı. Sonunda 16 Ekim 1970'te geniş kapsamlı bir operasyon ile **DDKO** yöneticileri (legal-illegal) gözaltına alındılar.

DDKO'lar ve yöneticilerin evleri, iş yerleri basıldı, aramalar yapıldı.. Bütün aramalarda sahte belgeler bulunduğu iddiası ile kamuoyuna "bölücülerin" faaliyetleri büyük bir tantana ile sunuldu. Tutuklanan **DDKO** yöneticilerinin yargılanmaları 29 mart 1971 tarihinde Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı.. 12 Mart 1971 Askeri Müdahalesi sonucu cezaevindeki tüm **DEV-GENÇ** sanıkları salıverildikleri halde **DDKO** yöneticileri bırakılmadılar. Daha sonra 26 nisan 1971'de "**BALYOZ HARREKATI**" ile Sıkıyönetim ilanı ile birlikte **DDKO** Davası da 1 ve 2. duruşması arasında Di-yarbakır'a nakledildi.. Dolayısıyla, Diyarbakır sıkıyönetim savcısı "hazır bir dosya" ile başlamış oldu ! Tüm **DDKO** sanıkları Diyarbakır'a toplandıkları halde, "Sıkıyönetimi ilgilendirmedeği"

gerekesi ile dosya önce geri çevrildi, daha sonra (3. duruşma öncesi) Askeri mahkemeye gönderildi ve **DDKO** sanıklarının yargılanmaları Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesinde başladı. Diyarbakır, Kozluk, Silvan, Batman, Ergani vb.. **DDKO** sanıklarının yargılanmaları Ankara ve İstanbul **DDKO** sanıklarından ayrı yürütüldü, ancak belli bir aşamadan sonra tümü 2 birleştirildi..

Ankara ve İstanbul **DDKO** Davasına 23 Ekim 1971 tarihinde 122 sayfalık İddianame ile başlandı.

Ankara ve İstanbul **DDKO** sanıklarının büyük bölümü tüm duruşmalar boyunca direndiler. Kürt halkının varlığının inkarına karşı gerek iddianameye ve gerekse esas hakkındaki mütalaa'yı her yanıla cevapladılar. O günün koşullarında bilimsel veriler ve belgelerle tüm iddiaları çürüten sanıklara, davayı başından sonuna kadar yürüten avukatlarının büyük yardımları oldu. Avukatlar da mahkemeler önünde direndiler ve sonunda da sanık durumuna geldiler.

DDKO sanıkları TCK'nun 141. maddesinden yargılandılar.

15.12.1971 tarihli duruşmaya sanıklar **Mümtaz Kotan**, Ali Beyköylü, Yümnü Budak, **Fikret Şahin**, İbrahim Güçlü ve Nezir Şemmikanlı (Ankara **DDKO** sanıkları ve "Ocak Komünü" üyeleri.) tarafından imzalanan 167 sayfalık "**İDDIANAMEYE**

CEVAP" metni ile çıkıldı. Metnin okunmasına izin verilmeyince sanıklar direndiler, sonunda "**İDDIANAMEYE**

CEVAP" metni okunmaya başlandı. Sanıklar metnin tümünü okudular. "**OCAK KOMÜNÜ**"nün "**İDDIANAMEYE** **CEVAP** **METNİ**"ne katılmayan ve fakat bunun okunması ve mahkemede meydana gelen olaylardan sonra bazı sanıklar tarafından 26 sayfalık başka bir metin de sunulmuştu..

Ne yazık ki, bu duruşmanın heyet başkanı şimdilerde Türkiye'de "demokrat avukat" olarak geçinen ve 1980 sonrası devrimcilerin davalarına giren **Hamdi Sevinç**'ti.. **Hamdi Sevinç** için burada kısa bazı bilgiler vererek sorunu geçmek mümkün değil. Gerek **Hamdi Sevinç**'in ve gerekse bazı sanık ve avukatların durumları özel olarak incelenmelidir. Bu konuda

yeterli bilgi ve belge mevcuttur..

Özetle, **DDKO** "Ocak Komünü" üyeleri çok zor bir mücadele ile karşı karşıya bırakılmışlardı. Hem duruşmalarda ve hem de cezaevi yaşamlarında tecrit edilerek, lanetli unsurlar olarak sunulmuşlardır.. "İddianameye Cevap" metninin verilmesi engellenemeyince, tartışmalar başladı, cezaevinde kavgalar, saldırılar gerçekleşti.. Ama, "**OCAK KOMÜNÜ**" her gün daha da güçlenerek direnişini sürdürdü. "**İDDIANAMEYE CEVAP**" metni ile yetinilmemiş, bu kez 489 sayfalık "**SAVUNMA**" hazırlanmıştı. "**İDDIANAMEYE CEVAP**" metninden sonra İstanbul **DDKO** grubu sanıklarından Mahmut Kılıç, **Ali Yılmaz Balkaş** ve **Battal Bate** "**OCAK KOMÜNÜ**" ne katıldılar. "**İDDIANAMEYE CEVAP**" metninde imzası bulunan Nezir Şemmikanlı hariç olmak üzere yeni katılanlarla birlikte "**SAVUNMA**" 8 imza ile verildi.

489 sayfalık "**SAVUNMA**", genel olarak "**İDDIANAMEYE CEVAP**" metnini de içine almakla birlikte kapsamlı bir metindi ve şu başlıkları içeriyordu:

- I. Bölümde, **TOPLUMLARIN GELİŞİM SÜREÇLERİ**,
- II. Bölümde, **TARİHSEL GELİŞİM İÇİNDE KÜRTLER**,
- III. Bölümde, **KÜRT DİLİ VE KÜLTÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ, BUGÜNKÜ DURUMU, KÜRTLERİN YAŞAMLARI**,

DDKO-1969

IV. Bölümde, BİLİMSEL OLARAK IRK OLAYININ İNCELENMESİ,
V. Bölümde, RESMİ DEVLET POLİTİKASI İLE KÜRT HALKININ İNKARINA DAYALI ŞÖVEN YAPI,
VI. Bölümde, TC ANAYASASI VE DDKO'NUN HUKUKİ SAVUNMASI,
VII. Bölümde, DDKO'NUN AMACI VE NİTELİĞİ vb... TÜRKİYE'NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISININ TAHLİLİ, EM-PERYALİZM, FAŞİZM, KEMALİZM OL-GULARI,
VIII. Bölümde, SONUÇ VE İSTEM İLE KÜRT HALKINA KARŞI UYGULANAN BASKILAR VE DDKO'NUN DE-MOKRATİK İSTEMLERİ..
Yukarıdaki başlıklar altındaki konular "SAVUNMA"da detaylı olarak tartışılmıştı..

Sanıklar direnişlerini devam ettirerek, 12.9.1973 tarihinde 510 sayılı bir "TEMYİZ LAYİHASI" ile tek tek bozma nedenlerini göstererek sorunu Yargıtay'a da götürdüler..
(...)

DDKO Dava süreci tüm duruşmalar boyunca yetenek ve olanaklar düzeyinde bilimsel olarak sürdürülmüş ve sanıklar gerek mahkemede ve gerekse cezaevinde, hücrelerde militanca direnişleridir. Duruşmalardan çıkarılan, hücrelere konulan; aileleri, kendileri ve avukatları tehdit edilen sanıklar, cezaevinde de gerek tek tek ve gerekse topluca saldırıya uğramışlardır.. Ama, DDKO'ların bu aşamaları, Kürdistan tarihi bakımından kuruluşlarından daha da önemli bir aşamadır. Bu süreç bütünüyle ele alınmalı ve incelenmelidir..
(...)

O dönem, "OCAK KOMÜNÜ" üyelerinin mahkemeler önündeki direnişleri devletin tüm hesaplarını bozmuştu. Yıllardır suskun duran bir potansiyel canlanmış ve gündeme gelmişti. Bu nedenle devlet büyük panik gösteriyordu. Yıllar sonra ilk olarak Kürtler sorunlarını ciddi ve bilimsel olarak dile getiriyorlardı. Der-sim'den bu yanaki sessizlik bozulmuştu. Üstü sistemli olarak örtülen bir sorun için artık TC durumu az zararlı kotarmanın ve yine ört-bas etmenin yollarını arıyordu. Bu nedenle birçok oyuna girişmekteydi. Bu oyunlarının bazılarında da başarılı olmuştu.. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, TC, sorunu gündemden düşürmenin ve hedefi şaşırtmanın yollarını arıyordu.Önce, DDKO Davası önüne başka siyasi grupların davalarını çıkartarak işe başladı, ama istediği sonucu alamadı. Bu amaçla alel-acele açılan birçok dava Di-yarbakır'da yargılanmak üzere gündeme sokuldu ve tartışmanın başka yöne kaydırılması amaçlandı. Örneğin; merkezi olarak bütün davalar belli yerlerde toplanırken, Erzurum DEV-GENÇ Davası acele Diyarbakır'a getirilip, hiç ilgisi yokken görülmeye başlandı. Bu davadayla, özellikle "devrimcilik" ve "sos-

yalizm" sorunları tartışıldı. Sonra, "KDP Davası" akıllarına geldi ! " Milliyetçilik (!)" tartışılmak istendi, bunda da başarılı olmayınca, bu kez "TIKKO Davası" açıldı.

Ama, tüm çabalar sonuç vermedi.En azından Kürt halkının varlık sorunu tartışılmadı. Tersine, "OCAK KOMÜNÜ"nü destekleyen sanıkların sayısı gittikçe çoğaldı.

DDKO sanıkları yalnız kendi sorunlarına sahip çıkmakla kalmadılar, aynı zamanda Enternasyonal ve sosyalizm sorunlarını da tartıştılar, bu konularda da geri adım atmadılar..

TC bu kez gizli ya da açık pazarlıklara başladı. Savunma yapan sanıkların tecrite uğratılmaları, cezaevinde kavgalar ve provakasyonlar sonuç vermemişti..

Burada yeri gelmişken kısaca "SAVUNMA" üzerindeki pazarlığa değinmek gerekiyor. "SAVUNMA"nın verileceği 10 Aralık 1972 tarihinde sabah saatlerinde birçok sanık idareye çağırılmış(...), "SAVUNMA" geri çekilirse yattıkları süreye tekabül eden cezalar verilerek sanıkların tümünün salıverileceği ve bu bölgede cezaevinin kapatılacağı" (!?) önerilmişti.. Ve duruşmada ertelenmişti.. Bu çok önemli bir pazarlıktı ..Birçok sanık maalesef bu pazarlığa yatmıştı. "OCAK KOMÜNÜ" ve Avukatları bu pazarlığı reddetmişlerdi. Ne pahasına olursa olsun savunmanın verilmesi kararlaştırılmış ve bunun üzerine diğer sanıklarla sürüşmeler, hatta kavgalar olmuştu..Aynı gün öğleden sonraya ertelenen duruşmaya gidildiğinde, "OCAK KOMÜNÜ" (tereddüt geçirenler olmasına karşın) savunmayı vermişti. Bunun üzerine Mahkemede vaveyla kopmuştu (!) Daha sonraki günlerde "OCAK KOMÜNÜ" üyesi olmayan diğer bazı sanıklar da savunma yapmak zorunda kalmışlardı!

Sonuçta savunma yapanlar-yapmayanlar, hatta "bizleri imhaya götürüyorsunuz" diyenler bile en ağır cezalara(Türkiye genelinde de en ağır cezaya) çarptırıldılar ve TC'yi bir kez daha tanıma fırsatı elde etmiş oldu ! DDKO sanıkları çıkarılan Af Yasası'ndan da yararlanamadılar, daha sonra Af Yasası'nın Anayasa Mahkemesi tarafından ("eşitlik ve genellik esasına uyulmadığı gerekçesi ile") bozulması üzerine salıverildiler.
(...)

DDKO "OCAK KOMÜNÜ" her bakımdan aklıdır, Daha sonraki süreçlerde utangaç bazı "özeleştiriler" olmasına karşın, kimse ciddi bir özeleştiriyi yapmadı.Tersine, bütün doğrular ve direnmelere rağmen, izleri hala süren alttan alta bir düşmanlık sürdürüldü..

Kısaca, DDKO süreci ve mahkemeler Kürdistan Ulusal kurtuluş Mücadelesi açısından önemli bir dönemeçti, bu nedenle biz, DDKO'ları Kürdistan tarihi açısından ciddi bir kilometre taşı olarak belirliyoruz..
(...)

DDKO'ları kısaca bu kadar sunabildik. Bitirmeden bir iki konuya da değinmek gerekiyor:

Birincisi; DDKO kuruluş, mahkeme ve cezaevi süreci 3 Cilt olarak düzenlenmiş ve KOMAL Yayınevi'ne verilmişti. KOMAL 1. Cildi yayınladı, ama diğerlerini yayınlamadı. Bu büyük bir eksiklikti, bugün koşulları varsa, -ki, vardır- bu süreç tümüyle belgelenmelidir ve tarih yazıcıları ile gelecek nesillere aktarılması sağlanmalıdır. Çünkü, DDKO'lar KUKM açısından başlıbaşına incelenmesi gereken ve ciddi bir sürece tekabül eden önemli bir olgudur. Bu konuda yeterli arşiv de bulunmaktadır.

İkincisi; DDKO'larla ilgili bazı kişi ve örgütlerin gerek özel ve gerekse genel olarak yaptıkları belirlemeler hiçbir bilimsel bilgi ve veriye dayanmamaktadır. Bu kişi ve örgütler bilimsel ve tarihsel büyük bir yanlışlığı içindedirler. Çünkü, inkar ederek ya da değiştirerek tarihi anlatmak mümkün değildir. Tarih hiç kimse ile başlamıyor. DDKO'ların bu nesnel gerçekliği tarihsel olarak kabul edilmeli; yalana ve yanlışla dayalı anlatım ve açıklamalardan çıkılmalıdır. Kürdistan tarihi ile ilgili belirlemelerde bizi özellikle Kemalistlerden ayıran en önemli yan tarihi yerli yerine koymamız ve doğruları kabullenmemizdir.

Üçüncüsü; Pratik bazı yanlışları ortadan kaldırmaya yöneliktir. Yukarıda da belirtildiği gibi Gerek "İDDIANAMEYE CEVAP" ve gerekse "SAVUNMA" metinleri genel olarak "OCAK KOMÜNÜ"nü kolektif ürünüdür. Ancak bazı Komün üyelerinin özel yetenek ve katkıları da gözardı edilemez. Birçok konuda avukatlar aracılığı ile getirilen belge ve bilgiler Mümtaz Kotan tarafından bütünlüştürülmüştür. Metinlerin yazımları ise Mümtaz Kotan, Fikret Şahin, Ali Yılmaz Balkaş, Battal Bate ve Recep Maraşlı tarafından daktilo edilmiştir. Özellikle belirlemek gerekirse İsmail Beşikçi öneri yapılmasına karşın savunmaların hazırlanması ve yazımına dolaylı- dolaysız katılmamıştır, kendi savunmalarının hazırlanması ile uğraşmıştır. Tersine Komün üyeleri tarafından onun yazımlarına yardımcı olunmuştur. Esasa ilişkin olan ise, İsmail Beşikçi DDKO'ların savunma yapı-maları konusundaki pazarlığa çok sinirlenmiş ve tavır koyarak, savunmaların mutlaka yapılması gerektiği konusunda etkin olmuştur. DDKO savunmaları ise İsmail Beşikçi'nin mahkemeler önündeki durumunu güçlendirmiştir.

Dördüncüsü; Bazı "anı"lar ve "hatırat"larda "DDKO" larla ilgili aktarımlar eksik ve yanlıştır. Özellikle "DDKO savunmalarının Dil bölümünü H. Musa Sağıncı'nın hazırladığı" da doğru değildir. Bu bölüm Türk dilbilgisi ve grameri ile karşılaştırmalı olarak "OCAK KOMÜNÜ"ndeki iki öğretmen arkadaş tarafından hazırlanmış ve Silvan DDKO davası sanığı bir öğretmen tarafından redakte edilmiştir.

BİTTİ

*Tanklarıyla, toplarıyla, panzer ve dipçikleriyle
üreten beyinleri susturabileceklerini,
maddi gerçekleri yok edebileceklerini zan-
nediyorlar...*

*Cevabımız oldukça yalındır;
Özgürlük ve bağımsızlık ateşleri alev alev
yayılmaya devam ettikçe,
sonsuz vahşete karşı
tüm enerjimizle direneceğiz...*

kitabından dolayı verilen 2 yıl ağır hapis ve 100 milyon para cezası kesinleşirken, İHD İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen "Ulusal Sorun ve Çözüm Yolları" konulu panelde yaptığı konuşmadan dolayı verilen 2 yıl ağır hapis ve 100 milyon para cezası temyiz aşamasında bulunuyor. Maraşlı'nın avukatları, devletin aşama aşama bu davaları da sonuçlandırarak, Maraşlı'yı uzunca bir süre cezaevlerinde tutmayı amaçladığını belirterek, Maraşlı'nın yargılandığı tüm davaların, siyasi bir icra kararının ürünü olduğunu belirtiyorlar.

Stërka Rizgarî ve Komal operasyonu sürmekte olan devlet terörünün küçük bir halkasını teşkil ediyor.

Düşünceden korkuyorlar...

Bilimden ve bilimsel üretimden korkuyorlar...

Gerçeklerden kaçıyorlar...

Tanklarıyla, toplarıyla, panzer ve dipçikleriyle üreten beyinleri susturabileceklerini, maddi gerçekleri yok edebileceklerini zannediyorlar...

Cevabımız oldukça yalındır;
Özgürlük ve bağımsızlık ateşleri alev alev
yayılmaya devam ettikçe, sonsuz vahşete
karşı tüm enerjimizle direneceğiz...

BAŞTARAFI SAYFA 7'de

mayanlar, 9 yılını cezaevinde geçirmiş ve bir çok PEN kuruluşunun onur üyesi olan, yaptığı sadece ve sadece düşünce üretmek olan **Recep Maraşlı**'nın dışarıda kalmasına da tahamül edemediler. Bizler, demokrat, devrimci, sosyalist ve yurtseverler olarak, genelde tüm düşünce suçlularına, özelde **Recep Maraşlı** ve arkadaşlarına sahip çıktığımızı belirtiyor, kendine insanım diyen her-

Dergimiz ve **Komal** Yayınevi üzerindeki baskılara tepkiler artarak sürüyor. Dava, İstanbul DGM'de önümüzdeki günlerde açılacak. **Maraşlı** hakkında, cezaevinden çıktığı 1991 yılından bu yana yayınladığı kitaplar ve çeşitli yerlerde yaptığı konuşmalar gerekçe gösterilerek İstanbul **DGM'de açılmış 7 dava bulunuyor. Bu davalardan toplam 14 yıl ağır hapis ve milyarlarca lira para cezası isteğiyle yargılanan Maraşlı'ya "SAVUNMA"**

kesin de sahip çıkması gerektiğine inanıyoruz" denildi.

Yine İzmir'de **ARYA Sanat ve Kültür Merkezi** bünyesinde faaliyetlerini sürdüren **KULİLKËN ARYA (Arya Çocuk Klübü)** üyesi bir grup çocuk, **HADEP** İzmir İl Örgütü binasında bir basın toplantısı düzenlediler. Basın Toplantısında çocuklar, 13 gündür işkence altında tutulan **Recep Maraşlı** ve arkadaşlarının serbest bırakılmalarını istediler.

Mersin'de de Emegın Bayrağı, Özgür Halk, Azadi, Alınteri, Hevdem, Stërka Rizgarî ve Medya Güneşi dergileri tarafından yapılan ortak açıklamada devletin **Recep Maraşlı**'nın kişiliğinde siyasal düşünce ve felsefi inançlarını savunan aydınlara yönelerek, sömürgeci statükoyu ve kirli savaşı sürdürmek istediği belirtilerek, siyasi görüşlerinden dolayı Maraşlı, Kıyak ve Bekiroğlu'nun tutuklanması protesto edildi ve derhal serbest bırakılmaları istendi.

Öte yandan, başta **Özgür Ülke** olmak üzere, tüm devrimci-demokratik basın, 8-21 Temmuz tarihleri arasında operasyon ve gelişmelere geniş yer vererek, kamuoyunu sürekli canlı tutular.

R. Maraşlı ve arkadaşlarının gözaltına alınıp tutuklanmalarına,

Lebenslauf von Recep M

Διαμαρτυρία για τη σύλληψη Κούρδου

Freiheit für den gefolterten Journalisten Recep Marasli

Protestaktion vor dem Inhaftierungs- und Foltergefängnis der Journalisten Recep Marasli

Νέο κρούσμα κουρδικής εξόντωσης

Λε διωγμό

Κούρδοι συλληναφεις

Ασφαλείας εκδότη έκφρό Ομοσ Βιβλ Ο Μ ασχ διά κοι συ' Ιοι φι Μ β νοοι, συετ οπασμέν σώματ νοοσ Κι Έλ αξιών τουρκικ. παματήσε

TOYPKIA

Ασωση της κουρδικής κουλτούρας

Α: Για τη

Dergimize yönelik operasyona Avrupa basınında geniş yer verildi!

stêrka rizgarî

KOVARA SÎYASÎ

û

ÇANDA MEHÎ

yalnız değışilsin.

aldırma
mızımız hapishane romantizmine
boşver hüznü şiihlere
dört duvar
ranza
sevgilinin soluk yüzü falan

bak!
biz buradayız işte
"dışarıda deli bahar" gibi canlı
mavi gökyüzü kadar berrak
içeride de çoşkun bir hayat var...

gözlerim bir gün görmese
veya ayrılırsak
bir daha görüşmemecesine
yine de yanında olacağım

yalnız başına türkü söylerken
veya öfkelenediğinde insanlara
yeni bir şeyler öğrendiğinde veya
seslerde, sözlerde olacağım

karanlıklarda kalırsan
öyle ışksız
renklerle geleceğim yanına

boşluklara yuvarlandığında
elini attığım dal kırılırsa mesela
veya bir hücre, bir demir, bir zulüm
"yalnızım" deme sakın
yanında ben olacağım

aşık olursan birine günün birinde
hissedeceğim hemen
heyecanlarında,
kalp atışlarında olacağım

eğer o büyük güne kavuşursanız bensiz
ne çok çocuk gülüşü
ne çok ak ihtiyar
doğayla birlikte bayram ediyorsanız
"keşke o da olsaydı" demeyin
mutlaka orada olacağım.

Recep Maraşlı
Diyarbakır Cezaevi • 1986

tu ne tenê ye...

guhmede
mizmiza romantîzma zîndanê
dev ji helbestên dilşewat berde
çar dîwar
erzêl
evîna rû çilmisî filan...

Mêzeke!
va em li vir in
"li derve wek bihara din" zînde
wek azmanê şîn û zelal
li hundir jî jiyanek serkulubî heye...

rojekê çavê min nebîn e
yan jî em ji hev biqetin
ku qet em hev hevûdû nebîbîn
dîsa jî ezê li cem te bim

ku tu bi tena serê xwe stranên bêje
yan jî ku tu hêrsî merovan bibe
anjî dema ku tu tiştên nû fêr bibe
ezê di denga di vûşa de bim

ku tu di tariyan de bimîne
wanî bê ronahî
ezê bi renga re bêm cem te

dema ku tu di valahiyan de bigindire
dema ku guliyên tu destê xwe direjkê bişkê
yan jî hucrek, hesinek û sitemkariyek
tu nebê ez "tenê me" ha!
ezê li cem te bim

ku tu rojekê diltêkeve yekê
ezê te derxim
di heyecana te de
ezê di tib tîba dilê te de bim

heger hun beyî min bigihêjin wê roja mezin
bi çiqas kenên zaroka, bi çiqas kalên rîh spî
ku hun bi feza re cejnê bikin
hun nebêjin "xwezî ew jî li vir ba"
bêşîq ezê di nav we de bim....

RECEP MARAŞLI
ZINDANA DIYARBEKİR • 1986

